

ISSN 811-900X

Bibliot

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 65 (2017) Nr. 2

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 65 (2017) Nr. 2

Director fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga);

Elena BUTUCEL (*Activități rețea, Manifestări culturale*);

acad. Mihai CIMPOI;

Iurie COLESNIC (*Bibliologi, bibliofili și colecționari*);

Tatiana COȘERIU (*Dezvoltare și servicii*);

Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române;

Elena DRAGALIN (Raleigh, NC, SUA);

dr. Iulian FILIP;

conf. univ. dr. Natalia GOIAN (*Cartea de specialitate*);

Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

Valeriu HERȚA (*Design*);

Tatiana ISCHIMJI (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Studii și cercetări*);

conf. univ. dr. George LATEȘ (Galați);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARU (*Tehnologii, Resurse, Traduceri*);

Vlad POHILĂ (*Editorial, Cultură și spiritualitate*);

dr. Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

Genoveva SCOBIOALĂ (*Imagine, Relații publice*);

prof. univ. dr. Ion STOICA (București);

conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU;

conf. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică*);

Secretariat:

Tatiana IOVU;

Valeriu RAȚĂ

Coperta:

Valeriu HERȚA

Machetare:

Ion VÂRLAN

CUPRINS

EDITORIAL

- Vlad POHILĂ*
Femeile și cărțile..... 7

STUDII ȘI CERCETĂRI

- Lidia KULIKOVSKI, Oleg BURSUC,
Denis GANEA*
Biblioteca modernă. Glosar
de termeni uzuali 11

- Lidia KULIKOVSKI*
Săptămâna creativității și inovației la
BM „B.P. Hasdeu”, ediția 2017 (totaluri
prealabile) 27

- Valentina POPA*
Transformarea bibliotecilor din
Republica Moldova în instituții
comunitare (cazul Bibliotecii Municipale
„B.P. Hasdeu”) 30

- Viorica LOZINSCHI*
O abordare teoretico-praxiologică a
imaginii instituționale a bibliotecii 48

- Victoria FONARI*
Creația lui Emil Loteanu: între poezie și
regie..... 60

- Radu MOȚOC*
Monumentul Sfântului Francisc
din Galați 64

TEORIE ȘI PRACTICĂ

- Liuba MUNTEAN*
E-serviciile la un click distanță 69

- Gaby BULDUMA*
Expozițiile Bibliotecii Municipale
„B.P. Hasdeu” în timp 71

- Taisia FOIU, Liliana JUC*
Colocviile profesionale de vară
la umbra copacului Paulownia..... 79

- Claudia TRICOLICI*
Greșeli comune la elaborarea
publicațiilor bibliografice..... 82

- Мария БАХАHOBA*
Виртуальные книжные выставки:
новые технологии..... 87

LEGISLAȚIE

- Inga Lundén: „Legea cu privire la biblioteci
din Republica Moldova
ar putea deveni una din cele mai
moderne din Europa!”..... 93

- Parlamentul a votat o nouă lege a
bibliotecilor. Ce prevederi noi aduce .. 94

VIAȚA FILIALELOR

- Oxana ANDREEV*
Easy IT – cu pași siguri spre
cunoaștere..... 96

- Liuba MUNTEAN, Vera CĂTANĂ*
Ion Vatamanu – atât de mult al
pământului..... 98

- Ludmila STOIANOV*
„Ora TV” la Biblioteca „Târgu-Mureș” .. 101

- Ana OSTAȘEVSKI*
Emoții legănate pe val de Dunăre.... 106

MANIFESTĂRI CULTURALE

- Angela OLĂRESCU*
Lansarea enciclopediei personalităților
bulgare la Biblioteca
„Hristo Botev”..... 109

- Liuba MUNTEAN*
Europa mai aproape..... 111

ISTORII DE SUCCES

- Ivan DUMINICA*
Biblioteca „Hristo Botev” – un focar
nestingherit al culturii bulgare în
Chișinău 114

- Ларуса БАРАБАШ / Larisa BARABAȘ*
„CinemaParc”: иногда непредвиденное,
стихийное подсказывает новый
подход, метод, путь..... 114

DE ZIUA BIBLIOTECARULUI

- Mariana HARJEVSKI*
Mesaj de Ziua bibliotecarului..... 118

- Lilia CANȚÎR*
Cartea – făclia lumii 118

OMAGIERIBI

Elena DABIJA

Spiridon Vangheli
la onorabila-i vârstă125

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

Tatiana BUTNARU

Arhetipul Dochiei și etnogeneza mitică
a românilor în studiile științifice ale lui
Bogdan Petriceicu Hasdeu.....126

Cristina SAGHIN

Valențe literare și estetice în opera lui
Bogdan Petriceicu Hasdeu *Răzvan și
Vidra* 129

REMEMBER

Svetlana VIZITIU

Ion Madan: o istorie a cărții132

Svetlana VIZITIU

Serghei Pojar, cultura conștiinței
noastre135

**BIBLIOLOGI, BIBLIOFILI ȘI
COLECȚIONAR**

Iurie COLESNIC

Paznic de comori.....139

AVANPREMIERA UNEI CĂRȚI

Recenzia – o specie literar-publicistică
tot mai cultivată de oamenii de litere
(*Valeriu RAȚĂ*) 159

RECENZII ȘI CONSEMNĂRI

Dreptul la nume, dar și la renume (*Vlad
POHILĂ*).....166

Romanul vieții și activității Sfintului
Vasile cel Mare (*Valeriu RAȚĂ*)169

Vibrații lirice pentru salvagardarea naturii
(*Vlad POHILĂ*)174

Ecologia pădurii și culturii
(*Ion PĂRNĂU*).....178

O carte de vizită a poporului nostru:
Enciclopedia Moldovei în zece volume
(*Vlad POHILĂ*)181

IMPRESII DE LECTURĂ

Pe trepte în urcuș, la strâns de adevăruri
risipite... (*Vlad POHILĂ*)184

Analfabeta... care știa să socotească,
de Jonas Jonasson186

Eu sunt Malala, de Malala Yousafzai și
Patricia McCormick.....187

Prin praf și vise, autor Roxana Valea...188

Magee zis Maniacul, de Jerry Spinelli .189

Focul de gheață, de Karl Meyer190

O minune de copil, de Roy Jacobsen
(*Elena TARAGAN*)191

IN MEMORIAM

Un mare poet rus a decedat în Statele
Unite ale Americii193

MISCELLANEA

Primul vernisaj – prima portiță... (*Raia
ROGAC*).....195

Descîntecul Domnicăi (*Alexandru-
Horațiu FRIȘCU*)200

FEMEILE ȘI CĂRȚILE

Vlad POHILĂ

De vreo două sute de ani se discută, atît în cercurile literare, cît și în cele ale oamenilor simpli, dar sincer și temeinic pasionați de lectură, dacă există, totuși, o literatură feminină sau poate că acest subiect este o invenție, o provocare a unor poete, prozatoare sau publiciste dornice de a-și înmulți gloria? Au apărut în lume mai multe monografii și studii pe această temă; și la noi, în spațiul literar românesc, au fost tipărite unele cercetări în care nu se vorbește categoric, dar aluziv, indirect, timid – da, se afirmă despre existența unei literaturi feminine, cu deosebire a unei lirici specifice sufletului de femeie. Argumentele adepților existenței unei literaturi a femeilor sînt uneori sofisticate, pe alocuri exagerat de complicate, în genere, însă, dovezile acestea s-ar putea rezuma la cîteva aspecte ce stau la îndemîna oricărui om pasionat de lectură: de vreme ce surorile Brontë, George Sand, Margaret Mitchell, Agatha Christie, Françoise Sagan, Ileana Vulpescu și încă multe alte autoare, scriu mai altfel decît prozatorii contemporani cu ele, cum să nu le delimităm opera? Cît despre poete, acestea, se pare, au format întotdeauna o comunitate distinctă, tot așa cum deosebite au fost și creațiile lor poetice: de la Safo (sec. VII-VI î. Hr.) și pînă la Veronica Micle (sec. XIX), Magda Isanos (prima jumătate a sec. XX) sau Leonida Lari (a doua jumătate a sec. XX – începutul sec. XXI).

E de menționat că din circa 120 de scriitori laureați ai Premiului Nobel pentru literatură, 13 sunt femei; așadar, fiecare al zecelea om de litere ce s-a învrednicit de cea mai scumpă și (deocamdată) cea mai prestigioasă mențiune literară reprezintă

sexul frumos. Amintim că Premiul Nobel a fost acordat pentru prima oară poetului și eseistului francez Sully Prudhomme (1839-1907), care, printre altele, a cunoscut și a admirat creația poetică a Iuliei Hasdeu. Lista femeilor laurate ale Nobelului a fost deschisă în anul 1909 de către scriitoarea suedeză Selma Lagerlöf (1858-1940), o prozatoare extrem de populară, la începutul sec. XX, în Europa și în America de Nord; o nuvelă a acestei suedeze a fost tradusă din germană de către preotul și poetul Alexe Mateevici, la cîteva ani după ce opera ei fusese încununată de Premiul Nobel. Alte scriitoare ce au primit Premiul Nobel pentru literatură, în ordine cronologică: Grazia Deledda (prozatoare din Italia, 1926); Sigrid Undset (prozatoare din Norvegia, 1928); Pearl S. Buck (prozatoare din SUA, 1938); Gabriela Mistral (poetă din Chile, 1945); Nelly Sachs (prozatoare, evreică din Germania, a trăit și în Suedia, 1966); Nadine Gordimer (prozatoare, evreică din Africa de Sud, 1991); Toni Morrison (romancieră de culoare din SUA, 1993); 1996 : Wisława Szymborska-Włodek (poetă poloneză, 1996); Elfriede Jelinek (prozatoare, evreică din Austria, 2004); Doris Lessing (2007), 2009 : Herta Müller (prozatoare germană originară din România, 2009), Svetlana Aleksievici (prozatoare din Bielorusia, 2015).

În perioada de după cel de al Doilea Război Mondial, în Basarabia încorporată URSS-ului literatura artistică a cunoscut o incontestabilă dezvoltare – suficient să amintim de numele lui Ion Druță, Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Aureliu Busuioc, ale căror scrieri au fost traduse în cîte 30-40 de limbi din Europa și Asia. Cu totul sur-

prinzătoare este prezența prozatoarelor basarabene în anii 1960-1990, care au pus la dispoziția cititorilor frumoase romane, povestiri, nuvele, piese dramatice. Orice istorie, oricât de concisă, a literaturii române din Basarabia postbelică, nu poate să nu evoce numele scriitoarelor Ana Lupan, Vera Malev, Ariadna Șalari, Elena Damian, Raisa Lungu-Ploaie, Lida Istrati, Silvia Celiac... Prezența în lirica basarabească a femeilor a fost atunci infinit mai modestă: în anii '60-'70 s-au impus doar două poete: Irina Stavschi și Agnesa Roșca. Gurile rele (literare!) pretind că ultima – având un real talent liric, dar și destule ambiții nu chiar sănătoase, în plus, mai deținând și importante funcții în ierarhia „frontului ideologic” –, a blocat cât a putut lansarea unor poete mai tinere, inclusiv din dorința de a-și păstra unicitatea prezenței sale în lirica basarabească din acele timpuri. Prin aceasta s-ar explica și venirea, cu o vădită întârziere, în poezie a Leonidei Lari, Marceliei Benea, Valeriei Grosu, Lorinei Bălțeanu...

Critica și istoria literară a fost la noi, în genere, o îndeletnicire „pur bărbătească”, de-a lungul sec. XIX – prima jumătate a sec. XX, când în România s-a impus, spectaculos, în istoria și critica literară o doamnă – Zoe Dumitrescu-Bușulenga, și în Moldova sovietizată a dat glas –, ce-i drept, foarte timid, – primele autoare de articole și studii critice: Vera Pamfil și Raisa Suveică. Nu bănuiau ele că modestele lor însemnări critice vor propulsa în domeniu un spirit critic feminin de calitate nouă: Eliza Botezatu, autoare a sute de articole și studii, dar și a zeci de monografii de analiză a procesului literar din republică. La rîndu-i, nici E. Botezatu mai curînd nu bănuia că vor merge pe urmele ei, depășind-o cu mult, reprezentantele unei admirabile pleiade de exegete literare, formată din Aliona Grati, Nina Corcinschi, Lucia Țurcanu... Este cu totul remarcabilă contribuția

basarabencelor traducătoare de literatură artistică: Nina Ischimji, Ala Cupcea, Tamara Iacovlev-Moraru, Elena Gheorghiu, Argentina Cupcea-Josu, Eugenia Margine, Eugenia David, care au oferit cititorilor noștri, în limba lor maternă, sute de capodopere ale literaturii universale din toate timpurile.

Există în lume literaturi dominate de scriitoare, poate cel mai elocvent exemplu oferindu-ni-l proza rusă contemporană, care este de neconceput fără romanele sau nuvelele acestor doamne: Ludmila Ulițkaia, Daria Donțova, Tatiana Ustinova, Victoria Tokareva, Ludmila Petrușevskaia, Tatiana Tolstaia (ordinea este cu totul aleatorie). Al treilea argument în favoarea existenței unei literaturi feminine se întemeiază pe presupunerea că scrierile semnate de femei – romane, nuvele, piese dramatice, poezii... – sînt percepute mai altfel decît cele ale căror autori sînt bărbați; în plus, operele literare create de femei au, de regulă, și cei mai numeroși cititori de același gen, feminin...

Discuțiile pe această temă poate vor ajunge odată și odată la un numitor comun, însă posibilul lor final ne interesează mai puțin. Am abordat acest subiect – de altfel, cu adevărat curios, captivant, incitant, acaparant – doar în măsura în care de mai multă vreme nu-mi dă pace ideea de a scrie un elogiu *lecturilor feminine*, mai exact, cititoarelor, doamnelor și domnișoarelor abonate la Biblioteca Centrală și la celelalte 26 de filiale ale BM „B.P. Hasdeu”. Conform unei statistici de ultimă oră, mai exact – din anul 2017, din totalul de peste 150 de mii de cititori ai BM „B.P. Hasdeu”, peste 95 de mii sînt reprezentante ale genului feminin, și doar 55 de mii reprezintă bărbații, mai tineri sau mai în etate, ai Chișinăului. Poate o fi existînd niște sondaje, niște cercetări sociologice mai amănunțite cu acest subiect: **femeile și bibliotecă (femeile și cărțile; femeile și lectura** – formulări pot exista mai multe),

dar nu am avut ocazia să iau cunoștință de ele, ceea ce, desigur, nu e tocmai bine. Pe de altă parte, însă, faptul că nu am la dispoziție niște date cât de cât concrete privind relația **femei (doamne, domnișoare) – lectură (frecventarea bibliotecilor)**, îmi oferă libertatea de a-mi expune propriile impresii, observații, judecăți, supoziții.

Este în afara oricărui îndoieli punctul de plecare că femeile formează „lotul de aur” al contingentului de cititori ai bibliotecilor noastre. Deși mă refer exclusiv la cititorii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, parțial și la cititorii altor biblioteci din Chișinău (Biblioteca Națională, Biblioteca Academiei de Științe) și din unele centre raionale (Florești, Ungheni, Orhei) – a căror activitate o cunosc relativ bine, acest raționament – că femeile sînt cititorii cei mai vrednici – s-ar putea să fie valabil pentru toate țările în care educația, cultura, progresul științific au la bază civilizația cărții, fie aceasta tradițională, „clasică”, fie în formă digitală.

Pe ce se poate întemeia ideea că femeile citesc mai mult, mai atent, mai pătrunzător, mai eficient decît bărbații? După cum se susține că femeile conduc mai bine (mai atent, cu un simț mai acut al răspunderii) automobilul, tot așa sîntem în drept să afirmăm că ele se consacră cu mai multă pasiune lecturii. Apoi, în ciuda mulțimii de griji casnice, de gospodărie ce revin femeilor, ele rezervă mai mult timp cititului și grație faptului că, în genere, sînt ferite de pasiuni „pur bărbătești” cum ar fi meciurile de fotbal (hochei, box, lupte marțiale...), jocurile militarizate la internet (table, cărți, alte diferite jocuri de noroc) sau pasiunea de a pune țara la cale la o halbă de bere ori la un pahar „de vorbă” (a se citi: de vin, de coniac, de votcă, whisky etc.). Or, aceste îndeletniciri pe care le-am numit cu o doză de ironie „pur bărbătești” necesită sacrificarea unui număr mare de ore, zile, săptămîni și chiar luni întregi – este ade-

vărat, totul depinde de la caz la caz. Prin firea lor, printr-un instinct nativ, femeile sunt mai curioase decît bărbații – și nu numai la capitolul birfe mondene sau de cartier (de bloc, de palier...), ci și în ceea ce privește cele mai noi, cele mai acaparante evoluții sau noutăți din diferite sfere ale vieții publice, inclusiv din domeniul scrisului, artelor, culturii. Aici e locul potrivit să amintim și de alt aspect favorabil relației femeii – bibliotecii: la manifestările culturale cum ar fi lansări de carte, conferințe științifice și omagiale, expoziții de artă, spectacole literar-artistice ș.a.m.d., în rîndurile spectatorilor prevalează categoric femeile; poate doar copiii și adolescenții le fac concurență, nu însă și semenii lor de gen masculin. În fine, tot aici se cere menționat și următorul amănunt: dacă există într-adevăr o literatură feminină, apoi, fiți siguri că aceasta este solicitată preponderent, dacă nu exclusiv, de către cititoarele bibliotecilor și în genere de către femeile cititoare.

Nu în ultimul rînd vom evoca și faptul că în sfera bibliotecară doamnele și domnișoarele dețin o cotă-parte hotărîtoare; bărbații bibliotecari, orice s-ar spune, alcătuiesc o minoritate, care se consolează, de cele mai multe ori că ar fi de o prestație deosebită. O bibliotecară ce aspiră a răspunde exigențelor profesionale trebuie să fie bine informată, așadar, să citească mult, inclusiv noi apariții editoriale, pentru a putea răspunde la eventuale întrebări ale cititorilor privind mesajul, conținutul, calitatea, particularitățile unui nou roman, ale unei noi plachete de versuri, ale unui volum de specialitate. Și mai mult se impune cunoașterea, respectiv, citirea unei cărți noi în cazuri ca: includerea cărții în vreun program de lectură, lansarea ei în filiala unde lucrăm, organizarea unei / unor întâlniri cu autorul sau omagiarea lui etc. După cum am putut deduce, ani la rînd, în urma comunicării și colaborării cu biblio-

tecarele noastre, cele mai multe dintre ele își onorează constant obligațiile de serviciu, inclusiv prin a citi cărți noi sau a reciti cărți apărute cu ani în urmă. Sincere felicitări femeilor cititoare, doar ele, prin exemplul lor, „molipsesc” și pe alții la lecturi, astfel contribuind la formarea și menține-

rea în formă impecabilă a unei simbolice dar și puternice oștiri de cititori, adică de oameni culți, oameni instruiți, oameni puternici, capabili să rezolve mai ușor și mai eficient mulțimea de ecuații pe care viața ni le pune în față tot mai des.

BIBLIOTECA MODERNĂ. GLOSAR DE TERMENI UZUALI

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI, Oleg BURSUC, Denis GANEA

Rezumat:

Modernizarea bibliotecilor merge mână-n mână cu învățarea. Programul Novateca a format bibliotecarilor capacitatea, competențele necesare proceselor de modernizare și implementare a serviciilor moderne, a inovării conceptelor de activitate. Or, reușita implementării acestora depinde în mare măsură de asimilarea și utilizarea unui limbaj comun: un limbaj al serviciilor, inovației, creativității și al tuturor componentelor unei biblioteci moderne. Necesitatea unui limbaj comun al modernizării a fost resimțit de către bibliotecari din primele activități de instruire. La elaborarea primului nucleu al unui viitor glosar au muncit formatorii Novateca. Pornind de la acel nucleu de termeni, echipa compusă din L. Kulikovski, O. Bursuc, D. Ganea, susținuți de V. Bunesco, a revizuit, selectat, completat, cizelat definițiile până s-a ajuns la acest Glosar de termeni uzuali „Biblioteca Modernă”. Autorii îl consideră un instrument lingvistic și cognitiv util în educarea unei culturi a modernizării și inovării activității bibliotecilor.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Modernă, servicii moderne, cultura serviciilor, cultura inovației, inovare tehnologică, management inovațional, bibliotecar inovator, formator, modernizarea spațiilor, Voxel, Widget, ROI.

Cuvânt către cititor

Bibliotecile publice sunt într-un proces de modernizare care a luat încet, dar sigur, avânt, provocat de Programul Novateca. Cinci ani în care se desfășoară programul de modernizare cu susținerea

Novatecii sunt cei mai activi din istoria domeniului bibliotecar de la '89 încoace. În acest scurt, dar alert, răstimp bibliotecile au înregistrat succese notorii, iar majoritatea bibliotecarilor s-a coagulat într-o comunitate de inovatori ai domeniului. Inițiativele, programele, instruirile lansate de Novateca au declanșat procese ireversibile de inovare la nivel de atitudine, de învățare, de diversificare și inovare a conceptelor de activitate și a dezvoltării serviciilor pentru comunitate. Bibliotecarii însușeau o altă limbă profesională, natural asimilată în procesele de inovare a activității. Nevoia de un limbaj comun în procesele de transformare a bibliotecilor și bibliotecarilor a venit chiar de la ei. În cadrul unei ședințe de follow-up *Formare formatori* participanții / formabilii au avut sarcina să elaboreze un miniglosar de termeni noi învățați la subiectul modernizarea bibliotecii. De la acel nucleu de termeni, muncit de formatori și concentrat mai mult pe termeni IT, a venit ideea de a dezvolta un Glosar mai amplu, între timp adăugându-se termeni de servicii moderne, advocacy, managementul proiectelor, marketing, design etc.

Inițiativa Novatecii de a extinde dicționarul de termeni specifici inovării / modernizării domeniului bibliotecar vine din convingerea că există termeni noi sau relativ noi, pe care bibliotecarii trebuie să-i utilizeze tot mai frecvent în activitatea profesională pentru a-i încetățeni și pentru a crea un limbaj comun (să folosească aceiași termeni când vorbesc despre aceleași servicii, spații, colecții, parteneri, bibliotecă și bibliotecari sau tehnologie), să

vorbească aceeași limbă – semn identitar de apartenență la o comunitate profesională.

Glosarul vine în ajutor facilitând înțelegerea termenilor noi, specifici domeniului, mulți dintre care încă „străini” bibliotecarilor, dar necesari pentru dezvoltarea actuală a bibliotecilor. Ordonarea termenilor respectă metoda de expunere alfabetică, specifică dicționarilor explicative.

Definiția termenilor este redată într-un mod accesibil, dar nu simplist. Dacă termenul este împrumutat din alte domenii, este dată definiția inițială, apoi definiții care reflectă sensul utilizării termenului în domeniul biblioteconomic, cu indicații, când se cerea, și a contextului în care se utilizează. În funcție de noutatea și complexitatea termenului, precum și în scopul înțelegerii mai bune, explicația prinde un format etajat pe două-trei sau patru-cinci nivele. Elaborarea listei de termeni s-a bazat pe termeni întâlniți, utilizați în procesele de interacțiune profesională – reuniuni ale rețelei *Novateca* ca activități de formare a capacității, forumuri, schimburi de experiență, de bune practici sau identificați în literatura de specialitate străină și locală, în materialele și publicațiile IFLA, ALA, EBLIDA, organizații profesionale internaționale, care identifică tendințele emergente de dezvoltare a domeniului bibliotecar și care oferă orientări și bune practici de nivel global pentru viitorul bibliotecilor.

Dacă termenul e absolut nou, neîncetățenit încă în limba română sau încetățenit în limba apariției, ca termenii IT, de exemplu, este expus în limba engleză sau franceză, apoi urmează definiția propriu-zisă în limba română.

În scopul facilitării identificării termenilor pe un subiect anume ca *instruire, servicii, spații, colecții*, de exemplu, dicționarul oferă o cale de acces prin *Indexul de subiecte*, prin care se grupează toți terme-

nii ce se atribuie serviciilor (în jur de 100 de noțiuni și definiții). Acest indice poate servi ca miniglosar pe diferite tematici, iar bibliotecarii le pot utiliza în funcție de necesitate. De exemplu, dacă biblioteca X vrea să implementeze *Cultura serviciilor de excelență*, poate găsi evidențiați toți termenii cu referire la servicii și noțiuni conexe serviciilor.

Lucrarea oferă și o listă de publicații de referință și de specialitate, consultate în procesul întocmirii dicționarului.

La redactarea dicționarului au participat specialiștii angajați ai Programului *Novateca*, cu experiență în domeniul modernizării bibliotecii și utilizării zilnice a termenilor respectivi în procesele formative și relaționarea cu bibliotecarii (Oleg Bursuc, manager Dezvoltarea capacității – termenii referitori la instruire și servicii; Denis Ganea, manager Tehnologii – termenii cu privire la tehnologii; Alexandra Ianeț, coordonator de program – management de proiect, servicii, logistică; Lidia Kulikovski, specialist Inovații – concept general, selectarea termenilor, adaptarea termenilor din servicii, marketing, management la domeniul biblioteconomic, exemple ilustrative, redactarea biblioteconomică; Violeta Bunescu, senior manager – coordonare generală).

Redactarea gramatical-stilistică a fost realizată de recunoscutul lingvist Vlad Pohlă, cu experiență în elaborarea dicționarelor lingvistice, și de experimentatul redactor, corector Valeriu Rață.

Sperăm că această lucrare de referință așteptată va fi un instrument util în practica de zi cu zi, în procesele de inovare a activității, de încetățenire a unui limbaj comun, specific schimbării, proceselor de modernizare și inovare a bibliotecilor.

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director, Departamentul studii și cercetări,
BM „B.P. Hasdeu”

GLOSAR

a rond, @ – simbol care activează instantaneu o adresă electronică, constituind o legătură dintre două litere: a și c având semnificația „de la”, „spre”. *◇ Cea mai importantă realizare a e-mailului, implicit a simbolului @, este faptul că a schimbat fantastic distanța și timpul dintre autorii comunicării. De aceea e-mailul cu @ este, cu siguranță, nu „o scrisoare pierdută”, ci una regăsită.* (E. Ungureanu. *Cuvinte și linkuri*, p. 44)

Abilitate – 1) îndemânare, pricepere, capacitate de a face ceva; 2) calitate, precizie, rapiditate în efectuarea unei acțiuni.

Abilitate analitică (gândire critică) – ~ de a judeca valoarea propriilor gânduri și soluții posibile, de a evalua punctele lor tari și slabe și de a sugera căile de îmbunătățire a acestora.

Abilitate informațională – capacitate de a identifica nevoia de informație și aptitudinea de a satisface această nevoie.

Abilitate practică – 1) ~ de a aplica competențele intelectuale în contexte cotidiene și de a „vinde” sau a comunica ideile creative la alții; 2) ~ de a traduce abstracțiile și teoriile în aplicații realiste.

Abilitatea sintetică (creativă) – 1) ~ de a genera idei noi, de înaltă calitate și adecvate pentru sarcina prescrisă; 2) include abilitatea de gândire divergentă, abilitatea de a redefini problemele într-un mod complet diferit și de a gândi în mod intuitiv și pătrunzător.

Abordare inovativă – utilizarea unei metodologii de lucru care implică elemente de noutate, pe plan local sau național, care permit obținerea unor rezultate mai bune decât în cazul altor metodologii.

Absorbție a inovației – capacitate a mediului socioeconomic sau mediul unui domeniu profesional, a unei biblioteci de a asimila inovația, de a utiliza, de a trans-

forma și de a lărgi cunoștințele inovaționale, de a extinde realizarea acestora în noi produse, servicii, procese.

Acces de la distanță – metodă de accesare a resurselor electronice stocate pe un server și accesate prin intermediul unei rețele de calculatoare.

Acces deschis – 1) acces nerestricționat la informație, documente sau servicii de informare; 2) concept, mișcare ale căror scopuri sunt de a oferi acces liber și posibilitate de reutilizare a cunoașterii științifice sub formă de articole de cercetare, monografii, date și alte materiale înrudite. 3) acces rapid, gratuit, la textul integral al unui document electronic, realizat în timp real, al oricărui utilizator, prin accesarea unui link. *◇ Accesul deschis accelerează progresul științific, productivitatea, transferul de cunoștințe. Cei mai înfocați susținători ai accesului deschis la informație sunt bibliotecarii, acesta fiind cel mai important principiu al lor.* (E. Ungureanu, *Cuvinte și linkuri*, p. 56)

Accesibilitate – 1) facilitatea de a accesa și a utiliza un serviciu sau un echipament; 2) facilitatea cu care o persoană poate intra în bibliotecă, accesa sistemele online și utiliza resursele și serviciile bibliotecii, indiferent de format; 3) principiu de dezvoltare a colecțiilor, aplicat la selectarea celor mai accesibile documente din punct de vedere al limbajului, stilului; privind tratarea subiectului, grafica, fontul și în concordanță, cu componența socioprofesională a utilizatorilor bibliotecii (cărți pentru copii, cu caractere mărite pentru vărstnici, audio, video, Braille).

Accesibilitatea unui serviciu – capacitatea unui serviciu de a fi obținut cu toleranțe specifice și în condiții specifice, la cererea unui utilizator.

Achiziție – 1) proces, calea principală, activă de completare a colecțiilor unei

bibliotecii; 2) completarea curentă se face direct de la producători (edituri locale sau străine, agenți economici a căror activitate este producția de carte sau universități, institute de cercetări etc. și indirect, prin intermediari (societăți comerciale care au ca obiect de activitate difuzarea publicațiilor de orice tip aduse din exterior).

Acord – definirea termenilor și condițiilor în care se va desfășura o relație de parteneriat, de muncă.

Acord bilateral – acord de recunoaștere a rezultatelor de către fiecare dintre cele două părți.

Acreditare – 1) procedură prin care un organism, ce are o anumită autoritate, recunoaște legal că un organism sau o persoană este competentă să efectueze sarcini specifice; de instruire, de exemplu; 2) ansamblu de cerințe folosite de un organism de acreditare pe care un organism de evaluare a conformității trebuie să le îndeplinească pentru a fi acreditat.

Activitate – acțiune de o anumită amploare, aparținând unui domeniu determinat, a cărei executare poate fi încredințată unei persoane fizice sau moral competente, acțiune considerată ca fiind unică în timp și spațiu și, în consecință, nerepetitivă.

Activități de învățare – acțiuni sub formă de exerciții practice și / sau de exemple incluse în cadrul unui program de formare, care conduc participanții la aplicarea aspectelor teoretice; ~ care se bazează pe următoarele principii: 1) implicarea participantului într-o varietate de experiențe de învățare activă, concentrate pe diferitele aspecte ale deprinderilor pe care le formează; 2) structurarea activităților de la un nivel simplu la unul de o complexitate ridicată, conform ritmului și a capacității de asimilare și de exercițiu a participanților la programul de formare; 3) oferirea posibilității participanților de a opta pentru modul de învățare adecvat

acestora, formatorii având libertatea de a interpreta și a adapta aceste activități în funcție de cerințele proprii, necesităților participanților și cele ale programului de formare.

Actualizare – modificare a fișierului de date, a lucrării de referință sau a altor surse de informații curente, de regulă, prin revizuirea conținutului existent sau înlocuirea cu material nou.

Adaptabilitate – însușirea de a fi adaptabil, flexibil, maleabil.

Adecvare la scop – capacitatea unui proces, produs, a unui serviciu de a servi un scop definit în condiții specifice.

Adresabilitate – principiu de dezvoltare a colecției, cu două componente, care impun selectarea documentelor adecvate nivelului de cerințe, de lectură al utilizatorilor (*de exemplu, elevi, studenți, personal cu nevoi speciale, organe administrative locale*) și achiziționarea documentelor în cantitatea de exemplare cerută de organizarea fondurilor bibliotecii (*sala de lectură, împrumut, fond de referință, copii, FabLab, Maker space, ludotecă etc. sau programe de lectură, dezvoltare personală, culturală, antreprenorială*).

Adresă de e-mail – un cont de e-mail, având forma `nume_utilizator@nume_calculator`, în care prima parte reprezintă numele utilizatorului, iar cea de-a doua permite identificarea calculatorului pe care se află căsuța poștală, organizația de care aparține acesta și / sau țara (domeniul) (vezi *Poștă electronică*).

Adresă de internet – cod unic atribuit unui anumit calculator – conectat la internet – pentru a-l identifica ca un expeditor și / sau un receptor în transmiterea datelor sau fișierelor de program. *Se utilizează două categorii de adrese: adrese de e-mail ale persoanelor fizice și adrese URL (Uniform Resource Locator) de site-uri FTP, Telnet și Web.*

Advocacy – 1) acțiuni organizate prin care se preiau probleme neglijate, încer-

cându-se influențarea atitudinii publice și a atitudinii actorilor politici; 2) efort organizat de a schimba legi, politici sau programe guvernamentale și / sau credințe, atitudini sau comportamente în efortul de a stabili justiția socială; 3) proces politic, organizat, care implică eforturi coordonate ale oamenilor de a schimba politici, practici, idei sau valori care perpetuează inechitatea, intoleranța și / sau excluderea; 4) proces prin care cetățeni și organizații influențează factorii decizionali în luarea unei decizii pe un subiect specific, de interes public, bibliotecarii participă la luarea deciziilor.

Agenda formatorului – scenariu flexibil al unui formator care include toate detaliile aferente livrării sesiunilor de instruire, inclusiv perioada, tehnicile și instrumentele utilizate, persoanele responsabile și resursele necesare pentru a implementa activitățile planificate.

Agenda participantului – orar al activităților planificate în cadrul unui eveniment, care conține perioada sesiunii, precum și activitatea preconizată în perioada respectivă.

Agendă – 1) publicație structurată calendaristic și prevăzută cu spații destinate completării; 2) listă de teme sau probleme ce trebuie discutate în cadrul unei reuniuni.

Alfabetizare digitală – dobândirea competențelor necesare pentru a putea utiliza eficient tehnologiile informaționale.

Altruism – dispoziție de a acționa dezinteresat, trecând peste interesele personale, în favoarea altor oameni sau a întregii colectivități.

Ambianța bibliotecii – existența unui design care să producă efecte emoționale pozitive, să facă plăcută aflarea în spațiul bibliotecii și să motiveze revenirea în acest spațiu. ◊ *Ambianța unei biblioteci depinde de câțiva factori: de calitatea arhitectura-*

lă, de calitatea designului și de calitatea și designul mobilierului; elemente, armonios legate, compatibile în culoare, textură, materiale și formă ce facilitează obținerea unui mediu sociocultural de succes.

Ambianță – 1) mediu material, social sau moral în care trăiește / muncește cineva sau în care se află ceva; climat; 2) ~ reprezintă efortul de a realiza un design care să producă efecte emoționale specifice utilizatorilor ei, să facă plăcută folosirea bibliotecii și să accentueze utilitatea ei.

Amenajarea spațiilor – proces, centrat spre simplitate, flexibilitate, economie în operare, experiență vizuală variată. ◊ *O masă amplasată pentru lectură într-un minifoisor, un cort, în turnuri, o zonă octogonală delimitată cu canapele, un pod, un trenuleț, o barcă, un șarpe sau o omidă fac atractive spațiile, conferă varietate, utilitate și încurajează creativitatea; spații unde copiii pot citi, se pot juca, comunica, socializa.*

Analiza nevoilor de învățare – evaluarea performanțelor angajaților bibliotecii, a utilizatorilor și identificarea necesităților de instruire pentru a stabili programe care să răspundă planurilor de viitor ale bibliotecii sau ale individului.

Analiză – parte importantă a muncii de planificare ce constă în definirea tuturor componentelor calitative ale operațiilor: scop, obiective, activități, resurse; succesiunea operațiilor, demararea operațiilor etc.

Andosament – aprobare scrisă ce implică o adeziune personală a semnatarului și acceptarea asumării responsabilității corespunzătoare (vezi *Acord*).

Animator, animatoare – 1) (persoană) care însuflețește, stimulează o activitate, o acțiune, un spectacol, un program de radio sau de televiziune; 2) ~ produce animație, înviează, stimulează, însuflețește; 3) ~ care inițiază și supraveghează o acțiune sau o activitate; 4) ~ care creează atmosferă într-un spectacol de varietăți.

Antivirus – software utilitar dezvoltat cu scopul de a proteja calculatoarele de viruși sau de eliminare a virușilor. ◊ *Cele mai multe programe antivirus includ capacități de scanare automate și manuale prin care se verifică fișierele descărcate de pe internet, discurile introduse în calculator, fișierele create de către instalatori software.*

Aplicație – 1) ~ software care permite realizarea unor sarcini (software de aplicație), fie sarcinile ca atare (dezvoltare de aplicații). În sectorul multimedia, aplicația desemnează chiar produsul realizat; 2) ~ cerere-tip, formular completat în vederea participării la un concurs de granturi, la ocuparea unui post vacant sau înscrierea la cursuri sau servicii oferite de bibliotecă. ◊ *Există multe îmbinări cu acest termen utilizate de noi ca: a instala o aplicație, a configura o aplicație, a dezactiva o aplicație, aplicație gratuită (pe tablete), aplicație mobilă, a șterge o aplicație, a lansa o aplicație, a descărca / a downloada o aplicație, a dezvolta o aplicație, a deconecta o aplicație.* (E. Ungureanu, *Cuvinte și linkuri*, p. 112)

Aplicație web – ansamblu de pagini web interconectate, având un conținut generat dinamic, și care oferă o funcționalitate specifică (motor de căutare, magazin virtual, client e-mail).

Aptitudine – din latină, *aptus* însemna „bun pentru”, „capabil de” – 1) ~ complex de însușiri psihice și fizice strict individuale, relativ stabile ale persoanei, care condiționează realizarea cu randament a unei anumite activități; 2) ~ însușire potențială ce poate fi valorificată în condiții favorabile. ◊ *Dacă aptitudinile sunt dezvoltate, perfecționate, aplicate în situații reale, ele devin eficiente fiind denumite capacități ale persoanei. Termenul are ca sinonime „capacitate” și „abilitate”.*

Aptitudine de utilizare – capacitatea unui proces, produs sau serviciu de a avea o întrebuințare definită, în condiții speciale.

Arhitectura serviciilor – o cale, un design consacrat, o modalitate de a concepe echipele și activitățile pentru a implementa și a presta servicii de calitate comunității, un model bazat pe gândirea de tip design pentru a construi o puternică cultură a serviciilor.

Aspirație – 1) năzuință, dorință intensă, râvnă; 2) nivel pe care subiecții speră să-l atingă în executarea unei activități specifice, care se evaluează prin raportarea succesului real la succesul presupus. ◊ *Noua lege cu privire la bibliotecă corespunde aspirațiilor de modernizare și inovare a domeniului biblioteconomic. Novateca prin programele sale de modernizare a materializat aspirațiile, de decenii, ale bibliotecarilor de a învăța cum să-și inoveze conceptele de activitate.*

Atelier de lucru – activitate formativă ce își propune drept scop dezvoltarea / elaborarea unor produse specifice prin utilizarea competențelor dezvoltate în cadrul atelierelor anterioare prin utilizarea unei metodologii interactive și participative. În cadrul ~ facilitatorul înlesnește activitatea participanților fără a interveni cu opțiuni de expertiză și fără a face judecăți de valoare asupra produselor atelierului, iar participanții generează idei referitoare la produsul dorit, identifică necesitățile de documentare complementară, construiesc gradual produsul propus.

Atitudine – 1) predispoziție învățată de a reacționa cu consecvență față de un obiect sau o clasă de obiecte într-un mod favorabil sau nefavorabil; 2) ~ reprezintă obiectivul unei sesiuni formative în termeni de achiziții finale de către participanți.

Atitudine în servicii – modul în care bibliotecarul întâmpină, salută, tratează oamenii; spiritul profesional al comportamentului prietenos în contact cu frustrarea, al entuziasmului autentic, al implicării și grijii pentru oameni / utilizatori.

Audio – 1) tehnologie de reproducere a sunetului; poate fi creat sintetic (inclusiv sinteza vorbirii), transmis de la o sursă vie (*cum ar fi o emisiune radio*) sau înregistrat de sunete reale; 2) tip de suporturi (*pentru resurse accesibile prin player audio*) folosite pentru a stoca fonograme: CD playerul, MP3 playerul sau iPodul; include suporturi folosite pentru a stoca sunete codificate atât analogic, cât și digital.

Autentificare – acțiunea prin care se verifică dacă un utilizator are permisiunea de a accesa o resursă sau de a executa o operație, se realizează prin: filtrare IP, login și parolă.

Autodezvoltare – 1) dezvoltare continuă ce include activități formale și neformale prin care se dezvoltă cunoașterea de sine și identitatea personală, realizarea potențialului uman, îmbunătățirea calității vieții, realizarea obiectivelor și aspirațiilor personale; 2) proces conștient, orientat pentru dezvoltarea profesională ce include perfecționarea individuală a cunoștințelor, competențelor, calităților personale și funcționale și care asigură eficiența activității profesionale prin unitatea celor trei componente: dezvoltarea personalității bibliotecarului.

Automatizarea bibliotecilor – proiectare și aplicare a sistemelor informaționale pentru a realiza sarcinile îndeplinite inițial de mână în biblioteci. ~ acoperă toate funcțiile în bibliotecă: achiziție, catalogare, evidența și circulația documentelor, împrumutul interbibliotecar, fluxul utilizatorilor, procesele manageriale.

Avatar – reprezentare grafică a unui utilizator în lumea virtuală, în chat-internet. ~ este o imagine generică, fotografie sau caricatură, animația unui om, animal sau a unui obiect, ales de către utilizator pentru a reprezenta identitatea sa în realitatea virtuală.

Beneficiar – 1) persoană, colectivitate sau instituție care are folos din ceva; 2)

destinat al unor bunuri materiale sau al unor servicii; 3) persoană fizică sau juridică în folosul căreia se realizează o acțiune.

Beneficiu – câștig, profit sau folos de care se bucură cineva sau pe care-l are cineva din ceva. ◊ *Serviciile aduc beneficii oamenilor și bibliotecii. A face (un lucru) în beneficiul cuiva = a face (un lucru) în folosul exclusiv al cuiva.*

Biblioteca ca spațiu – 1) spațiu în care un număr nedeterminat de evenimente, de întâlniri, de gesturi, de senzații, de gânduri să poată avea loc; 2) loc condensat concentrând în sine colecții materiale și imateriale ale cunoașterii și informației ce sunt stocate după criteriile considerate riguroase; 3) loc pliat, întrucât el se lasă depiat prin chiar accesul presupus nelimitat la aceste colecții și, folosindu-le, ele îngăduie o desfășurare discursivă, imaginativă, afectivă sau pragmatică; 4) adăpostește obiecte cu trăsături spațiale cu totul deosebite, provoacă și stimulează comportamente și atitudini.

Biblioteca experienței – 1) ambalarea bunurilor și serviciilor în experiențe pentru a-și diferenția ofertele; 2) intensificarea mediului în care utilizatorii experimentează / utilizează serviciul, stratificând senzațiile captivante, trăite în acel mediu de bibliotecă și găsind cea mai bună modalitate de a-i implica pe utilizatori, astfel încât să transforme serviciul într-un eveniment memorabil; 3) experiența pe care o au utilizatorii în timp ce-i utilizează bunurile și serviciile, conceperea bunurilor, serviciilor explicit în scopul intensificării experienței utilizatorului; 4) calitatea timpului pe care utilizatorul îl petrece alături de acea bibliotecă; implicarea, într-un mod surprinzător de plăcut, într-un mod ce oferă o nouă valoare timpului pe care el l-a petrecut alături de bibliotecă; 5) modul de a răspunde unei piețe aglomerate de bunuri, produse, servicii, intensificată de competitivitate,

unicul element-criteriu de a fi solicitat, de a fi căutat, de a fi utilizat.

Biblioteca platformă – 1) metafora „biblioteca „platformă” se referă la rolul bibliotecii în dezvoltarea cunoașterii și a comunității fiind, în același timp, o lume media democratizată, vibrantă, cu rol critic ca mediator, cu rol de centru pentru de toate și pentru toți; 2) modelul platformă, reconcentrează atenția de la acumularea resurselor la instigarea spre rețele bogate, ca resurse generatoare de idei pentru oameni, activitate antreprenorială, care prioritizează „soluții” și produce „cunoaștere”. *◇ Biblioteca din Alexandria era o platformă – avea o parte ca muzeu, alta, cu grădini botanice, laboratoare, spații de locuit și săli de mese, cafenele, nu doar locul pentru traducerea și copierea textelor nenumărate și elaborarea unei colecții magnifice, dar și pentru lansarea lucrărilor lui Euclid, Arhimede, Eratostene și ale colegilor lor; un exemplu actual este La Bibliothèque nationale de France.*

Bibliotecar – 1) persoană care are în grijă administrarea și funcționarea unei biblioteci; 2) lucrător la o bibliotecă; 3) specialist în biblioteconomie.

Bibliotecar animator – persoană care însuflețește, stimulează o activitate, o acțiune, o animație, înviorează, inițiază și supraveghează o acțiune sau o activitate, creează atmosferă într-un eveniment, activitate pentru copii.

Bibliotecar animator socioeducativ – persoană ce are vocație educativă în domeniul social, cultural sau sociocultural și răspunde unor activități privind medierea socială, tehnicile de animație, inițierea unor activități de animație, dezvoltarea și crearea unei legături sociale plecând de la necesitățile publicului / utilizatorilor bibliotecii (copii, tineri, adulți).

Bibliotecar facilitator – deține cunoștințe specifice, aptitudini, comportament și rol specific necesare pentru a sprijini un grup de oameni în procesul de abordare a

unui subiect cu scop și să lucreze eficient împreună pentru a obține rezultate concrete, rol care include mai multe sarcini decât cele ale unui președinte de prezidiu sau de ședință. ~ responsabilitatea de a ghida oamenii în a lucra împreună. ~ deține un set de abilități pentru lideri, folosite pentru a ghida și a delega munca într-o organizație în cadrul grupurilor de oameni în care au loc întâlniri, evenimente, servicii, sesiuni de planificare, traininguri.

Bibliotecar formator – vezi *Formator*.

Bibliotecar ludotecar – persoană care coordonează și gestionează activitatea ludotecii: fluxul și securitatea utilizatorilor, baza materială, colecția, echipamentul tehnologic, audio, sportiv; ~ organizează și coordonează activitățile ludice.

Bibliotecar mediator – desfășoară activitatea de mediere din perspectivă socială, se implică în problematica socială cu care se confruntă persoane, grupuri, comunități defavorizate, în scopul ameliorării situației sociale a acestora și al facilitării relațiilor în cadrul triadei individ – familie – comunitate; ~ își adaptează comportamentul și intervenția la specificul situațiilor în care intervine, ținând cont de nevoi, obiceiuri și tradiții; ~ adoptă atitudini profesionale în situații ambigue; cunoaște legislația referitoare la drepturile omului, la protecția socială facilitând asigurarea respectării drepturilor acestora; ~ oferă informații, îndrumare utilizatorilor, instruieste și educă referitor la gestionarea vieții cotidiene.

Bibliotecar modern – bibliotecar activ, instruit, multifuncțional și responsabil în raport cu instituția pe care o conduce, bibliotecarul modern tinde spre dezvoltare continuă și instruire pe tot parcursul vieții profesionale.

Bibliotecă – 1) spațiu determinat în interiorul țesăturii urbane, structurat, capabil să găzduiască, să provoace și să stimuleze oameni, evenimente, acțiuni; 2) for de

comunicare între cititori și cei care creează sau pun în circulație cărțile, resursele cu alți purtători de informație, calitatea sa de serviciu public gratuit; 3) centru local de informare și documentare, centru de cultură și cunoaștere, furnizând prompt informațiile indispensabile pentru cetățenia activă a membrilor comunității; 4) spațiu de interacțiune umană în care schimbările organizaționale, departamentale sau funcționale trebuie să fie încorporate în soluții arhitecturale adecvate în care flexibilitatea, adaptabilitatea și multifuncționalitatea sunt cuvinte-cheie și permit instituției să facă față evoluțiilor actuale și incertitudinilor viitoare.

Bibliotecă-centru comunitar – bibliotecă modernă definită ca spațiu comunitar, singurul spațiu în care intri fără să plătești, spațiu care aparține publicului și în care relația public – bibliotecă se definește foarte bine.

Bibliotecă-centru multimedia – zonă interactivă, într-o bibliotecă sau o structură distinctă, cu un program adecvat publicului, în care adulții și copiii accesează cărți on-line, aplică noi tehnologii informaționale în pregătirea temelor, unde au loc evenimente, servicii, programe, manifestări culturale, unde sunt camere de odihnă cu mobilier confortabil și pot asculta muzică, privi video, elabora filme, animații, aplicații.

Bibliotecă digitală – reprezintă contextul ce reunește colecțiile, serviciile, utilizatorii în scopul asigurării întregului ciclu de viață al informației: crearea, diseminarea, utilizarea, prezervarea, procesul de informare propriu-zisă, cunoașterea. *◇ Biblioteca digitală se sprijină pe trei piloni importanți: biblioteca electronică, tehnologiile de informare și de comunicare cu utilizatorul.*

Bibliotecă electronică – include documente text, audio-vizuale, multimedia, transferate pe suport electronic, organi-

zate în colecții și impunând condiții specifice de consultare; propune utilizatorilor accesul on-line la catalogul informatizat, precum și la alte documente secundare de informare (de ex., *bibliografii, incluzând sau nu rezumate, referate*), la resurse informaționale electronice existente sau nu în bibliotecă.

Bibliotecă hibrid – bibliotecă în care își fac simțită prezența calculatoarele, îmbină tradiționalul, digitalul și virtualul.

Bibliotecă hub – un mediu de afaceri controlat, în care rezidenții au acces la oportunități pentru creșterea accelerată a businessului propriu atât pe verticală, cât și pe orizontală.

Bibliotecă incubator – 1) concept bazat pe rolul educațional al bibliotecii; un mediu în care este încurajată creativitatea, inovația, ideile și împărtășirea / dobândirea abilităților; 2) mediu ce oferă oportunități de dezvoltare personală și profesională pentru oricine, loc care încurajează lucrurile să capete viață, permite interacțiunii încrucișate între și cu alți utilizatori și bibliotecari, polenizând pasiunile și ideile utilizatorilor; 3) spațiu ce are resursele, ambianța, interiorul pentru generarea, activizarea, inovarea muncii bibliotecarilor și vieții utilizatorilor, loc în care artistul, muncitorul, copilul, maturul se scufundă, găsește și respiră inspirație – imagini, mirosuri, sunete – totul este ambalat în acest incubator.

Bibliotecă maker space – 1) spațiu de muncă colaborativ în interiorul unei biblioteci sau o facilitate separată publică / privată pentru a face, a învăța, a explora și a partaja pentru copii, adulți și antreprenori, având o varietate de echipamente, inclusiv imprimante 3D, mașini de cusut și alte instrumente utile; include lego, consumabile pentru artă, reciclare; educă o mentalitate de maker, de a crea ceva din nimic și de a explora propriile interese, ajută la pregătirea celor care au

nevoie de abilități cerute de sec. XXI, abilități de gândire critică și sunt utilizate ca incubatoare; 2) un spațiu creativ de lucru care oferă acces la o gamă largă de unelte și echipamente pentru fabricație digitală și prototipare rapidă; oferă oportunități pentru îmbunătățirea nivelului de trai, local și global (incubator) și închegarea unei comunități open-source puternice; 3) spațiu de lucru în cazul în care oameni cu interese comune, de multe ori în calculatoare, prelucrare, tehnologie, știință, arta digitală sau arta electronică, se pot întâlni pentru a socializa și a colabora.

Biblioteca modernă – 1) instituție importantă, servită de profesioniști, cu o mare influență în viața socială, focalizând numeroase acțiuni de ordin social și cultural; 2) instituție ce funcționează în calitate de conector în comunitatea sa – descoperind necesitățile specifice ale comunității, oferind atât servicii tradiționale, cât și inovatoare și adaptându-se la schimbările din comunitate; 3) servește drept centru comunitar, ascultă vocea comunității și abordează necesitățile acesteia, servește drept punct central de conectare a cetățenilor la informații valoroase, inițiative locale și guvernamentale, servicii și activități ale ONG-urilor locale și internaționale, la mediul de afaceri prin intermediul unui spațiu comunitar vibrant, activ, în cadrul căruia beneficiarii pot dobândi cunoștințe și abilități, învața lucruri noi și petrece timpul liber cu suportul bibliotecarului instruit; 4) instituție ce își dezvoltă componenta virtuală prin tot ceea ce înseamnă participare activă la rețea: acces la distanță la catalogul propriu, digitizarea colecțiilor, gestionarea resurselor de internet, acces la bazele de date științifice online, servicii de referințe prin e-mail în niște spații moderne, comod amenajate, funcționale, atractive.

Biblioteca publică – poartă locală deschisă spre cunoaștere, asigură o condiție de bază pentru educația permanentă,

luarea independentă a deciziilor și dezvoltarea culturală a individului și grupurilor sociale.

Biblioteca vie – 1) metodă folosită pentru promovarea diversității și demnității umane și încurajarea dialogului între oameni; 2) cărțile sunt ființe umane ce intră într-un dialog personal cu cititorul, cărțile sunt persoane din grupuri care se confruntă sau se pot confrunta cu prejudecăți sau stereotipuri (de gen, vârstă, educație, ocupație, etnie, rasă, religie etc.) și care ar putea fi victime ale discriminării sau excluderii sociale, precum și oameni cu povești care oferă cititorului o experiență unică de învățare; 3) cititorii împrumută cărțile pe o perioadă limitată de timp, le citesc și le returnează bibliotecarului, pentru a fi răsfoite și de alți cititori; 4) își propune să atragă atenția asupra acceptării diversității pentru că diferențele dintre oameni nu sunt valorificate ca fiind resurse, ci conduc la punerea de etichete, crearea de prejudecăți, care, în cele din urmă, orientează spre discriminare, suspiciune și excludere.

Biblioteca virtuală – concept asemănător bibliotecii, fără delimitare spațio-temporală în care oamenii găsesc documente ce răspund scopului lor de căutare: informativ, educativ, creativ. *◇ Spațiul din internet poate fi considerat o bibliotecă virtuală.*

Blog – cuvântul *blog* este prescurtarea de la „weblog” și se referă la un jurnal online creat și postat de grupuri sau persoane individuale, articolele fiind afișate în ordine cronologică.

Blogger – persoana care administrează, ține, gestionează conținutul și interacționează cu utilizatorii prin intermediul comentariilor, chaturilor.

Blogging – 1) activitatea bloggerilor, ceea ce face un blogger – postări, comentarii; 2) profesie.

Blogosferă – totalitatea blogurilor reprezentând un anumit areal geografic

(blogosfera românească) sau al unui domeniu. ◊ *Blogosfera domeniului biblioteconomic e încă în devenire.*

Brainstorming – un termen des folosit în bibliotecă, în instruire, care se referă la formularea cât mai multor idei, oricât de trăsnete ar fi, ca răspuns la o situație enunțată; regula de aur constă în faptul că nicio idee nu este proastă și sub niciun motiv nu se vor admite referiri critice sau să facă observații negative; se merge pe principiul „cantitatea generează calitatea”, conform căruia pentru a se ajunge la idei viabile și inedite este necesară o productivitate creativă cât mai mare; fiecare participant este încurajat să își exprime ideile, toate ideile fiind notate pe un flip-chart sau pe tablă.

Breaking the ice (icebreakere, topirea gheții) – metodă, folosită la începutul instruirii pentru a încuraja implicarea și participarea activă, interacțiunea, „încălzirea” și crearea unei atmosfere deschise în cadrul grupului, facilitarea lucrului în grup, a comunicării și a cooperării. ◊ *Cu ajutorul acestei metode se identifică temerile și așteptările participanților, dar și nivelul optim de pornire.*

Brevet – certificat pentru o invenție, eliberat de autoritatea competentă a statului, pe care îl eliberează inventatorului sau instituției. ~ este valabil doar pe teritoriul statului care l-a emis.

Buget – evidența resurselor financiare și repartizarea lor pe categorii de cheltuieli dintr-o anumită perioadă (de obicei, un an) ale unui stat, oraș, sat, proiect.

Bugetul bibliotecii – document prin care sunt prevăzute și aprobate în fiecare an veniturile și cheltuielile sau după caz, numai cheltuielile, în funcție de sistemul de finanțare.

Bugetul proiectelor – evidența cheltuielilor și repartizarea lor pe categorii pentru perioada desfășurării proiectului / programului.

Bune practici – cazul în care cele mai bune practici sunt utilizate în mod selectiv și adaptate la situația din propria bibliotecă, aceasta se numește o bună practică; ◊ serviciul *Bucătăria bibliotecii* este o bună practică și un model preluat, inspirat de la o bibliotecă publică din Suedia.

Cafenea publică – o metodă de dialog activ, schimb de informații și găsim de soluții creative de acțiune, folosindu-le atunci când se supune unei dezbateri relaxate un anumit subiect, permițând totodată o interacțiune mare și relații apropiate între participanți. ◊ Este o metodă foarte bună de consultare și participare la luarea deciziilor.

Calculator (computer) – 1) echipament electronic care recepționează, stochează, gestionează și comunică informații și / sau instrucțiuni; 2) ansamblu de sisteme mecanice, electromagnetice și electronice care prelucrează datele introduse într-o formă prestabilită și furnizează rezultate într-o formă accesibilă utilizatorului, fie ca semnale destinate acționării unor echipamente. ◊ *Tehnologiile moderne informaționale consolidează rolul bibliotecilor în calitate de centre comunitare. Dotarea bibliotecii cu calculatoare, accesibile pentru utilizatori, este primordială pentru transformarea bibliotecii.*

Calitatea serviciilor – ansamblu de caracteristici ale unui produs ce satisfac necesitățile utilizatorului și, în consecință, fac ca produsul să fie satisfăcător; totalitatea trăsăturilor și caracteristicile unui serviciu care determină capacitatea acestuia de a satisface nevoi afirmate sau implicite. ◊ *Scopul calității serviciilor de bibliotecă este perfect compatibil cu principiul de bază al serviciului public care dorește găsirea celor mai potrivite răspunsuri la nevoile cetățenilor.*

Capacitate managerială – capacitate de a planifica, a organiza, a desfășura și a controla anumite activități.

Capacitatea de răspuns – disponibilitatea de a ajuta utilizatorii și de a le furniza un serviciu rapid.

Capital social – valoarea bunurilor aduse ca aport în societate / comunitate, exprimată în monedă națională.

Carta minții – vezi *Harta mentală*.

Carte electronică – document electronic în care textul ocupă un loc preponderent și care poate fi considerat ca echivalent al cărții tipărite (monografie).

Carte vie (din biblioteca vie) – oameni reprezentând grupuri care se confruntă sau se pot confrunta cu prejudecăți sau stereotipuri (de gen, vârstă, educație, meserie, etnie, rasă, religie etc.) și care ar putea fi victime ale discriminării sau excluderii sociale sau pot fi oameni cu povești care ar da cititorului o experiență unică de învățare. *◇ În fiecare localitate și bibliotecă sunt oameni care ar putea împărtăși povești deosebite celorlalți, oferind o nouă perspectivă asupra a ceea ce înseamnă prejudecată, stereotip și discriminare.*

Cartografiere – proces de elaborare a unei hărți.

Cartografierea punctelor de percepție – proces de identificare a punctelor de percepție într-o bibliotecă.

Cartografierea serviciilor – proces de identificare a serviciilor dintr-o bibliotecă, dintr-un raion, oraș, municipiu sau la nivel național. *◇ Procesul de cartografiere include denumirea furnizorilor de servicii (biblioteca, subdiviziunea), adresa juridică a acestora, tipurile de servicii pe care le prestează aceștia, beneficiarii lor, care include: documentarea și elaborarea instrumentelor de culegere a datelor; colectarea de date cantitative de la nivelul bibliotecilor; colectarea de date calitative de la nivel instituțional și al beneficiarilor de servicii, colectarea de date prin vizite pe teren la serviciile selectate; procesarea și analiza datelor calitative și cantitative culese de la nivelul furnizorilor de servicii.*

Căutare – cerere intelectuală specifică, ce implică, de obicei, transmiterea către server a unei solicitări de căutare a unui serviciu on-line oferit de bibliotecă.

CD-ROM (Compact Disc Read-Only Memory) – format de tip disc compact care stochează resurse electronice, inclusiv sunet, text, imagini fixe și în mișcare, sub formă optică, utilizabil cu ajutorul unui CD-ROM player.

Cele mai bune practici – practici încercate și testate, optime și / sau exemple de activități, metode, practici sau tratamente, a căror utilizare a fost dovedită a fi de succes în mai multe organizații.

Cerere – acțiunea de a (se) cere și rezultatul ei – 1) solicitare; rugămintă; 2) pretenție, exigență; revendicare; 3) (ec. pol.) cantitate totală de bunuri materiale și servicii pe care utilizatorii / cetățenii doresc și pot să le utilizeze / achiziționeze, într-o anumită perioadă; 4) sesizare adresată unui organ de jurisdicție sau unui alt organ de stat pentru valorificarea, recunoașterea sau apărarea unui drept.

Chestionar – instrument de identificare a necesităților cetățenilor, care constă dintr-un ansamblu de întrebări sau sarcini adresate acestora.

Ciclul de viață al inovației – 1) durata medie de viață a unei idei inovative de la concept și dezvoltare până la dispariție sau inutilitate; 2) procesul prin care trece o inovație de la idee la uzare: elaborarea, proiectarea, realizarea / implementarea, utilizarea și uzarea.

Ciclul de viață al serviciului – 1) durata medie de viață a unui serviciu, analogic produselor, se naște, se dezvoltă, ajunge la maturitate și apoi îmbătrânește, de la concepția și dezvoltarea sa până la dispariția definitivă din arena serviciilor bibliotecii; 2) etapele consecutive și intercorelate ale unui serviciu de la concept / viziune; fezabilitate; proiectare / dezvoltare, prestare, retragerea din uz; 3)

~ reflectă evoluția în timp a serviciului și reprezintă intervalul de timp dintre momentul apariției serviciului pe piață și cel al dispariției lui definitive din arena bibliotecii și comunității.

Ciclul instruirii – etapă necesară în proiectarea unui training ce include: analiza necesităților de formare a grupului-țintă, competențelor formatorilor, performanței dorite a formabililor și resurselor necesare; dezvoltarea planului trainingului, implementarea / livrarea trainingului publicului-țintă; evaluarea eficacității trainingului și diseminarea succeselor.

Ciclul îmbunătățirii serviciilor – 1) urmărirea obținerii unui randament superior celui precedent; 2) proces prin care se compară obiectivele prevăzute cu rezultatele reale, analizează cauzele deviațiilor, inițiază acțiunile prin care se elimină cauzele-sursă ale acestor erori, sintetizează acțiunile într-o nouă fază de planificare și standardizare pentru a preveni apariția nonconformităților.

Codul de bune practici – document care recomandă reguli de proiectare, metodologii de realizare și / sau de utilizare a unui produs sau serviciu.

Codul serviciilor – 1) document / politică instituțională / manifest prin care biblioteca își asumă un angajament de livrare / furnizare a serviciilor de calitate utilizatorilor și îmbunătățirea relației cu ei. ~ reflectă intenția bibliotecii de a îmbunătăți, diversifica, revizui și coordona serviciile oferite utilizatorilor în parteneriat cu ei; 2) instrument eficient pentru a redeschide dialogul cu utilizatorii pentru a îmbunătăți comportamentul social în cadrul bibliotecii.

Colecție audio – de carte audio, numită și carte vorbită, carte auzită, audiobook, carte de ascultat, care constituie o înregistrare a lecturii cu voce tare a unui text pe un mediu purtător de informație, apărută ca ofertă alternativă la posibilitățile existente de acces la informație a persoanelor

cu deficiențe de citit. ◇ *Mediile purtătoare utilizate sunt disc audio clasic, bandă magnetică, disc DVD, disc compact (disc dur), iar spectrul utilizării s-a extins de la persoane cu dizabilități la oamenii grăbiți, persoane care învață de la distanță, învață limbi străine sau fac alte lucruri în timp ce ascultă.*

Colecție Braille – colecție de cărți transcrise în alfabetul Braille (sistem punctiform al literelor, în relief, de scriere și citire special pentru nevăzători).

Colecție cu tipar mărit – conține cărți cu tipar plat, obișnuit, tipărite cu caractere de minim 16-18 puncte, format accesibil, special pentru lectura celor cu vederea slabă și pentru persoanele înaintate în vârstă.

Colecție de bibliotecă – 1) totalitatea documentelor deținute de bibliotecă, purtătoare de informații, organizate după anumite criterii menite să faciliteze regăsirea fiecărei unități constitutive, precum și un grup de unități documentare alcătuite și orânduite după anumite criterii și care constituie un anumit fond; 2) ~ se constituie în timp, în mod sistematic și unitar după anumite criterii cum ar fi conținutul, destinația, limba, modul de organizare, interesele utilizatorilor și răspund necesităților de informare, de cultură și dezvoltare personală a tuturor categoriilor de vârstă; 3) ~ constituie un tot de documente semnificative și valoroase din toate domeniile de cunoaștere; 4) ~ constituie documentele, resursele informaționale sau de obiecte, puse la dispoziția utilizatorilor de către o bibliotecă.

Colecție de instrumente agricole – include o varietate distinctă de instrumente agricole, se constituie în baza cererii utilizatorilor și specificului satului, orașului. Poate fi constituită din donații succesive din partea membrilor comunității, unele instrumente, cum ar fi foarfece de tăiat tufarii, de curățat copacii sau via; hârleț, sapă, greblă, coasă, furcă, cosor etc. pot fi achiziționate din buget.

Colecție de instrumente de gospodărie – constituită din instrumente necesare omului în gospodărie: ciocane, clește, ferestrău electric, perforator, sapă, greblă, mașină de cosit iarba, șurubelniță etc.

Colecție de instrumente muzicale – instrumente muzicale puse la dispoziția utilizatorilor pentru a exersa, pentru cursuri de a învăța să cânte la diverse instrumente, pentru activități ale utilizatorilor, colecția de instrumente muzicale poate include: pian, chitară, cobză, nai, fluiet, ocarină, saxofon, clarinet, trompetă, tobă, acordeon, țambal. Colecția de instrumente poate fi constituită în timp prin achiziții de la buget sau din donații de la cititori.

Colecție de jucării – vezi *Ludotecă*.

Colecție digitizată – parte a colecției electronice compusă din acele articole care au fost digitizate din colecția în format analogic a bibliotecii.

Colecție electronică – toate resursele în formă electronică din colecția bibliotecii, fie create inițial în formă digitală, fie digitizate.

Colecție locală – istorii locale, lucrări de artă, melodii locale, baze de date despre oamenii localității sau instituției; publicații, articole despre localitatea dată.

Colecție tactilă – colecție de carte tactilă, cu text, imagini tactile (executate din pânză, lemn, piatră, lut, piele, carton, hârtie, semințe – folosite creativ pentru reprezentarea lucrurilor) însoțite de text Braille sau cu tipar mărit, cu efecte sonore, cu text vorbit, cântat, destinate copiilor orbi sau cu deficiențe de vedere.

Competență – aptitudini demonstrate de a aplica cunoștințe și îndemânări; adițional cunoștințelor și aptitudinilor, reprezintă obiectivul unei sesiuni formative în termeni de achiziții finale de către participanți.

Competență de specialitate – însușirea zonei de responsabilitate prin competențe și abilități tehnice necesare, prin

experiența acumulată și utilizată pentru sarcini noi; în cazul în care bibliotecarii angajați nu dispun de competențe și de cunoștințe relevante, aceștia le obțin în programe de calificare.

Competență metodică – dorința și capacitatea de a aplica diferite abordări metodologice într-un mod care este adecvat situației și persoanelor implicate în scopul de a atinge în mod eficient un obiectiv.

Competență socială – abilitatea de a lucra cu alte persoane în mod constructiv și de a aborda sarcini pentru a le stăpâni împreună. *♦ Competența socială este condiționată de dorința de a cunoaște alte persoane cu ciudățeniile lor unice, fond specific, standarde și valori și să le accepte așa cum sunt; alt aspect important este abilitatea de a te pune în locul altor oameni și de a te adapta la ei.*

Competențe ale bibliotecarului modern – de specialitate, metodice, sociale, generale, personale, profesionale.

Competențe generale – indispensabile în îndeplinirea deplină a ocupației, permit exercitarea eficientă a competențelor profesionale (cultură generală, limbi străine, abilități de utilizare a computerului etc.).

Competențe personale – reprezintă o serie de abilități, aptitudini și valori care le permit bibliotecarilor să își desfășoare activitatea etic și eficient: să fie buni comunicatori, să își dorească perfecționare profesională de-a lungul întregii cariere, să se adapteze noilor schimbări ale domeniului; capacitate și spirit critic care să conducă la luarea unor decizii, inițiative, capacitate de investigare, creativitate pentru a genera noi idei, constanță în deciziile luate, dinamism, precum și pentru a continua sau a dezvolta noi activități.

Competențe profesionale – capacitatea de aplicare a cunoștințelor și a abilităților în desfășurarea profesiei, incluzând capacitatea de răspuns prompt la probleme

mele neprevăzute, educarea utilizatorului, realizarea unor proiecte practice, autonomia, flexibilitatea, colaborarea cu mediul profesional și integrarea în fluxul de lucru, deprinderi pentru munca în echipă, pentru utilizarea creativă a mediilor electronice în cadrul discuțiilor profesionale, cunoașterea temeinică a resurselor informaționale, modalităților de a accesa informația, utilizarea noilor tehnologii.

Comunalitatea spațiului public – loc al comunității, loc de întâlnire, loc de „socializare”, un loc care, în virtutea faptului de a fi în comun, de a fi unul cu celălalt, se materializează existențial prin capacitatea bibliotecii de a aduce laolaltă indivizi, de a suda ceea ce spațiile private sau spațiile personale desfac în intimism sau în utilitarism; resursă pentru comunitate, resurse de documentare, de evenimente, resurse de „comun”, potențialul său de agregare și creativitatea de care trebuie să fie capabilă pentru a strânge comunitățile în jurul său; funcționează ca accelerator (stimul, motivație, pretext, context) pentru mobilizarea acelei dimensiuni a vieții în comun pe care strategiile contemporane de marketing fie o disprețuiesc, fie o manipulează comercial. *◇ Spațiul public al bibliotecii trebuie să rămână comun, în ambele sensuri ale acestui cuvânt; este un spațiu comun, întrucât nu aparține nimănui în mod precis și tuturor în același timp; creează premisele egalității, prin inapropriabilitatea sa și prin accesul și practica în comun; un spațiu al comunului, pentru că practica lui se face în nume comun, fără a angaja nume proprii sau, cel puțin, fără a utiliza aceste nume proprii ca surse de autoritate și de adevăr.*

Comunicarea în servicii – 1) demers ce vizează stabilirea unei legături între părțile interesate să comunice și desemnează, în același timp, întregul sistem pe care se sprijină și în cadrul căruia are loc comunicarea; 2) un pilon fundamental al culturii serviciilor, incluzând felul decla-

rațiilor despre serviciile dumneavoastră adresate tuturor celor prezenți în lumea care ne înconjoară, printre care utilizatori, parteneri, membri ai echipei, media, comunitate; 3) promovează limbajul folosit în servicii, amplifică viziunea asupra serviciilor, explică sistemul de măsurare și indicii privind serviciile, exprimă complimentele și reclamațiile utilizatorilor.

Conflictualitatea spațiului – spațiul bibliotecii îngăduie și protejează diferența, antagonismul și conflictul; în spațiul bibliotecii indivizii intră în raporturi diferențiale și ca diferiți, acceptându-i pe ceilalți ca adversari, concurenți, dar nu ca inamici; rivalitatea, alt nume al acestei conflictualități, trebuie înțeleasă nu în sensul negativ-distructiv al termenului, ci ca pe o sursă de creație și de evenimente.

Continuitate – principiu ce impune completarea colecțiilor de seriale, de documente ce apar în mai multe volume la intervale de timp (opere, opere alese, opere complete), precum și cu lucrări ce apar în colecții numerotate sau asigurarea continuității unui domeniu.

Continuitatea unui serviciu – capacitatea unui serviciu, odată realizat, de a continua să fie furnizat în condiții date pe o durată de timp dorită.

Convenție, convenții – 1) înțelegere, acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme sau la anumite obiective; în juridică – contract; 2) denumire dată unor tratate internaționale; 3) în artă – înțelegere tacită de a admite unele procedee sau ficțiuni.

Conversația euristică – 1) prezintă un dialog, ce are loc între formator și formabil, trezind interes formabilului printr-un set de întrebări, care în final conduc la aflarea adevărului. Prin această metodă, formabilii sunt determinați să facă propriile plimbări în universul cunoașterii și să facă legăturile necesare dintre cunoștințele

găsite. Aceste conexiuni între informațiile primite ajută la aflarea de noi cunoștințe; 2) o concepție a educației este faptul că întrebarea este începutul cunoașterii și al dezvoltării, și adevărata cunoaștere nu se află în răspuns, ci în punerea întrebărilor și urmărirea neîncetată a răspunsurilor, care, la rândul lor, trezesc alte întrebări, ceea ce este o reacție în lanț. Acest fapt a determinat cercetarea importanței întrebărilor în educație.

Conversație – metodă folosită în toate etapele lecției; presupune dialogul realizat în scopuri didactice, pe baza adresării de întrebări și a primirii de răspunsuri. Metoda conversației constă în dialogul dintre formator și formabil, în care formatorul este un partener care nu doar întreabă, dar și răspunde întrebărilor formabililor, determină o participare activă a formabililor.

Creativitate – 1) proces mental și social care implică generarea unor idei sau concepte noi, precum și noi asocieri ale minții creative între idei sau concepte existente; 2) proces cognitiv prin care se dezvoltă o idee, un concept, o descoperire care este văzută ca o noutate de către creatorul ei sau de către o audiență avizată; 3) proces de sensibilizare la probleme, deficiențe, goluri în cunoștințe, elemente care lipsesc, dizarmonii etc., identificarea dificultăților, căutarea de soluții sau formularea ipotezelor asupra deficiențelor: testarea și retestarea acestor ipoteze și, posibil, modificarea și retestarea lor și, în final, comunicarea rezultatelor; 4) concept multidimensional ce se poate manifesta în multiple domenii: cognitiv, intelectual, social, economic, artistic, literar etc. și este la fel de fundamental pentru progresele din științe, din matematică, tehnologie, politică, afaceri și în toate domeniile vieții cotidiene; 5) trăsătură complexă a personalității umane, constând în capacitatea de a realiza ceva nou, original; 6) abilitate de a transcende ideile, regulile, modelele,

relațiile tradiționale și de a crea noi și semnificative idei, forme, metode, interpretări etc., originalitate sau imaginație. *♦ Creativitatea este esențială în rezolvarea problemelor, deoarece prin aceasta se obțin inovații deosebit de importante în varii domenii. Creativitatea dă naștere la noi concepții, pe care procesul de inovare le transformă în noi metode, produse sau servicii. Creativitatea reclamă atât o gândire convergentă, cât și una divergentă.*

Creativitate artistică – aptitudine de a reda lucruri apreciate pentru frumusețea lor estetică; există doar la indivizii cu pre-dispoziție vizuală și tactilă pentru artă.

Creativitate conceptuală – crearea de soluții sub formă de concepte relevante unice, pentru problemele existente și emergente. În acest sens, creativitatea este procesul mental ce implică generarea unor noi idei, concepte sau a unor noi asocieri între ideile, cunoștințele ori conceptele existente.

Credibilitate – veridicitate, încredere, onestitate, în privința serviciului furnizat.

Cultura bibliotecarului modern – bibliotecarul modern deține o dezvoltată cultură generală, cultura informației, cultura tehnologică, digitală, cultura inovației, cultura media, cultura serviciilor, cultura relațiilor, cultura rețelelor.

Cultura informației – abilitatea de a localiza, a evalua și a folosi informația pentru a deveni, pentru toată viața, independent informațional.

Cultura inovației – 1) set de credințe instituționale referitor la inovație, partajat de majoritatea bibliotecarilor, se dezvoltă atunci când inovația devine scopul împărtășit al tuturor aspectelor activității, interacțiunilor, tranzacțiilor – din sala de consiliu, din biroul directorului general până la linia întâi, la intrarea utilizatorului în bibliotecă, când se creează condițiile necesare pentru ca bibliotecarii să inoveze – motivație, încurajare, recunoaștere, recompense

sare; 2) abilitate de a inova; 3) sistem de referință – descrie și definește acțiunile în raport cu inovația, stabilește principiile fundamentale cu privire la inovații în sistemul de operare a bibliotecii, instruind managerii, din orice poziție, cultura se construiește prin intermediul instruirilor dedicate inovării, susținute de concursuri, programe de recunoaștere, comunicare, campanii.

Cultura instituțională (organizațională) – 1) set de credințe partajat de cea mai mare parte a personalului unei biblioteci, referitoare la cum oamenii ar trebui să se comporte în procesul muncii și la cele mai importante scopuri și sarcini de realizat; 2) ~ desemnează sistemul de valori, simboluri, convingeri, aspirații, așteptări, modalități de gândire și comportamentul acceptat de membrii organizației ca bază comună de acțiune.

Cultura media – abilitatea unui individ de a citi, a analiza și a evalua informațiile tipărite, audio sau vizuale din diferite forme media (TV, radio, presa scrisă, internet).

Cultura serviciilor – 1) abilitate de a dezvolta, a presta, a evalua, a monitoriza, a

îmbunătăți și a promova serviciile bibliotecii pentru comunitate; 2) sistem de referință – descrie și definește acțiunile în raport cu serviciile, o abordare analitică și sintetică cu scopul de a îmbunătăți serviciile la nivelul întregii instituții, inserând principiile fundamentale cu privire la servicii în sistemul de operare al bibliotecii, instruind managerii, din orice poziție, cultura se construiește prin intermediul unei serii dinamice și frecvent modificate de ore de curs dedicate serviciilor, prin concursuri, programe de recunoaștere, comunicări, sondaje, focus grupuri (vezi *Codul serviciilor*).

Cultura tehnologică – abilități necesare unui individ pentru a utiliza computerul, tableta, aplicațiile software, bazele de date pentru a rezolva o varietate de probleme educative, de activitate practică sau personale.

Cunoștințe – reprezintă obiectivul unei sesiuni formative (adițional aptitudinilor) în termeni de achiziții finale de către participanți.

(Va urma)

SĂPTĂMÂNA CREATIVITĂȚII ȘI INOVAȚIEI LA BM „B.P. HASDEU”, EDIȚIA 2017 (TOTALURI PREALABILE)

Abstract

În perioada 25-30 aprilie s-a desfășurat Săptămâna Creativității și Inovației la BM „B.P. Hasdeu”, ediția a III-a. Scopul acestei Campanii de celebrare a creativității și inovației a fost să scoată bibliotecarii din activitățile statice provocându-i să gândească altfel, dincolo de standarde și șabloane, să se diferențieze prin noutate, elemente surprinzătoare orientate spre îmbunătățirea, inovarea proceselor, activităților, produselor, serviciilor. Bibliotecile au

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director, Departamentul studii și cercetări*

înregistrat rezultate îmbucurătoare – ca produse, activități și servicii, ca stare de spirit și atitudine.

Cuvinte-cheie: creativitate, inovație, Biblioteca Municipală, Servicii moderne, produse inovative, spirit de echipă, diferențiere, succes.

Săptămâna creativității și inovației la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (SCIH), 2017, ne-a convins, a treia dată, că ima-

ginația creativă nu aparține doar unora, aleși, doar artiștilor, pictorilor, sculptorilor. Aparține și bibliotecarilor de la instituția noastră. Prezența spiritului creativ a fost pregnant vizibilă în perioada SCIH. Bibliotecarii noștri au reușit să improvizeze soluții la schimbarea, îmbunătățirea proceselor, metodelor, formelor de activitate rutinare conferindu-le semnificații, suflet (implicând utilizatorii ca actanți ai SCIH), noutate, elemente surprinzătoare, originalitate și unicitate.

Săptămâna creativității și inovației a avut ca scop să scoatem bibliotecarii din propriile metode și cunoștințe, să-i provocăm să gândească și să acționeze dincolo de standarde și șabloane (au făcut-o foarte repede și bine!) ca să schimbe, să inoveze, să descopere, să adapteze, să probeze, să experimenteze ceva neprevăzut în activitatea lor. Au valorificat eficient fiecare zi a săptămânii pentru a se diferenția ca personalitate, individ, pentru a-și individualiza biblioteca și cauza pe care o reprezintă.

Alături de aceste două oportunități de diferențiere și individualizare SCIH a mai oferit șansa de a spune povestea adaptabilității și creativității echipelor din structurile BM, de a ieși în evidență. Au demonstrat că nu doar s-au străduit să se ridice la înălțimea așteptărilor, ci să le și depășească și să surprindă oamenii. Iar oamenii, utilizatorii, parcă așteptau propunerile, jocul, implicarea, improvizația. Atunci când implicăm utilizatorii, reamintindu-le că asta contează cel mai mult, iar entuziasmul cu care răspund și se implică – fie adult, copil sau persoană înaintată în vârstă – este molipsitor și ne umple de energie, ne ajută să ne simțim și să se simtă liberi, precum copiii.

A fost la biblioteca noastră o săptămână inspirată... Bibliotecarii au găsit inspirația în sute de locuri și mii de feluri. A contat mult inspirația demonstrată de managerul general Mariana Harjevschi,

care a fost alături întreaga săptămână, cu îndemnuri și cuvinte încurajatoare. A fost o Săptămână în care bibliotecarii de la filiale, departamente, au vorbit de creativitate, idei, inovație, soluții la provocări în loc să discute activitatea rutinară, programată calendaristic, similară cu săptămânile precedente etc. A fost o săptămână în care zilnic se desfășurau brainstorminguri pentru găsirea ideilor inovative, diferite, „trăsnite”, dar semnificative!

Bibliotecarii s-au implicat cu profesionalism, pasiune, imaginație participând spiritual la ceea ce făceau, generau. „Atunci când este forțată să lucreze într-un cadru strict (în cazul SCIH, se referă strict la temporalitate, o săptămână! – L.K.) imaginația este exploatată la maximum – și va produce cele mai bogate idei. Când i se acordă libertate totală (SCIH nu a avut temă, criterii, sugestii, decât îndemnuri de susținere, încurajare, exemple și o provocare. – L.K.) sunt toate șansele să se dezvolte lucruri originale, inovatoare, inedite” (T.S. Eliot). Această afirmație a lui T.S. Eliot a fost testată și omologată de către bibliotecarii BM.

Săptămâna creativității și inovației a reușit să demonstreze că bibliotecarii BM (referință la bibliotecarii care au participat) dețin arta prezenței totale, arta concentrării, arta judoului (observație, inițiativă, gândire temeinică, alegere), arta dăruirii – bibliotecarii implicați în SCIH au dăruit și au fost o prezență absolută! Au dăruit cu veselie și umor, într-o manieră ludică conferind SCIH umanitate, empatie, stare de bine.

SCIH a mai realizat un scop neasumat, nedeclarat, reieșit spontan din comportamentul colectiv al celor care și-au anunțat participarea – de consolidare a echipei, de dezvoltare a spiritului de echipă – s-au susținut reciproc, s-au autoîncurajat, s-au „copiat” unii pe alții ca concept, principiu, acțiune, dar totdeauna ofereau alt produs, marca lor – aici amintim:

- **inițiativa *Black & White*** lansată de Departamentul „Memoria Chișinăului” – câte variante a putut avea – varianta Departamentului „Memoria Chișinăului”, a filialelor N. Titulescu, „Târgu-Mureș”, a Bibliotecii Centrale, apoi creativa Aliona Nosatâi a trecut limita de alb & negru și a încercat, într-un mod formidabil, live, varianta umană a versiunii *Red & Black*;
 - **GIF-uri lansate** de Filiala „Adam Mickiewicz” în cadrul Săptămânii zâmbetului la BM „B.P. Hasdeu”, prezentă de data asta în altă abordare tematică, dar absolut creativă, necesară și preluată de filialele „Liviu Rebreanu”, CAIE și alte;
 - **expoziții** – tonul l-a dat Biblioteca „Transilvania” cu *BM 140*; apoi cele din colecția *Black & White*; expoziția de șah a Bibliotecii „Târgu-Mureș” – titlu, stil, elegantă, inteligență; la fel a Bibliotecii Centrale, expoziția-provocare a Filialei N. Titulescu; Meniul de lectură a BC; expoziția, absolut inedită, a Filialei „Liviu Rebreanu” despre bani și hârtii de valoare; expoziția din materiale naturale a Filialei „Ovidius”; expoziția *Mașini* de la CAIE; expozițiile consacrate Zilei Tricolorului – absolut inedite – la CAIE și la filialele M. Drăgan, N. Titulescu, „Transilvania”, „I. Mangher”, V. Bielinski; construcțiile din cărți de la „Târgu-Mureș”, expoziția de logouri de la Filiala „Adam Mickiewicz” etc.;
 - **recomandări de lectură** (ale cititorilor) „I. Mangher”, (ale bibliotecarilor) BC, N. Titulescu, „Adam Mickiewicz”, DMI, CAIE;
 - **provocare „Poster”** – au fost nominalizate câteva biblioteci, dar au participat și altele pe care nu se mizează și asta este îmbucurător! Bravo, Filialei „Adam Mickiewicz” (prima a răspuns), CAIE, „Ștefan cel Mare”, „Liviu Rebreanu” (ultima, dar de excepție);
 - **postări pe blog** – filialele „Adam Mickiewicz”, CAIE, „Transilvania”, M. Drăgan, „Ovidius”, Departamentul „Memoria Chișinăului”;
 - **produse obținute** – lansarea în cadrul Săptămânii creativității și inovației a unor produse noi: 1) albumul BM *Black & White*; 2) video „Chișinăul creativ” (DMC); 3) un nou produs „Ora expertului” (BC); 4) recomandări de lectură; 5) video: colecția de carte veche și rară (BC); 6) promovarea noutăților editoriale intrate în colecția BM în formate noi (DMI); 7) concursuri, dueluri; 8) rebusuri („Ștefan cel Mare”); 9) GIF-uri – un nou, inedit, haios format de culegere a necesităților de educație a utilizatorilor și idei de noi servicii („A. Mickiewicz”); 10) expoziții;
 - **servicii lansate** – 1) „Laborator științific” („A. Mickiewicz”, Doina Vicol); 2) „Darts” – loisir, competiție, distracție copii („A. Mickiewicz”, Oxana Andreev); 3) „Bicicletă-baterie” (Mariana Harjevschi); 4) „Ignite Hasdeu Club” – serviciu nou – pentru formatori și doritori de a învăța arta vorbitului și prezentărilor în public (DSC, Lidia Kulikovski); 5) „Consultantul dvs. literar” (*Vaș literaturnâi konsultant*, „M. Lomonosov”).
- Participanții la Săptămâna creativității și inovației (17 biblioteci!) s-au dovedit a fi deschiși provocărilor, au abordat cu prosepțime, entuziasm vastele posibilități de a se diferenția, de a comunica în echipă, dar și cu utilizatorii, cu comunitatea altfel; să exploreze, descopere și experimenteze. Exprimăm mulțumiri și aprecieri celor care, în această săptămână, s-au eliberat de povara perspectivei statice a activității, de „obiceiurile” pe care le aveau în activita-

tea zilnică, de prejudecățile asupra muncii lor și a opiniei celor care nu s-au identificat cu creativitatea și inovația în această perioadă. Eroii Săptămânii creativității și inovației: Elena Dabija, cu echipa CAIE; Oxana Andreev, Doina Vicol și echipa Filialei „Adam Mickiewicz”; Silvia Antufiev (BPD); Liuba Ciobanu, cu echipa „Ovidius”; Tamara Țurcanu, Ludmila Odobescu (Filiala M. Drăgan); Daniela Bortă (Filiala Traian), Lilia Gamarța și echipa Filialei „Ștefan cel Mare”; Aliona Nosatâi (Filiala N. Titulescu); Parascovia Onciu cu echipa Filialei „Transilvania”; Maria Burcovschi, cu echipa Filialei „Târgu-Mureș”; Liuba Munteanu, cu echipa Bibliotecii Centrale; Angela Olărescu (Filia-

la „Hristo Botev”); Margareta Șcelcicova și echipa Filialei „M. Lomonosov”; Alina Bălănescu, Natalia Ghimpu cu echipele lor; Taisia Foiu; Larisa Staver, cât și inovatori, creativi singuratici ca Angela Borș („Ițic Mangher”), Diana Corețchi („A. Donici”) – nu s-au simțit împovărați de rutină, s-au deschis competiției instituționale, au fost receptivi la activitățile colegilor, dispuși să se provoace unii pe alții, să țină lumina creativității aprinsă, mai mult o alimentau și strălucia și mai tare.

Meritați aplauzele Bibliotecii Municipale! Meritați recunoașterea și aprecierea organizatorilor și a tuturor angajaților BM „B.P. Hasdeu”!

TRANSFORMAREA BIBLIOTECILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN INSTITUȚII COMUNITARE (CAZUL BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”)*

*Valentina POPA,
master în sociologie, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”*

2.1. Tendințe globale în diversificarea serviciilor de bibliotecă

Serviciile de informare a comunității (oferite de bibliotecile publice occidentale începând de la mijlocul secolului XX și teoretizate prin anii '70, când ia naștere „biblioteconomia comunitară”) sînt serviciile care ajută indivizii și / sau grupurile din comunitatea deservită de bibliotecă în rezolvarea celor mai importante / stringente nevoi și probleme zilnice (sociale, economice, politice, culturale etc.), precum și la

* Extras din teza de master în sociologie.

participarea în sfera publică, în activitatea democratică, prin oferirea de informații privind activitatea și funcționarea instituțiilor, organizațiilor sau agențiilor celor mai adecvate acestor scopuri.

Servicii de referințe digitale în lume

Internet Public Library (IPL)

Internet Public Library este prima bibliotecă publică din internet. Inaugurată în 1996, IPL își propune să furnizeze, gratuit, servicii de bibliotecă pentru comunitatea utilizatorilor de internet, să îi instruiască

pe bibliotecari cu privire la contribuția pe care aceștia trebuie să o aibă într-un mediu digital, să promoveze biblioteconomia și profesia de bibliotecar.

Conform Declarației privind misiunea IPL, obiectivele pe care le urmăresc bibliotecarii din cadrul IPL sînt:

- să servească publicul prin regăsirea, evaluarea, selectarea, organizarea, descrierea și crearea unor surse de informare valoroase;
- să dezvolte și să furnizeze informații pentru comunitatea utilizatorilor de internet, acordînd o atenție specială nevoilor tinerilor;
- să creeze o imagine solidă și coerentă a bibliotecii în internet, demonstrînd că aceasta rămîne o structură utilă, novatoare și ușor de utilizat;
- să promoveze cooperarea, în special, cu alte biblioteci și alți bibliotecari, în vederea realizării unor proiecte care să ducă la conștientizarea rolului acestora în mediul digital;
- să promoveze valorile esențiale pentru bibliotecă, în special, cele exprimate în declarația privind *Drepturile la servicii de bibliotecă*.

Centrul de referințe al IPL oferă utilizatorilor două posibilități de informare: consultarea colecției de referințe, constituită din resurse internet ordonate pe domenii (*Referințe generale, Arte și științe umane, Afaceri și economie, Calculatoare și internet, Educație, drept, administrație și științe politice* etc.) sau apelarea la serviciul de referințe prin e-mail (Ask-A-Question).

IPL oferă următoarele servicii:

Serviciul Ask-A-Question este efectuat ca și celelalte activități desfășurate în cadrul Centrului de referințe al IPL, de bibliotecari voluntari, care sînt, în același timp, angajați cu normă întregă ai unei biblioteci tradiționale.

Modul de funcționare a acestui serviciu este următorul: cererea utilizatorului

este transmisă prin e-mail la o adresă specificată. Un membru al personalului IPL verifică, o dată pe zi, contul e-mail, citește și selectează mesajele, apoi retransmite bibliotecarilor cererile de informare, care urmează să fie rezolvate. Fiecare utilizator care a transmis o cerere va fi informat rapid despre admiterea sau respingerea ei. Răspunsul la cererea de referințe va fi primit după o zi sau două; în cazul unor solicitări ce necesită investigații mai complexe, după o săptămînă.

Un alt tip de serviciu de referințe oferit de IPL folosește mediul *MOO* (Multi-User Object Oriented), un sistem interactiv ce oferă multiple posibilități de interacțiune și comunicare în timp real, accesibil pentru mai mulți utilizatori simultan prin intermediul protocolului Telnet. Serviciul este disponibil zilnic, timp de o oră pe zi, atunci cînd bibliotecarii de referințe sînt prezenți în rețea, însă alte categorii de voluntari (alți bibliotecari cu experiență sau studenți la biblioteconomie) pot fi prezenți în rețea în orice moment al zilei. Personalul care îndeplinește acest serviciu ajută utilizatorii să-și regăsească informațiile dorite pe internet, fie într-o resursă pe suport tradițional, prioritate avînd însă resursele pe internet.

Virtual Reference Desk (VRD)

Virtual Reference Desk este un proiect finanțat de National Library of Education și ERIC Clearinghouse on Information and Technology care are drept scop crearea bazelor de date pentru un serviciu de referințe digitale realizat printr-o cooperare la nivel național.

Resursele și serviciile oferite utilizatorilor constau în:

- bază de date (AskA + Locator) conținînd peste 70 de servicii on-line, ordonate pe domenii, care pot răspunde întrebărilor / cererilor de informare ale utilizatorilor;

- bază de date (Knowledge Base) în care sînt arhivate răspunsurile oferite utilizatorilor de servicii de tip AskA;
- website-ul VRD, punct central de acces care furnizează informații despre serviciile de tip AskA, considerate valoroase și care oferă accesul la resurse ce vin în sprijinul organizațiilor care doresc să lanseze și să administreze astfel de servicii;
- un ghid de instruire (Starter Kit), care furnizează sfaturi și metode bazate pe experiența unor servicii performante și pe cercetări de profunzime, destinat organizațiilor ce doresc să-și dezvolte servicii de tip AskA;
- listă de discuții (Dig Ref Listserv) dedicată persoanelor (bibliotecari, profesori, oameni de afaceri, funcționari guvernamentali etc.) și organizațiilor interesate de serviciile de referințe digitale.

Michigan Information Transfer Source (MITS)

Unul dintre serviciile alternative la care face trimitere IPL este Michigan Information Transfer Source (MITS), serviciu de informare comercial al bibliotecii Universității din Michigan. Este vorba de un broker de informații care și-a început activitatea în 1980 și care oferă servicii de furnizare de documente, de traducere, de căutare în baze de date on-line, de cercetare bibliografică, precum și alte tipuri de servicii de informare destinate utilizatorilor nespecifici (companii, organizații și persoane fizice din afara Universității). MITS are acces la baze de date de interes general, cum ar fi *National Newspaper Index* sau *Magazine Database*, precum și la baze de date specializate ca *Mobility* și *Medline*. Biblioteca are acces la peste 6 milioane de titluri

de carte, 100 000 de titluri de publicații periodice, 3000 de rapoarte ale corporațiilor, la patente din SUA, la publicațiile asociațiilor și organizațiilor profesionale, la publicații ale Națiunilor Unite și la documente guvernamentale. Taxele percepute pentru fiecare tip de serviciu (furnizare de documente, căutări în baze de date) sînt invers proporționale cu timpul în care utilizatorul dorește să primească răspunsul la cererea formulată: cu cît răspunsul este mai mic, cu atît taxa este mai mare. Aceste taxe variază între 12-15 \$, la ele adăugîndu-se costul convorbirilor telefonice, costul utilizării calculatorului (între \$65-300 /oră) și costurile de expediere prin poștă.

Serviciul Telnet

Reprezintă aplicația ce dă posibilitatea de lucru între calculatoarele aflate la distanță și accesul la serviciile și programele pe care mașina de la distanță le asigură terminalelor sale locale. Odată conectat la calculatorul de la distanță, utilizatorul „intră” în el, direct din calculatorul propriu, respectînd regulile și metodele specifice sistemului respectiv. Multe biblioteci își pun la dispoziție cataloagele și multe alte informații utile prin Telnet, dat fiind și timpul redus necesar conectării, comparativ cu interfețele grafice. Există un program Hytelnet care are cea mai actualizată listă de biblioteci universitare.

Serviciul FTP (File Transfer Protocol)

Serviciul, denumit astfel după protocolul de aplicații utilizat ftp (Protocol de transfer de fișiere), servește la transferul fișierelor între două calculatoare interconectate. Prin intermediul acestui serviciu se pot prelua programe și orice tip de document electronic. În mod normal avem acces (nume de utilizator și parolă) la calculatorul gazdă. Centrele FTP constituie un serviciu numit „Anonymus FTP”, care

permite oricui să acceseze serviciul FTP, prin conectarea sub numele de utilizator anonim.

Istoria bibliotecilor japoneze

Istoria bibliotecilor japoneze diferă sensibil de cele de pe continent. Bazându-se pe legi, dezvoltarea rețelei de biblioteci publice a unit viciile istoriei Japoniei cu contemporaneitatea, cu saltul în urma războiului, cu dificultățile crizei economice, demografice și astăzi ecologice.

Biblioteca în japoneză este „Toshokan”. Bibliotecile au cunoscut o dezvoltare rapidă în anii '60 ai secolului XX. Biblioteca din Hino, construită în 1965, în Tama, era destinată publicului din zonă. Pe parcurs au apărut biblioteci mobile, servicii pentru tineret, acces pentru persoane cu dizabilități, suporturi audiovizuale, calculatoare etc.

Dezvoltarea tehnologică a provocat schimbări rapide în biblioteci. Aproape toate bibliotecile universitare, bibliotecile din metropole și o bună parte din bibliotecile municipale oferă acces la catalogul online.

Legea bibliotecilor a fost revizuită în iunie 2008. A fost stabilit un nou program de studiu biblioteconomic, care a fost definitivat și a intrat în vigoare în 2012.

În Japonia erau, în 2010, 3168 de biblioteci, dintre care 62 de biblioteci municipale, 610 de biblioteci comunale etc. Foarte puține comune au rămas fără biblioteci. Acest fapt este legat în mare măsură de reducerea radicală a numărului de localități în Japonia, produsă în urma fuziunii masive a orașelor, comunelor și satelor. În biblioteci lucrează 12 036 de bibliotecari, dintre care 6152 au statutul de „schiso”, adică bibliotecar calificat în comparație cu un asistent. Numărul de împrumuturi realizat de bibliotecile publice, în 2010, ajunge la 656 mln de documente, inclusiv pe suport audiovizual, ceea ce constituie 5,5 împrumuturi pe locuitor.

Astăzi, reforma sistemului social este un concept-cheie în Japonia. Populația îmbătrânește repede, dezvoltarea economică a încetinit. Cîteva guverne locale aplică metodele managementului privat pentru instituțiile, structurile și serviciile publice. Bibliotecile externalizează serviciile recurgînd la servicii private sau lansează parteneriate, ceea ce provoacă o criză în recrutarea bibliotecarilor profesionali. Dezvoltarea rapidă a TIC a provocat o transformare profundă a lumii informației în Japonia. Instalarea calculatorului și utilizarea internetului în mediul profesional și privat se evidențiază. Munca în rețea, promovată de guvernele locale și metodele de partajare a lucrului este utilizată în mai multe biblioteci publice, inclusiv din orașe relativ mici. Publicul poate accesa OPAC-ul, informațiile cu caracter local pe site-uri din rețeaua de internet. Mai multe biblioteci au implementat RFID.

Bibliotecile publice sînt vizitate de un public divers, ele trebuie să răspundă necesităților timpului, să integreze elemente de formare pe parcursul vieții. Noile necesități apar în formă de servicii noi. ABJ propune o serie de programe de formare continuă, recent a fost creată o comisie dedicată studierii noilor aspecte ce țin de profesia de bibliotecar. Profesioniștii din biblioteci sau cei care lucrează cu informația trebuie să răspundă acestor noi cerințe.

BiblioTech – bibliotecă „fără cărți”

La 14 septembrie 2013, în San Antonio, Texas, a fost deschisă o bibliotecă nouă „fără cărți” BiblioTech.

Catalogul bibliotecii conține peste 10 000 de cărți electronice. Pentru utilizarea în spațiul fizic al bibliotecii, la dispoziția utilizatorilor sînt puse 45 iPad-uri Apple, 40 laptopuri, 48 de calculatoare, 600 de cititoare de cărți electronice și 200 de cititoare „îmbunătățite” pentru copii, care dis-

pun de o aplicație ce ajută copiii să învețe a citi. Sînt disponibile, de asemenea, cărți audio și software educaționale. Într-un timp relativ scurt la bibliotecă s-au înscris peste 7000 de utilizatori. Deși biblioteca nu are cărți tipărite, și utilizatorii nu trebuie neapărat să vină la bibliotecă pentru a le împrumuta, personalul consideră că spațiul fizic, perceput ca un important spațiu comunitar, reprezintă însă cheia succesului bibliotecii.

O cu totul altă părere a fost expusă recent pe blogul *Biblioteci și arhitectură*. La 26 septembrie 2013 pe blog a fost publicat articolul *Spre un model nou de bibliotecă*, semnat de Daniel Gil. Autorul este convins că viitorul aparține spațiilor mici, flexibile, dinamice, eficiente, independente, ușor operaționale, cu un minim de publicații tipărite, cu acces internet și maximum posibil de conectări WiFi. Restul spațiilor trebuie să fie destinate activităților de tot felul, în special, pentru grupurile mici. Autorul presupune că cheia supraviețuirii bibliotecii ar putea fi reducerile și apropierea de fiecare persoană în parte.

Marketingul de bibliotecă din diferite părți ale lumii

Marketingul de bibliotecă din Danemarca, una dintre cele mai dezvoltate țări din Europa în domeniul biblioteconomic, cunoaște în ultimul timp schimbări majore determinate, în special, de noua lege a bibliotecilor publice din anul 2000. Una din principalele prevederi ale acestei legi a fost aceea ca toate bibliotecile publice să ofere acces gratuit la internet tuturor cetățenilor. De asemenea, legea încurajează bibliotecile să-și dezvolte colecțiile muzicale și să achiziționeze și alte tipuri de documente în afara celor tradiționale. Tot ca urmare a acestei legi a fost realizat serviciul „www.bibliotek.dk”, o bază de date care oferă fiecărui cetățean acces online la colecțiile tuturor bibliotecilor publice

și universitare din țară și dreptul de a împrumuta documente din orice bibliotecă în mod gratuit. Acest lucru a determinat o dezvoltare rapidă a sistemului de împrumut interbibliotecar, activitatea sa dublîndu-se în doar cîțiva ani.

Acesta este un exemplu al modului în care noua tehnologie poate să ducă la dezvoltarea cooperării dintre biblioteci și la schimbarea comportamentului utilizatorilor. De altfel, în Danemarca există o tradiție lungă și foarte puternică în ceea ce privește cooperarea. Un alt serviciu asemănător celui anterior este „www.deff.dk”. Acesta oferă cercetătorilor, profesorilor și studenților acces la materialele de cercetare și la alte surse de informare, indiferent de a cărei instituții aparțin. Aceste servicii au schimbat foarte mult relația dintre bibliotecă și utilizatori. Prin intermediul paginilor web și al altor servicii internet s-a reușit integrarea bibliotecilor în comunitățile în care funcționează. Succesul biblioteconomiei daneze este o consecință a implicării active a autorităților în dezvoltarea sistemului de biblioteci publice. Danemarca este, probabil, țara cu cel mai bine finanțat sistem din acest domeniu. În bibliotecile publice, cheltuielile medii pentru fiecare cetățean sînt de aproximativ 75 de euro pe an, iar indicele de utilizare este unul foarte bun, peste 50% din populație apelează la serviciile acestor instituții, în fiecare an. Achizițiile de cărți s-au diminuat puțin din cauza investițiilor în alte tipuri de suporturi ale informației.

În concluzie, dezvoltarea bibliotecilor publice a fost posibilă datorită susținerii politice și administrative, dar și campaniilor agresive de promovare a serviciilor, acțiuni ce au schimbat rolul bibliotecilor din puncte de acces la informație în servicii de referințe care să ofere asistență utilizatorilor.

În Norvegia, bibliotecile nu sînt vizibile în comunitățile pe care le servesc și

nici rolul bibliotecarului nu este suficient de mult apreciat. Soluția rezolvării acestor probleme ar putea fi o lege care să vizeze toate tipurile de biblioteci (de câțiva ani, se urmărește realizarea unei astfel de legi) și lansarea unor campanii de promovare agresive. Deși campaniile de promovare au lipsit, statisticile din ultimii ani arată că indicele de utilizare a bibliotecilor a crescut. Acest lucru se datorează faptului că serviciile de bibliotecă au fost îmbunătățite în ultimii ani, iar internetul a fost folosit ca instrument de promovare a acestor instituții. În schimb, bugetele alocate bibliotecilor publice au rămas neschimbate, ele nefiind în concordanță cu creșterea prețurilor, în special, la cărți sau la alte materiale, precum și cu creșterea salariilor.

În prezent aproape toate bibliotecile publice oferă publicului acces gratuit la internet, un segment important reprezentându-l copiii. Multe biblioteci chiar au creat pagini web speciale pentru această categorie de utilizatori. În ultimii doi ani, guvernul norvegian a declanșat campanii, în care au fost implicate și bibliotecile, pentru a crește interesul copiilor pentru lectură. În ultimul timp autoritățile norvegiene au demarat diverse acțiuni pentru schimbarea situației existente. Astfel, în subordinea Ministerului Culturii a fost înființată Autoritatea Arhivei, Bibliotecii și Muzeului (ABM – utvikling) pentru sprijinirea structurilor din subordine. Până în prezent, această autoritate nu a fost foarte vizibilă pe plan național. În schimb, bibliotecile publice sînt preocupate permanent de promovarea serviciilor și fac lucrul acesta într-o manieră profesionistă, în special, prin intermediul presei locale.

Începînd cu anul 1995, **Asociația Bibliotecilor norvegiene** a inițiat o campanie pentru a îmbunătăți situația bibliotecilor școlare. Aceasta a fost cea mai mare și cea mai scumpă campanie susținută în ultimii

ani. În urma ei, unele biblioteci școlare au primit mai multe resurse, dar se pare insuficiente, pentru a schimba imaginea și pentru a dovedi existența acestor instituții în comunitate. Sissel Nilsen arată că la nivelul țărilor nordice funcționează un comitet care în fiecare an încurajează celebrarea „Săptămîinii bibliotecii”, prin diferite programe și activități desfășurate în bibliotecile școlare și publice. În privința formării viitorilor bibliotecari, școlile se concentrează strict pe disciplinele biblioteconomice clasice și mai puțin spre domenii noi precum: relațiile publice, comunicarea sau marketingul.

Bibliotecile din Spania au avut în vedere două obiective: pe de o parte, atragerea cititorilor prin activități promoționale și, pe de altă parte, realizarea de anchete asupra utilizatorilor bibliotecilor universitare și publice, fără să fie luați în calcul și utilizatorii potențiali. În ultimii ani au fost proiectate noi servicii, dar fără să aibă la bază studii științifice ale utilizatorilor, ci mai degrabă cunoașterea empirică a acestora. Studiile axate pe utilizatori au urmărit mai mult satisfacția acestora în raport cu evaluarea bibliotecii și mai puțin nevoile și dorințele lor. Acest gen de studii au fost realizate de multe biblioteci universitare, în cadrul evaluărilor generale ale facultăților.

Deși aceste servicii au avut succes, chiar cu puține resurse, cunoașterea utilizatorilor este esențială. Printre serviciile menționate se numără: „bibliopiscinele” și „biblioplajele” (dedicate turiștilor), „bibliometroul” (pentru cei care folosesc acest mijloc de transport) sau „bibliomarket” în Barcelona și Salamanca (pentru femeile casnice). Începînd cu anii '70 Ministerul Educației a desfășurat campanii de promovare a lecturii axate mai mult pe indivizi și mai puțin pe biblioteci ca instituții culturale. Aceste campanii au folosit sloganuri atrăgătoare cum ar fi: „Dacă citești tu, vor citi și ei” (se referă la exemplul pe

care părinții îl pot da copiilor), „Trăiește citind” (campania aceasta a vizat cititul ca practică zilnică, necesară pentru toate aspectele vieții), „Hrănește-ți mintea”, „Voi, cei care puteți... evoluați” (în cadrul campaniei s-a folosit imaginea fazelor evoluției de la maimuță la om).

Caracteristica acestor campanii, la început, a fost agresivitatea ironică și asocierea unor imagini negative, apoi cititul a fost asociat cu aspecte pozitive precum: plăcerea cititului, dezvoltare intelectuală, deschidere către posibilități neașteptate. În ultimii ani și Ministerul Culturii a organizat astfel de campanii cum ar fi: „Dacă tu citești, și ei citesc” sau „Bibliotecile publice: vino, privește, ascultă, navighează, citește!”, campanii care au subliniat gratuitatea serviciilor. Una dintre primele campanii orientate spre bibliotecă a avut ca slogan: „Avem un milion de cărți” și a fost lansată de rețeaua de Biblioteci Publice din Barcelona. Campania a reușit să atragă atenția publicului asupra bibliotecilor. Absența specialiștilor, resursele financiare și materiale limitate, dar și o anumită aversiune față de utilizarea tehnicilor comerciale, i-au determinat pe bibliotecarii spanioli să evite utilizarea metodelor marketingului. Au fost totuși acceptate publicitatea și relațiile publice, instrumente folosite în promovarea accesului egal la informare, acces gratuit la documente sau la noile tehnologii ale informației. Cele mai multe astfel de campanii se adresează exclusiv copiilor și tinerilor.

În bibliotecile din Finlanda. Bibliotecile finlandeze au reușit, însă, să ofere servicii orientate foarte mult spre utilizator, pornind de la un principiu specific țărilor nordice, care susține dreptul tuturor la informație. Începând cu anii '70, în cadrul serviciilor de bibliotecă și de informare au fost adoptate unele concepțe ale marketingului și au început să se dezvolte activități care au vizat comuni-

carea și relațiile publice, influențate, mai ales, de experiența bibliotecilor suedeze. Tot atunci a fost numit și primul bibliotecar specialist în relații publice (cu normă întreagă), la Espoo City Library. Exemplul a fost urmat de Helsinki City Library și de biblioteci din diferite orașe precum: Tampere, Turku, Lahti și Jyväskylä. În această țară bibliotecile se bucură de o reputație deosebită. Ele beneficiază de site-uri web de o înaltă calitate. Asociația Bibliotecilor Finlandeze este permanent implicată în problemele acestor instituții. Astfel, se ocupă de pregătirea personalului, organizează seminarii. O caracteristică specifică bibliotecilor finlandeze este aceea că oricine le poate utiliza resursele și serviciile, fără a se supune vreunei restricții sau discriminări. Deși utilizatorii sînt, în general, mulțumiți, ei spun că este nevoie de mai mult pentru a fi cu adevărat satisfăcuți. Din păcate, chiar și aici, puține biblioteci realizează anchete pentru a descoperi nevoile sau dorințele utilizatorilor. Majoritatea bibliotecilor nu percep taxe de la utilizatorii obișnuiți, totuși companiile private sau firmele trebuie să plătească serviciile primite.

În Croația, marketingul serviciilor de bibliotecă se află într-o fază incipientă. Un exemplu al modului în care este aplicat marketingul în bibliotecă îl reprezintă Biblioteca Orășenească din Rijeka. Aceasta este o bibliotecă publică, un centru cultural, educațional, social și de informare al orașului, care de mai mulți ani în cadrul proiectului Teens for Teens organizează workshopuri pe diverse teme, în toată țara, care au ca scop atragerea tinerilor către bibliotecă. În felul acesta bibliotecile au posibilitatea de a participa la procesul de dezvoltare și maturizare al adolescenților. Caracteristica acestor ateliere este că ele au fost create, pregătite și prezentate chiar de tineri pe bază de voluntariat. Conținutul și structura workshopurilor variază,

ele au loc regulat, o dată pe săptămână, la două săptămâni sau o dată pe lună. Avantajul proiectului constă în faptul că nu necesită resurse financiare substanțiale și se poate desfășura în orice loc. De la demararea proiectului, în toamna anului 1998, aproximativ 4000 de tineri au participat la activitățile acestuia. Grupul de voluntari de la Rijeka City Library are un mod special de a-și prezenta munca: fiind ambasadori ai bibliotecii, ei vizitează alte biblioteci din țară și din străinătate, ajutând alți tineri utilizatori ai bibliotecilor să-și dezvolte creativitatea.

Workshop-urile urmăresc: încurajarea cititului și a creativității, promovarea democrației, a aptitudinilor sociale și a retoricii, promovarea limbii engleze, precum și schimbul de informații și perceperea internetului ca o bogată sursă de informație. Programul Teen Tea Time a reprezentat o cale informală de întâlniri și discuții, în special, în limba engleză, și a fost susținut și de Ambasada Britanică. Ambasadorul britanic în Croația, Nicholas Jarrold, a donat bibliotecii o colecție valoroasă de cărți pentru tineri. Același grup de tineri a lansat un alt proiect, „Bookmarker”, o revistă care promovează cititul în rândul adolescenților. Participarea la workshopuri este gratuită. Ele sînt organizate și în afara bibliotecii: în școli, alte biblioteci din țară și străinătate, târguri naționale de carte sau festivaluri de știință. Proiectul s-a bucurat de un succes deosebit, fiind nominalizat în 2004 la Premiul „Astrid Lindgren”. În 2002, managerul proiectului a câștigat Young Librarian's National Award (Premiul Național al Tînărului Bibliotecar), iar în 2003 a primit Annual City Award (Premiul anual al orașului). Prin intermediul unor astfel de proiecte și printr-o cooperare mai eficientă cu mediile de informare locală, sponsori și un număr de specialiști, biblioteca a devenit mai vizibilă și și-a consolidat poziția în cadrul comunității.

În România. În ultimul timp biblioteconomia românească cunoaște unele schimbări pozitive. De exemplu, în domeniul legislativ, noua Lege a bibliotecilor a reușit să pună ordine în haosul post-revoluționar, iar ordonanța de Guvern nr. 84/1998 a rezolvat parțial criza financiară, permițînd bibliotecilor universitare românești să utilizeze veniturile obținute din activități individuale. Un exemplu pozitiv de adaptare la noile schimbări îl reprezintă Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, una dintre cele mai mari biblioteci din Europa Centrală, care a reușit să-și suplimenteze resursele financiare prin publicarea și vînzarea periodicului *Philobiblon*. Publicația a fost concepută pentru schimb bibliotecar internațional, de aceea a fost scrisă în limba engleză. Înainte de publicare s-au realizat studii și analize pentru a situa revista alături de alte publicații ale marilor biblioteci, precum *Bodleian Library Record*, *Harvard Library Bulletin*, *Konygotira*. După ce a fost promovată atît în țară, cît și în străinătate, revista a adus un profit de 200% pentru bibliotecă. Acesta a permis achiziționarea unor publicații valoroase și indispensabile: cărți și periodice, care n-ar fi putut fi cumpărate în cazul lipsei resurselor financiare. Totodată, s-a obținut și un capital simbolic de imagine.

Ieșirea bibliotecilor din inerția tradițională este unul din factorii care va permite supraviețuirea bibliotecilor în condițiile existenței societății informaționale. Biblioteca trebuie să devină producătoare de informații și produse culturale competitive pe piața de profil, aceasta trebuie să iasă în întîmpinarea trebuințelor spirituale ale utilizatorilor reali și potențiali, să-i seducă pe clienți cu noi ispite, să-și diversifice cromatica acțiunilor, să fie atractivă.

Lista de mai jos prezintă exemple de servicii considerate inovative, oferite de **bibliotecile de pe întreg teritoriul SUA:**

- servicii de referințe virtuale „Întreabă bibliotecarul”. Acesta este cel mai solicitat serviciu;
 - consultații în vederea utilizării diferitor echipamente tehnologice, precum tablete, cititoare de cărți electronice etc.;
 - ajutor în vederea creării și distribuiri conținuturilor: video, muzică, fotografii;
 - cursuri de învățare a calculatorului cu implicarea voluntarilor;
 - studierea limbilor;
 - împrumutul la domiciliu (de regulă, pentru două săptămâni): cititoare de cărți electronice, tablete, instrumente muzicale, tablouri, instrumente de măsurare a tensiunii electrice, telescoape, instrumente de pescuit pentru copii, instrumente sportive etc.;
 - asistență în vederea completării declarațiilor pe venit pentru inspectoratele fiscale;
 - vizite la domiciliu pentru a duce cărți din donații, carduri de bibliotecă, informații despre bibliotecă, programe și evenimente etc.;
 - discuții în grup despre tehnologii și cum acestea pot ajuta persoanele, organizațiile nonprofit și micul business; despre cum poate fi economisită apa, curentul electric, banii, despre curele de slăbire, machiaj, cumpărături online, creșterea viermilor de mătase etc.;
 - grup pe interese pentru persoanele pasionate de astronomie;
 - programul „Un bibliotecar acasă”. Bibliotecarul se deplasează la domiciliul persoanelor cu probleme, pentru a-i învăța cum să utilizeze tehnologiile;
 - „Pierduți printre rafturi” – emisiuni radiofonice săptămânale. Bibliotecarii sau voluntarii prezintă cărți noi, cărți de top în preferințele de lectură ale utilizatorilor, ecouri despre cărțile noi, selecții din lucrările solicitate mai frecvent, recitaluri de poezie, scenete cu implicarea cititorilor etc.;
 - crearea în comun a conținuturilor: „Romanul comunității”, „Istoria locală”, „Împreună scriem o poveste”;
 - cursuri de yoga;
 - adolescenții scriu o carte online;
 - lecții privind comportamentul în timpul unei situații de forță majoră: incendiu, cutremur, inundație;
 - colecții de cărți (5-10) pentru învățători, educatori, medici etc.;
 - „Carte vie”. Utilizatorii discută sau iau un interviu de la o personalitate din localitate sau un invitat;
 - „Călătorii în timp”. Bibliotecarul împreună cu învățătorul de istorie stabilesc o perioadă, un personaj sau un eveniment pe care sînt axate discuțiile. O alternativă pentru orele de istorie;
 - Clubul colecționarilor: monede, timbre, desene, cutii etc. Expoziții. Schimb. Vînzări.
- Un studiu realizat de Consiliul Englez al Artelor aduce exemple de servicii inovative care ar putea prinde rădăcini și în bibliotecile noastre menționăm:
- „**Bazarul Digital**”, organizat lunar de Biblioteca Lambeth, Regatul Unit. Membrii comunității locale se adună pentru a cunoaște tehnologii noi, a solicita ajutor sau a distribui propriile cunoștințe în vederea utilizării tehnologiilor. Persoanele vin să învețe cum să folosească telefoanele mobile, cum să plaseze fotografiile online, să folosească materiale de referință online, să împrumute cărți electronice, să vîndă sau să cumpere online, să vorbească cu familia sau rudele, utilizînd opțiunea video etc. Participanții aduc cu ei dispozitivele despre care vor să învețe mai mult.

Evenimentul este moderat de trainerii voluntari, dar fiecare participant se implică cu tot ce cunoaște, împărțind altora cunoștințele proprii.

La o etapă mai avansată, unele biblioteci creează „**Laboratoare Digitale / Fab Lab**” (colecție de instrumente și echipamente). Aceste proiecte încurajează persoanele să preia controlul asupra tehnologiilor și să creeze conținuturi în loc de a consuma informații și idei. Când biblioteca publică se implică în această mișcare se poziționează ca spațiu unde oamenii nu numai învață despre tehnologiile recente, dar și învață să facă lucruri care anterior puteau fi făcute doar de profesioniști IT.

Centrele de sănătate folosesc bibliotecile publice în susținerea scopului lor de a oferi suport informațional și emoțional la cât mai mulți oameni. Grupul-țintă sînt nonpacienții din rîndurile minorităților și persoane care au mai puține posibilități de a se informa. Asistența se axează pe sfaturi de prevenire a bolilor. Proiectul presupune și întîlniri face-to-face (specialist în domeniu-utilizator) în anumite zile ale săptămîinii.

Tot mai solicitate devin **serviciile de asistență juridică** – servicii gratuite, interactive, online. Acestea presupun conferințe video în care un consultant răspunde la întrebările utilizatorilor. Bibliotecile sînt percepute în acest caz ca o modalitate accesibilă, convenabilă și prietenoasă de a oferi servicii persoanelor care nu pot beneficia de asemenea servicii în alte părți.

Serviciile noi nu reprezintă nicio valoare dacă membrii comunității nu le cunosc. Promovarea bibliotecii, a serviciilor, a resurselor și a evenimentelor este o problemă foarte serioasă a bibliotecilor din întreaga lume. Studiile recente demonstrează că cetățenii nu cunosc ce servicii oferă bibliotecile și cum pot beneficia de aceste servicii. Un exemplu elocvent reprezintă și studiul Centrului Pew menționat mai sus.

Această problemă ar trebui să fie printre prioritățile activității bibliotecare. Este foarte importantă implicarea membrilor comunității în această activitate. Aici trebuie pusă în valoare toată creativitatea și spiritul inovativ al bibliotecarilor. Mediul virtual oferă posibilități nebănuite anterior de promovare a bibliotecii. Deosebit de eficientă este promovarea bibliotecii prin rețelele de socializare și *Wikipedia*. Recent British Library a anunțat intenția de a angaja un specialist care să monitorizeze și să actualizeze pagina de pe *Wikipedia*, percepută ca cel mai direct mijloc pentru marketing și informarea potențialilor vizitatori despre serviciile și evenimentele organizate de bibliotecă.

Biblioteca din Coreea de Sud. Ca și anterior, scopul principal al bibliotecilor este încurajarea „culturii lecturii”. Dar așa cum lectura pierde din interesul public, în schema serviciilor sînt incluse și alte opțiuni culturale, care însă nu exclud în totalitate cartea și lectura. Bibliotecile oferă un șir tot mai larg de opțiuni culturale și educaționale, încurajează oamenii să citească cărți și să practice și alte activități culturale. În acest sens, bibliotecile trebuie să ofere măcar un serviciu care nu se centrează neapărat pe lectură și împrumut. Un pianist renumit prezintă, de exemplu, un adevărat concert gratuit în incinta bibliotecii. Copiii pot citi cărți, dar și împrumuta jucării. Mai multe biblioteci sînt echipate cu centre pentru educație și explorarea lumii aventurilor. Bibliotecile creează observatorii echipate cu telescoape și alte instrumente. Oamenii se adună împreună să privească stelele, să studieze constelații, să citească și să discute despre diverse fenomene ce au legătură cu astronomia.

Este cunoscut faptul că cititorii-copii se plictisesc repede dacă se ocupă numai de lectură. Pentru a evita aceasta lectura este conjugată cu diverse alte activități.

Bibliotecile noi amenajează, de rînd cu spațiile pentru lectură, spații pentru prezentări teatralizate, observatorii, centre de împrumut al jucăriilor.

În afară de serviciile tradiționale, bibliotecile adoptă și servicii specializate, servicii moderne în bază de tehnologii care au menirea să trezească interesul utilizatorului.

2.2. Servicii noi de bibliotecă – experiența *Novateca* la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

O bibliotecă modernă este o instituție care funcționează în calitate de conector în comunitatea sa – descoperind necesitățile specifice ale comunității, oferind atât servicii tradiționale, cât și inovatoare și adaptîndu-se în pas cu schimbările din comunitate. O bibliotecă modernă, de asemenea, servește drept punctul central de conectare a cetățenilor la informații valoroase, inițiative guvernamentale, servicii și activități ale ONG-urilor locale și internaționale, precum și la mediul de afaceri prin intermediul unui spațiu comunitar vibrant, activ în cadrul căruia beneficiarii pot dobîndi cunoștințe și abilități, învăța lucruri noi și petrece timpul liber cu suportul bibliotecarului instruit. *„Ea servește drept centru comunitar, ea ascultă vocea comunității și studiază necesitățile acesteia creînd diferite servicii. Aceste servicii contribuie la creșterea nivelului de informare sau dezvoltă anumite capacități utile cetățenilor.”*

*„Bibliotecă modernă trebuie să fie acolo unde este utilizatorul modern. Misiunea bibliotecii de a îmbunătăți societatea și calitatea vieții trebuie să fie permanent pe prim-plan. E adevărat că bibliotecile publice din țară sînt la diferit nivel de integrare informațională, dar situația se schimbă foarte repede. Ritmul schimbării depinde de activitatea programului *Novateca*.”*

Dezvoltarea componentelor unei biblioteci duce la modernizarea ei. *„Componentele unei biblioteci moderne sînt: spațiul și mobilierul, colecțiile, tehnologiile informaționale, utilizatorii, serviciile moderne, parteneriate, bibliotecarul. Toate aceste trebuie să fie dezvoltate și susținute permanent pentru a deveni o bibliotecă modernă. Ca un exemplu reușit pot să vă aduc Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu»...”*

Biblioteca modernă include șapte componente:

- 1. Spațiul și mobilierul.** Biblioteca este spațiul comunitar în care se desfășoară inițiative comunitare, activități culturale și sociale pentru toate categoriile de utilizatori: conferințe, mese rotunde, ateliere de instruire, dezbateri sau cluburi de interese. Iată de ce în organizarea spațiului și a mobilierului din bibliotecă sînt multe elemente de care urmează să se țină cont pentru a satisface necesitățile utilizatorilor cum ar fi: vizibilitatea bibliotecii, iluminarea, confortul, organizarea diferitor zone pentru copii, tineri, adulți, persoane în etate. Spațiul unei biblioteci trebuie să fie deschis, multifuncțional, unde oamenii se deplasează lejer și fără restricții, discută și creează conținut.
- 2. Colecțiile.** Colecțiile unei biblioteci trebuie să fie diverse, variate, axate pe necesitățile utilizatorilor de informare, instruire, dezvoltare a potențialului și talentului lor și soluționarea unor provocări curente. Pot fi colecții de cărți, resurse audio și video, instrumente muzicale sau agricole.
- 3. Tehnologiile informaționale.** Tehnologiile moderne informaționale consolidează rolul bibliotecilor în calitate de centre comunitare. Amenajarea spațiului bibliotecii cu calcu-

latoare, în condiții sigure și inofensive, accesibile pentru utilizatori, este primordial pentru transformarea bibliotecii.

4. **Utilizatorii.** Utilizatorii bibliotecii moderne sînt diverși și au necesități diferite de informare, instruire, acces la informații. Biblioteca trebuie să devină sufletul comunității, în care se regăsește orice membru al comunității, indiferent de profilul sociocultural; vîrstă, gen, cunoștințe, abilități sau practici.
5. **Servicii moderne de bibliotecă.** Biblioteca modernă prestează servicii moderne pentru satisfacerea necesităților utilizatorilor și membrilor comunității de informare, socializare, dezvoltare și recreere.
6. **Parteneriate.** Biblioteca modernă se construiește doar prin eforturi comune și parteneri de încredere. Iar partenerii bibliotecii pot fi instituțiile sociale din localitate precum organizațiile nonguvernamentale, școala, grădinița, agențiile teritoriale de ocupare a forței de muncă, biserică sau alte instituții din comunitate.
7. **Bibliotecarul.** Un bibliotecar modern este unul activ, instruit, multifuncțional și responsabil în raport cu instituția pe care o conduce. Pentru a face față noilor provocări și a beneficia din plin de oportunități bibliotecarul modern trebuie să tindă spre dezvoltare continuă și instruire.

Ce înseamnă și ce reprezintă o bibliotecă modernă? Răspunsul a fost primit de la bibliotecar, care știe perfect toate nuanțele: „O bibliotecă modernă, în viziunea mea, deține cunoștințe excelente ale tehnologiei informaționale, pe lângă asta, învață și educă utilizatorii, ajută la și facilitează găsirea informației, profesia de bibliotecar reprezintă o profesie de presti-

giu. Vorbim despre biblioteca multimedia / polimedia, biblioteca virtuală / digitală / electronică...”

Vorbind despre biblioteca modernă, vorbim și despre tehnologiile de astăzi. „Astăzi este greu să-ți imaginezi o bibliotecă, lucrînd eficient fără a utiliza tehnologiile de informare și comunicare. Practic tot ce se întîmplă nou și fascinant în biblioteca de azi se face în baza TIC, utilizarea cărora ajută atît la implementarea unor servicii moderne, cît și la modernizarea serviciilor tradiționale.” Adaptarea bibliotecilor publice la noile realități înseamnă, în primul rînd, asigurarea lor cu tehnologii: calculatoare, cărți electronice, proiectoare, table interactive.

Vorbind despre biblioteca modernă paralel vorbim și despre servicii moderne, care reprezintă o componentă foarte importantă a ei. „Ultimul timp mai intens se vorbește despre serviciile noi. Aceasta este scopul principal al bibliotecii. Aceste servicii sînt utile pentru utilizatori, promovează cartea și lectura, demonstrează comunității că biblioteca este un real promotor al ideilor inovative. Bibliotecarul devine multilateral dezvoltat și permanent se află într-un proces continuu de dezvoltare profesională, este un specialist competent, pasionat de munca sa.” Este vorba despre o revoluție în dezvoltarea bibliotecilor, crearea serviciilor noi.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este un bun exemplu, care oferă servicii moderne și, de fapt, este o bibliotecă modernă. „Utilizatorii vin la noi pentru că atmosfera e plăcută, caldă, fără stres, spațiul este agreabil, avem colecții bogate, literatură în limbi străine (mii de cărți în limba engleză), TI și echipament modern, bibliotecarul este amabil, binevoitor, multilateral dezvoltat, atrăgător...”

Biblioteca Municipală are misiunea de a oferi acces liber și echitabil la informație, educație, idei, opinii, lecturi; încurajează, susține interesul și libertatea de a cunoaș-

te; asigură și dezvoltă servicii moderne și necesare dezvoltării chișinăuienilor.

Profilul Bibliotecii Municipale este universal: de la ediții de referință la monografii, de la beletristică la literatură științifică, de la cartea de artă la volume pentru copii. Fondul tradițional și cel electronic formează un adevărat tezaur național și universal care cuprinde peste **1 mln** de volume puse la dispoziție, fără restricții, spre consultare tuturor solicitanților. Miza pe modalitățile de utilizare – **directe** (consultarea în săli de lectură sau împrumut la domiciliu), **la distanță** (pagina web, baze de date, telefon, poșta electronică) și **gratuitatea** reușesc să atragă anual **circa 3 mln de vizite**. Impactul acestor performanțe – informarea, documentarea, formarea și educarea celor peste **140 mii de utilizatori activi** cu o mare diversitate de preocupări, categoriile prioritare fiind elevii, studenții, intelectualii, funcționarii, cărora li se oferă un sistem complex de servicii pentru instruire și destindere.

2.2.1. Utilizatorii bibliotecii

Utilizatorii rețelei BM „B.P. Hasdeu” sînt chișinăuieni în totalitatea lor, indiferent de vîrstă, sex și ocupație. După statutul ocupațional și social ei se prezintă astfel: intelectuali, muncitori, studenți, elevi, preșcolari, pensionari, șomeri etc. *„Ce reprezintă utilizatorii bibliotecii de azi? Ei sînt diverși. Unii sînt activi, generatori de idei, intelectuali și curioși, sînt cointeresați în autoformare și autorealizare. Au hobby-uri, sînt membri activi ai comunității. Alții sînt pasivi, au nevoie de un climat psihoemoțional mai deosebit, preferă liniștea...”*

Un lucru foarte important în activitatea bibliotecii este păstrarea utilizatorilor permanenți sau ocazionali și atragerea utilizatorilor noi sau nonutilizatorilor. *„Ca să păstrăm utilizatorii noi trebuie să sesizăm care sînt necesitățile de dezvoltare a lor, pentru a cunoaște ce vor de la bibliote-*

că pentru ei înșiși și pentru apropiații lor. În baza analizei vom dezvolta servicii ce i-ar motiva să vină la bibliotecă. Ar fi bine să le oferim posibilitatea de a se manifesta cum va prin intermediul bibliotecii, să-i folosim ca lideri, facilitatori, experți, consultanți în activitățile bibliotecii.”

2.2.2. Exemple de servicii noi

Serviciile oferite de biblioteca sînt diverse, create pentru orice tip de utilizator. Vorbim despre o gamă largă de servicii, ceea ce și e caracteristic bibliotecii moderne și ca exemplu Bibliotecii Municipale. *„Biblioteca noastră oferă un șir de servicii, pentru satisfacerea necesităților utilizatorilor săi, atît în incinta bibliotecii, cît și extramuros. Spre exemplu avem servicii informaționale, servicii electronice, servicii culturale, servicii de asistență și îndrumare.”*

Serviciile informaționale sînt: împrumutul și consultarea documentelor în săli de lectură și acasă, acces liber la colecția BM, rezervări de titluri solicitate și altele. Serviciile electronice: catalogul bibliotecii OPAC, site-ul bibliotecii, acces la Internet / Wi-fi, colecția digitală. *„Mai rar se utilizează, dar oferim servicii de cercetare bibliografică, spre exemplu consultarea bazelor de date abonate de bibliotecă, realizarea de bibliografii și biobibliografii, activitatea bibliografică. Printre serviciile culturale puteți să găsiți: saloane și expoziții de carte, vernisaje de pictură, programe și activități culturale.”*

Serviciile sînt prestate absolut tuturor categoriilor de utilizatori: copii, tineri, adulți, vîrstnici, persoane dezavantajate, minorități naționale. *„Fiecare utilizator își poate găsi un / mai multe servicii / servicii pentru a satisface necesitățile sale informaționale, culturale, de recreere...”*

Pe lângă serviciile tradiționale, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, fiind o bibliotecă modernă, oferă și servicii moderne. *„Nu demult biblioteca noastră a dezvoltat un site despre Chișinău, pe care, dacă ai un*

telefon mobil, o tabletă sau un calculator cu acces la internet, îl poți accesa. Să ne cunoaștem orașul este gratuit și accesibil, el oferă o mai bună orientare prin Chișinău, capitala Republicii Moldova. Informația despre monumentele istorice, obiectele turistice și istoria locală sînt introduse de bibliotecarii Bibliotecii Municipale în sistemul Qulto, care sînt transformate automat într-un serviciu turistic. Ulterior vizitatorii se pot plimba în oraș, vizitînd obiectivele turistice și culturale bazîndu-se pe informațiile furnizate pe propriul telefon mobil...”

Serviciul „**Întrebă bibliotecarul**” este un serviciu de asistență informațională la distanță, gratuit, care oferă răspunsuri la întrebările utilizatorului, indicîndu-i / direcționîndu-l către resursele informaționale din colecția bibliotecii și internet. „Este un serviciu interactiv și de folos. La cererile utilizatorilor răspund bibliografii din Biblioteca Municipală, este un lucru destul de calitativ și important...” „Ca o bibliotecă mare și destul de dezvoltată oferim cititorilor acces și la cîteva baze de date cum ar fi: EBSCO, MoldLex și Practica judiciară, Cambridge University Press, unde sînt stocate un șir de cărți, reviste, ediții de referință în diferite limbi, acte juridice...”

E-servicii. Scopul serviciului este furnizarea instruirilor și consultațiilor necesare pentru orientarea cetățenilor în serviciile electronice puse la dispoziție de Centrul de Guvernare Electronică. „Biblioteca Municipală promovează activ e-servicii, care se regăsesc pe portalul serviciilor gov.md, aceasta este un catalog electronic al serviciilor publice prestate de către autorități oamenilor de rînd și mediului de afaceri. Vizitatorii pot găsi pe această platformă descrierea serviciilor, setul de acte necesar pentru prestarea lor, intervalele orare în care vor fi acestea prestate, costurile și durata implementării, datele de contact pentru informații suplimentare și formularele care vor trebui completate de către cetățeni în formă

electronică, inclusiv instrucțiuni de completare.”

InfoHelp. Dezvoltarea abilităților de căutare a informației pentru utilizatori. Serviciul oferă cunoștințe și deprinderi de orientare în fluxul informațional; formarea deprinderilor de căutare, selectare, utilizare și evaluare a surselor de informare documentare.

Serviciul tema pentru acasă. Oferirea ajutorului în rezolvarea temelor pentru acasă la disciplinele matematică, fizică și chimie. Explicarea noțiunilor de bază. Dezvoltarea cunoștințelor și abilităților liceenilor pentru a susține examenele de bacalaureat.

„Serviciul Învață să rămîi sănătos avînd diabet constă din șapte sesiuni de instruire. Scopul serviciului este de a crește calitatea vieții persoanelor cu diabet, formarea abilităților de autoîngrijire și preluarea controlului glicemic prin atingerea țintelor terapeutice.”

Serviciul educația sexuală în rîndul adolescenților. Creșterea gradului de cunoștințe în rîndul adolescenților cu privire la educația sexuală. Sensibilizarea adolescenților cu privire la importanța educației sexuale.

Biblioteca Municipală dispune și de cărți electronice pe care cititorul poate să le împrumute la domiciliu. „Acum puteți să împrumutați un eReader la BM «B.P. Hasdeu». Cititorii au posibilitatea de a descoperi lectura în format electronic pe eReadere. Acesta este un dispozitiv creat pentru lectura cărților electronice, prezintă o «bibliotecă» cu o capacitate imensă de stocare, 3000 de cărți.”. Sînt deja cunoscute bibliotecile din lume care nu au cărți tradiționale, dar în schimb au cărți electronice.

Dezvoltarea și modernizarea bibliotecii, implementarea serviciilor noi în bibliotecă este rezultatul programului Bibliotecii Globale în Moldova – Novateca. „Doar cu puțin timp în urmă conectarea unei biblioteci

la internet părea de domeniul fantasticului, iar acum, datorită programului Novateca, bibliotecarii creează site-uri, bloguri, asimilează mediile sociale și alte instrumente web...”

Novateca este un program, cu o durată de cinci ani, care are scopul de a facilita transformarea bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante. Cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, cetățenii se bucură de acces gratuit la tehnologii moderne și de servicii inovatoare de bibliotecă proprii nevoilor moderne de informare.

Obiectivele Programului Novateca

În baza sistemului existent de biblioteci publice din țară, programul național Novateca colaborează cu diverși parteneri locali, naționali și internaționali pentru:

1) a facilita modernizarea bibliotecilor publice prin dotarea acestora cu tehnologii informaționale moderne pentru accesul public la informații;

2) a consolida un sistem de dezvoltare profesională a bibliotecarilor, care va instrui mai mult de 1500 de bibliotecari să poată oferi servicii moderne de bibliotecă centrate pe necesitățile cetățenilor;

3) a facilita comunicarea și susține colaborarea dintre bibliotecari de diferite ranguri și vârste ce servesc drept modele de urmat;

4) a fortifica abilitățile bibliotecarilor de relaționare cu oficialii administrației publice locale și naționale, pentru a asigura prioritatea strategică și finanțarea bibliotecilor publice și pentru a-i ajuta să înțeleagă valoarea bibliotecilor ca centru comunitar;

5) a spori susținerea publicului larg în derularea inițiativelor de transformare a bibliotecilor în centre comunitare vibrante prin inițierea parteneriatelor cu ONG-uri, grupuri de cetățeni și entități din sectorul privat.

Programul Novateca se axează pe patru domenii principale de activitate, pentru realizarea obiectivelor propuse: dotarea bibliotecilor cu tehnologii moderne, instruirea bibliotecarilor, colaborarea cu autoritățile publice locale și centrale în vederea susținerii bibliotecilor publice în calitate de centre de dezvoltare comunitară și conlucrarea cu societatea civilă și sectorul privat pentru sensibilizarea publicului și a instituțiilor față de modernizarea bibliotecilor. Toate activitățile programului Novateca susțin dezvoltarea liderilor bibliotecari în inovarea serviciilor de bibliotecă și modernizarea bibliotecilor la nivel local, regional și național.

Novateca ajută bibliotecile să asigure accesul gratuit la calculatoare, internet și instruire, și abilităză bibliotecarii și reprezentanții autorităților locale în procesul de adresare a necesităților comunității. *„Din câte știu, Novateca este un program american de dezvoltare și modernizare a bibliotecilor din R. Moldova, care echipează bibliotecile cu calculatoare, organizează instruirii pentru bibliotecari, chiar pentru asta a fost creată o rețea de centre de instruire, contribuie la dezvoltarea profesională și finanțează serviciile moderne și inovative de bibliotecă...”*

Cu suportul partenerilor internaționali, naționali și locali din sectorul public, privat și nonprofit, bibliotecile din rețea creează și oferă servicii noi cu caracter educațional, social, cultural și economic, orientate și ajustate la necesitățile comunității, astfel transformându-se în centre comunitare vibrante și asigurând îmbunătățirea calității vieții în întreaga țară. *„Observăm că în fiecare an numărul vizitelor se schimbă evident, și anume crește, ceea ce este un succes în dezvoltarea bibliotecilor.”*

Creșterea vizitelor este un bun rezultat al lucrului eficient realizat de către biblioteci. Totul este interdependent. Crearea serviciilor duce la creșterea vizitelor. *„Pe*

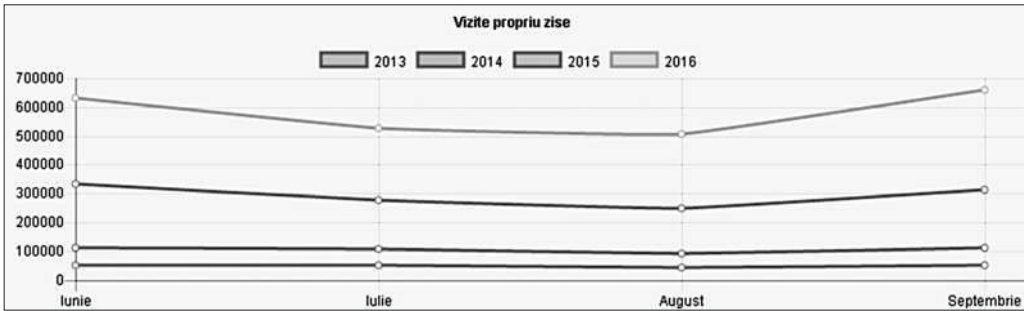

Fig. 1. Vizite

Sursa: novateca.md

parcursul programului au fost create diferite tipuri de servicii noi, care pot fi atribuite următoarelor grupe: activități culturale și recreative; comunicare; dezvoltare economică; educație; incluziune digitală.

Mai jos sînt descrise cîteva servicii create și dezvoltate în diferite părți ale țării.

Clubul „Regatul spiridușilor” și minunile internetului la Biblioteca Publică din Rezina

Scopul serviciului: punerea la dispoziția copiilor, educatorilor, profesorilor a programelor educaționale, facilitarea pregătirii temelor pentru acasă, integrarea ulterioară a copiilor în învățămîntul preșcolar și școală. Prin acest proiect copiii vor afla soluțiile problemelor prin: formularea și rezolvarea întrebărilor; dezbateri de idei; proiectarea de planuri sau experimente; comunicarea ideilor și a rezultatelor unii altora; adresarea de noi întrebări; crearea de produse noi; extragerea concluziilor; formularea de predicții. Toate aceste abordări vor avea o eficiență crescută în creșterea motivației copiilor și în stimularea operațiilor superioare ale gîndirii lor.

Clubul „Cunoaște-te pe tine însuși” pentru persoane în etate

Scopul serviciului: crearea oportunităților pentru adulții în etate din orașul Hîncești de a-și prelungi viața activă prin lectură, prin dezvoltarea competențelor

de monitorizare atentă a stării de sănătate și prin valorificarea adecvată a tratamentelor naturiste.

Serviciul de educație ecologică a elevilor „Eco: începe cu tine – internetul te ajută”, Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănuță”, Ialoveni

Scopul serviciului: ridicarea gradului de informare și de conștientizare a importanței reciclării; formarea și dezvoltarea unei atitudini civice și ecologice a participanților prin implicarea lor directă în acțiuni, vizînd protejarea mediului înconjurător.

Serviciul „Violența se învinge prin lectură și internet!”, CRDI „M. Sadoveanu”, Soroca

Scopul serviciului: educarea nonviolentei copiilor din familii social vulnerabile pentru ca aceștia să nu preia modelul comportamental violent al părinților. Dezvoltarea competențelor copiilor de a-și gestiona propriile conflicte prin adoptarea unui comportament echilibrat și civilizat.

„Locul tău de muncă la un click distanță”, Biblioteca Publică Raională Briceni

Scopul serviciului: stimularea interesului participanților în căutarea unui loc de muncă prin conectarea la fluxurile de

date digitale, promovarea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate la implementarea SNB „Locul tău de muncă la un click distanță”.

„Nu demult la Biblioteca Națională a fost organizat un eveniment unde bibliotecile au prezentat serviciile noi și inovative, printre care și serviciul 3Doodler Summer, de la Filiala „Transilvania”. Este un serviciu de stimulare și dezvoltare a creativității utilizatorilor, de creare a desenelor și transformarea lor în modele tridimensionale. Este o activitate de relaxare și socializare, care o să fie disponibilă și copiilor, și adulților. Ei vor fi pictori, regișori, autori de texte... Mi-a plăcut serviciul și cred că o să fie tare interesant și atractiv...”

Bibliotecile din Căușeni, Fălești, Rezina, Telenești, Izbiște, Drujba și Voinova oferă vizitatorilor posibilitatea de a experimenta și a învăța să programeze roboți într-un mod distractiv în cadrul cluburilor de robotică pe care le desfășoară. Anul acesta, echipele de robotică create în cadrul bibliotecilor din R. Moldova au participat pentru prima dată, cu suportul programului Novateca, la concursul național și internațional *First Lego League*, unde au impresionat membrii juriului cu soluții creative de programare și abilități deosebite de lucru în echipă și gândire critică. Scopul unui club de robotică este de a oferi programe practice care inspiră și încurajează copiii să participe în procesul de învățare a științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii, folosind abordări provocatoare.

Capitolul dat reprezintă un fel de confirmare în ceea ce se referă la dezvoltarea bibliotecilor din Republica Moldova și devenirea lor în resurse sigure pentru comunitate, oferind o gamă largă de servicii moderne ce satisfac cerințele diverse ale vizitatorilor și utilizatorilor.

2.2.3 Campania națională de comunicare „Ne vedem la bibliotecă!”

Totodată, *Novateca* organizează campanii de sensibilizare a publicului larg față de relansarea și reafirmarea bibliotecilor ca centre comunitare. Ca un bun exemplu este prezentată Campania națională de promovare a bibliotecilor publice „Ne vedem la bibliotecă!”. *„Este o campanie de sensibilizare, obiectivul ei este de a informa cetățenii despre oportunitățile oferite de bibliotecile publice din țară, care au devenit instituții importante pentru dezvoltarea comunităților din R. Moldova.”*

Evan Tracz, directorul programului *Novateca*: *„Prin această campanie, dorim să informăm publicul despre evoluția bibliotecilor publice pe parcursul celor cinci ani de modernizare. Astăzi, bibliotecile oferă oportunități noi și resurse pentru întreaga societate: copiii, tinerii, adulții și persoane de vîrsta a treia. Resursele investite în procesul de modernizare au demonstrat că la fiecare leu investit de autoritățile publice locale, biblioteca generează o valoare adăugată de peste 5 lei în cazul unei biblioteci raionale și 2,30 lei în cazul unei biblioteci satești. Programul Novateca susține transformarea bibliotecilor în centre comunitare și contribuie la dezvoltarea unor societăți sustenabile.”*

Datorită eforturilor de promovare la nivel național, bibliotecarii au informat publicul larg despre noile oportunități și serviciile moderne oferite de bibliotecile publice. *„Scopul acestei campanii a fost informarea cît mai largă și detaliată a populației referitor la modernizarea bibliotecilor, serviciile noi care au apărut și care apar și azi, pentru atragerea utilizatorilor noi și pentru a da o nouă viață acestor biblioteci.”*

Despre etapa a II-a a campaniei de promovare

Novateca lansează cea de-a doua etapă a Campaniei Naționale de Promovare a Bibliotecilor Publice „Ne vedem la bibliotecă!”, obiectivul căreia este **atragera utilizatorilor noi la bibliotecă** prin informarea publicului larg despre serviciile și oportunitățile de care pot beneficia gratuit la bibliotecile din țară și promovarea acestor servicii în afara pereților bibliotecii.

Campania se va desfășura în perioada aprilie-octombrie 2017 și va fi structurată pe șase categorii de servicii: aprilie – incluziune digitală, mai – familie, iunie – educație nonformală pentru copii / tineri, iulie – sănătate, septembrie – creștere economică, octombrie – agricultură.

Bibliotecarii, vorbind despre dezvoltarea bibliotecii, se axează pe fondul de carte înnoit, abonamente la edițiile periodice, condiții de lucru decente și un salariu motivat pentru angajații bibliotecii. Aceștia vor fi gazde ale unei instituții în care localnicii să vină cu plăcere, să le fie confortabil și interesant. În opinia membrilor comunității, biblioteca publică pentru a fi una modernă și atractivă ar fi trebuit să dispună de următoarele: clădire spațioasă dotată cu grup sanitar și apă potabilă; săli de lectură; echipament modern; bibliotecar sociabil, amabil, bine instruit; fond de carte bogat; mobilier confortabil; calculatoare și acces la internet, sistem electronic de evidență a surselor și cât mai multe activități, să fie organizate cluburi tematice; elaborate tehnici de informare a sătenilor despre evenimentele ce urmează a fi desfășurate în cadrul bibliotecii; servicii de orientare profesională pentru tineri; organizarea unei tabere de odihnă vara, cu implicarea unor profesori, bibliotecari, psihologi cu copiii din familiile defavorizate, social vulnerabile, cu probleme de sănătate; amplasare și grafic de lucru accesibil pentru membrii comunității. În același timp, localnicii

nu văd o cale de dezvoltare a bibliotecii în condițiile economice actuale ale țării.

Referințe bibliografice

1. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. *Plan strategic de dezvoltare pentru perioada 2008-2017*. Chișinău: Grafema Libris SRL, 2008. 32 p.
2. Buluță, G. *Biblioteca în societatea informației*. București: Do-Minor, 2007. 190 p.
3. *Cartea. Biblioteca. Cititorul*. Chișinău: Bons Offices, 2008. 133 p.
4. Corghenci, L. *Bibliotecarul și biblioteca: aspecte ale eficienței profesionale*. Chișinău: Epigraf, 2009. 110 p.
5. Erich, A. *Biblioteca publică și rolul ei în societate*. [Accesat 22.02.2017] Disponibil: <http://www.lisr.ro/19-erich.pdf>
6. Kulikovski, L. *Dimensiunea socială a bibliotecii publice în societatea informațională. Culegere de comunicări*. Chișinău: AȘ a RM, 2003. 308 p.
7. Dedi, L.-I. *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane*. București: Editura ANBPR, 2012. 274 p.
8. Deviatko, I. *Metodele cercetării sociologice*. Ekaterinburg: Ural, 1998. 208 p.
9. Dobrenikov, V.; Kravcenko, A. *Metodele cercetării sociologice*. Moscova: Infra-M, 2011. 768 p.
10. Kulikovski, L. *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”: Dezvoltare. Progres. Colaborare. Parteneriate*. Chișinău: Epigraf, 2007. 336 p.
11. Kulikovski, L. *Biblioteconomie: Studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri*. Chișinău: Magna-Princeps SRL, 2008. 256 p.
12. Kulikovski, L. *Cartea, modul nostru de a dăinui: contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic*. Chișinău: Reclama, 2006. 268 p.
13. Kulikovski, L. *Contribuții biblioteconomice (teoretice și praxiologice)*. Chișinău, Elena V.I., 2012. 310 p.

14. Kulikovski, L. *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istoric. Prezent. Tendințe. Studiul monografic.* Chișinău: Crio SA, 2004. 180 p.
15. Kulikovski, L.; Cășlaru, L.; Coșeri, T. *Biblioteca Municipală – bibliotecă inovantă.* Chișinău: Magna-Princeps SRL, 2010. 142 p.
16. Kulikovski, L.; Coșeri, T. *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” – suport informațional pentru comunitatea chișinăuiană: resurse, servicii, programe inovative.* Chișinău: Magna-Princeps, 2010. 128 p.
17. Kulikovski, L.; Scobioală, G.; Pânzaru, L. *Manual de identitate.* Chișinău: Magna-Princeps SRL, 2010. 40 p.
18. McCook, K. De La Pena. *Un loc la masă. Participarea la dezvoltarea comunității.* Chișinău: Magna-Princeps, 2010. 112 p.
19. Rapanovici, A. *Ghid de cultura informației.* București: ABR, 2012. 115 p.
20. Rață, V. *Biblioteca Municipală: portret din profil cultural: cronici, consemnări și recenzii.* Chișinău, 2013. 260 p.
21. *Servicii de referințe digitale în lume.* În: *Buletinul ABIR*, 2000, nr. 1, vol. 11, p. 15.
22. *Servicii pentru comunitate în bibliotecile publice din România.* Brăila: Proilavia, 2013.
23. *Servicii pentru comunitate: idei în ajutorul programării activității.* În: *Blog de biblioteconomie și știința informării.* [Accesat 22.02.2017] Disponibil: <https://clubbib2.wordpress.com/2013/10/24/servicii-pentru-comunitate-idei-in-ajutor-pogramarii-activitatii-in-anul-2014/>

O ABORDARE TEORETICO-PRAXIOLOGICĂ A IMAGINII INSTITUȚIONALE A BIBLIOTECII

Viorica LOZINSCHI,
șef oficiu, Secția resurse umane, BM

Abstract

Definirea conceptului de imagine nu diferă principial de la un autor la altul. El depinde de specificul organizației, instituției, de abordarea acestuia: managerial, comercial, publicitar. Autoarea abordează noțiuni, funcții, componente, strategii și tehnici de constituire a imaginii instituționale. Viorica Lozinschi întreprinde un studiu al literaturii de specialitate a autorilor locali evidențiind tematica și specificul abordării imaginii la fiecare dintre ei. Cei mai prolifici sunt Lidia Kulikovski, Alexe Rău, Vera Osoianu, Natalia Cheradi, Lilia Tcaci. Pentru ilustrarea practică a procesului de constituire a imaginii autoarea aduce exemple de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” care în acest an împlinesște 140 de ani și tot atâția ani se îngrijește de imaginea sa.

Keywords: imagine instituțională, strategii de imagine, componentele imaginii, tehnici de constituire și comunicare a imaginii, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Noțiunea de imagine, inițial, a fost cercetată mai amplu de către psihologi referindu-se nemijlocit la individ. Cu timpul însă, această noțiune a început a fi tratată în contextul țării, domeniului, organizației, produsului, mărcii, angajatului, conducătorului.

Imaginea poate fi definită ca o reprezentare mentală a altora despre un obiect anume, astfel încât imaginea nu există în afara unui mediu al receptorului – a adresanților imaginii. Imaginea este un element al comunicării, fiind o reflectare a

caracteristicilor obiectului care se fixează în conștiință. De aceea, se impune determinarea, delimitarea noțiunii de imagine atât sub aspect teoretic, cât și metodologic. Din mai multe conotații pe care o comportă noțiunea de imagine pe parcurs am delimitat în Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române [4, p. 885].

Reflectare a unui obiect sub forma unor senzații, percepții sau reprezentări:

- forma exterioară a unui obiect, a unei ființe percepută prin simțul vederii, reflectată așa cum este în realitate ori cu unele modificări, într-o oglindă, în apă sau înregistrată pe o peliculă, pe o hârtie fotografică etc.;
- spec. (și imagine de marcă) reprezentare favorabilă pe care și-o construiește un personaj public, o firmă, o instituție etc.

De aici desprindem:

- reflectarea sub formă de reprezentări;
- forma exterioară a unui obiect;
- reprezentare favorabilă.

Cel mai larg sens se referă la orice cunoaștere concretă a unor obiecte sau fenomene. Cel mai frecvent termenul se atribuie reprezentărilor, prin care se înțelege „*modelul interiorizat*” [2, p. 114].

T. Fintînaru în articolul *Biblioteca între imaginea de sine și imaginea în oglindă* evidențiază trei distincții ale imaginii:

- „imaginea ca produs;
- imaginea ca afect;
- imaginea ca efect” [5, p. 42].

Printr-o altă caracteristică vorbim despre amplificarea dimensiunii imagistice a vieții sociale. Din acest considerent preocupările pentru imagine devin tot mai semnificative, în special, când este vorba despre o instituție concretă, cum este Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Determinarea direcțiilor de perfecționare a imaginii BM „B.P. Hasdeu” vor spori calitatea credibilitatea publicului larg de cititori,

creându-i eficacitate în timp și spațiu. O imagine bună presupune inerent succes, câștig, reputație, depinzând, în primul rând, de creatorii imaginii, de fiecare angajat în parte.

Din punct de vedere psihologic imaginea „este restituirea aparenței figurative a obiectelor sau a evenimentelor, în afara condițiilor materiale de realizare a unui câmp perceptiv” [13, p. 569]. Imaginea persistă în memoria și opinia oamenilor, fiind un act sau un proces continuu, ea desemnează nu un punct fix, ci o direcție, un principiu de organizare a informației și nu poate fi niciodată nici suficientă, nici satisfăcătoare. Din perspectiva constructivă imaginea se îmbogățește, se desăvârșește în permanență. Ca rezultat al capacității umane de a proiecta și construi reprezentări mentale asupra unor lucruri, persoane sau organizații, imaginea se consolidează, se „materializează”. Astfel, se poate vorbi despre faptul că „imaginile sunt instrumente ale memoriei. Ele redau o actualitate cognitivă unor percepții care țin de trecutul individului. S-a convenit asupra faptului că activitatea imageriei este un factor favorabil memorării de informații noi” [13, p. 570].

Definirea conceptului de imagine nu diferă principial de la un autor la altul. El depinde de specificul organizației, instituției, de abordarea acestuia: managerială, comercială, publicitară. În viziunea lui G. David „imaginea unei organizații este reprezentarea mentală pe care o are publicul (opinia publică) despre acea organizație. Prin urmare, imaginea nu se află la organizație, ci la publicul său. Pentru a-și construi o imagine bună în opinia publică, organizația trebuie să realizeze strategii și programe de creare a propriei identități... Imaginea este un bun făcând parte din patrimoniul organizației și se gestionează la fel ca oricare dintre bunurile patrimoniale. Pentru a-și construi, menține sau amelior-

Tabelul 1.1. Componentele imaginii unei organizații, instituții

Natura imaginii	Publicul-țintă	Fundamentul imaginii
Imaginea socială (incluzând imaginea internă)	Angajații organizației Angajații potențiali	Măsura în care angajații aderă la obiectivele organizației Atractivitatea ofertei de muncă a organizației
Imaginea tehnologică	Mediul profesional	Modul în care sunt percepute perspectivele profesionale ale organizației și tehnologia acesteia
Imaginea publică (instituțională)	Publicul larg Liderii de opinie Mass-media Puterea publică	Opinia cu privire la integrarea organizației în comunitate, la contribuția adusă rezolvării problemelor de interes general

Sursa: POPESCU, Ioana Cecilia. *Comunicarea în marketing: concepte, tehnici, strategii*. București: Uranus, 2002, p. 52

ra imaginea proprie, organizațiile pun în practică diverse tehnici de creare a imaginii. Printre acestea se numără: exploatarea efectului haloului, utilizarea unitară a multiplicatorilor de imagine, răsturnarea de imagine, diferențierea imaginii. Strategiile de imagine trebuie să realizeze concordanța dintre comportamentul organizației și procesul de comunicare referitor la acestea” [3, p. 80].

De unde se evidențiază că:

- o imagine bună se află la publicul său;
- instituția trebuie să realizeze strategii de programe în această direcție;
- o imagine veritabilă este gestionabilă;
- se impune exploatarea diferitor tehnici de creare a imaginii.

La compartimentul managementul imaginii organizației, același autor menționează că „tehnicele de creare a imaginii sunt identice pentru toate cele trei tipuri de comunicare. Astfel, dacă reclama urmărește, în special, vânzarea produselor sau serviciilor, atunci publicitatea și relațiile publice urmăresc prin mijloacele specifice lor consolidarea reputației instituției. De aceea, relațiile publice trebuie să nu afecteze acuratețea mesajului, nedeformând

corespondența acestuia cu realitatea” [3, p. 86].

Imaginea instituției este destul de complexă sub aspectul conținutului său. În literatura de specialitate ea este văzută ca un rezultat al combinării unor imagini parțiale ce corespund unor ținte omogene în realitatea funcțională a instituției respective. Astfel, imaginea de ansamblu este constituită din componente. Fiecare dintre aceste componente are un conținut specific în funcție de elementele care au format-o. În tabelul ce urmează sunt prezentate componentele imaginii unei instituții, organizații.

Din acest tabel, prin raportarea la cercetare ne preocupă în mod special imaginea socială, care ține de angajații instituției, de capacitatea lor de a materializa obiectivele activității bibliotecii.

La fel de important este și imaginea publică care se formează și se menține pe calea integrării eficiente în societate, comunitate prin mass-media, puterea publică, publicul larg de cititori care manifestă un interes deosebit față de implicarea instituției (bibliotecii) în realizarea problemelor social-culturale, educative și celor de o stringentă actualitate. Rolul primordial în procesul realizării obiectivelor

politicii globale corelate cu imaginea instituției culturale revine cadrelor de conducere care elaborează demersul strategic al organizației. Formarea și menținerea unor coordonate favorabile ale imaginii sunt preocupări majore ale activității tuturor angajaților instituției. Schematic, imaginea de ansamblu a bibliotecii este prezentată în figura 1.1.

Astfel, imaginea are patru cosubordonări. Prima cosubordonare ține de dotarea și asigurarea tehnică a instituției, a doua de activitatea de zi cu zi, având la bază comunicarea pornind de la simplul cititor până la nivelul guvernamental. A treia cosubordonare constă în constituirea imaginii la nivelurile micro și macrosocial. Cea de-a patra cosubordonare presupune nu numai utilizatorii, publicul cititor, dar și participanții, actanții manifestărilor organizate și desfășurate sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

La crearea imaginii instituției culturale se evidențiază trei poziții:

- **identitatea instituției.** Identitatea reflectă caracterul permanent și fundamental al instituției exprimată prin statutul de funcționare, fondatorul, obiectul de activitate etc.;
- **vocația instituției.** Vocația exprimă aptitudinea specifică a instituției

pentru a desfășura o anumită activitate. Prin aceasta ea vrea să demonstreze că dispune de toate calitățile pentru a satisface cerințele consumatorilor (cititorilor) și exigențele societății.

- **cultura instituției** este definită ca ansamblul regulilor, normelor și credințelor împărtășite de membrii unei organizații, menținute și reproduse prin procesele comunicative.

Specificul culturii instituției evidențiază câteva aspecte:

- modalitatea în care organizația abordează problemele generale ale activității, viziunea organizației asupra mediului la care se raportează;
- obiceiurile membrilor organizației, cele mai tangibile semne ale culturii acesteia. Sunt avute în vedere aspecte ale vieții cotidiene din organizație, codurile verbale existente (vocabularul specific, particularitățile limbajului), codurile comportamentale (de exemplu, atitudinea față de utilizatori) etc.;
- istoricul organizației, element important ce contribuie la definirea culturii organizației, întrucât trecutul reprezintă o adevărată sursă de

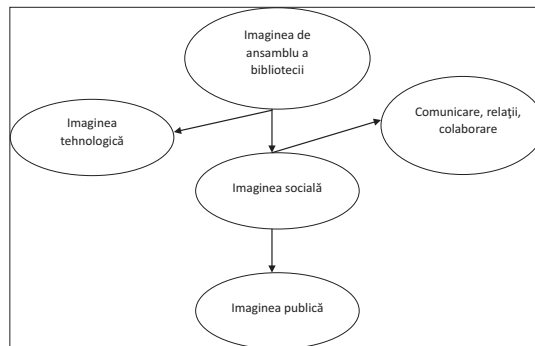

Figura 1.1.

Imaginea de ansamblu a bibliotecii

Autor: Viorica Lozinschi

informații ce pot fi valorificate prin procesul de comunicare.

Ar fi semnificativ, convingător în acest sens ca actualii și viitorii cititori să cunoască date, evenimente semnificative, personalități notorii care și-au adus contribuția la consolidarea și crearea unei imagini favorabile a BM „B.P. Hasdeu” în mediul publicului interesat și a societății în ansamblu.

Reflectarea subiectului cercetat în presa de specialitate din țară tinde să abordeze teoretic și să demonstreze practic vizibilitatea instituției de cultură. Dintre autorii autohtoni îi putem menționa pe: Lidia Kulikovski, Alexe Rău, Vera Osoianu, Natalia Cheradi, Lilia Tcaci ș.a.

Alexe Rău, în articolul *Introducere în tema „Imaginea bibliotecii publice”*, abordează noțiunea de imagine și impactul imaginii. În viziunea acestui autor „ imaginea bibliotecii trebuie să fie sintetică, să impresioneze prin marca de firmă a sa, signetă, emblemă, blazon, mascotă etc. Întrucât imaginea corespunde realității, cel ce o creează trebuie să se conformeze acestei realități. Trebuie să se procedeze astfel încât biblioteca să se asemene cu imaginea, decât să facă din imagine un pendant al său. Ea funcționează mai eficient când apelează la simțuri, e asimilată mai repede când se referă la anumite calități și pune în lumină doar câteva particularități / predicabili ai instituției” [20, p. 4]. Concluzionând, A. Rău consideră că „cel mai eficient impact asupra comunității în vederea receptării imaginii instituției îl exercită personalul bibliotecii” [20, p. 5]. Anume de el în cea mai mare măsură depinde imaginea de ansamblu a instituției.

Un alt autor care a abordat noțiunea de imagine este Lidia Kulikovski. În articolul *Imaginea BM „B.P. Hasdeu” – construct multidimensional* autoarea înaintea următoarele definiții ale imaginii instituției: „O construcție a opiniei publice despre

biblioteca; o „judecată” despre bibliotecă; totalitatea de asociații pe care le produce biblioteca asupra omului; interpretarea subiectivă a bibliotecii; suma identității și comunicării instituționale; produs mental; lectura publică a bibliotecii” [10, p. 30]. În același articol sunt inserate direcțiile activității de promovare a imaginii BM „B.P. Hasdeu”.

Într-un alt articol, *Activitatea editorială ca imagine a bibliotecilor*, sunt tratate mai multe aspecte, de exemplu, cel social – „ imaginea este cel mai rafinat produs al bibliotecii care se caracterizează prin mai multe componente – istorie, tradiție, oameni, lucruri care se văd – publicațiile bibliotecii; imaginea fiind mai mult decât un concept, este o consecință a activităților bibliotecii pentru comunitate care au oarecum efectul sporirii vizibilității sub aspectul imaginii ca produs” [7, p. 10].

Succesul final al BM depinde de caracterul imaginii formate în rândul publicului, de calitatea și diversitatea produselor, serviciilor oferite și de organizarea sistemului comunicațional. Imaginea unei biblioteci se formează progresiv, într-o perioadă relativ mare de timp, este într-o evoluție continuă, ca rezultat al informației difuzate de mass-media, prin publicitate și prin relații cu comunitatea locală, prin opiniile exprimate public de către angajații și de către utilizatorii bibliotecii, prin satisfacția obținută de persoane din exterior (utilizatori, parteneri – scriitori, autori, personalități, bibliotecari din alte biblioteci) în urma utilizării produselor sau serviciilor oferite de bibliotecă.

Astfel, L. Kulikovski structurează activitatea de promovare a imaginii BM „B.P. Hasdeu” în șapte direcții-module – toate la fel de importante: „(1) discursuri ce se referă la BM – instituție comunitară, culturală, informațională, socială importantă a Chișinăului; (2) discursurile conducătorilor, angajaților BM – purtătorii de imagine;

(3) discursurile fondatorilor, decidenților, politicienilor – consolidatorii imaginii BM; (4) discursurile partenerilor BM – recunoașterea bunei imagini a BM; (5) discursurile ce se referă la produsele, serviciile și activitatea BM – componente ziditoare de imagine; (6) discursurile utilizatorilor noștri – multiplicatorii imaginii BM; (7) discursurile mass-media – promovatorii imaginii BM” [10, p. 30].

BM, ca și orice bibliotecă publică, are nevoie de relația bună cu comunitatea locală. Imaginea rezultată din această colaborare și susținere reciprocă cu comunitatea locală ce potențează funcționarea bibliotecii în respectiva comunitate. BM își propune să rămână o ancoră pentru membrii comunității chișinăuene în Societatea Internetului, să fie busola de orientare, căutare și regăsire a informației pentru majoritatea populației, fiind recunoscută ca un serviciu bun, un spațiu securizat, binevoitor, neutru, deschis întregii comunități.

Creșterea imaginii instituționale și a notorietății instituționale este direct proporțională cu capacitatea instituției de a satisface cât mai deplin necesitățile utilizatorilor săi. Utilizatorul ca patron și personaj al activităților BM este implicat în activitatea BM prin participarea la diverse programe culturale – de exemplu, în 2007 BM a realizat 2323 programe culturale, cognitive, științifice, care au adunat 124 419 participanți; relația bibliotecii cu utilizatorul a fost subiect prezent în 151 mesaje, materiale tipărite în presa scrisă; utilizatorul a fost subiectul articolelor teoretico-practice în care s-au abordat problemele relației cu utilizatorul, satisfacerea necesităților informaționale tipărite în publicațiile de specialitate și în culegeri; a fost subiectul studiilor reacției la oferta bibliotecii, precum și al studiilor de opinie și percepție a serviciilor oferite – adică al studiilor imaginii bibliotecii ca efect.

BM utilizează foarte eficient produsele, serviciile și activitățile sale ca imagine. Efectul efortului poate fi demonstrat de numărul impunător de articole despre BM, despre activitatea și bibliotecarii ei, despre publicațiile și lucrările ei. Generoși în aprecieri, evaluări și susținere a imaginii BM au fost scriitorii, autorii de incontestabilă notorietate cu care colaborăm. Au scris despre BM și persoane din alte sfere ale vieții, oameni cu preocupări diferite, precum actori, medici, economiști. Categoria produsele BM ca purtători de imagine include, alături de materialele despre servicii și programe, activitatea editorială a BM (ziare, reviste, cărți, ghiduri etc., editate de BM și filialele ei).

O autoare practiciană, Vera Osoianu, susține că „optimizarea imaginii în rândurile populației din aria de servire trebuie să fie prioritatea tuturor bibliotecilor, bunăstarea cărora depinde de banii publici, iar pentru a atinge acest scop biblioteca trebuie să mobilizeze tot ce are mai bun: resurse, servicii, personal” [17, p. 9]. Pentru crearea imaginii pozitive trebuie să luptăm permanent pe parcursul întregii activități. Câte o dată cu succes, de cele mai multe ori fără, însă spre aceasta trebuie să canalizăm toate eforturile și aspirațiile noastre. Aceasta este sarcina principală a bibliotecarilor, pentru că întreaga activitate până la urmă se soldează cu crearea imaginii, și de noi depinde dacă această imagine este pozitivă sau negativă, precum și care este demersul nostru pentru comunitatea pe care o servim.

Pentru specialiștii în domeniul bibliotecilor pentru copii prezintă interes referințele L. Tcaci: „O imagine pozitivă a bibliotecii pentru copii este, mai întâi de toate, o imagine atractivă, care predispozează copii pentru vizitarea bibliotecii, pentru lectură, studiu și relaxare în spațiul bibliotecii. Așadar, care sunt factorii principali care determină atractivitatea

bibliotecilor pentru copii? Beneficiarii-copii apreciază cel mai des calitatea, actualitatea, accesibilitatea, varietatea colecțiilor, atractivitatea lor ca conținut și ținută grafică. Din păcate, situația reală a colecțiilor în multe biblioteci pentru copii nu favorizează crearea și menținerea unei imagini atractive în comunitate. Colecțiile învechite, neadecvate particularităților de vârstă și cerințelor de informare ale beneficiarilor-copii creează un stereotip negativ al bibliotecii” [22, p. 41].

Referitor la strategiile, modalitățile de promovare a imaginii bibliotecilor în societate, inclusiv a bibliotecilor pentru copii, în literatura de specialitate se evidențiază, de obicei, trei concepții:

- concepția organizațional-managerială (sau raționalistă) – ține de imaginea externă a bibliotecii și depinde de faptul cum lucrează instituția. Presupune necesitatea perfecționării colecțiilor și serviciilor, realizarea unor activități de marketing, promovarea prin intermediul mijloacelor publicitare, mass-media, al relațiilor publice, crearea paginii web a bibliotecii, elaborarea de ghiduri, pliante și alte materiale promoționale cu simbolica bibliotecii (pixuri, baloane, tricouri, eșarfe, mape, cărți poștale, ecusoane ș.a.);
- concepția psihologică orientată spre imaginea interioară, corporativă (de la autopercepție la climatul psihologic). Presupune că, pentru a schimba imaginea bibliotecii și a profesiei, trebuie să se schimbe în-suși bibliotecarul, autopercepția lui;
- concepția iraționalistă presupune că imaginea profesiei și a bibliotecii nu depinde neapărat de faptul cum activează bibliotecile sau cum se autopercep bibliotecarii.

Optimizarea imaginii bibliotecii este unul dintre obiectivele strategice impor-

tante ale marketingului. Natalia Cheradi, autoarea care a studiat direcțiile aplicative ale marketingului în sfera serviciilor de informare și documentare menționează, că „aspectul profesional este prezența la concursuri, prezența în culegeri, editarea revistelor de specialitate etc., precum și aspectul uman, unde bibliotecile obțin prestigiu, în cea mai mare parte, prin lucrările bibliografice, științifice pe care le realizează, prin rolul sociocultural al acestor lucrări, prin oamenii care le-au elaborat. Complexitatea omului modern simte nevoia de a crea o imagine prin care s-ar recunoaște munca lui. Deci, nevoia de a crea o imagine nu este un orgoliu, este unul dintre factorii care motivează eforturi, consum de energie și resurse” [1, p. 27].

Restructurarea activității instituțiilor bibliotecare se bazează pe un nou mecanism de funcționare care asigură:

- îmbinarea politicii socioculturale de stat cu independența, inițiativa și responsabilitatea colectivelor de muncă în soluționarea problemelor ce țin de activitatea bibliotecilor;
- dependența asigurării financiare de volumul, nomenclatura și calitatea serviciilor de bibliotecă, eficientizarea utilizării resurselor bibliotecii și extinderea contingentului de beneficiari;
- stabilirea unei legături strânse între retribuirea muncii și rezultatele finale ale activității bibliotecii, contribuția fiecărui angajat la realizarea obiectivelor.

Noțiunea de marketing de bibliotecă nu se egalează doar cu promovarea serviciilor de bibliotecă, dar și cu produsele realizate în bibliotecă (prospecte, indici, ghiduri, cărți de referință, recomandări metodice etc.). Astfel, prin promovarea acestor produse se evidențiază și se întreține imaginea bibliotecii în comunitate sub aspectul produselor elaborate.

Mariana Harjevschi a publicat un articol *Pagina web ca mijloc de comunicare și integrare a resurselor informaționale electronice*, unde reflectă dezvoltarea dinamică și multiaspectuală a imaginii bibliotecilor. Din acest articol desprindem sugestii, practici, chiar și pentru cei care deja au pagină web și doresc să-și diversifice și să-și îmbunătățească atât serviciile informaționale, cât și resurse web prezentate și actualizate, în scopul educării informaționale a utilizatorilor-țintă și a bibliotecarilor. Astfel, pagina web este un mijloc de sporire a vizibilității bibliotecii sub aspectul promovării imaginii ca efect. Acestea sunt doar câteva dintre aspectele primordiale discutate de specialiști în digresiunile lor științifice mediatizate în presa de specialitate.

În continuare, referindu-ne la structura imaginii, trebuie să menționăm atributele nodale și cele periferice, deoarece „absența unuia dintre elementele nodale schimbă semnificația de ansamblu a imaginii, în timp ce absența unuia periferic nu modifică structura de ansamblu. Nucleul imaginii se caracterizează prin stabilitate și permeabilitate redusă” [21, p. 31]. Astfel, orice reprezentare este organizată în jurul unui nucleu (nod) central, care comportă două funcții:

- *funcția generativă* ce se referă la elementul prin care se realizează sau se transformă semnificația celorlalte componente din care este constituită imaginea, conferindu-i valoare în ansamblu;
- *funcția organizatoare* este atribuită nodului central al imaginii prin corelările interconexate ale celor două reprezentări.

Elementele din care se constituie o imagine țin de subiectivitatea, conștiința umană care se manifestă prin mentalitate, așteptări, presupuneri, experiențe, atitudini, opinii, credințe etc. Dintre acestea unele sunt mai mult sau mai puțin influențabile.

Astfel, opiniile și așteptările pot fi „manevrate” mai lesne decât mentalitățile și credințele. Din aceste considerente în constituirea sau perfecționarea imaginii primele acțiuni sunt orientate spre focusarea opiniilor și cunoașterea așteptărilor persoanelor cărora li se oferă această imagine.

Un atribut foarte important al imaginii constă în calitatea obiectului, în cazul nostru a serviciilor prestate. De eficacitatea acestor servicii depinde estimarea, evaluarea. Acestea din urmă schițează, trasează noi modalități și posibilități de perfecționare a imaginii.

Imaginea nu are un caracter rigid. Prin acesta se subînțeleg aspecte ale imaginii. Dacă vorbim de instituție, ea poartă și o imagine din interior, fiind vorba de activitatea angajaților ei. Astfel, se evidențiază două aspecte prin imaginea managerilor instituției și imaginea angajaților. Imaginea dinspre exterior a instituției vine de la cei care se folosesc de serviciile ei. În acest context se poate vorbi și despre calitatea imaginii care poate fi distinctă, superficială, confuză, lipsită de semnificație. Pentru menținerea unei imagini relevante a instituției este nevoie de colaborare, de relații, contacte permanente cu mijloacele mass-media. În acest sens închistarea sau mizarea numai pe forțele proprii poate duce la eșecuri și ratări nedorite în lumea orientată excesiv spre valorile materiale.

Imaginea comportă două tipuri de caracter. G. David distinge „un caracter subiectiv și psihologic, fiind caracteristice fiecărui individ în parte. De altfel, ea nu se află la organizație (individul, fenomenul, obiectul) pe care o reprezintă, ci la individul care are acea reprezentare. Cu alte cuvinte, imaginea este un bun al organizației, care însă se află la altcineva; eforturile organizației sunt menite să-l câștige pe acel cineva, să-i influențeze reprezentarea pe care el o are despre respectiva organizație” [3, p. 82]. În acest context, se eviden-

țiază și identitatea transmisă publicului prin intermediul comunicării, ce are ca rezultat imaginea, modalitatea prin care publicul percepe instituția. Pentru o imagine cât mai bună trebuie elaborat și realizat un program de creare a propriei identități. Pentru materializarea acestui obiectiv se vor folosi instrumente ca: numele, emblemele, simbolurile, atmosfera, evenimentele [6]. În esență, identitatea constă în „posesia unor caracteristici identificatoare sau individuale unice, prin intermediul cărora o persoană sau un lucru se recunoaște sau se definește pe sine” [15, p. 83].

Constituirea imaginii unei instituții este semnificativă datorită actului comunicării, care se realizează prin mesaje unitare, sugerând principala calitate, punctele ei tari, serviciile pe care le oferă, le prestează. Strategia de imagine, de constituire a imaginii unei instituții, organizații va fi orientată preponderent la consolidarea identității organizației în ochii publicului. Printr-o activitate bine dirijată de relații publice, întemeiată pe o strategie adecvată, o organizație poate beneficia de:

- crearea unui climat pozitiv pentru acțiunile ei, marcat de credibilitate și încredere;

- crearea unei imagini (identități) puternice a organizației în comunitatea locală și sferile ei de interese;

- recrutarea de susținători; creșterea numărului de membri; ajutor în îmbunătățirea moralului angajaților, membrilor, susținătorilor;

- punerea în temă a deținătorilor puterii și a liderilor de opinie din comunitatea locală cu privire la organizația respectivă;

- ajutor în sporirea vânzărilor sau a utilizării serviciilor oferite de organizație;

- comunicarea punctelor de vedere ale organizației către publicul-țintă care sunt importante pentru organizație etc.

Fiind un obiect de patrimoniu, imaginea organizației se administrează și se

gestionează după reguli similare celor ce se aplică oricărui alt bun material sau imaterial aparținător acestora [3, p. 86]. În ceea ce privește mass-media în procesul de formare a imaginii unei instituții, ea furnizează informație publicului despre instituția în cauză, facilitând crearea unei imagini imediate. De facto, mass-media selectează, prelucrează informația care urmează a fi difuzată. În atare mod se impune o imagine deja fabricată.

Diferențierea imaginii este o strategie propusă de Philip Kotler ca parte a managementului firmei, dar ea poate fi utilizată în cazul organizațiilor ce nu au un scop economic. În esență, diferențierea imaginii constă de fapt, în diferențierea mesajului transmis, care să pună accentul pe caracteristicile proprii ale organizației respective [6]. Pentru ca diferențierea să fie relevantă, ea trebuie să fie importantă și caracteristică instituției respective. Prin acestea se evidențiază superioritatea avantajelor oferite de instituție, dar și ce este nou în activitatea cotidiană cu publicul.

Imaginea internă (cultura organizațională) și imaginea externă (reprezentarea în opinia publică) sunt influențate de calitatea comunicării interne / comunicării externe. Responsabilul de relații publice trebuie să acționeze la intersecția dintre realitatea concretă, unde se situează biblioteca, și orizontul de așteptare al beneficiarilor reali și potențiali. În cadrul bibliotecii, relațiile publice trebuie să fie un subsistem al sistemului de management care să inițieze planuri și măsuri concrete pentru schimbarea imaginii despre instituție și bibliotecar ori de câte ori se constată o tendință de „îmbătrânire” sau de neconformitate a acesteia.

Obiectivele generale care trebuie urmărite în gestionarea imaginii publice sunt:

- formarea și consolidarea unei opinii publice favorabile;

- cristalizarea / canalizarea opiniei publice latente și / sau neutre;
- schimbarea sau neutralizarea opiniei ostile („răsturnarea de imagine”).

Pentru a fi eficienți în activitățile de promovare a imaginii bibliotecii trebuie să ținem seama de fazele acesteia: creare, dezvoltare, apogeu și declin. O imagine multiplă, cu planuri paralele bine dirijate poate evita crizele în așa fel încât, atunci când într-un anumit plan imaginea este în declin, pe alt plan să existe o compensare de creștere. Ținem să consemnăm că pentru BM preocuparea de imagine este prioritară, permanentă.

Imaginea este un fenomen complex alcătuită din mai multe subimagini: imaginea domeniului, imaginea instituției, imaginea serviciilor oferite, imaginea managementului, imaginea și autoimaginea personalului din bibliotecă și, pentru ca să avem o imagine reușită, trebuie să ținem cont de toate aceste subimagini. Imaginea bibliotecii poate fi influențată de anumite categorii de elemente. Pentru monitorizarea, controlul și îmbunătățirea imaginii aceste elemente pot fi grupate astfel:

- **spațiul și organizarea:** loc accesibil, mijloacele de transport; accesibilitatea pentru utilizatorii cu dizabilități; spațiile și arhitectura fac locul plăcut și atrăgător; spațiu funcțional; spații destinate comunicării și socializării și alte spații pentru lectură;
- **serviciile:**
 - ◊ – materialele bibliotecii trebuie să fie organizate și clare, pe înțelesul utilizatorilor noi;
 - ◊ – proceduri precise de înregistrare a noilor utilizatori (BM a elaborat un pliant cu serviciile pe care le prestează utilizatorilor – 70+ motive pentru a vizita BM – argument prin care demonstrează

diversitatea, inovativitatea, calitatea serviciilor);

- ◊ – sistemele informaționale (IT, web site, blog, forum) ușor de folosit și accesibile (BM utilizează și implementează cu succes conceptul Biblioteca 2.0; site www.hasdeu.md; 32 de bloguri; servicii on-line; „Întrebă bibliotecarul”; zopim);
- ◊ – forme alternative de distribuție pentru cei care nu au acces la bibliotecă (BM a încetățenit formatul extramuros de servire a unor grupuri sociale; servicii la domiciliu, puncte de împrumut în comunitățile locale; tabere de creație și tabere de lectură în afara zidurilor BM);
- ◊ – timpul de așteptare rezonabil (BM a elaborat un *Cod al serviciilor* care standardizează timpul de primire răspuns la orice întrebare – nu mai mult de 10 minute);
- ◊ – orarul flexibil (BM organizează foarte flexibil și convenabil orele de program: SC 7 zile / săptămână de la ora 9 până la 20; la filiale – în funcție de cerințele utilizatorilor lor);
- ◊ – conectarea electronică la alte instituții prin *linkuri* pentru a oferi servicii suplimentare (BM utilizează, cu succes, această facilitate în cadrul rețelei sale de 31 de filiale și în relația cu alte tipuri de biblioteci din raza Chișinăului);
- ◊ – organizarea evenimentelor culturale (BM, este cel mai mare forum cultural din domeniul bibliotecar, anual organizând peste 5000 de activități culturale în rețeaua sa);
- **comunicarea externă.** O notă foarte bună în menținerea imaginii este dată de practicarea unei comunicări

eficiente, adaptată la specificul grupurilor-țintă (segmentate în funcție de vârstă, categorie socioprofesională, sex etc.).

Un obiectiv foarte important în comunicarea cu exteriorul este crearea, menținerea și consolidarea influenței și autorității culturale a bibliotecii. Poziția de centru cultural și de educație permanentă ale unei biblioteci publice în cadrul unei comunități este un deziderat care se confruntă cu tot felul de dificultăți. De aceea, imaginea pozitivă pe termen lung a unei biblioteci este dificil să fie menținută. Este necesar a se realiza un echilibru și o corelare între imaginea pe care dorim s-o promovăm și realitatea care-i corespunde. Este demonstrat faptul că o balansare dezechilibrată între cultivarea imaginii și neglijarea ei poate conduce la efecte greu de remediat.

Unul din primii pași spre îmbunătățirea imaginii organizației presupune aprecierea imaginii, pe care, momentan, o au diferite persoane despre organizație. Astfel, se concretizează măsura în care este cunoscut numele companiei, logotipul, culorile companiei, reclama difuzată, ultimele realizări etc. Este important ca o instituție să nu fie confundată cu alta. Dacă apar răspunsuri negative, cel puțin la una din aceste întrebări, atunci se constată că publicul este insuficient de informat.

O altă activitate orientată spre îmbunătățirea imaginii presupune determinarea principalilor factori, combinația cărora influențează asupra percepției organizației de către public. Astfel, imaginea organizației trebuie tratată ca un activ nematerial valoros consolidat în timp sub influența mai multor factori, care trebuie monitorizat și gestionat continuu de manageri având în vedere impactul său mare asupra eficienței activităților realizate în prezent și în viitor. Un element important este concretizarea *misiunii organizației*,

comunicarea și propagarea ei în rândul tuturor membrilor organizației. Organizațiile ce au o misiune bine definită și cunoscută sunt capabile să cultive, în rândul angajaților, spiritul de responsabilitate față de activitățile ce le desfășoară, care, la rândul său, poate influența auditoriile din exterior.

La constituirea imaginii durabile a unei instituții publice este foarte importantă încrederea care o însuflă, care este „cucerită” grație abordărilor, factorilor în context social larg. Referindu-ne la construirea încrederii în instituții, ca o componentă indispensabilă a imaginii identificăm două abordări: perspectivele privind „identitatea”, respectiv, „performanța”. Dezvoltând această analiză, se poate susține existența a trei mari categorii de abordări:

- a) perspectiva bazată pe „socializare”;
- b) cea bazată pe „evaluarea performanței”;
- c) o abordare combinată, care reconceptualizează astfel încrederea instituțională.

Încrederea în instituții se referă la faptul că cetățenii au încredere în structuri și procese de bază, care prin natura lor susțin funcții vitale în mod direct sau potențial. Abordarea alternativă privind „suportul specific” presupune că publicul și elitele sunt raționale și acționează ca răspuns la modul în care instituțiile contribuie la bunăstarea lor și la structurile de oportunități pe care acestea le produc. Dacă încrederea provine din abilitatea instituțiilor de a produce rezultate pozitive ale politicilor, ea va depinde de modul cum aceste rezultate ale activității instituțiilor răspund așteptărilor elitelor și ale maselor.

Referințe bibliografice

1. Cheradi, Natalia. *Necesitățile implementării și direcțiile aplicative ale marketingului în sfera serviciilor de informare-documentare*. În: *Lectura*. 2004, 2, 26-30.

2. Cosmovici, Andrei. *Psihologie generală*. Iași: Polirom, 2005. 256 p.
3. David, George. *Relații publice: Garanția succesului*. București: Oscar Print, 2003. 303 p.
4. *DEXI – Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*. Chișinău: Arc, 2007. 2280 p.
5. Fîntînar, Teodora. *Biblioteca între imaginea de sine și imaginea în oglindă*. În: *Biblioteca*, 2007, 2, 42-43.
6. Kotler, Philip. *Managementul marketingului*. București: Teora, 2008. 1300 p. (14).
7. Kulikovski, Lidia. *Activitatea editorială ca imagine a bibliotecilor*. În: *Buletinul ABRM*. 2007, 2(6), 10-11.
8. Kulikovski, Lidia. *Brandul, brandingul în structurile infodocumentare: emergențe și experiențe*. [Accesat 21.02.2012.] Disponibil: http://library.utm.md/lucrari/Tipografia/BIBLIOTECA/Conferinta/2010/Brand_Branding_Emergente_si_experiente_DS.pdf
9. Kulikovski, Lidia. *Imaginea – prioritatea managerială strategică a BM „B.P. Hasdeu”*. În: *BiblioPolis*. 2009, 29, 1, 28-32.
10. Kulikovski, Lidia. *Imaginea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – construct multidimensional*. În: *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*. Chișinău: BNRM. 2009, p. 29-38.
11. Kulikovski, Lidia. *Imaginea publică a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – barometru al succeselor ei (studiu de imagine din presa scrisă)*. În: *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în presă (2002-2006)*. Chișinău: Elan Poligraf. 2007, p. 5-17.
12. Kulikovski, Lidia. *Studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri*. Chișinău: Magna-Princeps, SRL. 2008, 256 p.
13. LAROUSSE. *Marele dicționar al psihologiei*. București: Trei, 2006. 1360 p.
14. *Manualul de identitate*. Chișinău: Magna-Princeps, 2010. 40 p.
15. Oliver, Sandra. *Strategii de relații publice*. Iași: Polirom, 2009. 219 p.
16. Osoianu, Vera. *Componentele imaginii, mijloace de creare și întreținere a ei*. În: *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*. Chișinău: BNRM. 2009, p. 12-28.
17. Osoianu, Vera. *Optimizarea imaginii – prioritatea permanentă a bibliotecii*. În: *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*. Chișinău: BNRM. 2009, pp. 6-11.
18. *Plan strategic de dezvoltare pentru perioada 2008-2017*. Chișinău: Grafema Libris SRL, 2008. 32 p.
19. Popescu, Ioana Cecilia. *Comunicarea în marketing: concepte, tehnici, strategii*. București: Uranus, 2002. 364 p.
20. Rău, Alexe. *Introducere în tema Imaginea bibliotecii publice*. În: *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*. Chișinău: BNRM, 2009, pp. 3-6.
21. Stancu, Valentin; Stoica, Marcela M.; Stoica, Adrian. *Relații publice. Succes și credibilitate*. București: Concept Publishing, 2004. 334 p.
22. Tcaci, Lilia. *Orientări spre o imagine atractivă a bibliotecilor pentru copii*. În: *Imaginea bibliotecii publice în comunitate*. Chișinău: BNRM, 2009, pp. 39-46.
23. Trofim, Nadejda. *Rolul bibliotecarilor în crearea imaginii bibliotecii*. [Accesat 13.12.2011.] Disponibil: <http://www.slideshare.net/BMHasdeu/rolul-bibliotecarilor-in-crearea-imaginii-bibliotecii-2009-v2>

CREAȚIA LUI EMIL LOTEANU: ÎNTRE POEZIE ȘI REGIE

Conf. dr. Victoria FONARI,
Departamentul Lingvistică Română și Științe Literare, Facultatea de Litere, USM

Abstract

Autoarea, conf. dr. Victoria Fonari, aduce în prim-planul cercetării sale creația literară și cinematografică a lui Emil Loteanu (6 noiembrie 1936; Clocușna, jud. Hotin, România, azi r-nul Ocnîța, R. Moldova – 18 aprilie 2003; Moscova, Rusia). Emil Loteanu s-a făcut cunoscut și ca autor de cărți de poezie și proză scurtă. A publicat volumele de versuri *Zbucium* (1956), *Chemarea stelelor* (1962), *Ritmuri* (1965), *Versuri* (1970), *Sufletul ciocârliei* (1974). Emil Loteanu este autorul a peste 20 de filme, la realizarea cărora a participat atât prin regizarea lor, cât și prin scrierea de scenarii. Cele mai importante sunt: *Poienile roșii* (1966), *Lăutarii* (1971), *Șatra* (1975), *Gingașa și tandra mea fiară* (1978), *Anna Pavlova* (1983), *Lucafărul* (1986) ș.a.

Ca o recunoaștere a meritelor sale în domeniul regiei de film, i s-au conferit titlurile de *Maestru Emerit al Artei din RSSM* (1969), *Artist al Poporului din Federația Rusă* (1980), *titlul de membru de onoare al Academiei Internaționale de film Nike*. De asemenea, a primit *Premiul de Stat și Ordinul Republicii*. În anul 2001, a primit *Premiul pentru excelența artei regizorale, decernat la Ateneul Român din București*.

Keywords: Emil Loteanu, scriitori și cineasți din R. Moldova.

Emil Loteanu deschide cartea personală a creației prin poezie. Pagina a antrenat ideile sale regizorale și a valorificat vocea în antiteză cu cea a vulgului. Faimosul Emil Loteanu ar fi împlinit anul trecut 80 de ani. Destinul, pecetluit în date, îi segmentează eternitatea astfel: 6 noiembrie 1936 – 18 aprilie 2003. Lumea artei i se deschide prin poezie: debutează în 1949 la revista *Contemporanul*, București, mai târziu, în 1956, vede lumina tiparului la Chișinău volumul de versuri *Zbucium*. Textele poetice vor prefigura în măiestria de regizor, pe care și le-a asigurat studiind cu perspicacitate la două instituții de valoare: actoria la Școala Teatrală din cadrul Teatrului Academic de Artă din Moscova, regia la Institutul Unițional de Cinematografie. Teza de licență va constitui filmul *Măria Sa Hora*, în care domină ritmurile dansului românesc din toate zonele. Filmul *Poienile roșii*, lansat în 1966, devine o imagine indisolubilă cu studioul „Moldova-film”. Este pelicula care valorifică matricea spirituală românească în plină înflorire imperială a rusificării tuturor republicilor din URSS.

În 2003, când am plecat cu o echipă de elevi la concursul din Arpino (patria lui Cicero) Certamen Ciceronianum Arpinas, un profesor italian, văzându-mi ecusonul, a exclamat: „*Lăutarii!*” Cât timp a trecut, dar memoria estimării rămâne în inimi. Filmul a apărut pe ecrane în 1971 (Emil Loteanu și-a selectat eroii din 5000 de muzicanți amatori și profesioniști), fiind apreciat la

Festivalul de Filme din San Sebastian (Spania), în 1972, cu Premiul *Scoica de aur*, în același an, la Festivalul Internațional de Filme din Italia, i se decernează Marele Premiu și Premiul *Nimfa de aur*.

Un alt film care a adunat cei mai mulți spectatori și i-a adus succes pe mapamond este *O șatră urcă la cer* (1976), a derulat în peste 100 de țări, fiind mult apreciat: Premiul *Marea scoică de aur* la Festivalul de Filme din San Sebastian (Spania), Premiul pentru cea mai bună regie în Iugoslavia, Premiul Cel mai bun film al anului, Praga.

Enumerăm și alte pelicule, care au determinat destine de actori, de compozitori: *Această clipă*, 1968; *Gingașa și tandra mea fiară*, 1978; *Ana Pavlova*, 1983; *Luca-fărul*, 1986; *Găoacea*, 1993.

Apreciat cu înalte distincții la diverse concursuri, în care individualitatea artistică răzbate de la scenele principale până la cele de episod, vine în lumea poeziei din intermediul unei plămănuiri metaforice regizorale. Cadrul poeziei ține de o structurare a obiectelor într-un mod seismologic.

Enumerația nu mai este o înșiruire de corpuri depistate de privirea celui care scrie, acestea devin simboluri, au conotații magice de a oglindi universul.

Conexiunea dintre spații sunt bruște. Uneori autorul ia un fir narativ și îl transfigurează în altă dimensiune. Materia pentru poezie sunt sentimentele sale care-l dirijează spre alte percepții. Versul devine o izbucnire a unei descoperiri de esență umană, unei dezvăluiri cosmice într-o emoție, stelarul pătrunde și de aici tendința de a universaliza absolut tot. Cercetătoarea Ana-Maria Plămădeală explică raportul dintre artist versus creație în arta cinematografică a lui Loteanu: „Suprema inițiere pentru artist devine astfel nu moartea, ci pătrunderea în sfera esoterică a făuririi, misterul creației eclipsând pentru el pe acela al morții” [1, 93].

Emil Loteanu a scris poezii, în special, în anii '60-'70, dar stilul său diferă mult de cum se scria în literatura română din Basarabia de atunci. Aș îndrăzni să spun că a fost un premergător al generației „Ochiu-

lui al treilea" (generația poeților: Nicolae Dabija, Leonida Lari, Vasile Romanciuc ș.a.). Această afirmație ar avea următoarele argumente: evadarea din sindromul realismului socialist; valorificarea folclorului, etnicului plasat într-un război de cineast; preferința pentru misticism, utilizarea stihilor pentru a crea atmosfera unei cosmicizări lăuntrice; valorificarea sentimentelor dintr-o intimitate posesivă; insistența de a cosmiciza obiectele; vizionarismul.

Melodia versului prinde așchii de flăcări din obiectele, emoțiile, gândurile care îl mistuie pe poet. Creația sa este o dăruire omenirii, resimțită în foarte multe versuri: „Vouă, semenii mei, vouă, oameni, vă dăruie / Tot ce am pe lume mai scump, mai iubit: / Versul meu, viața pe care-am trăit-o / Și viața pe care-o mai am de trăit" (*Credo*). Aceste fragmente constituie licărirea artistică din volumul de debut *Zbucium*, apărut în anul 1957, când poezia cadentată trecea din volum în volum, când se glorifica

nu umanul, dar forța unicului partid, care avea funcția de a salva de toate năpastele... Drumul inițiat în cinematografie A.-M. Plămădeală îl valorifică prin corespondențe similare: „(Artistul) trece hotarul cotidianului și pătrunde în universul esoteric al transcendentului, inacceptabil pentru semenii săi neinițiați. Fiind posesor al unor enigme ce țin de alte orizonturi, artistul deține rolul (...) de salvator al creației, deci și al existenței umane" [1, 95].

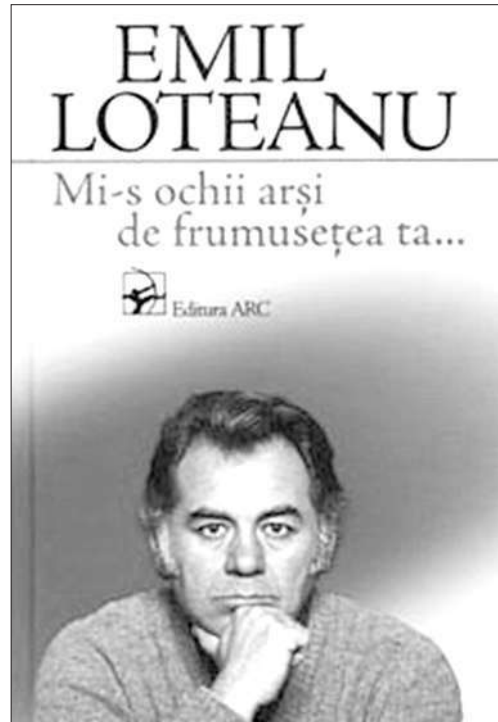
În timpul care se valorifica grandoaerea imperială, sensibilul Emil Loteanu își destăinuiește dragostea pentru meleagul natal în poeziile *Legendă nistreană*, *Mamei*, *Cuvinte de dor*, *Baladă despre oameni și codri*, *La douăzeci de ani neîmpliniți* („Durerea mea se stinge-n bucuria / Pământului pe care m-am născut. / Da, eu iubesc – nespun iubescu-mi glia / Cu bulgărul din brazdă, cald și mult.”) Căutarea, dominantă memoriei proiectată pe stânci, răscruce de drumuri, șipot de izvoare, răsună în poeziile sale, contribuie la o izbucnire a imaginii în diverse racursuri. Amintirea poetului vrea să coreleze cu modalitatea de a fi recunoscut de către spațiu. Identificarea semnelor determină comunicarea ce nu se impune prin vocative, este un dialog al privirii, al cuprinderii de a absorbi frumosul și de a-l dăruie în creație.

Energia de luptă echivalează cu voința de a fi om. În amprentele nostalgice, în resurecția folclorului, poetul preia nervul de verticalitate al lui George Coșbuc din *Gazel*: „Să nu te plângi niciodată că viața e scurtă, / Să nu te plângi niciodată că rănilor sunt prea adânci. / Viața înseamnă luptă. Deci mergi și te luptă, / De vrei să fii om, să învingi!”

Dragostea de viață relevă valorile care includ voință, patria, libertatea. În timpul restricției prin cenzură, poetul se axează pe imaginile: „eșafod”, perspectiva majorității se resimte cinic în cuvintele „prea cumsecade bălci”, autoidentificarea plină

de virtuți prin „eu sunt înghițitorul de cuțite” (*Cartea*). Pregătirea spectacolului prin viziunea de acuzare, de omor, de condamnare se depistează scenic prin „eșafod cu scânduri nevopsite”. Leșirea din mulțime, strigătul individualist se concepe din start ca o prevestire a pedepsei. Clipa traversează limita așteptării spre acțiune. Simbolurile sunt subjugate de contexte, dar contextele permit și valorificarea imaginii individuale.

Antiteza lumină-întuneric atât de cunoscută pentru efectele ce se vor conturate sau opacizate se luptă în paleta cromatică a versului lui Emil Loteanu: „Ochii mei lumina vor s-o strângă. / Dar de-o fi să aibă crunta soartă, / Nu vreau întunericul să-i strângă – / Soarele mai bine să mi-i ardă!” Solarul dacic este absorbit de imaginea scriitorului. Sacrificiul se întrevede prin topirea sa prin artă. Lumina dă-tătoare de viață, dar și aptă la distrugere, este preferată de eul liric. Alegerea este determinată de semnificația spirituală: „Ca organ al percepției vizuale, ochiul este (...) simbolul percepției intelectuale” [2, 43]. Strângerea în întuneric simbolizează uitarea, plecarea pe un plan secund, care l-ar răvăși la neștire. Arderea înseamnă purificarea, acceptarea de a se autosacrifica prin lumină explică și dorința de a deveni parte componentă a luminii. Directețea specifică tinereții parcă ar dăltui o poartă de deschidere a soarelui, indiferent de cultul tenebrului. Romantismul, detronat parcă din sfera luminii selenare, primește coordonatele ontologice ale basmului. Drept argumente fiind simbolurile „șoim semeț de munte / pasăre măiastră”, „Pasăre de codru, / **Lie-ciocârlie**” (*Cuvinte de dor*), „**Stelelor**, stelelor / Scumpe mirese albastre” (*Chemarea stelarilor*). Acest panteon cerească se reflectă în ochii eului liric și în ochii iubitei, care preiau funcția de telescop al emoțiilor. Oglindirea în lumea interioară a acestor simboluri conturează conceptele

de libertate, frumusețe și dragoste. Eul liric preia motivele zborului, ale flăcării, florii. Mircea Eliade explica necesitatea de cosmicizare a omului arhaic prin trasarea hărții astrale în plan terestru [vezi: 3]. Artistul Emil Loteanu simte necesitatea de a trăi configurația universului: „Focul albastru al stelelor / Ochiul mi-l umple, / Coborând până-n fundul orbitei / Puternic și viu.” Focusarea imaginilor prin văz condiționează o absorbție a imaginii, care se amplifică în parametrii timpului poetului de a trăi acut conștientizarea despărțirii de copilărie, de a percepe la limită clipa iubirii, de a se devora în trăire.

Umplerea și arderea sunt condițiile de a percepe universul într-un mod antitetic și stihial. Arderea se complinește prin flămură, foc, flacăra, soare, respectiv, lumina ce zbuciumă derivă din inimă, similar personajului Danco sau titanului Prometeu, sau dorinței lui Icar de a se apropia de soare. Arderea sugerează sufletul animat

de înălțimi, de acțiune, de a transforma lumea. Inima îi concentrează trăirile, îi generează forța de luptă, îi vitalizează visele. Această mirare, determinată de prea multă trăire, stipulează o exploatare a pupilei mărite. Arta devine similară cu orbirea homerică, cea care poate să se privească și nu are percepția văzului decât pentru imagine. Emil Loteanu acceptă orbirea prin ardere, ceea ce înseamnă că el preferă să vadă ceea ce depășește limitele umanului.

MONUMENTUL SFÂNTULUI FRANCISC DIN GALAȚI

Radu MOȚOC,
Făgăraș

Abstract

Autorul, Radu Moțoc, în articolul său se referă la monumentul Sfântului Francisc din Assisi (Italia), dezvelit la Galați (România), în anul 1926. Sfântul Francisc s-a născut în 1181, la Assisi, Italia, și a decedat în 1226, la Porțiuncula, lângă Assisi. A fost întemeietorul Ordinului Fraților Minori (Ordo Fratrum Minorum, OFM), ordin călugăresc cunoscut sub numele de Ordinul franciscan, diacon, patron al Italiei, al orașului San Francisco etc.

Keywords: monument, Sfântul Francisc de Assisi.

* * *

Comemorarea a 700 de ani de la moartea Sf. Francisc de Assisi în 1926, a fost un bun prilej de manifestare pe plan mondial, cu precădere în mediul religios catolic, cu diferite modalități de manifestare:

– guvernatorul din Ierusalim, Sir R. Storrs, cu ocazia acestui eveniment a decis ca o stradă din Ierusalim să-i poarte numele¹;

Referințe bibliografice

1. Plămădeală, Ana-Maria. *Mitul și filmul*. Chișinău: Epigraf, 2001.
2. Gheațău, Mihail. „Ochiul lui Dumnezeu”: o istorie vizuală a unor simboluri. Iași: Doxologia, 2014.
3. Eliade, Mircea. *Sacral și profanul*. București: Humanitas, 1995.

– Papa de la Roma a emis o enciclică (circulară papală adresată tuturor catolicilor, cuprinzând directive oficiale în probleme religioase, etice sau social-politice) cu această ocazie, în care scria: „Preamărind opera acestui mare prieten al omenirii, invită toată creștinătatea la schimbarea obiceiurilor și la întoarcerea pe calea virtuții și a evlaviei”²;

– în România a fost editată o lucrare intitulată *Viața Sfântului Francisc din Assisi*, redactată de parohul de Adjudei, jud. Roman – C.S. Felix Raffaeli, din Ordinul Franciscan. Cartea putea fi cumpărată de la Seminarul Franciscan din Hălăucești, jud. Roman, dar și de la redacția *Curierului* din Galați³.

A fost o excelentă inițiativă pentru cunoașterea în profunzime a personalității acestui sfânt.

„Sf. Francisc s-a născut în Assisi, foarte aproape de Perugia și de celebrul centru de ceramică din Deruta, la 16 septembrie 1182, având drept părinți: Petru Bernardone și dona Pica de Bourlemont din Provența.

¹ *Curierul* Parohiei Catolice din Galați. Anul II, iunie 1926, nr. 1 (13), p. 18.

² Ibidem, iulie 1826, nr. 2, p. 38.

³ Ibidem, p. 36.

Deștept, nobil la suflet, îi plăceau pe trecerile curate. În anul 1207, se leapădă însă de toate și începe o viață pocăită și săracă.

Luminat de Dumnezeu, întemeiază la Rivortorto, la 16 aprilie 1209, *Ordinul Fraților Minori*. După trei ani, la 19 martie, fondează împreună cu Sf. Clara *Ordinul Doamnelor sărace* numite și *Clarise*, iar în 1221, *Ordinul III de Pocăință* cu Fericitul Luchesi.

În anul 1224, la 14 septembrie, a primit sfintele Stigmat pe muntele Alverniei, iar la 4 octombrie 1226 își încheie viața serafică cu o moarte glorioasă.

A fost canonizat la 16 iulie 1228 și trupul său a fost transportat în marea biserică a *Fraților Minori Conventuali*, în 1230.¹

Sunt doar câteva exemple din nenumăratele acțiuni care au marcat acest eveniment pe plan mondial, scos în evidență de *Curierul Parohiei Catolice din Galați*, care apărea lunar, începând cu anul 1925.

Sărbătorirea celor 700 de ani de la moartea Sf. Francisc din Assisi a fost un bun prilej pentru comunitatea catolică din Galați, și nu numai, să marcheze acest eveniment prin ridicarea unui monument, care să-l reprezinte pe acest sfânt. Inițiativa acestui eveniment aparține parohului **Uldelico Cipolloni**, organizatorul care, cu mult timp înainte de ziua planificată pentru dezvelirea monumentului, a prevăzut mai multe acțiuni, inclusiv colectarea unor sume importante de bani, care să acopere cheltuielile prin donații publice. Acest lucru este reflectat prin publicarea listelor cu numele donatorilor, care au apărut chiar din primele numere ale *Curierului* din Galați în anul 1925.

Dacă în iunie 1926 lista cuprinde 16 donatori cu o valoare totală de 11 000 lei, sumele donate anterior ajunseră deja la un total de 70 680 lei. Donatorii erau atât

¹ Ibidem, noiembrie-decembrie 1926, nr. 6-7, p. 108.

Francisc de Assisi (frescă din sec. al XIII-lea)

din țară, cât și din străinătate, dar marea majoritate erau din Galați. În aceste liste apare și un donator discret din Galați, care este consemnat numai cu inițialele lui, N.N. Interesant este și faptul că acest gălățean, cu siguranță nu era un om bogat, pentru că dona sume lunare, care în final au ajuns la importanta sumă de 9510 lei, ce reprezintă 5,5 % din totalul de 174 470 lei indicați ca fiind colectați în final, până în luna februarie 1927.

Evenimentul care avea ca principal obiectiv dezvelirea monumentului consacrat Sf. Francisc din Assisi, în data de 3 octombrie, a fost precedat de mai multe acțiuni:

– în zilele de 1 și 2 octombrie a fost împodobită curtea bisericii cu sute de steaguri și cu verdeață, oferind un aspect impunător și o priveliște încântătoare. În vârful turnurilor bisericii, fâlfâiau două mari steaguri naționale;

– curtea bisericii era iluminată de 250 becuri electrice și 700 becuri în interiorul bisericii;

– începând cu ziua de 23 septembrie, au început **9 conferințe** la ora 6 după-amiază în Biserica Catolică din Galați, care aveau ca scop prezentarea vieții Sf. Francisc din Assisi, urmate de o ceremonie, care pregătea evenimentul. Cel care ținea aceste conferințe era **Dominic Nicolaes**, rectorul Seminarului Franciscan din Hălăucești. Verva lui oratorică și posedarea perfectă a limbii române au constituit succesul deplin al acestei acțiuni de informare¹.

Cu o seară înainte, pe 2 octombrie, a sosit de la Iași episcopul catolic, Monseniorul Mihai Robu, însoțit de un eminent profesor de muzică la Seminarul Episcopal din Iași, Bronislau Falewski.

Lista celor care au onorat această importantă manifestare conține și alte personalități precum:

- superiorul franciscanilor din Moldova, Pr. Bonaventura Morariu;
- parohul din Fărăoani, pr. Mihai Bejan;
- vicarul Parohiei de Bacău, pr. Bonaventura Romilă;
- parohul de Tulcea pr. Luigi di Benedetto;
- parohul din Prăjești, jud. Bacău, pr. Vicențiu Vella.

Nu au lipsit reprezentanți ai satelor din diferite parohii catolice din Moldova, în costume naționale. Din partea oficialităților străine acreditate în țară, dar și oficialităților locale, trebuie semnalate următoarele:

- Consulul General al Italiei, Belgiei și Franței;
- prefectul Poliției și Siguranței Statului;
- superioara Institutului Notre Dame de Sion;
- prefectul de Galați, Opreșanu;
- secretarul Comisiunii Europene².

În ziua de **3 octombrie 1926**, cu toată vremea posomorâtă, o mulțime de gă-

lățeni îmbrăcați de sărbătoare au umplut Biserica Catolică, dovedită total neîncăpătoare pentru un asemenea eveniment. La ora 9 dimineața, Î.P.S. Monseniorul Mihai Robu începe *Pontificala solemnă*, asistat de mai mulți preoți franciscani. Corul Bisericii Parohiale din Galați, sub conducerea cucernicului părinte Egidiu Vidoni, fiind acompaniat la orgă de profesorul Bronislau Falewski din Iași, a executat o *Liturghie pe trei voci*, solistă fiind doamna Restani, care a impresionat asistența. După efectuarea acestei slujbe, asistența a ieșit din biserică, înconjurând monumentul, care urma să fie dezvelit.

În spatele monumentului a fost amplasat Corul Bisericii și Orchestra Militară a Regimentului 11 Siret din Galați. Cel care a luat primul cuvântul a fost parohul care a inițiat acest eveniment, **Uldelico Cipolloni**. Din acest discurs semnalăm un fragment: „În cinstea Sfântului Francisc s-a ridicat acest măreț Monument, care va fi gloria nu numai acestei Biserici, a Comitetului ei, a tuturor catolicilor din Galați, ci și a întregului oraș... Sf. Francisc din Assisi este vrednic de a fi onorat de toată suflarea omenească... Acest Monument este ridicat cu ofrandele generoase ale catolicilor din Galați; deși și din alte părți a venit ajutorul, totuși enoriașii mei gălățeni au dat cel mai larg concurs și de aceea către ei să mergă azi mulțumirea mea cea plină de recunoștință pentru această operă, de care ei se vor putea fâli”³.

Cel care a conceput cum să arate și din ce material să fie realizat monumentul este **Antonio di Nocera**. Dar sculptorul care a făcut din marmură pe Sf. Francisc din Assisi este **Felice Ruta**, care este menționat pe ultima treaptă a monumentului.

La invitația parohului, după terminarea discursului, cel mai mic copil din

¹ Ibidem, p. 87.

² Ibidem, p. 88-89.

³ Ibidem, p. 91-93.

Școala Parohială Catolică din Galați, **Weiss Ladislau**, a tras sfoară și astfel a descoperit Monumentul, moment în care au sunat clopotele bisericii și orchestra Regimentului 11 Siret a intonat un marș triumfal. Momentul solemn a hipnotizat mulțimea și nu puține lacrimi s-au văzut, curgând din ochii asistenței.

În momentul dezvelirii Monumentului, cerul, care până atunci era posomorât și chiar câteva picături de ploaie începuseră să cadă, s-a luminat, iar soarele, ca prin minune, s-a arătat. A fost un fenomen? o simplă întâmplare? o minune? Cert este că toată lumea a constatat faptul că toată ziua în continuare a fost superb de frumoasă.

Episcopul catolic sfințește Monumentul, stropindu-l cu agheasmă. A urmat un erudit discurs pronunțat de superiorul franciscanilor, pr. **Bonaventura Morariu**, care a fost axat pe activitatea fiilor Sfântului Francisc¹. Au urmat mai multe discursuri, precum cel al consulului general al Italiei, **Cav. Luigi Arduini**, care a vorbit în limba italiană.

Dar, în mesajul rostit de secretarul Comitetului parohial, **Constantin Mattiato**, merită a fi evidențiat un paragraf interesant: „Chipul smerit al sărăcuțului din Assisi, concretizează sacrificiile și suferințele ce de-a lungul veacurilor au pregătit triumful mării familii franciscane, ce a avut menirea de a propovădui nobilul sentiment de pietate și dragoste către aproape, de care a fost însuflețit întemeietorul ei, Sfântului Francisc din Assisi.

Părăsind Italia în anul 1218, s-au îndreptat spre Sciția, Dobrogea românească de astăzi, primii misionari franciscani, care au început a propaga învățăturile marelui lor maestru, înfruntând cu bărbăție toate privațiunile la care erau supuși, numai pentru triumful misiunii lor... Tot

către dânsul îndreptăm gândurile noastre, rugându-l să patroneze acest oraș și să vegheze scumpa persoană a M.S. Regele Ferdinand, dându-i putere să cârmuiască iubita lui țară cu înțelepciune, în vremuri tot mai înălțătoare.”²

La finele discursului, Orchestra Militară a Regimentului 11 Siret a intonat *Imnul Regal*, iar asistența oficială s-a ridicat în picioare. Strălucita festivitate s-a încheiat în biserică, unde asistența a putut asculta un concert religios de excepție atât prin interpretare, cât și prin programul muzical. Concertul a început la orele 5 p.m. și a fost susținut de Corul Bisericii Catolice din Brăila și din Craiova, sub conducerea vicarului Parohiei Catolice din Brăila, pr. Niculae Mahaci, acompaniat la orgă de pr. Bronislau Falewski.

Concertul a cuprins un program în care au fost interpretate practic toate genurile muzicale până la acea dată începând cu:

– **cântecul melodic** din secolele II-IX, care a cuprins opt partituri printre care și un *Te Deum* (imnul ambrosian);

– **polifonia** din secolele X-XVI. Din cele șase partituri cântate, semnalăm: *Principiile muzicii*, de Josquin de Près (1440); *Lauda Sion*, de Palestrina Pierluigi, care a înființat Școala Romană (1524-1594); și, evident, o compoziție a lui J.S. Bach, *O Haupt voll Blut;*

– **armonia** din secolele XVII-XVIII, care pune în valoare orga și orchestra. Sunt interpretate la orgă celebra *Toccată și Fuga în Re minor* de Bach;

– **clasicismul** din secolele XIX-XX este reprezentat în concert de o arie de Haydn și *Ave Verum* de Mozart³.

După acest rafinat concert, în care s-au cântat 22 de partituri muzicale, fațada bisericii a fost iluminată cu cele 250 de becuri electrice, iar Orchestra Militară a Regimentului 11 Siret „a cântat cele mai alese bucăți până la orele 11 noaptea”.

¹ Ibidem, p. 93-95.

² Ibidem, p. 96-97.

³ Ibidem, p. 98-99.

Și pentru că Sf. Francisc din Assisi a decedat în ziua de 4 octombrie, întreg clerul și o parte din credincioși au intrat în Biserică pentru a săvârși *Liturghia solemnă* cu permisiunea Papei Piu al XI-lea, fiind acompaniată de corul bisericesc. Întreaga ceremonie s-a terminat la orele 2 noaptea, lăsând în sufletele credincioșilor o amintire plăcută și frumoasă prin diversitatea și amploarea manifestărilor, care au fost organizate cu foarte multă grijă.

Sf. Francisc din Assisi a fost un inovator în religie. Fire contemplativă, calmă,

adânc înțelegătoare a sufletului omenesc, rămâne departe de patima frământată, de exaltarea tragică a flafelanților, ori de sălbăticia crudă a anahoreților, care umpleau văgăunile Apeninilor din Umbria ori din Abruzzi. Cu toate că și el – băiatul neguțătorului Bernardone din Assisi – și-a împărțit averea la săraci, a îmbrăcat ciliciul de șiac, s-a încins cu funia umilinței și a proslăvit sărăcia cea mai desăvârșită a trupului¹.

¹ Ibidem, octombrie 1926, nr. 5, p. 76.

E-SERVICIILE LA UN CLICK DISTANȚĂ

Liuba MUNTEAN,
șef, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”

Abstract

Utilizatorul modern, indiferent de profilul sociocultural, vârstă, gen, cunoștințe, abilități sau practici are nevoie de acces rapid, de oriunde și oricând la resurse informaționale de foarte bună calitate. Biblioteca Centrală pune accentul pe inovațiile diverselor servicii, în special, pe utilizarea serviciilor electronice, dat fiind că acesta este un ghișeu activ de solicitare și aplicare a serviciilor electronice pentru cetățeni, vom contribui la instruirea utilizatorilor pentru o bună cunoaștere a serviciilor publice prin intermediul tehnologiilor informaționale.

Keywords: Biblioteca Centrală, servicii moderne de bibliotecă, tehnologii informaționale, e-servicii, guvernare electronică.

* * *

Serviciile moderne de bibliotecă au scopul de a dezvolta și a schimba viața comunității. Acestea vin să satisfacă necesitățile membrilor comunității, să atragă, dar și să diversifice categoriile utilizatorilor bibliotecii. Implementând servicii moderne, biblioteca devine mai „vie”, mai dinamică și mai atractivă. Serviciile noi transformă cu adevărat bibliotecile în centre comunitare vibrante și demonstrează comunității că biblioteca este un real promotor al ideilor inovative. Serviciile noi prezintă doar beneficii, deoarece se diversifică activitățile, se diversifică utilizatorii, se diversifică oportunitățile și se diversifică partenerii. Prin servicii noi, cu siguranță, biblioteca poate deveni un centru de instruire continuă.

În luna aprilie, anul curent, au fost prestate servicii de incluziune digitală. La

Biblioteca Centrală s-au desfășurat trainin-guri la tema *e-servicii*.

E-serviciile sau, altfel spus, serviciile electronice sunt serviciile publice oferite de instituțiile statului cetățenilor prin intermediul tehnologiilor electronice. Acestea pot fi gratuite sau contra plată, în funcție de tipul de serviciu. Principalele avantaje pe care le prezintă folosirea acestei modalități de obținere a serviciilor sunt rapiditatea și accesibilitatea. Dacă pentru a obține anumite servicii electronice cetățenii trebuiau să aștepte ore și chiar zile, e-serviciile permit accesarea informațiilor aproape imediat. Un alt avantaj îl reprezintă disponibilitatea acestora, faptul că sunt disponibile oricărei persoane care poate accesa un calculator la orice oră, nu în limitele unui program fix de lucru. Exemple de servicii publice care vor putea fi accesate online sunt eliberarea cazierului, eliberarea unor autorizații și permise, declarații. Unele servicii publice sunt deja disponibile în Republica Moldova. Este vorba de servicii fiscale, servicii de documentare a populației, servicii ale Ministerului de Interne. Conform *Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării*, până în anul 2020, toate serviciile publice vor fi disponibile și în format electronic.

Centrul de Guvernare Electronică (CGE), în comun cu Programul IREX Moldova și suportul Centrului de Telecomunicații Speciale (CTS), a desfășurat câteva ateliere de instruire la care am participat pentru a ne instrui în domeniul serviciilor publice electronice și securității cibernetice.

Bineînțeles că înainte de a livra acest serviciu Biblioteca Centrală a analizat nevoile comunității cu ajutorul sondajului *Necesitățile localnicilor* (propus de Programul *Novateca*). La sondaj au participat 54 de persoane. Rezultatele sondajului ne-au arătat că vârsta respondenților se încadrează în categoria 12-35 de ani (88,8%), majoritatea din respondenți sunt elevi / studenți – 83,3%. La întrebarea principală: *Ce servicii de bibliotecă / instruirii legate de utilizarea calculatorului și internetului v-ar interesa*, 27 din respondenți au răspuns că i-ar interesa utilizarea MS Word, Excel, 15 – crearea unui blog, iar 14 – servicii publice online.

Astfel, au fost stabilite patru tematici pentru trainingurile care s-au desfășurat în cadrul e-serviciilor:

- *Mpass (acces securizat la serviciile electronice), Msign (semnarea documentelor), Mpay (achitarea serviciilor publice cu ajutorul cardurilor bancare, terminalelor de plată, sistemelor e-banking);*
- *e-cazier;*
- *e-stare civilă;*
- *e-factura.*

Au participat colaboratorii Unității Militare 1002, bibliotecari și utilizatori. Au fost instruiți aproximativ 20-25 de per-

soane. În cadrul atelierelor de instruire a fost accesat Portalul serviciilor publice și au fost stabilite tipurile de e-servicii. Participanții au cunoscut și s-au familiarizat cu cele mai importante noțiuni ce țin de domeniul serviciilor electronice: *Mpass, Msign, Mpay, e-cazier, e-stare civilă, e-trafic, e-apostila, semnătura mobilă, semnătura electronică* etc. De asemenea, au încercat să aplice cunoștințele învățate la calculator și au exersat la completarea online a cazierelor juridice pentru persoanele fizice, duplicatele certificatelor de stare civilă, servicii fiscale, completarea formularului pentru donarea sângelui ș.a.

O atenție deosebită a fost acordată navigării pe portalul *servicii.gov.md*, care este un catalog electronic al serviciilor publice prestate de către autorități oamenilor de rând și mediului de afaceri. Vizitatorii pot găsi pe această platformă descrierea serviciilor, setul de acte necesar pentru prestarea lor, intervalele orare în care vor fi acestea prestate, costurile și durata implementării, datele de contact pentru informații suplimentare și formularele care vor trebui completate de către cetățeni în format electronic, inclusiv instrucțiuni de completare.

Platforma este divizată în categorii de servicii pentru:

- cetățeni (informare și petiționare, finanțe, impozite și taxe, licențe, permise speciale etc.);
- mediul de afaceri (taxe și impozite, raportare, acte confirmative, acte permissive etc.);
- vizitatori (cetățenia Republicii Moldova, intrarea și șederea în Republica Moldova);
- scenarii de viață (emigrare, imigrare, inițiere în afacere, imobiliare, întemeierea familiei, sănătate, studii etc.).

Concluzia trasă la finele trainingului pentru bibliotecari a fost: e-serviciile pentru cetățeni ne inspiră să diversificăm și să implementăm serviciile noi de bibliotecă întru interacțiunea rapidă a utilizatorilor noștri cu serviciile oferite de instituțiile publice.

Tot în luna aprilie Biblioteca Centrală a fost acreditată să instruiască și să ofere asistență cetățenilor și mediului de afa-

ceri în utilizarea serviciilor electronice, iar personal am fost desemnată cu titlul de e-Ambasador. Astfel, Biblioteca Centrală a devenit ghișeu unic de solicitare a e-serviciilor. Considerăm că biblioteca trebuie să fie interesată (prin intermediul compartimentului de marketing al produselor și serviciilor) permanent de redefinirea sarcinilor și obiectivelor bibliotecarului, astfel încât acesta să se afle în serviciul utilizatorului, contactul bibliotecar-client având o importanță strategică în asigurarea calității produselor și serviciilor.

Toți cei care doresc să economisească timp, să evite cozile interminabile de la ghișeele băncilor, să utilizeze simplu și ușor serviciile online de la distanță, să depășească barierele psihologice și frica de a folosi serviciile electronice sunt așteptați zilnic pentru consultații și în fiecare joi, la ora 15:00 la traininguri, în cadrul Bibliotecii Centrale.

EXPOZIȚIILE BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU” ÎN TIMP

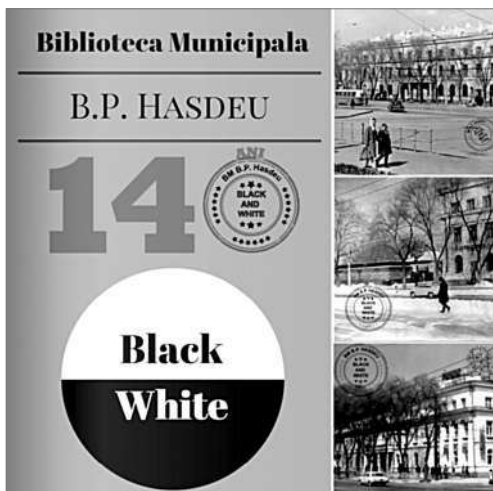
*Gaby BULDUMA,
specialist principal, Secția „Memoria Chișinăului”*

În anul 2017, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” celebrează 140 de ani de activitate, 140 de ani de studii, cercetări, întrebări și răspunsuri despre cărți, 140 de ani în slujba chișinăuienilor iubitori de carte.

Pentru a marca acest eveniment solemn într-un mod corespunzător Departamentul „Memoria Chișinăului” al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a inițiat Campania BM „B.P. Hasdeu” in *Black and White*, prin care și-a luat angajamentul de a scoate la iveală, pe parcursul anului 2017, fotografii vechi, descoperite în arhiva BM „B.P. Hasdeu”, în arhivele bibliotecilor din

rețeaua BM și în albumele personale ale colaboratorilor, foști și actuali.

În cadrul *Săptămânii creativității și inovației*, organizată în luna aprilie 2017 la BM „B.P. Hasdeu”, s-a decis materializarea unei părți din fotografiile descoperite, într-un album de epocă *Biblioteca Municipală in Black and White*. În album se regăsesc fotografii vechi, alb-negru, ce ilustrează istoria Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (fosta „A.A. Jdanov”) și a bibliotecarilor vremii în perioada anilor '50-'80 ai sec. XX. Fotografii completează, cu informații vizuale, o parte din istoria bibliotecii orașului Chișinău, o excursie virtuală prin trecut. Găsirea

BM „B.P. Hasdeu” 140 ani

unor fotografii dintr-un interval temporal în care nu existau telefoane smartphone, nu existau tablete, iar aparatul foto era un lux pe care nu orice bibliotecă și-l putea permite, a fost o adevărată provocare.

Cercetând în continuare arhiva de fotografii a BM „B.P. Hasdeu” s-a constatat că în cadrul acesteia se găsesc diverse fotografii ce ilustrează atât istoria bibliotecii, cât evenimentele și oamenii ce s-au perindat la cârma instituției. Surprinzător este faptul că printre aceste fotografii se găsesc și imaginile unor expoziții de bibliotecă caracteristice timpurilor. Expozițiile au fost dintotdeauna un element primordial de promovare a colecției bibliotecii. În aceste fotografii poate fi observat felul în care au fost puse în valoare cărțile de pe rafturile Bibliotecii „A.A. Jdanov” de-a lungul anilor 1950-1980.

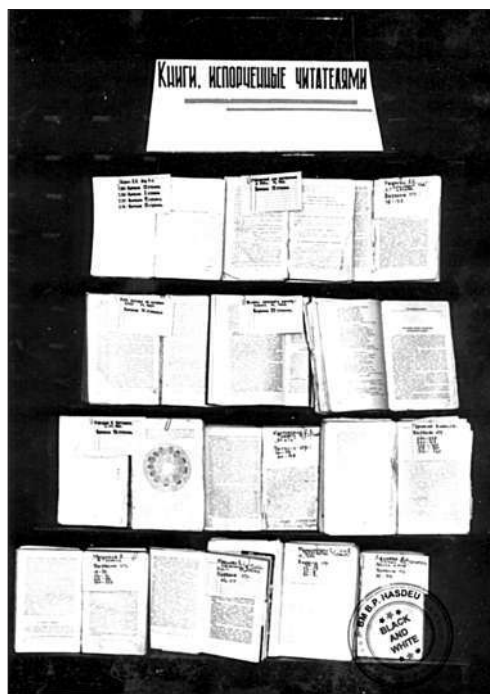
Tematica acestor expoziții era desigur condiționată de contextul politic, dar și de relațiile bibliotecar-utilizator, spre exemplu bibliotecarii ingenioși ce activau în perioada sovietică au găsit o modalitate creativă de a muștra utilizatorii – organizând *Expoziția cărților distruse de cititori*.

Un alt exemplu de expoziție specifică vremii este cea dedicată bibliotecarilor și

muncii acestora cu cititorii (cu ediții necesare la organizarea conferințelor ș.a.) Printre subiectele de expoziție, deosebit de populare în trecut erau: *Femeia în literatură și artă, Patriotismul, Educația estetică, Relațiile interstatale, Inteligența emoțională* ș.a.

După cum se poate observa în fotografii, noile intrări erau de asemeni promovate prin intermediul expozițiilor și cu ajutorul panoului de informații (prezent și în zilele noastre în toate bibliotecile).

Luând în calcul cele expuse mai sus ne-am propus să efectuăm o cercetare a expozițiilor moderne de bibliotecă ce bucură ochii cititorilor rețelei BM „B.P. Hasdeu”. Pentru a vedea expozițiile din perspectiva cititorului / utilizatorului am cercetat cele mai des utilizate instrumente moderne în comunicarea cu vizitatorii bibliotecii – pagina de Facebook și blogurile filialelor (unele bloguri includ pagini speciale în care au fost încadrate expozițiile,

Cărți distruse de cititori

Expoziții tematice

fapt ce facilitează accesul cititorului). În cadrul cercetării nu au fost incluse conturile de Instagram, deoarece nu toate bibliotecile dețin un cont de Instagram, iar conturile de Flickr, Pinterest, Slideshare, ISSUU, Calameo, utilizate ca suport pentru expozițiile virtuale, sunt de obicei conectate cu blogurile.

Așadar, cum au evoluat expozițiile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în timp?

Acum 50-60 de ani expozițiile de bibliotecă clasice erau realizate după canoane rigide, era reglementată ordinea amplasării publicațiilor, poziționarea titlului, dimensiunile acestuia, pentru expoziții erau utilizate rafturile sau suporturile mobile din fier (мольберт).

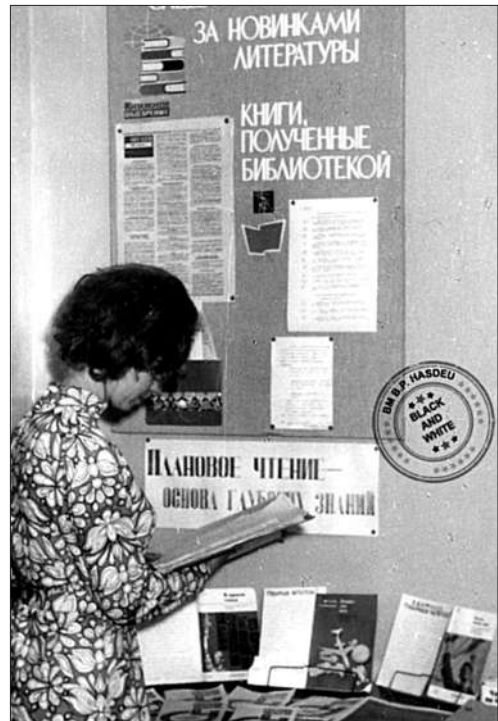
În procesul cercetării s-a constatat că practic toate filialele BM „B.P. Hasdeu” utilizează până în prezent acele suporturi mobile din fier (vestigii ale perioadei sovietice), atât pentru expozițiile clasice amplasate în diverse săli ale bibliotecilor, cât pentru expozițiile extramuros: în parcuri, centre expoziționale, la evenimente festive naționale ș.a.

Principala deosebire între expozițiile realizate în bibliotecă în anii '50, '60, '70, '80 era cea tematică (ocasional erau utilizate formele și culorile ex. Expoziția *Petele albe ale istoriei*).

Dacă în anii '50-'80 era necesară prezența fizică a utilizatorului la bibliotecă pentru a vedea noile cărți expuse, sau

expozițiile tematice, astăzi este suficient un PC conectat la internet sau un smartphone și adresa virtuală a bibliotecii. Pagina de Facebook, blogurile bibliotecilor conțin toate informațiile necesare despre activitatea și serviciile bibliotecii, inclusiv expozițiile de carte, virtuale desigur.

Variațiile expozițiilor moderne au menirea de a ului utilizatorii bibliotecii, de a le suscita și menține viu interesul pentru cărțile, serviciile și activitățile bibliotecii. În prezent bibliotecarii moderni apelează la diverse tehnici împrumutate din domeniul designului, marketingului, brandingului pentru a surprinde cititorii (jocul cu culorile și dimensiunile, principiile contrastului, alinierii, repetiției, alternanței, progresiei, echilibrului asimetric, simetriei radiale, focusarea pe detalii, amplasarea strategică, orientarea spre necesitățile informaționale ale utilizatorului, reinven-

Noi intrări promovate cu ajutorul panoului informativ

Expoziția La datorie

tarea, diferențierea prin evidențierea nuanțelor specifice ș.a.).

În zilele noastre sălile bibliotecilor din rețeaua BM „B.P. Hasdeu” sunt ornamentate cu expoziții de artă contemporană, pictură, fotografie sau handmade, iar uneori expozițiile moderne depind de circumstanțe, complexitatea expozițiilor este și aceasta variabilă (ex. Expoziția *La Datorie*, autor Ștefan Eșanu, vernisată în cadrul Bibliotecii Centrale la 16 februarie 2017, imaginea miliardului furat de oligarhii autohtoni).

Expozițiile moderne însoțesc lansările, prezentările de carte, activitățile de instruire, vernisajele, concursurile de lectură, ședințele cluburilor din cadrul bibliotecilor ș.a.

Temele expozițiilor variază de la aniversările unor personalități autohtone sau mondiale, cărți aniversare, sărbători religioase, naționale, donații de carte din partea chișinăuienilor și donații internaționale de carte românească, poloneză, bulgară etc., discuții în baza lecturii, campanii de lectură, până la totul celor mai bune mame sau totul celor mai fideli cititori.

În cadrul bibliotecilor din rețeaua BM „B.P. Hasdeu” este practică și expunerea creațiilor cititorilor (ex.: *Desenele cititorilor* la Filiala „Ștefan cel Mare”, *Chișinăul văzut*

de copii – aplicații din pop-corn; diverse locuri din orașul Chișinău la Filiala „Hristo Botev” ș.a.).

Câte o dată interesul pentru expoziție este suscitată nu de titlul acesteia sau amplasare, ci de înseși dimensiunile documentelor expuse – *Expoziția cărților minuscule* din colecțiile filialelor „I. Mangher” și „Maramureș”.

Uneori expozițiile de bibliotecă au o formă atrăgătoare, însă conținutul acestora nu are valoare informațională, contează doar aspectul estetic, sau nuanța decorativă pe care expoziția o imprimă încăperii, sălii de bibliotecă. (Ex. *Bradul din foi vechi de carte*, *Expoziția unor cilindre realizate din cărți vechi agățate de geamul Bibliotecii Centrale*, *Expozițiile cu discuri vechi de vinil amplasate haotic*, *expoziții de vitralii realizate de cititori talentați* ș.a.)

O altă temă populară în rețeaua BM „B.P. Hasdeu” sunt expozițiile suspendate, care de cele mai multe ori sunt organizate la filialele „O. Ghibu”, „Târgoviște”, Biblioteca Centrală, „Ițic Mangher”, Codru. Cărțile, expuse în sălile de bibliotecă, cu siguranță atrag atenția cititorilor – cineva este șocat de „barbaria” la care sunt supuse publicațiile atârinate, altcineva privește dincolo de tipare, observă și apreciază gândirea creativă a bibliotecarilor.

Book Domino

Iar altele expoziția are efecte dinamice, *Book Domino* și captează prin amploare și mișcare.

În unele cazuri expozițiile bibliotecii sunt un instrument de promovare a serviciilor oferite de biblioteca (cazul BPD – e-servicii, completarea declarației de venit cu ajutorul bibliotecarului).

Titlurile expozițiilor moderne sunt și acestea creative și includ nu doar caractere, ci și imagini sau sunt formate integral din diverse obiecte, practicate la filialele Traian, „Târgoviște”, „Liviu Rebreanu”, BPD, Biblioteca Centrală.

Alteori expozițiile sunt aparent neinteresante, însă titlul frappează (ex. *Eminescu*

în limba găgăuză, Vă servim fără credite – carte din domeniul economie, Cel mai detaliat Price List al distracțiilor extreme – Codul Penal al Republicii Moldova, Polonia cinematografică ș.a.).

Formele expozițiilor moderne pot fi și acestea diverse: castel, tron pentru regii/reginele lecturii, omuleț de zăpadă, brăduț, fântână a cunoștințelor, șemineu sau Doi îndrăgostiți, realizări ale filialelor N. Titulescu, Biblioteca Centrală, M. Costin, „Târgu-Mureș”, „Ițic Mangher”, dar și a CNEPB.

O formă de expoziție extrem de populară în bibliotecile din rețeaua BM „B.P. Hasdeu”, în perioada iernală, este *Bradul din cărți, articole sau fotografii*, utilizată din

Expoziții suspendate

plin la Biblioteca Centrală, M. Costin, „Ovidius”, „Târgu-Mureș”, Traian, V. Bielinski, „Maramureș” ș.a.

Adesea printre cărțile și revistele expuse la bibliotecă se găsesc și diverse obiecte cu rolul de a sublinia originalitatea expoziției: flori, păpuși (inclusiv în mărime naturală), animăluțe din plus, figurine din plastic, costume tradiționale, prosoape, ikebane, fructe și legume, broderii, lumânări, schițe, fotografii, umbrele, clepsidre, icoane ș.a. Acestea pot fi admirate la „Târgu-Mureș”, „Hristo Botev”, Biblioteca Centrală, „Onisifor Ghibu”, Traian, „Transilvania” ș.a.

Alteori expoziția este integral formată din obiecte asociate în baza unui criteriu tematic, de cele mai multe ori consacrate Chișinăului – suvenire din lut, mărci, căni, hărți, suporturi magnetice, cărți poștale, plicuri, produse alimentare ș.a., îndeosebi în filialele sau secțiile cu colecții speciale, cum ar fi Departamentul „Memoria Chișinăului”.

Amplasarea expozițiilor moderne este și aceasta neobișnuită, astfel cititorul poate vedea o carte atât pe rafturi de diverse forme, cât și pe draperii, scări, geamuri, tavane sau canapele, cuiere și coloane sau pur și simplu pe ață. Asemenea practici au loc la Biblioteca Centrală, „Ovidius”, „Hristo Botev”, „Onisifor Ghibu”, Codru ș.a.

Ingeniozitatea bibliotecarilor moderni nu are limite și uneori pe post de suport pentru expoziție pot fi utilizate instrumente muzicale masive, precum pianul (expoziții practicate la „Alba Iulia”, „Onisifor Ghibu”, „Hristo Botev”, „Adam Mickiewicz”, „Ițic Mangher”) sau chiar mobilierul de bibliotecă – cuierul de haine („Hristo Botev”, „Ovidius”, „L. Rebreanu”) sau, și mai neobișnuit, cititorii pot vedea în bibliotecă

o roabă plină cu cărți, ori o umbrelă informațională lipită de tavan (Filiala Codru).

Nu sunt o raritate în rețeaua „Hasdeu” nici expozițiile cromatice: *Colecția BM „B.P. Hasdeu” black and white*, dar și la Nicolae Titulescu, Biblioteca Centrală, „Târgu-Mureș”, „Hristo Botev”, „Mihail Lomonosov”, „Ițic Mangher”); expoziție în culorile drapelului de la CAIE ș.a.

O idee excepțională de expoziție este și cea formată din cărți, ce aparent nu au nimic în comun, însă a căror titluri asociate formează o sintagmă neobișnuită și atractivă: 1. *Cele două Diane / La furat de cai*; 2. *O viață / Pe muchie de cuțit*; 3. *Baudolino / Spune-mi ceva despre Cuba*; 4. *Frumoasele adormite / De veghe în lanul de seară*; 5. *Pianista / Cu mânuși*; 6. *Romeo și Julieta / Într-o noapte fără lună* ș.a. (Filiala „Târgu-Mureș”).

O altă idee interesantă este crearea unei expoziții cu ajutorul direct al cititorilor, mai exact cărțile sunt expuse atunci când se află în mâinile celor care le lectură – *Cu cărțile pe față, O fotografie cu cartea preferată*.

Bibliotecarii moderni, dar și cititorii amatori de fashion, au încă o posibilitate de a expune preferințele în materie de lectură – *Bookleta*, o geantă inventată special pentru iubitorii de cărți.

Expozițiile moderne extramuros pot fi observate și în parcuri (pe Aleea Clasicilor), în preajma unor sculpturi, monumente originale, în fața bibliotecii, la Moldexpo, pe culoarele ambasadelor, instituțiilor de stat, organizate mai des de către filialele „Târgoviște”, „Hristo Botev”, „M. Lomonosov” ș.a.

Dacă ar fi să facem o comparație a expozițiilor din prezent cu expozițiile din perioada sus-numită, aceasta ar arăta în felul următor:

Asemănări	Deosebiri
Atât expozițiile din trecut, cât și unele expoziții clasice din zilele noastre sunt create după anumite reguli (ex. Expoziții dedicate unor personalități, expoziții de bibliografii, biobibliografii).	Expozițiile din prezent sunt mai variate ca formă și conținut.
În biblioteci există spații speciale pentru expoziții, rafturi pe care permanent sunt expuse cărți/publicații.	În cadrul expozițiilor moderne pot fi expuse nu doar cărți, ci și diverse obiecte, elemente de decor (flori, imagini, fotografii, suvenire, tablouri, mărci), practic este realizat un mix de elemente expozabile.
Expozițiile tematice tradiționale în care conținea subiectul (de ex. <i>Noile intrări</i> , <i>Ziua Familiei</i> , <i>Zile internaționale</i>).	Expozițiile moderne pot fi atât fizice, cât și virtuale. Prezența acestora pe blogurile bibliotecilor, site-ul BM „B.P. Hasdeu” este un fapt firesc. Mai mult chiar, componența acestora poate fi modificată în timp real, fără a fi nevoie de prezența fizică a publicațiilor, este suficient catalogul bibliotecii.
Expoziții mobile, extramuros (în fața bibliotecii, în parc, pe câmp, la SEL).	Catalogul online al bibliotecii reprezintă un excelent suport pentru expunerea colecției de carte a BM, un fel de Megaexpoziție disponibilă 24 din 24, 7/7.
Expozițiile create direct pe rafturi, în preajma cărților aranjate după CZU, o tehnică eficientă de atragere a atenției utilizatorilor.	Expozițiile moderne au tematici preponderent culturale, spre deosebire de cele orientate ideologic.
	Expozițiile moderne pot fi create și în baza unui criteriu cromatic (alb-negru, alb-roșu, oranj).
	Expozițiile moderne pot fi atât statice, pe raft, cât și mobile sau chiar suspendate.
	Expozițiile moderne sunt expoziții la care participă, sunt cooptați cititorii, bibliotecarii (Exp. <i>Cu cărțile pe față</i>).
	Expozițiile moderne pot fi urma viziunii cititorilor asupra bibliotecii (Expoziții create de utilizatori, Recomandări de carte din partea cititorilor).
	Expozițiile moderne sunt expoziții ce se materializează ulterior în produse editoriale (Calendar din fotografiile utilizatorilor copii elaborat în cadrul proiectului fotografic <i>BookKids</i> la Biblioteca polonă „Adam Mickiewicz” https://www.facebook.com/pg/biblioteca.adam-mickiewicz/photos/?tab=album&album_id=1749416451988988)
	Expoziția poate fi constituită chiar și dintr-o singură carte https://studio.stupeflix.com/v/wNLWruQCB4Ut/

Asemănări	Deosebiri
	Expozițiile moderne au o dublă funcție informativă și decorativă (expunerea unor imagini de coperte de cărți în cadrul unui training la CNEPB)
	Expozițiile moderne au drept scop ajutorarea utilizatorului (Ex. pregătire pentru BAC, examene), spre deosebire de cele anterioare orientate spre ajutorarea bibliotecarului în lucrul cu cititorii.
	Expozițiile moderne pot avea un titlu comun, însă structura, forma acestora poate fi diferită (Ex. Colecția BM „B.P. Hasdeu” Black and White).

Menționam anterior că expozițiile moderne de bibliotecă se regăsesc atât fizic, în spațiul bibliotecilor, cât și virtual, pe blogurile, paginile, conturile bibliotecilor din internet.

Conform unei opinii exprimate pe BiblioGeek, blogul cu informații de specialitate gestionat de Departamentul tehnologia informațiilor al BM „B.P. Hasdeu”, în prezent „expozițiile virtuale publicate pe blogurile bibliotecilor din rețeaua BM în majoritatea cazurilor sunt statice, prezentând numai coperta cărții cu o descriere bibliografică și adnotare (copiată din carte sau internet).” <https://echipahasdeu.wordpress.com/2017/04/06/inca-o-data-despre-expozitii-virtuale-2/>

Altfel spus, expozițiile virtuale create de filialele BM „B.P. Hasdeu” sunt încă la o etapă incipientă, iar pe viitor posibil vor deveni mult mai atractive și dinamice.

O excepție, în acest sens, fiind expoziția virtuală dinamică *Cartea nouă la bibliotecă*, creată de Departamentul managementul infodocumentar, prezentată săptămânal pe site-ul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” <http://hasdeu.md/collectii-carti-noi-14/>.

Tema expozițiilor virtuale, în rețeaua noastră de biblioteci, este una deosebit de interesantă, însă cercetarea acesteia reprezintă menirea unui alt studiu, de viitor.

Un alt instrument, în opinia noastră – potrivit, pentru a observa diferențele și similitudinile dintre expozițiile diverselor vremi este Analiza SWOT, aceasta permite evidențierea punctelor forte și a punctelor slabe, sublinierea oportunităților și amenințărilor.

Puncte forte	Puncte slabe
Expozițiile moderne sunt neobișnuite, ies din tipare, cititorul nu este sigur la ce să se aștepte, acest fapt menține viu interesul.	Titlurile expozițiilor permanente moderne sunt obositoare și chiar dacă conținutul expoziției este modificat periodic, inactivitatea titlului poate diminua interesul cititorului.
Expozițiile moderne modifică spațiul de bibliotecă, influențează percepția mediului (makerspace, spațiu de joacă, sală de curs, spațiu academic etc.)	Expozițiile perioadei sovietice urmau un tipar, fiind repetitive, clonarea expozițiilor la nivel raional, sau chiar de țară fiind un fapt general acceptat. Astfel cititorii puteau vedea într-o singură bibliotecă ceea ce era expus în mai toate celelalte, astfel de expoziții lipseau biblioteca de originalitate, autenticitate.

Puncte forte	Puncte slabe
Amplasarea neobișnuită a expozițiilor moderne pune în evidență și anumite calități, competențe ale bibliotecarului modern, devenind uneori o carte de vizită a acestuia.	
Oportunități	Amenințări
Utilizarea/ adaptarea subiectelor de expoziție ce s-au bucurat de succes în trecut (ex. Tema femeii în diverse sfere).	Utilizarea unui singur tip de expoziție (cel clasic), face ca biblioteca să nu fie percepută ca o instituție modernă, caracteristică timpului actual, prin urmare există riscul ca atenția cititorului să fie orientată spre altceva, chiar dacă colecția bibliotecii este deosebit de bogată.
Evitarea greșelilor din expozițiile trecutului prin crearea unor expoziții interesante fără subiecte din categoria celor ce trezesc aversiunea cititorilor.	Neutilizarea diverselor metode de expunere poate duce la nevalorificarea adecvată a colecțiilor bibliotecii, respectiv multiplele resurse informaționale de care dispune biblioteca rămân în umbră și pot trece neobservate.

În concluzie, putem afirma că atât în trecut, cât și în prezent bibliotecarii BM au apelat și apelează la expoziții pentru a atrage atenția cititorilor, pentru a evidenția bogăția colecțiilor, pentru a aduce un omagiu unor personalități, pentru a cinsti memoria unor oameni de vază, pentru a

oferi suport informațional sau pur și simplu pentru a crea bună dispoziție. Cert este că aceste eforturi sunt justificate și capătă sens în momentul în care cititorul părăsește biblioteca mulțumit sau revine cu interes.

COLOCVIILE PROFESIONALE DE VARĂ LA UMBRA COPACULUI PAULOWNIA

*Taisia FOIU,
șef, Secția „Memoria Chișinăului”;
Liliana JUC,
șef, Filiala „Târgoviște”*

În fiecare an, în luna iunie, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” organizează Colocviile profesionale de vară. Tematica colocviilor este diferită: servicii de bibliotecă, arhitectura bibliotecilor, cărți electronice, jocuri moderne în bibliotecă etc. În acest an, cea de a VI-a ediție a Colocviilor profesionale de vară, a fost dedicată urbei noastre și a purtat genericul „**Chișinăul... ne surprinde**”. Ședința din anul curent a fost una deosebită, s-a desfășurat în aer liber, într-un loc pitoresc, lângă havuz, la umbra copacilor și în mireasma florilor, în

scurarul Filialei „O. Ghibu”, căreia, de fapt, îi și aparține această inițiativă pentru care îi suntem recunoscători.

Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a venit cu un frumos cuvânt de salut, accentuând încă o dată importanța acestor întruniri profesionale pentru bibliotecari.

Moderatorul evenimentului, scriitorul, cercetătorul, istoricul literar **Iurie Colesnic**, a prezentat o nouă cercetare despre casele scriitorilor perioadei interbelice din centrul istoric al capitalei. Ceilalți invitați

/ comunicatori (bloggeri, ghizi turistici, reprezentanți ai unor companii), au completat plener cunoștințele participanților despre Chișinău și oamenii lui, reușind să informeze cât mai multă lume despre frumusețile Chișinăului, despre clădirile și monumentele istorice ale urbei noastre.

Invitatul **Ghenadie Cernei**, reprezentantul „Moldova Knowledge Hub”, a prezentat aplicația inovativă „ChisiKnow – Know Your City”, un proiect la care Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Secția „Memoria Chișinăului”, este partener, oferind informații despre cele mai cunoscute monumente arhitecturale și istorice din Chișinău pentru elaborarea QR-codurilor.

Anetta Dabija, blogger, tânără pasionată de istoria și arhitectura Chișinăului, absolventă a Facultății de Istorie și Relații Internaționale, a prezentat expoziția inedită „Ușile Chișinăului de altădată”, a povestit despre această pasiune și dragoste a sa pentru orașul natal. A fost interesantă comparația Chișinăului cu alte orașe pe care le-a vizitat.

Ghidul Asociației traducătorilor profesioniști, **Gloria Jigău**, a împărtășit impresiile oaspeților capitalei, adunate în timpul excursiilor pe care le organizează cu turiștii din diferite țări. A încurajat participanții să se implice mai mult în educarea noii generații, precum și dezvoltarea spiritului

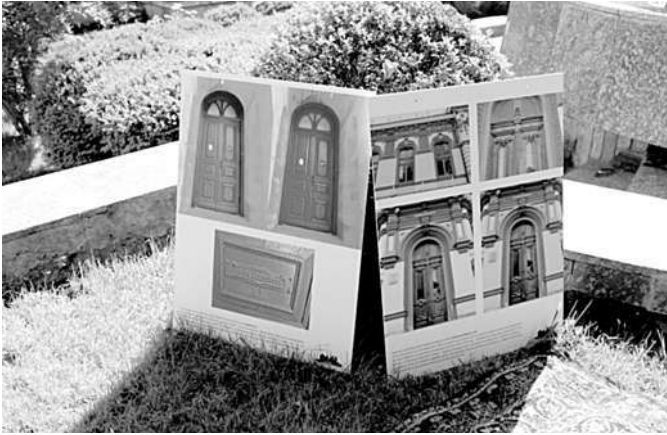
civic al cetățenilor, pentru ca aceștia să lase o impresie mai bună turiștilor ce ne vizitează țara.

Participanții la colocvii au făcut o incursiune în istoria Circului din Chișinău, vizionând în premieră filmul documentar „Jonglerii uitați”, realizat de **Ana Gurdiș**, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM, și **Alex Smircinschi**, Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”, București.

La finalul programului, bibliotecarii au avut ocazia să asculte câteva piese în interpretarea Ansamblului folcloric „**Băcițele**” din cadrul Bibliotecii Publice Băcioi. Publicul, impresionat, a fredonat împreună cu artiștii amatori frumoasele melodii de odinioară.

Cei prezenți la Colocviile profesionale de vară „Chișinăul... ne surprinde” – bibliotecarii ai BM, colegi din alte localități, oaspeți-invitați la eveniment, au beneficiat de patru excursii prin centrul capitalei, organizate în cadrul serviciului „BiblioTur - să ne cunoaștem orașul altfel”. Ghizii, Liliana Juc, Taisia Foiu, Stela Moraru și Margarita Șceľcikova, au însoțit bibliotecarii și oaspeții prin centrul capitalei, povestindu-le lucruri inedite despre unele clădiri importante.

Iată impresiile ghidului Liliana Juc, expuse într-un articol pe blogul *Chișinău – orașul meu*.

„Astăzi, a fost o excursie deosebită – una pentru colegele de breaslă. Am vizitat câteva obiecte din itinerarul axat pe Centrul istoric al Chișinăului, descoperind unele lucruri noi și reamintindu-le de altele cunoscute deja. Să facem o trecere în revistă a celor vizitate.

Parcul Central a fost întotdeauna un loc de maximă atractivitate a Chișinăului. Pe cărările umbrite de coroanele diferitor specii de copaci (au fost plantați cca 4 000 de puiți sălbatici, dintre care 1000 de salcâmi) se plimbau boierii, funcționarii și negustorii locali, precum și vizitatorii orașului. În pavilioane se vindea vin, cvas, dulciuri și fructe. Erau instalate caruseluri frumoase pentru copii, iar în turnul de lemn a avut sediu primul studio fotografic din Chișinău. Colegele au aflat că Grădina Publică împlinește anul acesta 200 de ani, iar Aleea Clasicilor – 60 de ani. În anii '37- '41 ai secolului XIX, Grădina a fost înconjurată de un gard de nuiele, înlocuit de unul din lemn, iar, mai apoi, din piatră. Cel pe care îl vedem astăzi este ideea originală a arhitectului Al. Bernardazzi, care a reușit să convingă autoritățile că un gard din fontă ar contura mai bine stilul unic al orașului, devenind o adevărată bijuterie a Grădinii. Gardul din fontă a fost turnat la o uzină din Odesa. Am istorisit sumar despre pelerinajul monumentului lui Ștefan

cel Mare, despre Piața Marii Adunări Naționale, Casa Eparhială / Casa Guvernului, Catedrala, Porțile Sfinte. După ce înveșnicim momentul cu telefonul Tatianeii Bolea, de la Filiala „Adam Mickiewicz”, trecem strada ca să perindăm și istoria edificiului BM „B.P. Hasdeu”. Urmează apoi Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”, interesant prin multitudinea de materiale folosite la edificare, clădirea Președinției cu stilul high-tech, edificiul Parlamentului Republicii Moldova, care, până în anul 1991, avea în față două figuri acum prezente doar în imagini – este vorba de sculptura Karl Marx și Friedrich Engels. Aici povestesc de ce sculptorii au hotărât să-i așeze pe scaun pe protagoniștii sculpturii. Continuăm cu cea mai înaltă clădire administrativă, a Ministerului Agriculturii, cu ineditul element de stil cofraj volumetric glisant. Vizavi, Muzeul de Arte Plastice (Casa Herța), original prin elementele ornamentale, cromatică, asemeni unui tort, conform unei etichetări a cuiva. Generează interes Casa Editurilor, prin istorisirea despre valoarea cărții de altădată, și prin elementele arhitecturale în formă de carte. Legenda despre o icoană făcătoare de minuni stârnește interes, de aceea facem un popas în Biserica „Schimbarea la față”. Aici ne-au asemuit cu persoane participante la cursuri de perfecționare, iar

doamna care vinde lumânări, când află că suntem într-o excursie cu ghid, mă întrebă ce le spun despre biserică și, mulțumită de răspuns, ne invită duminică la lansarea unui volum... Această excursie pietonală, desfășurată pentru colegele de breaslă, a fost o frumoasă promenadă, unde s-a unit utilul cu plăcutul.”

Ziua s-a încheiat cu excursia „De aici a început orașul...” traseu prezentat de ghidul Margarita Șcelcikova. Un itinerar ce a vizat piatra de temelie a orașului, originea denumirii de Chișinău, cea mai veche clă-

dire – Biserica „Măzărache”, bulevardul Gri-gore Vieru. Atmosfera orașului vechi a fost readusă prin povestirile despre locurile legate de biografia scriitorului A.S. Pușkin, fosta lojă masonică, Biserica „Bunavestire”, Moara Roșie etc.

Colocviile profesionale de vară-2017 și-au atins scopul, atrăgând atenția față de patrimoniul cultural local și demonstrând rolul important al bibliotecarilor în acest proces prin implicarea în diferite proiecte, complexe și inedite.

GREȘELI COMUNE LA ELABORAREA PUBLICAȚIILOR BIBLIOGRAFICE

*Claudia TRICOLICI,
bibliotecar principal, secția „Memoria Chișinăului”*

Elaborarea unei publicații bibliografice impune parcurgerea în mod obligatoriu a câtorva etape. Aceste etape se succed într-o ordine logică, de la etapa alegerii subiectului până la predarea lucrării în formă finală.

Pentru a ne orienta în procesul de elaborare a unei lucrări de specialitate este recomandabil de a studia *Politica* de elaborare a unei publicații bibliografice.

Una din regulile de bază la elaborarea unui produs bibliografic o prezintă etapa prealabilă, care include selectarea și studierea temei, alcătuirea planului prospect, urmate de consultarea surselor bibliografice, culegerea informației și elaborarea publicației bibliografice.

La baza oricărei publicații bibliografice stă descrierea bibliografică a documentului, care reprezintă un ansamblu de date bibliografice despre document, aranjate într-o ordine stabilită.

Descrierea bibliografică constă în identificarea documentului prin autori, titlu, ediție, date de apariție, utilizând standardele folosite la descrierea bibliografică.

În Republica Moldova se folosește standardul STAS 7.1-2003. *Descrierea bibliografică a documentelor*. La abrevierea cuvintelor în limba română se folosește SM SR ISO 832 : 2005. *Reguli pentru abrevierea termenilor bibliografici*.

În descrierea bibliografică a documentului se mai utilizează punctuația specifică:

(.) , : / . - = ; [] ()

Pe parcursul activității în calitate de redactor bibliografic, am remarcat diverse greșeli comise de bibliotecari la elaborarea publicațiilor bibliografice.

a) lipsa planului prospect și al cuprinsului lucrării;

b) incorectitudinea adnotărilor (în special la descrierea analitică a documentului);

c) inversarea numelui de familie cu prenumele autorului (în special în vedeta descrierii și în mențiunile de responsabilitate);

d) nerespectarea regulii de prezentare a cărților cu doi, trei, patru și mai mulți autori;

e) prezența în titlu a unui nume, confundat cu numele de autor;

f) nerespectarea regulii de prezentare a titlurilor paralele;

g) indicarea greșită a localizării ediției;

h) omiterea anului de ediție;

i) omiterea paginajului;

j) nerespectarea punctuației;

k) nerespectarea regulilor de abreviere.

În continuare ne vom referi la tipologia celor mai frecvente greșeli comise în descrierea bibliografică a documentului, prezentând exemple cu varianta greșită și corectă:

a) De obicei, bibliotecarii încep elaborarea unei bibliografii de la selectarea literaturii fără a întocmi *Planul prospect* și *Cuprinsul (Schema)* lucrării.

Planul prospect trebuie să reflecte următoarele puncte-cheie: justificarea temei alese; definirea caracteristicilor tipologice a structurii și a volumului bibliografiei, termenul de finalizare; selectarea alcătuitoarelor, redactorilor.

Elaborarea unei bibliografii începe de la stabilirea *Cuprinsului (Schemei)* lucrării care conține *Nota bibliografică* sau *Cuvânt către cititor* (ce oferă informații despre importanța personalității sau subiectului lucrării, indică scopul, structura lucrării, resursele utilizate, limitele cronologice, principiile de selectare, metodele de grupare a materialului, prezența indexurilor auxiliare); *Studiu introductiv*; *Tabel cronologic* sau *Studiu biografic (CV)*; *Bibliografia* propriu-zisă și *Indexuri auxiliare*.

b) **Incorectitudinea adnotărilor** este o altă greșeală identificată, în special, la descrierea analitică a documentului, care se manifestă prin: folosirea majusculei la adnotări; nerespectarea STAS-ului privind abrevierea cuvintelor; lipsa adnotărilor concise și explicite.

Adnotările, informațiile la titlu se redau în paranteze pătrate cu litere mici

într-o formă succintă, precisă, aplicând în mod obligatoriu SM SR ISO 832 : 2005. *Reguli pentru abrevierea termenilor bibliografici.*

Ex.:

Greșit:

Roibu, Nicolae. Vlad Pohilă a spus „cine răspândește anecdote”: [La bibliotecă a fost desfășurată o activitate foarte interesantă despre scriitoarea Lilli Promet]

Corect:

Roibu, Nicolae. Vlad Pohilă a spus „cine răspândește anecdote”: [lansarea la Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu” a romanului „Cine răspândește anecdote” al scriitoarei est. Lilli Promet, trad. de Vlad Pohilă]

c) **Inversarea numelui de familie cu prenumele autorului** este identificată, în special, în vedeta descrierii și în mențiunile de responsabilitate.

În *vedeta descrierii* inițial se va indica **numele de familie**, care este separat de prenume prin semnul „virgulă” (,) urmat de un spațiu. Prenumele este urmat de semnul „punct” (.).

Ex.:

Greșit:

Vladimir, Beșleagă. Cumplite vremi

Corect:

Beșleagă, Vladimir. Cumplite vremi

În *mențiunea de responsabilitate*, care este precedată de spațiu, bară obligată, spațiu (/), se indică mai întâi **prenumele**, urmat de numele de familie al autorului. Prenumele și numele redactorilor, traducătorilor, numele instituțiilor sunt precedate de spațiu, punct și virgulă, spațiu (;).

Ex.:

Greșit:

Cangea, Natalia. Jucării din fibre vegetale / **Cangea Natalia**; red.: **Rusu Anastasia**

Corect:

Cangea, Natalia. Jucării din fibre vegetale / **Natalia Cangea** ; red.: **Anastasia Rusu**

d) Nerespectarea regulii de prezentare a cărților cu doi, trei, patru și mai mulți autori.

Întâlnim adeseori cazuri când la **cărțile cu doi, trei autori** în *vedeta descrierii* sunt indicați cei doi, trei autori ai cărții. Este corect de a se indica în vedeta descrierii numele de familie și prenumele **primului autor**, iar la mențiuni de responsabilitate, după bara oblică, urmează a fi indicați ceilalți autori.

Ex.: Pe foaia de titlu sunt indicați doi autori.

Greșit:

Mărgineanu, Ion, Sechel, Petru. Alba – periplu monografic / **Ion Mărgineanu, Petru Sechel**

Corect:

Mărgineanu, Ion. Alba – periplu monografic / **Ion Mărgineanu, Petru Sechel**

Ex.: Pe foaia de titlu sunt indicați trei autori.

Greșit:

Mărgineanu, Ion, Sechel Petru, Buzași Ion. Aron Cotruș : Strălucirea unei recuperări de sub geana deștăării / **Ion Mărgineanu, Petru Sechel, Ion Buzași**

Corect:

Mărgineanu, Ion. Aron Cotruș : Strălucirea unei recuperări de sub geana deștăării / **Ion Mărgineanu, Petru Sechel, Ion Buzași**

O altă greșeală prezentă în descrierea bibliografică o întâlnim la cărțile **cu pa-**

tru și mai mulți autori, aceste cărți fiind indicate în *vedeta descrierii* la numele de autor. **Cărțile cu patru și mai mulți autori** urmează a fi indicate în *vedeta descrierii* la **titlul propriu-zis** al documentului, iar la mențiuni de responsabilitate în cadrul cărora sunt mai mult de patru persoane se înregistrează primii trei autori, urmați de abrevierea latină [et al.] sau, după necesitate, numărul autorilor poate fi redus, indicându-se primul autor urmat de abrevierea [et al.].

Ex.:

Greșit:

Chirtoagă, Ion. Istorie a regiunii transnistrene din cele mai vechi timpuri până în prezent / **Ion Chirtoagă, Ion Jarcuțchi, Elena Negru** [et al.]

Corect:

Istorie a regiunii transnistrene din cele mai vechi timpuri până în prezent / **Ion Chirtoagă, Ion Jarcuțchi, Elena Negru** [et al.]

e) Prezența în titlu a unui nume (în-deosebi la biobibliografii, albume), confundat cu numele de autor. În cazul prezenței în titlu a unui nume, documentul se indică la **titlul propriu-zis**, și nu la *vedeta descrierii*.

Ex.:

Biobibliografia **Lidia Kulikovski : Biobibliografie**

Greșit:

Kulikovski, Lidia. Biobibliografie (numele este indicat la vedeta de autor, iar cuvântul **Biobibliografie** este indicat la titlu).

Corect:

Lidia Kulikovski : Biobibliogr. (Titlul cărții este **Lidia Kulikovski**, iar cuvântul **Biobibliogr.** reprezintă informația la titlu).

Albumul **Esfira Grecu : Ceramică, costume, acureauă**

Greșit:

Greco, Esfira. (Numele este indicat la vedeta de autor). Sintagma **Ceramică, costume, acuarelă** este indicată la titlu.

Corect:

Esfira Greco : Ceramică, costume, acuarelă (Titlul cărții este Esfira Greco, iar sintagma **Ceramică, costume, acuarelă** reprezintă informația la titlu).

f) Nerespectarea regulii de prezentare a titlurilor paralele. Nu se indică semnul de egalitate (=) la separarea titlurilor paralele. Titlul paralel echivalent titlului propriu-zis în altă limbă **se indică obligatoriu** și este precedat de spațiu semnul egal (=), spațiu.

Ex.:

Greșit:

Liviu Hâncu : Pictură, Painting, Живопись

Corect:

Liviu Hâncu : Pictură = Ливиу Хынку : Живопись = Liviu Hâncu : Painting

g) Indicarea greșită a localizării ediției: după anul de apariție, după titlul propriu-zis. Mențiunea de ediție se indică după *zona mențiunilor de responsabilitate* în formularea și succesivitatea indicată în sursa de informare, precedată de punct, spațiu linie de pauză (. –). Numărul de ordine al ediției indicat cu cifre romane sau cu litere se scrie cu cifre arabe, adăugându-se terminația în raport cu normele gramaticale ale limbilor.

Ex.:

Greșit:

Poezia acasă : Poeți contemporani din Basarabia. – **Ed. a 2-a** / antologie de Iulian Filip și Mihai Stan ; studiu introductiv de acad. Mihai Cimpoi. – Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2007. – 431 p.

sau

Beșleagă, Vladimir. Durere : roman / Vladimir Beșleagă. – Chișinău : Literatura artistică, 1987. – **Ed. a 2-a, rev.** – 235 p.

Corect:

Poezia acasă : Poeți contemporani din Basarabia / antologie de Iulian Filip și Mihai Stan ; studiu introd. de acad. Mihai Cimpoi. – **Ed. a 2-a.** – Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2007. – 431 p.

Beșleagă, Vladimir. Durere : roman / Vladimir Beșleagă. – **Ed. a 2-a, rev.** – Chișinău : Literatura artistică, 1987. – 235 p.

h) Omiterea anului de ediție. Indicarea datei de publicare este obligatorie. Data (anul) publicării este precedată de virgulă, spațiu (,), se indică îndată după mențiunea editorului. Data publicării nementionată în sursă, se indică în paranteze pătrate (o dată de publicare aproximativă, însoțită de semnul întrebării).

Ex: [2011], [2010?] [201-?]

i) Omiterea mențiunilor despre paginație. Din necunoașterea și nerespectarea STAS-ului 7.1-2003. *Descrierea bibliografică a documentelor*, mențiunile despre paginație sunt uneori omise.

Mențiunile despre paginație se indică cu cifre (romane sau arabe), exact cum sunt în sursă, foile sau paginile nenumerate se numără și se notează cu cifre arabe în paranteze pătrate la sfârșitul paginației. Documentul ilustrat se va nota după abrevierea [il.], după paginație, precedată de spațiu, două puncte, spațiu (:).

Ex.: 2010. – 240, [5] p.

2011. – 315 p. : il.

j) Nerespectarea punctuației. La acest capitol sunt depistate greșeli în majoritatea zonelor și elementelor descrierii bibliografice. În descrierea bibliografică a documentului se utilizează punctuația

specifică, menționată mai sus: punct (.) , : / . – = ; [] (). Semnul de punctuație specific este precedat și urmat de un spațiu, cu excepția virgulei și a punctului, care doar sunt urmate de un spațiu. Fiecare zonă, alta decât zona 1, este precedată de un punct, spațiu, linie de pauză, spațiu.

Ex.:

Greșit:

Anton Pavel. Piese pentru pian / Pavel Anton. – Chișinău, Pontos. – 2010. – 56 p., n. muz.
Beșleagă Vladimir. Zbor frânt, Ignat și Ana [romane] / Vladimir Beșleagă, cop. Isai Cîrmu. – Chișinău Litera. – 1997 (Concernul „Presa”), 419 p. Bibl. școlarăului.

Corect:

Anton, Pavel. Piese pentru pian / Pavel Anton. – Chișinău : Pontos, 2010. – 56 p. : n. muz.
Beșleagă, Vladimir. Zbor frânt ; Ignat și Ana : [romane] / Vladimir Beșleagă ; cop.: Isai Cîrmu. – Chișinău : Litera, 1997 (Concernul „Presa”). – 419 p. – (Bibl. școlarăului).

k) Nerespectarea regulilor de abreviere. În descrierea bibliografică a documentului adesea nu sunt utilizate de către bibliotecari prescurtările cuvintelor. După cum a fost menționat și mai sus, în descrierea bibliografică a documentelor se folosește SM SR ISO 832 : 2005. *Reguli pentru abrevierea termenilor bibliografici.* Prescurtările cuvintelor se folosesc în majoritatea

zonelor descrierii bibliografice, în afară de zona titlului și zona publicării.

Ex.:

Greșit:

lachim, Ion. Amintirile pițigoiiului Zbanț / Ion lachim ; **cuvânt introductiv:** Victor Prohin ; **pictor:** Ion Puiu. – **Ediția** a 3-a. – Chișinău : Pontos, 2007. – 129 p. : il.

Corect:

lachim, Ion. Amintirile pițigoiiului Zbanț / Ion lachim ; **cuv. introd.:** Victor Prohin ; **pict.:** Ion Puiu. – **Ed.** a 3-a. – Chișinău : Pontos, 2007. – 129 p. : il.

Elaborarea unei publicații bibliografice este o activitate intelectuală complexă, care necesită:

- cunoașterea *Politicii de elaborare a edițiilor bibliografice*
- cunoașterea *Standardelor* folosite la descrierea bibliografică a documentelor
- abilități în formularea unei adnotări bibliografice
- posedarea calităților de cercetare, concentrare, prudență
- minuțiozitate și pasiune.

Informația prezentată mai sus este inerentă activității bibliotecarilor/bibliografilor care alcătuiesc diverse lucrări bibliografice, dar și celor ce instruiesc utilizatorii bibliotecii (cercetători, profesori, studenți) pentru a cunoaște regulile de elaborare a unei liste bibliografice de recomandare, tematice etc.

ВИРТУАЛЬНЫЕ КНИЖНЫЕ ВЫСТАВКИ: НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

(Создание и использование виртуальных книжных выставок для детей в библиотеке)

Мария БАХАНОВА

заведующая детской библиотекой г. Чадыр-Лунга

Время диктует нам необходимость перемен, которые должны произойти в деятельности детских библиотек. Каждый из нас не раз задумывался над вопросом: как изменить рутинную работу в библиотеке на яркую и творческую профессиональную жизнь. Сочетание традиционного и нового подразумевает активное внедрение новых технологий и в выставочную работу.

Объектами инноваций в библиотеке являются как технологические процессы, так и их продукты и услуги. Использование мультимедийных технологий позволяет внедрить инновации в традиционную деятельность библиотеки – **выставочную**. Ярким примером этому являются виртуальные книжные выставки.

Что же представляет собой виртуальная книжная выставка?

На настоящее время нет четкого определения, что такое виртуальная книжная выставка. Предлагаются различные определения этой формы библиотечной работы. «Виртуальная книжная выставка – это новый вид информационно-библиотечного обслуживания пользователей, синтез традиционного (книжного) и новейшего (электронного) способов предоставления информации»¹. **Электронные выставки** (виртуальные) – это синтез

традиционного книжного и новейшего электронного способов предоставления информации.

Для того, чтобы сделать первую виртуальную книжную выставку нам пришлось поработать с различными интернет источниками. На мой взгляд, виртуальная книжная выставка, в сравнении с традиционной, предоставляет библиотекарям и пользователям дополнительные **возможности и преимущества**. Специалисты указывают на неоспоримые преимущества виртуальных книжных выставок в отличие от традиционных. Время их проведения не ограничено, к тому же виртуальная книжная выставка доступна для пользователей днем и ночью - и не в только в течение строго ограниченного времени, а постоянно. Виртуальная книжная выставка мобильна, компактна, содержательна и является актуальным проводником в обширном потоке информации.

Виртуальная книжная выставка, в сравнении с традиционной, предоставляет библиотекарям и пользователям дополнительные возможности и преимущества.

- Использование информационных технологий делает виртуальную книжную выставку живой и динамичной. Яркие, красочные, с мультипликацией, виртуальные выставки привлекательны для пользователей, и особенно для детей.

¹ ЗБАРОВСКАЯ Н.В. Выставочная деятельность публичных библиотек. М.: Профессия, 2004, с. 118.

формации о книге – они предоставляют и дополнительные виды информации библиографическую, фактографическую, информационную. Виртуальная книжная выставка представляет внешний вид документа, библиографическое описание и аннотацию.

Первые виртуальные книжные выставки, которые созданы в детской библиотеке г. Чадыр-Лунга знакомят пользователей с внешним видом и содержанием представленных изданий, биографиями писателей, в них представлен разнообразный иллюстративный материал (портреты, фотографии, репродукции картин, карты), библиографические списки по теме.

Большое внимание было уделено дизайнерским решениям: с помощью цвета, анимации появилась возможность создать настроение, привлечь внимание, подчеркнуть и выделить важные моменты. Использование анимационных заставок помогает виртуальную книжную выставку сделать живой и динамичной.

Возможности программного обеспечения сегодня очень широки в самых различных сферах деятельности. Большая работа проводится по сканированию обложек, иллюстраций.

Использование компьютерных технологий в выставочной деятельности детской библиотеки в настоящее время означает, как правило, графическое оформление заголовков, цитат и иллюстраций.

Мы пришли к выводу, что:

Виртуальная книжная выставка может быть создана в формате PowerPoint –**электронной** презентации. В настоящее время этот формат нами широко используется. Возможности, предоставляемые данной программой, позволяют создавать **электронные книжные выставки** литературы, где первый слайд

представляет всю совокупность экспонируемых изданий, а все последующие — отдельные издания или авторов.

Основными элементами, виртуальной книжной выставки, являются зрительный ряд и текст.

Зрительный ряд представлен иллюстративным материалом (обложками книг, разворотами, иллюстрациями, картами, фотографиями и т. п.).

Текст, сопровождающий и раскрывающий зрительный ряд, состоит из цитат, аннотаций, биографических справок и библиографических описаний.

Опыт работы по созданию виртуальных книжных выставок в программе PowerPoint позволяет предложить соблюдение некоторых **условий, обеспечивающих зрительный комфорт и рекомендации по анимационному оформлению текстов:**

яркость объекта должна быть использована в разумных пределах;

контрастность изображения относительно фона необходимо выбирать с учетом размеров объекта: чем меньше его размер, тем выше должна быть контрастность;

размер символа должен быть согласован с остротой зрения человека; он также влияет и на скорость и правильность восприятия информации, зрительное ощущение нарастает и спадает на протяжении 0,5 секунды.

Задумывая создать виртуальную книжную выставку, нужно быть готовыми к долгой, кропотливой, но интересной работе.

Алгоритм подготовки и организации электронных книжных выставок.

I. Разработка модели виртуальной книжной выставки:

- Выбрать тему виртуальной книжной выставки.

- Проанализировать, какой материал будет необходим для организации выставки.
- Подобрать необходимые книги и иллюстрации.
- Составить схему выставки.

II. Техническая подготовка проекта.

- Провести сканирование иллюстраций, подготовка текстовых материалов.
- Создать отдельную папку на компьютере, в которой будут храниться предварительные материалы.

III. Оформление работ в формате Power Point.

- Создать 15-20 слайдов презентации самостоятельно или используя шаблоны.
- Проиллюстрировать слайды, используя подготовленные материалы, а также эффекты анимации.
- Провести предварительный просмотр выставки.
- Исправить замеченные недостатки.
- Подготовить виртуальную книжную выставку к показу.

Перспективы дальнейшего развития виртуальных книжных выставок в детской библиотеке г. Чадыр-Лунга мы видим в следующем.

Предполагается применять флэш-технологии, которые дают возможность использовать аудио- и видео-форматы (то есть звуковые файлы и видеоролики), делать выставки мультимедийными и интерактивными.

Наша задача эмоционально, интеллектуально привлечь и вовлечь пользователя в мир книги, а без обратной связи это невозможно. Считаем, что более перспективной формой в налаживании контакта с нашими пользователями, дающей возможность

обмениваться мнениями, суждениями являются форумы.

Возможности эти зависят от программного обеспечения локальной сети детской библиотеки.

Дизайнерское оформление виртуальных книжных выставок, технологические разработки, размещение их на страницу в Facebook и YouTube осуществляются заведующей детским филиалом ПРБ г. Чадыр-Лунга Марией Бахановой.

Следует заметить, что процесс создания виртуальной книжной выставки требует высокой профессиональной подготовки библиотекарей, хорошей материально-технической базы библиотеки.

Начав использовать виртуальные книжные выставки в своей работе, мы пришли к выводу, что виртуальные книжные выставки прочно заняли свое место в деятельности детской библиотеки по популяризации книги и чтения. Они мобильны, компактны, содержательны и являются актуальным проводником в обширном потоке информации.

Список использованных источников:

- ЗБАРОВСКАЯ Н.В. Выставочная деятельность публичных библиотек. М.: Профессия, 2004.
<http://elib.pstu.ru/vufind/Record/RUPSTUbooks76959>
<https://www.calameo.com/books/0032643959b384224dccc>
www.kamlib.ru/library.php?page=res6
<https://cyberleninka.ru/.../virtualnaya-knizhnaya-vystavka-dlya-podrostkov-po-materi...>
<https://lib.1september.ru/2006/13/7.htm>
www.prishvinka.ru/kolegi/master/trun_2011.pdf
<https://sibac.info/conf/social/xlix/42470>

BIBLIOTECA, SPAȚIU PUBLIC

Irina CIOS

Rezumat

Pentru a putea defini biblioteca drept un spațiu public trebuie să identificăm acele trăsături spațiale și non-spațiale ale spațiului public ce pot fi atribuite ori recunoscute unei biblioteci.

Astfel, din punct de vedere spațial vorbim despre bibliotecă în sensul unui spațiu determinat în interiorul țesăturii urbane, structurat, capabil să găzduiască, să provoace și să stimuleze oameni, evenimente, acțiuni.

Din punct de vedere non-spațial, trăsăturile spațiului public ni se înfățișează mai degrabă ca o serie de atribute pe care biblioteca le poate căpăta și de funcții pe care le poate îndeplini sau nu. Dacă pentru spațiul public în general putem vorbi de însușiri precum accesibilitatea, conflictualitatea, vizibilitatea, comunalitatea, o temporalitate, o raționalitate și o sensibilitate specifice, care dintre aceste însușiri pot fi recunoscute bibliotecii astfel încât ea să poată fi considerată un spațiu public?

Cuvinte-cheie: Spațiu public, accesibilitate, vizibilitate, percepția publică

Introducere

În percepția publică a societății românești actuale, biblioteca își găsește tot mai greu un loc onorabil. Dacă această societate pare tot mai hotărât orientată spre succesul imediat după rețete de cele mai multe ori gata făcute, conform unei logici primitive a capitalismului de piață în care timpul nu este niciodată un aliat al profitului, iar spațiul doar un conglomerat de locuri cu potențial investițional, biblioteca se înscrie în contratimp și contraspațiu cu o asemenea logică. Între imaginea unui loc al trecerii obligatorii pentru studenți, profesori și cercetători cu misiunea precisă a informării în vederea atingerii unui scop

limitat (un examen, un curs, un articol de scris) și folclorul urban de proastă calitate care o recodifică prin metonimie pentru a o asimila divertismentului bahic, biblioteca are de recuștigat un prestigiu și o funcție socială într-o bătălie inegală cu forțele și formele seducătoare ale consumului. Știind bine că întoarcerea la modelul arhivei specifice modernității timpurii sau chiar unor epoci mai îndepărtate nu e posibil decât cu prețul unui nou defazaj în raport cu actualitatea, în ce fel se poate propune biblioteca drept un spațiu integrat în spațiul mai larg urban, dar și drept un loc aflat în coerență cu nevoile, aspirațiile și interesele unui public diversificat, de la copiii la vîrstnici, de la cercetători consacrați la oameni aflați în căutarea unui loc de muncă, de la persoane în căutarea unui loc de desțindere creativă pînă la grupuri, inițiative, asociații care să poată organiza aici acțiuni cu impact și beneficii publice? Și, mai ales, pentru bibliotecile care există (de multe ori neștiute, ignorate sau devalorizate), cum pot ele să-și găsească o funcționalitate și o utilitate publică fără a se înscrie, prin demisie și abandonarea propriei vocații, în strategiile de eficiență ale pieței libere?

Biblioteca – spațiu public?

Biblioteca este prin definiție un spațiu construit. Arhitectul sau proiectantul o imaginează și o înalță croind un loc în care un număr nedeterminat de evenimente, de întâlniri, de gesturi, de senzații și de gînduri să poată avea loc. El este un loc închis și organizat conform unui număr de exigențe de accesibilitate, de funcționalitate și de securitate. De asemenea, el este un loc condensat și pliat: *condensat*, întrucît concentrează în sine arhive materiale ale cunoașterii și informației care sînt stocate după criteriile considerate riguroase. Dar și

un loc *pliat*, întrucât el se lasă depliat prin chiar accesul presupus nelimitat la aceste arhive și, grație lor, în vederea lor sau folosindu-le doar ca pretext, ele îngăduie o desfășurare discursivă, imaginativă, afectivă sau doar pragmatică. Biblioteca propune un model de organizare alternativă a spațiului, nu doar pentru că adăpostește obiecte cu trăsături spațiale cu totul deosebite (obiecte spațiale în care se concentrează o altă ordine spațială, cea a scrisului, el însuși spațializare a limbii ca mediu al gândirii și mijlocitor între oameni, generații și civilizații), ci și pentru că provoacă și stimulează comportamente, atitudini, gesturi spațiale care întrerup, în mediul urban, ritmurile și vitezele corporale trepidante.

Spațiul bibliotecii este unul al întreruperii celorlalte configurații spațiale ale orașului, prin decelerare, suspendare, reducere fenomenologică a senzațiilor și punere între paranteze a stimulilor cu care orașul bombardează simțurile. Înainte de a fi raft (liber), sală de lectură sau catalog, biblioteca e un refugiu, oraș-refugiu în inima orașului, loc de azil și protecție al celor refugiați din calea opresiunii urbane. Ea îngăduie, trebuie să îngăduie, prin modul însuși în care e construită, dispusă în oraș și organizată în interiorul său, o ospitalitate necondiționată, un acces liber și gratuit, intuitiv și imediat, o ospitalitate înscrisă în pereții săi, în ușile și ferestrele sale, în carnalitatea însăși a clădirii. Spațiu intermediar între public și privat, nici întru totul public asemenea străzii, cu care împărtășește accesibilitatea, dar nu și temporalitatea, nici întru totul privat, cu care împărtășește o anumită formă de reflexivitate, dar nu aceeași intimitate. De aceea, biblioteca nu e doar o fugă din calea orașului, ci și, precum casa descrisă de Lévinas, o întoarcere la sine, o regăsire, prin adunarea laolaltă într-un prezent replitat a trecutului și viitorului, ele însele

transformate: la propria biografie, la viețile celor apropiați și trecuți, dar și, în forma proiectării de sine prin cunoaștere și informare. Ruptura spațială nu e posibilă dacă nu provoacă o decuplare a corpului uman de masiva corporalitate urbană și o adăpostire a lui, creînd în primul rînd senzația fizică de protecție, prin diminuarea agresivității senzoriale și crearea condițiilor materiale necesare, dar încă nu suficiente, care să permită corpului revenirea la sine, deturnarea atenției dinspre securitatea sa ontologică și pragmatismul gesturilor mecanice, rutiniere, specifice cotidianității stradale, înspre grija de sine înțeleasă ca preocupare pentru punerea în valoare a capacităților proprii de mediere, de la medierea sinelui cu sine, trecînd prin medierea sinelui cu alți sine reali sau imaginari, vii, morți sau nenăscuți, pînă la medierea comunitară.

Pentru ca biblioteca să poată îndeplini această condiție, arhitectura ei trebuie să fie, după expresia lui Benoît Goetz, „une merveille de discrétion”, o minune de discreție, un edificiu non-monumental, fără a fi însă modest, non-ostentativ, dar rămînînd ușor de identificat. Într-o logică spațială primitivă a centrului și periferiei, biblioteca trebuie să-și poată crea propria centralitate, indiferent de locul fizic în care se află în oraș. Altfel spus, ea trebuie să se constituie ca un pol centripet, capabil să deturneze trasee cotidiene, să magnetizeze și să stimuleze într-un prim moment tactici pietonale care să conducă apoi spre o anumită dispoziție mental-afectivă propice informării, cunoașterii, medierii etc.

Biblioteca – heterotopie și heterocronie

Ca arhivă, biblioteca se propune ca un spațiu sedimentat, stratificat, un spațiu al explorării altor spații și timpuri. Ea este heterotopie în sensul strict, așa cum o definea Foucault, un spațiu altfel care întrerupe ordinea spațiului curent, a spații-

ilor date ale locuirii, muncii sau traversării, care fragmentează ritmul monoton al teritoriului urban pentru a introduce un prag, o denivelare și pentru a face astfel posibilă pătrunderea într-un univers cu totul nou al semnificațiilor temporale și spațiale („muzeele și bibliotecile sînt niște heterotopii în care timpul nu încetează să se adune și să se cațare în vîrful lui însuși”, spune Foucault, vorbind despre heterocronii ca rupturi în ordinea timpului ce însoțesc rupturile spațiale). Heterotopia bibliotecii funcționează ca un inconștient colectiv, în care trecutul, prezentul și viitorul se înlănțuie după alte logici și în alte configurații spațiale, în care trecutul cel mai îndepărtat se reactivează și coexistă pașnic, într-un mod aproape de neînțeles, cu clipa prezentă și cu proiectele viitorului. Inconștientul colectiv este împărțit individual de cel care-și abandonează starea de maximă atenție a conștiinței specifice regiunii spațio-temporale a vieții cotidiene pentru a se dispune sau pentru a se expune unei alte stări, aceea în care este străbătut de gîndurile și afectelor altora, din alte vremi și din alte locuri, o expunere nu doar la trecuturi, ci și la stări viitoare, ale sale sau ale comunității sale. Inconștientul colectiv se depune în urnele arhivelor scrise (ori înregistrate, azi) nu pentru a se mumifica sau muzeifica, ci pentru a retrăi în intelecte, imaginații și afectivități diferite, pentru a traversa și a provoca stări individuale și colective noi, pentru a prezentifica trecuturi și a proiecta în viitor prezenturi.

Biblioteca – spațiu public?

Ca să putem vorbi pe deplin despre spațiul public al bibliotecii, trebuie să evaluăm măsura în care aceasta răspunde unora dintre criteriile care fac dintr-un loc sau o rețea de locuri un spațiu public. Împărțim aici ideea exprimată în unele dintre teoriile contemporane după care un loc (topos), luat în dimensiunile sale

geometrice sau topografice, o suprafață de betonată, asfaltată sau plantată, nu este suficientă, nici măcar necesară, pentru a căpăta atributul de public. Că în expresia „spațiu public” termenul înșelător este mai degrabă cel de „spațiu”, atîta vreme cît rămînem la o comprehensiune fizicist-newtoniană a lui și nu-l gîndim ca nume al unei deveniri, spațializare, iar în cazul spațiului public, nume al unei spațializări a ceea ce este public sau devine public prin chiar această spațializare. Să clarificăm această idee modulînd-o pe cazul specific al bibliotecii.

1) Accesibilitatea

Spațiul public trebuie să fie deschis al deschiderii, un spațiu accesibil oricărui anonim și tuturor necunoscuților, care nu are nevoie de identificări, autorizări și competențe specifice pentru a-l practica, pentru a intra sau ieși din el.

Pentru ca biblioteca să poată fi considerată un spațiu public din punctul de vedere al accesibilității, arhitectura ei, programul ei de funcționare, configurarea ei internă trebuie să îngăduie vizitarea facilă, intrarea și ieșirea din locurile ei conform unei organizări spațiale intuitive. În cazul mai precis al resurselor sale documentare sau informatice, accesibilitatea se traduce și prin posibilitatea identificării și utilizării rapide a acestor resurse, fără ca utilizatorul sau vizitatorul să aibă nevoie de o instruire avansată prealabilă. Deschiderea bibliotecii se declină în flexibilitatea orarului său și în disponibilitatea pe care personalul său calificat o manifestă față de orice utilizator sau vizitator, fără a face din această calificare pretextul unei distanțe formale ori al unei ierarhii simbolice.

2) Conflictualitatea

Spațiul public trebuie să îngăduie și să protejeze diferența, antagonismul și conflictul. În cadrul său, indivizii intră în raporturi diferențiale și ca diferiți, acceptîndu-i pe ceilalți ca adversari, concurenți, dar nu

ca inamici. Rivalitatea este un alt nume al acestei conflictualități, ce nu trebuie înțeleasă în sensul negativ-distructiv al termenului, ci ca pe o sursă de creație și de evenimente.

Cum se poate traduce o asemenea caracteristică în spațiul unei biblioteci, care trebuie să fie mai degrabă un loc al egalității și al lipsei de conflict, un loc în care inegalitățile și conflictele sociale să poată fi anulate pentru o vreme? Biblioteca, în oricare dintre configurațiile sale (urbane sau rurale, universitare, naționale, de cartier etc.), este un spațiu al diferenței. Nu doar pentru că ea însăși este un spațiu diferit de cele care o înconjoară, dar și, mai ales, pentru că e ospitalieră cu diferențele; pentru că în raport cu monotonia comportamentelor și convingerilor dominante, ea are ca materie primă diferența și alteritatea, mai precis strategiile individuale și colective de cunoaștere și cultivare a acestora. Desigur, biblioteca nu preia din spațiul străzii sau din alte spații publice potențialul de conflictualitate care le conferă acestora o dimensiune agonistic-politică explicită. Ea nu este un loc al revendicărilor de natură socială, economică sau de altă natură; poate să devină incidental sau accidental un asemenea loc, dar vocația ei se situează într-un anterior al revendicărilor. Spus simplu, biblioteca poate să fie prin excelență locul forjării unei anumite cetățenii și atitudini civice, și prin cunoașterea istoriei și manifestărilor acestora în trecut, dar și, mai ales, prin accesul la informații de natură politică și juridică stipulând drepturile, libertățile și obligațiile omului. O instruire oricât de sumară la care biblioteca poate participa cu toate resursele sale poate avea darul de a stârni o conștiință civică sensibilă la formele de dominație și control existente și capabilă, printr-o cristalizare mai complexă, să participe la mobilizarea de contra-puteri sociale. Cred că abia în acest sens putem

recunoaște bibliotecii dimensiunea conflictualității.

3) Vizibilitatea

Spațiul public trebuie să-i facă vizibili pe practicanții ei și să se ofere neîncetat ca ansamblu de locuri ale vizibilității. Nu ale supravegherii (video), nu ale controlului, ci ale negocierii limitei dintre ceea ce trebuie să se vadă și ceea ce trebuie să rămână ascuns, dintre ceea ce trebuie să se spună și ceea ce nu trebuie să se spună. Vizibilitatea în spațiul public nu poate fi separată de chestiunea expunerii (act de curaj, după Hannah Arendt, act de expunere prin rostire publică a cuvintelor și ideilor) și de chestiunea transparenței.

Ce reține biblioteca din această vizibilitate? Într-un prim moment, biblioteca este ea însăși vizibilă, iar aceasta chiar de două ori: ca edificiu public aflat la îndemână, în calea trecătorilor sau a celor interesați, dar vizibilă și ochiului invizibil al conștiinței individuale și colective, care, printr-o educație laborioasă și deloc spectaculoasă, o poate plasa pe harta mentală a reperelor sale formative, educative ori creative. Efortul cel mare pe care trebuie să-l facă responsabilii bibliotecilor (de la administrații publice, locale și centrale, pînă la instituțiile culturale și agenții privați) este să fixeze în vizibilitatea parcursurilor personale sau de grup biblioteca drept reper inevitabil pentru creșterea în maturitate profesională și publică a individului sau comunității. Cum să faci (întrebare aproape retorică, desigur) astfel încît biblioteca să fie, și asta chiar pentru copii și mai ales pentru ei, o alternativă de timp liber sau de timp util nu numai în raport cu ofertele mult mai tentante ale divertismentului și consumului, ci și cu ofertele de informare pe care le oferă abundent și neselectiv lumea virtuală? Nu cumva își poate croi biblioteca propriul plan de expunere în vizibilitate tocmai prin inteligența cu care știe să distingă între cunoaștere și informare, iar, înăuntrul

acesteia din urmă, între o informare pertinentă (adică utilă, non-contradictorie, completă și non-agresivă) și un bombardament cu zgomot informațional specific mediilor televizate, mai ales, ori o informare pur cantitativă proprie internetului.

Dar biblioteca poate să moduleze vizibilitatea și în alt sens, înăuntrul și în jurul spațiilor sale: să se expună și să-și facă transparentă misiunea într-un mod cât se poate de concret, printr-o prezentă publică marcată, prin provocarea de evenimente culturale de interes larg sau asocierea la ele, prin asumarea în acțiunile sale a unor valori ale cunoașterii, culturii, artei, democrației, drepturilor omului etc.

4) Comunalitatea

Spațiul public trebuie să rămână comun, în ambele sensuri ale acestui cuvânt. El este un spațiu comun, întrucât nu aparține nimănui în mod precis și tuturor în același timp. El creează astfel premisele egalității, prin inapropriabilitatea sa și prin accesul și practica în comun, în mai mulți. Spațiul public este și un spațiu al comunului, pentru că practica lui se face în nume comun, fără a angaja nume proprii sau, cel puțin, fără a utiliza aceste nume proprii ca surse de autoritate și de adevăr.

Din punctul de vedere al acestei caracteristici, și în cele două înțelesuri ale termenului, biblioteca este prin excelență un spațiu public. Ea este astfel tocmai ca loc al comunității, loc de întâlnire, loc de „socializare” altfel (acceptînd pentru o clipă un sens pozitiv al acestui termen), un loc în care virtutea faptului-de-a-fi-în-comun (*Mitsein*), de a-fi-unul-cu-celălalt (*Miteinandersein*) se materializează existențial prin capacitatea bibliotecii de a aduce laolaltă indivizi, de a suda ceea ce spațiile private sau spațiile personale desfac în intimism sau în utilitarism. În acest sens, ea se propune și ca resursă pentru comunitate, dacă înțelegem aici și resursele de documentare sau de evenimente, dar și

resursele de „comun”, potențialul său de agregare și creativitatea de care trebuie să fie capabilă pentru a strînge comunitățile în jurul său. De aceea, biblioteca funcționează ca un accelerator (stimul, motivație, pretext, context) pentru mobilizarea acelei dimensiuni a vieții în comun pe care strategiile contemporane de marketing fie o disprețuiesc, fie o manipulează comercial, fie, în sfîrșit, o exploatează prin masificare.

Al doilea sens al termenului „comun” se activează prin bibliotecă sub forma instituirii unor practici repetitive: ea nu trebuie să rămînă locul unor evenimente sau întâlniri excepționale, chiar dacă într-o primă fază ea are a se manifesta în acest fel pentru a-și marca prezența publică. Biblioteca trebuie să poată oferi motivația revenirii, instituind comportamente previzibile și progresiv constructive, de genul acelor gesturi și convingeri care, devenind comune, adică obișnuite, sînt capabile să participe la construirea unui (traî-în-) comun, a comunităților transversale (adică nu constituite pe criterii tari și exclusive, etnice, rasiale, religioase, sexuale etc.), animate de interese specifice și cu valențe publice.

În fine, și prin conjugarea cu trăsături anterioare, spațiul bibliotecii este unul comun pentru că nu are nimic excepțional în el și nu pretinde celor care-l ocupă nici o însușire excepțională, calități sau convingeri altele decît cele pe care e edificată biblioteca însăși.

5) Temporalitate

Spațiul public este locul în care trebuie să se întîmple ceva, care poate găzdui evenimentul (și nu doar evenimente planificate). Astfel, spațiul public este „locul” în care ceva are mereu loc, locul evenimentelor, surprizelor, împlîrîrilor și înlînirilor. Este, de asemenea, spațiul ruperilor de timp, al întîrzierilor și amînărilor, al imprevizibilității – al corpurilor altfel, al gesturilor și vorbelor altfel – și, deci, al expunerii fiecăruia

și a tuturor la ceea ce nu era nicidecum așteptat.

Așa cum spuneam mai sus, citîndu-l pe Foucault, biblioteca este heterocronie prin alterarea temporală pe care o propune. Înmagazinînd timpuri trecute, întredeschizînd timpuri viitoare, ea alterează și prezentul (ar fi mai corect să spunem că îl dezalterează, în sensul medical și cosmetic al termenului): îl detensionează și purifică de ingredientele sale imediat pragmatice și de ritmurile sale amestecate, pentru a-l destinde și a-l pune la dispoziția celui care deschide ușa bibliotecii. În bibliotecă, omul nu mai trebuie să fie sub vreme, ci în ritm cu ele.

6) Raționalitate

Spațiul public trebuie să fie locul învățării și exersării unei raționalități individuale și colective. Cei care îl practică sînt cetățeni liberi, subiecți politici înzestrați cu rațiune, voință și responsabilitate capabili să formuleze argumente și revendicări comprehensibile și negociabile.

Biblioteca este un obiect arhitecturat rațional; resursele documentare (imprimante sau electronice) pe care le depozitează sînt, la rîndul lor, expresii ale unei raționalități multiple sau, mai exact, ale unei gîndiri care a putut fi, în istoria ei, mitologică, religioasă, artistică, politică, științifică, economică, filosofică etc. Ea îi interpelează pe cei care o frecventează îndeosebi în calitatea lor de ființe raționale și autonome. Provocarea cu care se confruntă azi biblioteca se

referă la abilitatea sa de a face să trăiască arhivele ei de raționalitate în forma discernămîntului privat și public pe care indivizii sînt sau nu în stare să-l manifeste atunci cînd este vorba de existențele lor proprii ori de cele ale semenilor lor. Raționalitatea publică luată aici drept miză a bibliotecii poate să se refere la capacitatea pe care oamenii o pot dobîndi grație trecerii prin sau frecventării regulate a spațiului său în vederea expresiei și acțiunii publice.

7) Sensibilitate

Spațiul public trebuie să fie locul învățării exersării unei sensibilități individuale și colective. Spre deosebire de spațiul privat, loc al intimității corporale, și de spațiul profesional, loc al funcționalității corporale, spațiul public este locul iruperii corporale ca masă (și mască) purtătoare a unui rol public, altul decît cel atribuit prin locul propriu acasă ori la muncă. Acest loc, în cazul bibliotecii, face loc unei prezențe corporale sensibile detașate de grijile casnice și de stresul muncii, într-o relaxare senzorială ce se propune ca stare de fond de pe care se pot înălța curiozitatea epistemică, dorința de informare, disponibilitatea la comunicare și la comuniunea cu ceilalți. Există deci și o dimensiune sensibilă a bibliotecii, prin materialitatea sa arhitecturală și prin amenajarea sa discretă, primitoare și tolerantă nu doar cu gîndurile celor care-i calcă pragul, ci și cu senzațiile și sentimentele lor.

INGA LUNDÉN: „LEGEA CU PRIVIRE LA BIBLIOTECI DIN REPUBLICA MOLDOVA AR PUTEA DEVENI UNA DIN CELE MAI MODERNE DIN EUROPA!”

Timp de trei zile, expertul bibliotecar suedez Inga Lundén a vizitat Republica Moldova, pentru a oferi sprijin în procesul de revizuire și elaborare a unei noi legi în domeniul dezvoltării bibliotecilor în R. Moldova. „Proiectul de lege pe care l-am revizuit în perioada acestei vizite arată foarte bine și ar putea fi una dintre cele mai moderne legi în domeniul bibliotecilor din Europa. Acest proiect conține chiar și elemente care am dorit să fie incluse în Legea suedeză!”, spune Inga Lundén.

În timpul șederii sale, a lucrat în cadrul atelierelor de lucru, alături de Comisia Consiliului Bibliotecar privind politica și legislația și Ministerul Culturii, facilitate de proiectul *Novateca*, oferind comentarii și feedback cu privire la proiectul de lege cu privire la bibliotecile în Republica Moldova, care a fost propus recent.

Inga Lundén s-a întâlnit cu ministrul culturii, dna Monica Babuc, ministrul adjunct al culturii, dl Igor Șarov, precum și cu un șeful de departament din cadrul Ministerului Educației. De asemenea, a participat la un forum public la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău. În cadrul forumului, Inga Lundén a subliniat modul în care bibliotecile joacă un rol important pentru dezvoltarea unei societăți democratice, prin promovarea gândirii libere, accesul la informație și importanța literaturii și a activităților culturale în societate. Ea a prezentat diversitatea bibliotecilor din Suedia, a vorbit despre biblio-

tecile inovatoare, bibliotecile din metrou, bibliotecile digitale și cele de tip pop-up.

În același timp, Inga Lundén a oferit comentarii cu privire la toate provocările cu care se confruntă bibliotecile actuale. De exemplu, lectura de competență în rândul generațiilor mai tinere este în scădere în multe societăți, în special, capacitatea de a citi și de a înțelege texte mai lungi. Iar bibliotecile joacă un rol vital în promovarea, inspirarea și facilitarea artei de a citi, indiferent în ce formă, precum și stoparea acestei evoluții negative.

Una din întrebările puse în cadrul forumului a fost legată de modul în care bibliotecile își pot menține locul lor în societate, în perioada în care tot mai multe servicii și informații devin digitale. Dna I. Lundén a răspuns în felul următor:

– „Progresele tehnologice se dezvoltă incredibil de rapid, totul se schimbă, împreună cu obiceiurile oamenilor în ceea ce privește sursele de informare. Cu toate acestea, două constante rămân – autor și cititor. Bibliotecile trebuie să urmeze evoluțiile digitale și să le ia. Când stau pe canapeaua mea vreau să citesc o carte, când mă duc la o plimbare aș prefera o carte audio și când sunt într-un zbor de noapte aș alege o carte digitală!”

O altă întrebare a fost despre cel mai utilizat serviciu într-o bibliotecă modernă. Răspunsul este – „împrumutul cărților”. De fapt, în bibliotecile în care au fost introduse servicii digitale și acces la internet, numărul cărților verificate a crescut! Dl Evan

Tracz, director al programului *Novateca* în R. Moldova, ar putea, de asemenea, confirma că aceasta este situația în satele de biblioteci, care au fost modernizate prin investiții tehnologice și activități de formare prin intermediul proiectului.

– Când a apărut televiziunea, au declarat că cinematograful va dispărea. Acest lucru nu s-a întâmplat! Noi suntem ființe fizice, ocupăm spațiul fizic și ne bucurăm de lucrurile fizice, cum ar fi, de exemplu, cărțile! Cărțile nu vor să dispară, ele rămân în forma în care sunt cel mai comode, spune Inga Lundén.

În afară de menirea lor de bază, dna I. Lundén a subliniat faptul că bibliotecile au multe alte roluri în societate; ele pot fi locuri de întâlnire și de dialog pentru comunitățile moderne și accesibile pentru toți oamenii. Ca atare, ele pot avea un rol democratic foarte important.

Legislația actuală în domeniul bibliotecilor din R. Moldova este din 1995 și, prin urmare, trebuie să fie actualizată. Procesul de revizuire a legii a fost în curs de desfășurare pentru o perioadă de timp și participarea dnei Inga Lundén a fost posibilă prin intermediul programului *Novateca* în R. Moldova, cu sprijinul Ambasadei Suediei la Chișinău.

Suedia are o lege în acest domeniu adoptată destul de recent, începând cu

2014. Această legislație este adesea considerată una dintre cele mai progresiste și moderne din lume. Potrivit legii, bibliotecile suedeze ar trebui să promoveze dezvoltarea unei societăți democratice prin accesul la informații și cunoștințe și promovarea libertății de opinie. Noua lege pune accentul pe o mai mare accesibilitate pentru toți oamenii, precum și țelul de a ajunge la grupurile-țintă speciale, în deosebi, copiii și tinerii, minoritățile naționale și persoanele vorbitoare de limba suedeză ca a doua limbă de studiu. De asemenea, se atenționează faptul că cărțile electronice ar trebui, de asemenea, incluse.

În luna mai, un grup de specialiști implicați în revizuirea legislației în domeniul bibliotecilor din R. Moldova, va efectua o vizită de studiu în Suedia, organizată de Institutul Suedez, ca urmare a vizitei dnei I. Lundén în R. Moldova. În perioada acestei vizite, aceștia vor vedea mai multe biblioteci, inclusiv biblioteca premiată drept cea mai bună bibliotecă publică din lume, Kista Library.

(<http://www.swedenabroad.com/ro-RO/Embassies/Chisinau/Nouti/Noutati/Inga-Lunden-Legea-cu-privire-la-biblioteci-din-Republica-Moldova-ar-putea-deveni-cea-mai-modern-din-Europa-sys>)
Publicat la 16 aprilie 2016)

PARLAMENTUL A VOTAT O NOUĂ LEGE A BIBLIOTECILOR. CE PREVEDERI NOI ADUCE

Deputații au votat astăzi în prima lectură o nouă lege a bibliotecilor. Aceasta reglementează modul de organizare și funcționare a sistemului național de biblioteci, modul de constituire, organizare, funcționare și încetare a activității bibliotecilor,

precum și atribuțiile autorităților competente în domeniul serviciilor de bibliotecă.

Spre deosebire de legea în vigoare, care reglementează sistemul național de biblioteci ca fiind un ansamblu de rețele de biblioteci și centre biblioteconomice,

proiectul noii *Legi cu privire la biblioteci* recunoaște în calitate de element de bază al acestui sistem – biblioteca publică.

Noua lege prevede obligația bibliotecilor să asigure cu documente în limbile populației minoritare care locuiește în localitatea respectivă, precum și să aibă servicii pentru persoanele cu dizabilități. Orice bibliotecă va trebui să dispună de internet gratuit. Va fi creat un *Registru național al bibliotecilor* și va fi consolidat rolul Consiliului Biblioteconomic Național, care va adopta și *Codul deontologic al bibliotecarului*.

Potrivit ministrului culturii, Monica Babuc, care a prezentat proiectul de lege de la tribuna Parlamentului, noul document prevede și procurarea anuală a 50 de titluri de carte noi la 1000 de locuitori. Propunerea însă a trezit polemici în plen.

Deputații au votat proiectul în prima lectură și urmează să se pronunțe și în a doua lectură.

(<http://agora.md/stiri/32232/parlamentul-a-votat-o-noua-lege-a-bibliotecilor--ce-prevederi-noi-aduce>.

Publicat la 12 mai 2017)

VIAȚA FILIALELOR

EASY IT – CU PAȘI SIGURI SPRE CUNOAȘTERE

*Oxana ANDREEV,
șef, Filiala „A. Mickiewicz”*

Cel mai important rol în influențarea vieții contemporane îl deține astăzi, incontestabil, tehnologia. Trăim în era când putem urmări o evoluție foarte rapidă a tehnologiilor informaționale și oameni din întreaga lume au recunoscut necesitatea cunoștințelor avansate în acest domeniu. În plus, explozia de informații pe internet, prezintă o provocare majoră pentru toți.

Printre cei ispițiți de internet, inovații, gadgeturi, se numără și 10 cititori ai bibliotecii, care au beneficiat de instruirii în domeniul tehnologiilor informaționale, în cadrul Serviciului EASY IT.

Chiar de la bun început au recunoscut că, deși sunt deținătorii unor gadgeturi performante, nu le utilizează chiar atât de bine pe cât și-ar dori. Acest fapt i-a motivat să caute soluționarea acestei probleme chiar la biblioteca noastră. Unii dintre ei, fiind cititori activi, au beneficiat și de câteva consultații individuale. Însă, au recunoscut că este totuși insuficient, își

doreau cursuri complete, de lungă durată. Unii din ei au așteptat oferta noastră timp de jumătate de an, dar această așteptare s-a meritat.

La finele lunii ianuarie a anului curent, biblioteca noastră a devenit parte a Programului Național *Novateca*, datorită acestui fapt astăzi avem în dotare două computere performante și o imprimantă.

Astfel, am anunțat cititorii dornici de instruire și am format două grupuri, iar la 1 martie, am dat start unui nou serviciu de bibliotecă – EASY IT, care are ca scop dezvoltarea competențelor de cunoaștere și utilizare a tehnologiilor informaționale pentru persoanele de vârstă a doua și a treia.

În fiecare zi de luni și miercuri ne întâlnim cu cei care ne-au spus că au puține competențe în utilizarea computerului, iar în zilele de marți și joi ne vedeam cu membrii grupului celor avansați, după cum au menționat chiar ei.

A fost o perioadă foarte productivă, iar discipolii au fost foarte conștiincioși și dornici de a cunoaște cât mai multe lucruri noi în domeniul tehnologiilor informaționale.

În urma livrării trainingurilor din cadrul serviciului, participanții și-au dezvoltat competențe și abilități de cunoaștere și utilizare a tehnologiilor informaționale. Ei au învățat care sunt componentele calculatorului, au învățat să utilizeze programul Word, au explorat internetul în lung și în lat, și-au creat cont pe Facebook, și-au creat o adresă de poștă electronică, au comunicat pe Skype. Toate acestea au fost condimentate cu jocuri de cunoaștere și energizare, care să nu lase loc de plictiseală și fiecare din ei să plece acasă împlinit.

De asemenea, în cadrul acestor instruirii l-am avut ca voluntar pe Valeriu Osadci, care, deși este pensionar, a acceptat să ne împărtășească din experiența sa de peste 40 de ani în domeniul IT.

La finele instruirilor, formabilii din grupul celor avansați ne-au spus că erau siguri de faptul că dețin cunoștințe destule în domeniu, însă frecventând aceste cursuri și-au dat seama că au aflat încă foarte multe lucruri care nu le cunosc, dar care le vor fi foarte utile.

Astfel, Eugenia Belova, una dintre participante, ne-a destăinuit că, datorită contului creat pe Facebook, a fost contactată de prietena sa din perioada studenției, care a invitat-o pe ea și pe fiica sa în vacanță în Turcia, oferindu-se să le achite și biletele de călătorie: „Sunt foarte bucurată că am frecventat aceste cursuri. Pe alocuri mă gândeam dacă aceste instruirii sunt chiar atât de necesare pentru mine. Acum îmi dau seama că nu am greșit. Știu cum să caut corect informația pe internet, știu cum să trimit un e-mail, dar cel mai îmbucurător fapt e că mă voi revedea cu prietena mea. Sunt încântată!”

La fel, participanții noștri au fost activi și pe rețelele de socializare, unde au venit și cu feedback foarte pozitiv, despre instruirii: „Mulțumim organizatorilor, formatorilor. Grupul nostru e încântat și noi nu numai că nu ne despărțim, dar așteptăm noi întâlniri și oferte. Zâmbim pentru că nu numai cunoștințe am obținut, dar întotdeauna primeam și o energie pozitivă pentru întreaga zi!”

Ceremonia de absolvire a ambelor grupuri a fost una specială. Timp de patru săptămâni, cât a durat cursul, participanții și noi, formatorii, ne-am apropiat foarte mult. S-a creat o frumoasă legătură de prietenie, care a adus emoții pe fețele noas-

tre în cea ultimă zi. Ca o frumoasă amintire, fiecare formabil a primit din partea bibliotecii un certificat personalizat.

Un sentiment de împlinire ne-a cuprins sufletul și ne bucură și acum, când

instruim un alt grup la EASY IT, pentru că e ușor să-ți dorești să cunoști și pentru că cunoașterea înseamnă împlinire.

ION VATAMANU – ATÂT DE MULT AL PĂMÂNTULUI

*Liuba MUNTEAN,
șef, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”;
Vera CATANĂ,
profesoară de limba și literatura română, IP Gimnaziul Peticeni, r-nul Călărași*

Biblioteca Centrală, pe 2 mai 2017, și-a bucurat prietenii, oferindu-le prilejul de a se delecta cu versul vatamanian, prin organizarea unui medalion literar-artistic cu genericul *Poezia lui Ion Vatamanu sub semnul idealului* pentru a celebra aniversarea a 80-a de la nașterea poetului.

La eveniment au fost prezenți directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, Mariana Harjevschi, fiica scriitorului, Leontina Vatamanu, coordonatorul cenaclului *Ideal Vasile Căpățână*, compozitorul Ilie Văluță și dr. conf. Victoria Fonari, pe post de moderator al evenimentului.

Elevii liceelor teoretice „Nicolae Sulac”, „Hyperion”, „Mihai Marinciuc” au prezentat un recital literar-muzical de excepție. Interesant lucru ni s-a părut faptul că poemul *A fi cinstit* a fost ales pentru recitare de cei mai mulți elevi. Oare subconștientul nostru ne șoptește că avem probleme la capitolul sinceritate și demnitate...? Iată ce scrie poetul: „A fi cinstit nicicând nu e târziu, / Și nu-i târziu să-ți aperi demnitatea, / Și nu-i târziu să-ți amintești de frate, / Și să nu uiți de mama și de tata. // Și nu-i târziu să mori, dacă-i dovada / Întregii tale vieți, cât ai iubit, / Că dacă ești, tu ești ne-nlocuit / Cu nimeni altul, decât numai cu tine...” (*A fi cinstit*)

Convins de faptul că destinul omului vine dintr-o chemare divină, lăsat să-și scrie pagina sa de istorie pe pământ, poetul Ion Vatamanu, întâi de toate, și-a pus viața în slujba cuvântului, apoi din fiecare zi trăită și-a croit câte o treaptă până a ajunge la altarul lui Orfeu, ca acolo să-și înceapă rugăciunea prin poezie.

Experiența unui astfel de exercițiu complex a trăit-o de-a lungul vieții și omul de litere Ion Vatamanu, fapt ce a determinat ca în amintirea poetului profesoara de limba și literatura română, Vera Catană, să dezvăluie câteva aspecte ale creației acestuia pornind de la tema comunicării *Limbasul esopic și versul alb – ecuația artistică a poetului Ion Vatamanu*, care-și probează actualitatea și importanța prin faptul că Ion Vatamanu, reprezentant al generației șaizeciste, este primul care a dat curs versului alb în perioada când ochiul vigilent al conducerii Imperiului Sovietic era ostil față de atare depășiri ale convenției impuse de regim.

Grigore Vieru mărturisea cu franchețe că „Ion Vatamanu face parte din generația de poeți care a debutat pe când rima era socotită piatră de hotar. Dincolo de ea era pământ «străin» și-o încercare de-a sări îngrădirea era socotită drept tră-

dare. Primul dintre noi a riscat Ion..." [4, p. 3], în ce privește limbajul esopic este unica modalitate prin care poeții timpului pot să-și exprime într-o oarecare măsură, dezacordul cu normele impuse de doctrina literară de atunci. Dar chiar și așa, poetului Ion Vatamanu i se aduc învinuiri de acțiuni subversive împotriva puterii de stat, stopându-se la etapa de corectură apariția volumului *De pe două margini de război* (1982). Deși aceste lovituri au lăsat răni în inima sa, totuși Ion Vatamanu a continuat să persevereze în materie de literatură.

Adrian Dinu Rachieru, în studiul *Poeții din Bucovina*, remarcă: „Vatamanu încearcă o învăluire interogativă pentru a palpa esențele, pentru a găsi cale de acces spre starea poetică, văzută deopotrivă ca spor cognitiv și câmp emotiv.” [3, p. 50] Condiția definitorie pentru a încerca să pătrundă în spațiul sacru al artei poetice este echilibrul dintre trăirea simțită și emoția așternută pe coala de hârtie prin coloritul stării de spirit imprimate în fiecare vers. O astfel de experiență e transpusă metaforic în secvența: „Am scris și-am șters, / Văzui că ies din univers. / Am șters în textul unor flori, / Și cuvintele veneau încet – / Ce-am scris cu brațul stâng / Am șters cu brațul drept.” (*Am scris și-am șters*)

Reluarea acțiunilor lirice de scriere și ștergere dezvăluie ritualul modelării cuvântului scris din aluatul sentimentelor ascunse în candela inimii, deși sunt inevitabile și momentele de criză, când inspirația se lasă așteptată provocând o sete arzătoare de seva cuvintelor: „Mi-i sete singular, de parcă fac dreptate, Unor cuvinte dragi, ce vor a se desparte, Repet în gând tăceri, cedez și mi se pare, Fântâna asta-i fără de izvoare.” (*Aștept un vers*)

Orice chemare spre împlinirea destinului e permanent însoțită de reminiscențele matricei spirituale în care poetul și-a legănat visurile copilăriei, moment care-l determină pe cercetătorul în domeniu Tudor Palladi să reliefeze următorul aspect: „Unitatea dintre ideea de om și de fiu al satului, setea continuă de adevărul muncii și al jertfirii de sine în memoria părinților încheagă acel unic tablou baladesc al satului, al baștinei ridicate la rang de simbol.” [2, p. 63] Poetul Ion Vatamanu cunoaște din plin tumultul interior pe care-l provoacă imposibilitatea de a spune sau a scrie într-o formulă firească graiului matern, adevărata culoare a emoției pe care o încearcă, acest moment e surprins și în versurile: „Căci eu de-acolo, din vecie / Cu neodihnă-am să te-ntreb: / Ce face el, frumosul verb? / Ce face el, străbun cuvântul, / Și cum e viața și pământul? / Căci eu de-acolo, din vecie, / Mai am a spune și a scrie.” (*Cuvintele limbii materne*)

Într-adevăr, eul liric se simte îndatorat de a crea și a menține neîntreruptă legătura dintre generații prin filiera cuvântului ce perpetuează tradițiile baștinei sale: „Ce face el, străbun cuvântul / Și cum e viața și pământul?” Să nu uităm că pământul e purtător de semnificații ancestrale, în cazul poeziei, mai ales.

La nivel de prozodie, poetul Ion Vatamanu încearcă să depășească limitele impuse de rigorile regimului, grație curajului pe care-l manifestă, poetul oferă

și celorlalți colegi de generație bucuria înprospătării imaginarului artistic cu vers alb, bucurie și uimire împărtășită de mai mulți maeștri ai literei scrise din Basarabia, după cum ne convinge afirmația viereană: „Trăiam cu toții bucuria descoperirii versului alb și liber. Spre marea noastră mirare, am aflat apoi, că dincolo fusese cu veacuri în urmă poezii noștri anonimi.” [4, p. 4] Un text relevant în materie de formă și fond este și cel intitulat sugestiv *Pământul poetului*, unde eul cucerește înălțimile prin simplitatea, dar nu și prin simplismul versului încredințat foii: „Poetul și pământul lui / În fereastră toamna / Galbene gutui... / Poetul și pământul drag – / Frunza care ține / Vara pe copac / Poetul și pământul sfânt – / Facile în amurg, / Alătura arzând.” (*Pământul poetului*)

Eul scoate din nou în relief triada laitmotivei preponderente: *pământ-frunză-pasăre* ce dezvăluie accentele valorice ale fondului moral spiritual potențat de Ion Vatamanu: legătura cu glia de unde izvorăște și rodește versul, luându-și zborul dincolo de orice graniță artificială ca menire, cum se întâmplă în cazul cenzurii sovietice care promova rima clișeizată, iar poetul atinge cu aripile culmile spațiului sacru

în care îi este deplin recunoscut cântecul: „E ora, iubito, de rugă, / În templul senin, la făclie, / Te uită: cuvântul în suflet se urcă, / În frunză – o clipă târzie... / E ora, iubito, e ora să cânt / În flaut adormitele zări. / Te uită: poetul mare-n cuvânt, / Iar cuvântul naște cântări.” (*Ora păsării*)

Necesitatea misiunii poetice de sensibilizare a maselor, de cultivare a frumosului, de păstrare a tot ce intră în tezaurul românesc, îl face pe eul liric să trezească conștiința poetică, atunci când pronunță aproape cu glas apocaliptic: „Sălbăticește cuvântul fără tine, poete, / Iar frunza uită să cânte. / Pe unde, poete, ți-i vocea acum? / Te-așteaptă acasă bătrânii părinți. / Poete, prin vatră fierbinte / Adu-le bunele două cuvinte.” (*Către poet*)

Pătruns de limbajul plastic care produce surprize în materie de expresie, George Meniuc recunoaște: „Ceea ce este important la Ion Vatamanu e că nu forțează limbajul, meditează așa cum îi este firesc să se exprime. Tendința lui se îndreaptă în albia unei atmosfere de confesiune.” [1, p. 3]

Un exemplu concludent este și textul *Ce vor scriitorii?*, un fel de testament literar prin care se decodifică obligația morală și cetățenească a celor ce se-ntrec în măies-

tria condeielor: „Există o stea, a noastră, aici, / O lacrimă-n desfacerea florii, / Fratele meu eu nu ți-s dușman – / Iată ce vor scriitorii... / Un grai să nu tacă, al nostru, aici, / Trezește-l în suflul viorii, / Fratele meu, deșteaptă-ți copiii – / Iată ce vor scriitorii...” (Ce vor scriitorii?)

Finalmente, conchidem că poetul Ion Vatamanu a făcut față încercărilor destinului, fără a-și păta conștiința, deoarece a știut să pună corect accentele valorice și și-a făcut din cuvânt și scut, și armă. Întregul itinerar al vieții sale este o lecție de viață din care generațiile posterioare învață

prețul unui nume cucerit în istoria culturii românești.

Referințe bibliografice

1. Meniuc George. Din prefața la cartea lui Ion Vatamanu *La mijlocul ierbii*. Chișinău: Cartea Moldovenească, 1967.
2. Palladi Tudor. *Ion Vatamanu*. În: Nistru, 1982, 6.
3. Rachieru Adrian Dinu. *Poezii din Bucovina*. Timișoara: Helicon, 1996.
4. Vieru Grigore. Din prefața la cartea lui Ion Vatamanu *De ziua frunzei*. Chișinău: Literatura Artistică, 1977.

„ORA TV” LA BIBLIOTECA „TÂRGU-MUREȘ”

Ludmila STOIANOV,
Filiala „Târgu-Mureș”,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Abstract

Serviciul modern de bibliotecă Ora TV a fost lansat la Filiala „Târgu-Mureș” cu scopul de a familiariza micii cititori cu activitatea semenilor lor la realizarea emisiunilor radiofonice și televizate. Mulți dintre ei nu recunosc faptul că, pentru a fi credibili și convingători în comunicare, trebuie să vorbească expresiv, corect, să se exprime liber, să improvizeze, să-și depășească emoțiile și teama de a ține un discurs în fața microfonului sau în public. În cadrul ședințelor mi-am propus să studiem arta vorbirii pentru a le dezvolta viitorilor reporteri și prezentatori radio tv abilitățile de comunicare, oratorice și cele de socializare, activizându-le vocabularul, atenția și imaginația. Programul conține, de asemenea, și elemente de măiestrie actricească, copiii având misiunea de a juca diferite roluri, care le-ar antrena imaginația și spiritul de echipă, or, jocul de rol, până la urmă, este cea mai bună metodă de învățare! Un rol important în dezvoltarea abilităților de reporter și prezentator îl joacă și felul în care acesta se prez-

intă publicului. Aici ne vin în ajutor exercițiile și jocurile teatrale, care presupun, în primul rând, detensionarea musculară cu sunet, salutul și prezentarea, susținerea publică a unui discurs. Doar însușind aceste tehnici, realizăm că, de fapt, vorbirea în public nu este doar un talent dar și se învață!

Cuvinte-cheie: Biblioteca „Târgu-Mureș”, Ora TV, arta vorbirii, reporter, prezentator.

Potrivit specialiștilor, numărul copiilor cu tulburări de vorbire a crescut alarmant în ultimii ani. Atunci când părinții și școala nu-și apleacă urechea asupra problemelor de comunicare ale copiilor, aceștia dau dovadă de o inteligență emoțională slab dezvoltată, au rezultate proaste la învățatură și ajung treptat în situația de a refuza să mai comunice verbal. Și e foarte trist că, programa școlară nu prevede ore de educare a vorbirii, fiind necesare încă din clasele primare. Specialiștii în materie recunosc că dezvoltarea vorbirii la copii

contribuie, în primul rând, la dezvoltarea emoțiilor, a intelectului și a personalității, în general. Acesta este punctul sensibil în care familia și școala au o importanță primordială.

Mark Twain, la timpul său, spunea: „Dacă oamenii ar învăța să meargă și să vorbească așa cum sunt învățați să scrie și să citească, toată lumea ar șchiopăta și s-ar bâlbâi.” Ne confruntăm cu o problemă veche cât lumea. Din păcate însă, cei mai mulți dintre noi nu recunosc faptul că, pentru a fi credibili și convingători, în comunicare trebuie să se vorbească expresiv, corect, să se exprime liber, să improvizeze, să-și depășească emoțiile și teama de a ține un discurs în public. Cu alte cuvinte, dacă vrem ca mesajele noastre să fie puternice și să se facă auzite, atunci trebuie să le oferim o interpretare puternică. Dar acest lucru e imposibil de realizat fără voce! Vocea face parte din noi. La fel ca și înfățișarea este o expresie a individualității noastre. Vocea fiecăruia dintre noi e unică și ea conține toată istoria vieții noastre, reflectând nivelul de încredere în sine, propriile temeri, frici, bucurii, idealuri. Vocea este instrumentul care trebuie acordat

și antrenat în permanență, aidoma unui instrument muzical.

Serviciul modern de bibliotecă *Ora TV*, are drept scop dezvoltarea abilităților de comunicare și oratorie la copii. A fost lansat la Biblioteca „Târgu-Mureș” în preajma Zilei Televiziunii și Radioului pentru copii și vine să familiarizeze micii cititori cu activitatea semenilor lor la realizarea emisiunilor radiofonice și televizate. Mulți dintre ei se visează prezentatori de știri, reporteri și moderatori de evenimente, dar puțini înțeleg că, pentru a fi credibili și convingători în fața microfoanelor sau a camerelor de luat vederi, trebuie să vorbească corect, expresiv, clar și concludent.

Este regretabil faptul că astăzi copiii comunică mai mult virtual și, atunci când sunt nevoiți să se exprime oral sau în scris, întâmpină dificultăți. Mulți nu-și pot înșira gândurile pe hârtie și au grave probleme de pronunție: înlocuiesc unele sunete cu altele, schimbă ordinea silabelor în cuvinte sau nu le pronunță deloc.

Aici intervine misiunea celor care își asumă marea responsabilitate de a educa și modela vorbirea, de a ajuta copiii să se facă remarcați și auziți. De la această idee a pornit și serviciul „Ora TV” în ca-

drul Bibliotecii „Târgu-Mureș”, care va întruni 14 ședințe. Pe parcursul primelor șase întruniri ne-am propus să studiem arta vorbirii pentru a dezvolta la copii abilitățile de comunicare, oratorice și cele de socializare. Doar însușind aceste deprinderi, mesajul micilor reporteri și prezentatori TV va deveni explicit și plin de sens. Programul conține și elemente de măiestrie actorească, copiii având misiunea de a juca roluri precum: reporter TV, prezentator de știri, atât în fața camerei de luat vederi, cât și în fața publicului. Grupul-țintă sunt copiii cu vârsta cuprinsă între 8-12 ani.

Am ferma convingere și susțin întru totul afirmația Martei Novăceanu, reporter și realizator de emisiuni radio și TV din România, că „arta vorbirii nu este un moft, ci o necesitate pentru fiecare dintre noi. Pentru că învățăm să vorbim înainte de a învăța să citim. Din acest motiv, putem afirma că suntem ce și cum vorbim”.

Chiar de la primele ședințe am încercat să scot la iveală abilitățile de comunicare ale copiilor și cele de orator prin intermediul exercițiilor specifice pentru dicție, frământărilor de limbă, dar și a jocurilor ce contribuie la dezvoltarea limbajului,

pronunției și articulării cuvintelor. Acestea includ setul de bază pentru încălzirea aparatului verbo-vocal, exerciții și tehnici de detensionare musculară și emoțională atât pentru emisia vocală în grup, cât și individuală. Exersând intensitatea, ritmul și timbrul vorbirii, copiii își dezvoltă deprinderea de a-și gestiona și detensiona emoțiile, însușesc tehnici de improvizare și eliberare vocală. Or, emoțiile sunt cele care ne destabilizează de cele mai multe ori în vorbirea în public sau în susținerea unui dialog. Tot ele sunt cele care ne pun în valoare în aceleași circumstanțe, cu condiția ca noi să le folosim drept atuurile și să nu ajungem în faza de trac. Pentru această etapă se folosesc exerciții și tehnici specifice de arta actorului, discurs public și tehnica vorbirii – controlul respirației pe durata unei comunicări publice; joc de rol pentru controlul emoțiilor; exersarea și captarea atenției; dezvoltarea observației; discurs în grup pe tema *Cel mai / cea mai... experiență personală*, de asemenea și tehnici de descoperire a potențialului de vulnerabilitate a fiecărui participant.

Un rol important în dezvoltarea abilităților de reporter și prezentator îl joacă și felul în care acesta se prezintă publicu-

lui, or, vorbirea, în acest caz, este legată direct de felul în care persoana stă pe picioare sau așezat pe un scaun. Respirația, în acest caz, se modifică în funcție de poziția corporală și de viața emoțională, de stimulii exteriori. Felul în care persoana respiră este strâns legat de felul în care omul gândește și de modul în care se raportează la public, viață și semenii săi. Aici ne vin în ajutor exercițiile și jocurile teatrale pentru detensionarea musculară, antrenarea imaginației, exersarea muncii în echipă și antrenarea spiritului de echipă, dar și jocul de rol, care, până la urmă, este cea mai bună metodă de învățare!

Jocul și nu joacă! Aceasta este o diferență pe care o învățăm în primul rând cu copiii participanți la serviciul „Ora TV”. Actoria nu este o joacă, ci o meserie care se învață prin joc. Jocul este cea mai liberă formă de cunoaștere și autocunoaștere. Pentru copii, experiența jocurilor teatrale este foarte plăcută, relaxantă și, cel mai important, foarte eficientă! Doar prin jocuri specifice, aceștia învață să se miște prin sală într-un spațiu public captând atenția; să se exprime cu impactul dorit într-o comunicare sau într-un dialog public; să susțină un discurs public fără

emoții, dar să creeze emoții; să-și privească interlocutorul, să-și asculte publicul, simțindu-se confortabil și încrezut în sine. Doar însușind aceste tehnici, realizăm că, de fapt, vorbirea în public nu este doar un talent, dar și se învață!

La teatru, un actor stă pe scenă și o sală întreagă e atentă la ceea ce face și spune. De unde are atâta încredere în sine și în vocea sa? Cum de se aude până în ultimul rând? Oare fiecare dintre noi s-ar descurca la fel ca el? Răspunsul este simplu: „Da! Cum? Prin exerciții simple, dar speciale, care vin din culisele artei actoricești, care presupun, în primul rând, detensionarea musculară cu sunet, salutul și prezentarea, susținerea publică a unui discurs.”

Mi-am propus să dezvoltăm aceste abilități cu elemente de artă actoricească în cadrul a cinci ședințe din cele paisprezece planificate pentru serviciul „Ora TV”.

Mi-ar plăcea să menționez că, antrenând și încălzind aparatul verbo-vocal, de o mare popularitate în rândurile copiilor se bucură frământările de limbă, pronunțarea silabelor cu ajutorul consoanelor dentare și labiale, dar și jocurile de dezvoltare a vorbirii cu conținut informativ-cognitiv. Acestea activează vocabularul și

cunoștințele copiilor, le dezvoltă atenția și imaginația.

Frământări de limbă

„Un moș cu un coș, /
În coș – un cocoș /
Moșul cu coșul, /
Coșul cu cocoșul.”

„Stan stă-n castan ca stânca. /
Stan stă-n castan. /
Stânca stă-n castan ca Stan.”

Cuvântul interzis („primăvara”)

Întrebare:

– Când se topește zăpada?

Răspuns:

– Zăpada se topește în anotimpul când înfloresc ghiociei.

Întrebare:

– Când înfloresc ghiociei?

Răspuns:

– Când se topește zăpada.

Întrebare:

– Despre ce anotimp se vorbește în această poezie? „Primăvară, primăvară, /
Vino iar la noi în țară!”

Răspuns:

– Despre anotimpul care urmează după iarnă.

Întrebare:

– Când sosesc păsările călătoare?

Răspuns:

– Când încep să înflorească pomii.

Să completăm propoziția

E un joc ce formează la copii deprinderile de a completa propoziții când le lipsește subiectul sau predicatul (realizând acordul între subiect și predicat): 1) (Cine?) . . . merge la școală. (Elevul); 2) (Cine?) . . . coase haina. (Croitorul); 3) Fetița (Ce face?) . . . la plimbare cu păpușa. (merge); 4) Albina (Ce face?) . . . din floare în floare. (zboară).

Cuvinte-perechi

Un joc ce activează vocabularul, consolidând cunoștințele despre sinonime și antonime.

a) arbore – copac; gri – cenușiu; țară – patrie; prieten – amic; steag – drapel;

b) noapte – zi; coboară – urcă; mic – mare; alb – negru; prieten – dușman; pace – război.

Jocurile teatrale specifice vorbirii și pronunției sunt, de asemenea, în topul preferințelor copiilor. Modalitatea de exersare a cititului, intrând în pielea personajului, îi ajută pe copii să câștige mai multă încredere în sine, în capacitatea lor de a vorbi și de a se exprima în public. Vreau să cred că prin implicarea activă a copiilor în a citi și, pe viitor, chiar a pune în scenă diferite fabule și povești, îi vom ajuta să înțeleagă și să exploreze lumea reală și imaginară, să epateze cu personajele cărților citite și să iubească lectura.

Serviciul va culmina cu mult așteptate jocuri, unde fiecare participant va interpreta un rol, fie de reporter, fie de prezentator de știri sau emisiune de divertisment. Iar în final eroii noștri vor beneficia de o excursie la Televiziunea Națională, unde vor avea ocazia să facă cunoștință cu vedetele TV și cu munca celor ce activează în culisele unei televiziuni.

Inițiind acest serviciu, ne-am propus să-i facem pe copii să conștientizeze importanța învățării vorbirii corecte, să le dezvoltăm, în măsura posibilităților, dragostea și bunul gust pentru limbă, pronunție și exprimare... Or, până la urmă, fiecare e responsabil de dezvoltarea personală... doar că ne-ar plăcea ca la acest proces să-și aducă contribuția atât școala, cât și familia.

EMOȚII LEGĂNATE PE VAL DE DUNĂRE

Ana OSTAȘEVȘCHI,
masterand, Universitatea de Stat din Tiraspol,
bibliotecar, Filiala „Ovidius”, BM „B.P. Hasdeu”

„Copilul râde:

«Înțelepciunea și iubirea mea e jocul.»

Tânărul cântă:

«Jocul și înțelepciunea mea e iubirea.»

Bătrânul tace:

«Iubirea și jocul meu e înțelepciunea.»”

(Lucian Blaga)

Trei ființe și trei substantive inversate în funcție de vârstă și de aspirațiile acestor persoane. Conștientizăm că această compoziție dintre oameni și lucruri nu are margini, iar înțelepciunea, deși e percepută diferit, e percepută corect, căci copilul, tânărul și bătrânul sunt potențialii utilizatori ai bibliotecii, iar înțelepciunea, jocul și iubirea sunt înțelese variat ca și cărțile pe care le consultă.

Despre oameni și biblioteci, despre bibliotecari și utilizatori, despre necesități și realizări, despre metode și mijloace de la oameni pentru oameni. Fiind la cea de-a doua etapă a aforismului blagian,

am parcurs sute de kilometri cu gândul că trec hotarul țării ca pe un joc pentru a surprinde de dincolo înțelepciunea românilor de pretutindeni și a le asambla cu iubirea mea de ascultător fidel.

Totul a fost așa cum am preconizat, doar că trecând hotarul țării am conștientizat, de fapt, că m-am pornit de acasă și am ajuns tot acasă, nu s-a schimbat nimic, limba era aceeași, amabilitatea și cumsecădenia oamenilor era la fel, unica diferență era natura, priveliștea ce dădea un ton de nedescris anturajului și oamenilor pe care i-am cunoscut la Brăila, la cea de-a VII-a ediție a Simpozionului național *Mijloace moderne de atragere a publicului în biblioteci*, 30-31 mai, timp în care am auzit și am văzut, am aflat și am notat toate ideile și activitățile propuse și testate de către colegii noștri din București și Arad, din Argeș și Botoșani, din Brașov și Constanța, din Gorj și Galați, din Ialomița și Neamț, din Olt și Teleorman,

din Vrancea și comuna Botoroaga, județul Teleorman.

Sunt prea puține la număr adjectivele care ar putea caracteriza starea mea de spirit, emoțiile pe care le-am trăit la maxim alături de cei ce ne-au umplut bagajul cu educație nonformală, cu informații benefice, în primul rând, pentru noi, ca oameni, după care ca bibliotecari și, în același timp, utilizatori.

Am avut atâtea priorități, începând cu valorile Dunării, care ne-au legănat pe ponton și ne-au surprins prin imaginea vie a naturii, și continuând cu informațiile și comunicările pe care le-am absorbit până la ultima picătură, căci m-au învățat cum să mă feresc de știri false, ceea ce a constituit un supliment la educația media, m-am bucurat de salutul „Moromeților” din Teleorman cu stil și etichetă, cu bunele maniere pentru adulți, căci „cel mai greu lucru pentru copii e să învețe bunele maniere fără să le vadă la nimeni”.

De la stilul manierat al adulților la „Școala părinților” instituită de Biblioteca „Duliu Zamfirescu”, care ne-au familiarizat cu unele greșeli întâlnite frecvent în relația părinți-copii și, evident, metode de soluționare a acestora.

Impresii plăcute au rămas în urma „Caravanei cu povești” din București, a clubului „BiblioVacanța”, a „Dimineții de lectură” de la Galați, precum și a „Artei de a vorbi frumos și convingător”, fiindcă comunicarea, de fapt, e mai mult decât un mijloc de atragere a publicului în bibliotecă, ea este arma cu care fie că știrbești, fie câștigi încrederea oamenilor.

Studiile eminescologice și colecționarea monedelor de la Botoșani m-au fascinat la fel de mult precum „Turțița năzdrăvană”, „Culoare-n inimă și-n mâini de copil”, practicate la Biblioteca Județeană „Ion Minulescu”.

Aspirațiile tinerilor sunt mari, așa că o atenție sporită am acordat proiectelor elaborate și implementate de către bibliotecari, printre care proiectul-pilot *Fata moșului și Biblioteca Orașului*, care m-a surprins prin titlu și prin legătura dintre personajele poveștii și cuvintele-cheie „carte / bibliotecă / copil”. Proiectul *Prietenie altfel... pe o sfoară*, care m-a intrigat prin relațiile de parteneriat în ascensiune, de la 10 biblioteci anul trecut la 42 de biblioteci anul acesta, care nu se obosesc să pună imaginația utilizatorilor în acțiune și să facă un schimb de experiență cu bibliotecile implicate.

Mi-a trezit interesul și „Presa veche” de la Constanța, de la Biblioteca Județeană „Ioan Roman”, cu care avem o istorie aparte și totuși o istorie similară pentru moment, căci ei studiază presa veche „între pagină și ecran”, iar noi studiem cărțile, „de la cărțile de lut până la cărțile E-book”.

Dacă Mihaela Blaga ne-a demonstrat că e posibil să transformi un grup de copii în povestitori profesioniști, eu nu am ezitat să utilizez această metodă în cadrul serviciului „Povestea copilăriei”, sigur cu anumite adaptări, dar cu un succes la lectură și un adaos la numărul participanților, din care considerent sunt extrem de recunoscătoare.

La final de simpozion am fost delectați cu unele tradiții și obiceiuri, precum „Călușul dobrogean”, un joc bărbătesc, practicat în ziua de Rusalii, capabil să ridice buna dispoziție și să atragă publicul la bibliotecă, lângă cei care-l joacă și mențin acest obicei de vară, de care nu am auzit prin părțile noastre.

Rolul meu la acest simpozion nu a fost doar de ascultător fidel, nu doar de receptor, ci și de emițător, căci am prezentat comunicarea *Serviciul modern de bibliotecă „Micii cercetători ecologiști”*, serviciu desfășurat bilunar la Biblioteca „Ovidius”, bazat pe metode activ-participative, metode care presupun o învățare prin comunicare, prin colaborare, generând o ploaie de idei, opinii și argumente. Astfel, copiii au ajuns să stabilească relații cu natura. Să devină prietenii ei, să mărsăluiască pe străzile Chișinăului pentru a înmâna fluturași cu mesaj educativ.

Emoțiile s-au risipit, pentru moment nu le pot reda la fel ca atunci, când le-am trăit și le-am simțit cu întregul meu corp, transmițând publicului nu doar informația, dar și emoțiile pe care le-am notat imediat, după cum urmează: „Nu știu dacă am

mai avut vreodată emoții așa de mari, emoții pe care le-am legănat pe val de Dunăre, emoții pe care le-am transmis publicului din întreaga Românie prin intermediul comunicării la Simpozionul național «Mijloace moderne de atragere a publicului în bibliotecă», ediția a VII-a, Brăila, România. Un lucru e cert, am învins emoțiile și am conștientizat că am cules câte ceva din experiența lor, am respirat adânc aer de Dunăre și am admirat totul, căci într-adevăr am avut ce admira.”

Unele lucruri aș dori să dureze o veșnicie, doar din motivul contribuției pe care o au asupra personalității mele, mărimdu-mi nivelul de cunoștințe și oferindu-mi satisfacția de care am nevoie pentru a fi fericită și împlinită. Acesta este tabloul Simpozionului național de la Brăila. Acesta este efectul Dunării care te calmează și te face să-ți dorești mai multe realizări. Acesta este succesul și visul realizat, de a cunoaște oameni, de-a interacționa cu ei, de-a te „molipsi” de cunoștințele, optimismul și abilitățile acestora, de-a trăi intens viața în spiritul lor, de-a o trăi altfel, așa cum sunt toate activitățile implementate în ultimul timp la bibliotecă „altfel”.

Nu găsesc alte cuvinte, decât un „mulțumesc” pentru organizare, pentru excursia istorică în bezna Brăilei, pentru vizita la muzeul de pe ponton, pentru formare profesională, după cum afirma un coleg din Arad: „Să fii bibliotecar e o artă!” O artă pe care eu am conștientizat-o de abia acum, sinceră să fiu, cu câteva luni în urmă. Un mare și sincer mulțumesc tuturor, în special, organizatorilor: managerului Dragoș Adrian Neagu și moderatorului, șef al Serviciului relații cu publicul, dr. Eduard Claudiu Brăileanu.

Oameni și biblioteci, biblioteci și oameni e axa unică ce direcționează înțelepciunea, indiferent de cele două cuvinte ce o constituie, joc sau iubire.

LANSAREA ENCICLOPEDIIEI PERSONALITĂȚILOR BULGARE LA BIBLIOTECA „HRISTO BOTEV”

Angela OLĂRESCU,
șef, Filiala „Hristo Botev”

Recent, pe 19 aprilie curent, la Filiala „Hristo Botev” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” s-au întrunit reprezentanți ai organizațiilor publice culturale și științifice bulgărești, scriitori, cercetători științifici pentru a asista și a participa la lansarea enciclopediei *Болгары в Российской империи, СССР, странах Балтии и СНГ* (vol. 2), scrisă de academicianul Mihail Stancev. Cartea nominalizată reprezintă un volum enciclopedic biografic. Prezenți au fost și reprezentanții mass-media: emisiunea *Unda Bugeacului* (Moldova 1) și emisiunea *RadioMegdan* (Radio Moldova).

Moderatorul activității, dl Ivan Dumitru, dr. în istorie, a deschis evenimentul dat și a trasat principalele momente din viața și activitatea științifică a acad. Mi-

hail Stancev. Din spusele savantului moldovean aflăm că M. Stancev s-a născut în anul 1953 în orașul Tahirkuli (Kazahstan). În anii '40 ai sec XX (perioada represaliilor staliniste) părinții lui au fost ridicați din satul Corten, r-nul Ceadâr-Lunga, și plasați pentru trai în Kazahstan. După moartea mamei sale familia se reîntoarce în satul natal Corten. Aici a absolvit școala medie nr. 4. În anul 1970 devine student la Facultatea de istorie a Universității de Stat din orașul Harkov (Ucraina). În anul 1975, după absolvirea Universității, este repartizat în calitate de profesor la un institut din Sevastopol, dar din 1976 activează ca lector conferențiar la Universitatea de Stat din orașul Harkov. Este autorul a circa 20 de monografii și a peste 200 de lucrări ști-

ințifice consacrate culturii, istoriei Bulgari-
ei, diasporei bulgare. A deținut mai multe
funcții de stat. Este decorat cu distincții
înalte, fiind apreciat pentru munca enor-
mă depusă pe parcursul anilor în folosul
comunității bulgare.

După prezentarea biografiei lui M.
Stancev, au urmat discursurile celor care
au citit cartea autorului. Istoricul Ivan Grec,
dr. în istorie, a vorbit despre importanța
acestui volum enciclopedic, căci în el se
regăsesc bulgari din diferite perioade ale
timpului, chiar din secolul XVI. Totodată
el și-a exprimat dorința ca volumul dat să
aibă continuare, fiindcă în carte nu sunt in-
cluse toate personalitățile bulgare. A făcut
o comparație între volumul I și volumul II.
A caracterizat pe scurt și volumul I (editat
în 2011), ce conține statistici referitor la
numărul bulgarilor din țările unde ei locu-
iesc.

Ivan Zabunov, dr. în istorie, a expri-
mat mulțumiri din partea istoricilor pen-
tru apariția cărții *Болгары в Российской империи, СССР, странах Балтии и СНГ*
(vol. 2), menționând că ea conține un ma-
terial istoric bogat și valoros.

Scriitorul Nicolai Curtev, dr. în filologie,
răscolind memoria, s-a pronunțat despre
prietenia sa cu acad. M. Stancev, care a în-
ceput în timpul vizitei savantului bulgar în
satul Valea Perjei, r-nul Taraclia.

Dna Nadejda Cara, dr. în filologie, în
luarea sa de cuvânt a vorbit cu multă in-
spirație, punând în evidență valoarea vo-
lumului și necesitatea ei pe parcursul ani-
lor pentru tânăra generație. A menționat
că este mândră de faptul că se regăsește
printre personalitățile din volumul dat.

Acad. Mihail Stancev a prezentat car-
tea și a menționat că lucrarea este dedica-
tă personalităților marcante ale diasporei
bulgare din Imperiul Rus, URSS și țările
ex-sovietice, care au un aport însemnat
nu numai în istoria fostului imperiu rus și
sovietic, dar și a statului bulgar de după

eliberarea națională de sub jugul oto-
man. Autorul a publicat biografiile unor
oameni emeriți ai diasporei bulgare din
Rusia, Ucraina, Moldova, Kazahstan, țările
baltice și alte state din spațiul CSI, care în
perioada contemporană au stat la baza re-
nașterii identității bulgare și au contribuit
la dezvoltarea țărilor în care ei locuiesc și
activează.

Cu o deosebită plăcere a prezentat
informația despre câtă populație bulgară
locuiește în diferite țări, fotografiile din
arhivă, împărtășind cunoștințe în desco-
perirea diferitor idei și a menționat unele
personalități bulgare ce nu dispun de in-
formație necesară despre ei. A menționat
că va cerceta și va analiza documente din
arhivă, dar roagă să fie ajutat de cei care
dispun de informație referitor la persona-
lități bulgare din diferite țări ale lumii sau
despre rudele lor apropiate.

A notat faptul că s-a dedicat integral
cercetării, munca nu a fost ușoară, le mul-
țumește celor care s-au inclus energic în
această activitate, cu dăruire transmițând
la timpul convenit materialul necesar pen-
tru volumul dat, a povestit cum selecta in-
formații de la bibliotecă, cum trecea hota-
rul în Ucraina atunci când aveau loc lupte,
cum uneori era întors înapoi de la hotarul
țării, dar era nevoit să se supună, căci altfel
își puneia viața în pericol. A avut un mare
avantaj de a întâlni în viața sa oameni cu
caracter, prieteni adevărați, de care este
legat până în prezent.

Acad. Mihail Stancev a declarat că în
volumul următor va include personalități
ce nu sunt incluse în volumul II, dar va fi
completat și cu informație despre satele,
orașele, municipiile cu populație bulgară.
În cadrul activității unii din cei prezenți
s-au implicat activ în discuții și și-au îm-
părtășit gândurile despre unele persona-
lități din secolul XIX.

În încheiere, subsemnata a menționat
că este bucuroasă că biblioteca a devenit

iarăși un loc unde reprezentanții intelectualității bulgare de pretutindeni își pot prezenta rezultatele activității științifice pentru confracții lor din Basarabia. Suntem mândri că dl academician Mihail Stancev a ocupat un loc bine meritat în rândul acestor personalități de vază, mai cu seamă că el provine din plaiul moldav. Meritele lui Mihail Stancev sunt apreciate la nivel internațional, de aceea și noi i-am înmănat o diplomă de merit, care exprimă recunoștința pentru ceea ce a făcut în activitatea sa științifică, nu numai a noastră ca instituție, dar și a cititorilor, care permanent solicită cărțile lui. Sperăm la o colaborare

rodnică în viitor cu academicianul Mihail Stancev.

Mihail Stancev a donat bibliotecii o carte cu autograf. Le-a mulțumit participanților pentru prezență. Apoi și alți scriitori prezenți la activitate ne-au donat cărți cu autograf. Suntem bucuroși de impactul pozitiv al activității. Cărțile aduse în dar: Nicolai Curtev – cinci volume, Nico Stoiianov – patru volume, Stepan Bulgar – un volum și din partea Asociației Moldovenilor din Italia „AssoMoldave” – un volum.

Participanții la eveniment s-au ales cu o informație prețioasă, au fost invitați să se documenteze din această carte valoroasă.

EUROPA MAI APROAPE

*Liuba MUNTEAN,
șef, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”*

În fiecare an, pe data de 9 mai se serbează Ziua Europei. Sărbătorirea Zilei Uniunii Europene marchează istorica declarație, de la 9 mai 1950, a ministrului francez de externe Robert Schuman, care a citit în fața presei internaționale o declarație prin care chema Franța, Germania și alte state europene să-și pună în comun producțiile de cărbune și oțel, așezând astfel piatra

de temelie a unei federații europene. În 1985, liderii UE, întruniți la summitul de la Milano, au decis ca la data de 9 mai să fie sărbătorită **Ziua Europei**.

Orice țară care alege în mod democratic să adere la UE preia și valorile fundamentale de pace și solidaritate ale Uniunii. Aceste valori prind contur prin dezvoltarea economică și socială (care însă ține

cont de dimensiunile de mediu și regională) și prin garantarea unui nivel de viață decent pentru toți cetățenii.

Biblioteca Centrală a sărbătorit Ziua Europei prin câteva evenimente reprezentative. Pe 10 mai 2017 a avut loc discuția-dezbatere *Ziua Europei: perspectivele Republicii Moldova de integrare în UE*. Istoricii Anatol Petrencu și Alexandru Moraru au fost liderii de opinie la subiectul privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană demonstrând participanților beneficiile, dar și riscurile incluziunii. Tot în cadrul acestui eveniment a avut loc lansarea volumului *Vremurile în care am trăit* de Efim Șalin și prezentarea volumelor *Arhivele Memoriei. Recuperarea*

și valorificarea istorică a memoriei victimelor regimului totalitar-comunist din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească: memorii, documente, studii de caz, vol. I: Cercetări realizate în localitățile din centrul Republicii Moldova (editor Ludmila Cojocaru); *Arhivele Memoriei. Recuperarea și valorificarea istorică a memoriei victimelor regimului totalitar-comunist din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească: memorii, documente, studii de caz, vol. II: Cercetări realizate în localitățile din sudul Republicii Moldova* (editor Elena Postică); *Arhivele Memoriei. Recuperarea și valorificarea istorică a memoriei victimelor regimului totalitar-comunist din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească: memorii,*

documente, studii de caz, vol. III: Cercetări realizate în localitățile din nordul Republicii Moldova (editor Lidia Pădureac).

La data de 11 mai 2017 s-a desfășurat concursul *EU și UE*. La activitate au participat elevii LT „Gheorghe Asachi” din capitală. Liuba Muntean, șefa Bibliotecii Centrale, a venit în fața tinerilor cu o prezentare despre semnificația zilei de 9 Mai, simbolurile UE, cele mai importante instituții ale ei etc. De asemenea, a fost prezentat Centrul de Informare al Uniunii Europene (proiect pilot lansat de către Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova, implementat de BDR Associates Moldova în parteneriat cu programul *Novateca*). Tinerii au aflat că pot avea acces la toate resursele digitale ale Uniunii Europene, că pot obține orice informații din biblioteca digitală a UE, o bibliotecă și o arhivă a publicațiilor care datează din 1952 și care conține peste 110 000 de titluri și 235 000 de versiuni electronice corespunzătoare (PDF-uri, cărți electronice), în mai mult de 50 de limbi, inclusiv limba română accesând EUbookshop.eu.

La final participanții au trebuit să răspundă la o serie de întrebări și să demonstreze cunoașterea noțiunilor legate de Uniunea Europeană. Cei mai activi au fost premiați cu tricouri, chipiuri, căni și umbrela marca UE.

Îmbucurător este faptul că tinerii s-au arătat preocupați de viitorul european al Republicii Moldova și au încercat să-și expună ideile legate de contribuția Republicii Moldova la viitorul comunității europene.

Săptămâna dedicată Zilei Europei s-a încheiat cu un vernisaj inedit de fotografii cu genericul *Instantanee europene...*, autori Andrei și Adrian Viziru. Oaspeții bibliotecii au posibilitatea să admire în perioada 12-31 mai 2017 imagini surprinse în cele mai pitorești orașe din întreaga Europă. În obiectivul fotografiilor au intrat unele dintre cele mai atrăgătoare imagini – străzi europene, parcuri, monumente arhitecturale etc. Autorul expoziției, Andrei Viziru, are câte o istorioară pentru fiecare fotografie, niciuna din ele nu a fost făcută la întâmplare. Publicul a rămas entuziasmat de virtuala călătorie prin orașele europene.

Bineînțeles că integrarea Moldovei în UE nu va avea loc nici într-o zi, nici în câțiva ani. Mai există numeroase deficiențe și imperfecțiuni evidente, inclusiv pentru că proiectul început după cel de-al Doilea Război Mondial este încă unul nou în istorie. Dar Uniunea Europeană se află în slujba cetățenilor săi. Cetățeni care, păstrându-și valorile, obiceiurile și limba, ar trebui să se simtă – și se simt! – în Europa ca acasă.

ISTORII DE SUCCES

BIBLIOTECA „HRISTO BOTEV” – UN FOCAR NESTINGHERIT AL CULTURII BULGARE ÎN CHIȘINĂU

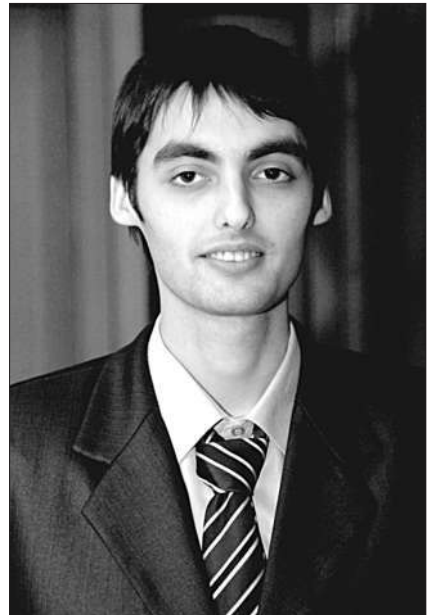
*Dr. în istorie Ivan DUMINICA,
Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM*

Prima dată am vizitat Biblioteca „Hristo Botev” în anul 2008, fiind preocupat de istoria bulgarilor din Basarabia. Aici am avut posibilitatea de a studia literatură de specialitate (istoria satelor bulgare din Moldova, biografii ale unor personalități ilustre, creștomații și enciclopedii), care mi-au fost de folos în acumularea materialului necesar la elaborarea tezei mele de licență. Chiar atunci când am făcut masteratul și doctoratul în Bulgaria (2010-2014) continuam să studiez materialele din fondul bogat cu cărți de care dispune Biblioteca „Hristo Botev”. M-a mirat foarte mult faptul că biblioteca are la dispoziție o arhivă bogată, în care sunt păstrate și ziare bulgare vechi, din secolul XIX: *Țarigradski vestnik, Svoboda, Zname, Nova Bălgaria, Duma*, pe care nu le găsești nici în Arhiva Națională a Republicii Moldova.

După ce am devenit doctor în istorie, datorită activității mele științifice, Biblioteca „Hristo Botev” a căpătat pentru mine un rol mai deosebit. Aici, cu suportul direct al bibliotecarilor, am prezentat monografiile mele, care au ieșit de sub tipar la Chișinău, în 2013, 2015, 2016. De asemenea, în incinta acestei biblioteci, împreună cu Societatea Științifică a Bulgariștilor din Republica Moldova, am organizat diferite manifestări științifice, cum ar fi: simpozioane, mese rotunde, conferințe științifice. Este foarte important că în ultimii ani niciun eveniment aniversar legat de comunitatea bulgară din Chișinău nu se desfășoară fără impli-

care activă a Bibliotecii „Hristo Botev”. La promovarea istoriei trecutului și culturii bulgarilor basarabeni contribuie cu diferite expoziții de carte, discuții / dezbateri, medalioane literar-artistice, ceea ce, după părerea mea, vorbește despre faptul că biblioteca are un rol însemnat în mișcarea social-culturală a bulgarilor din Republica Moldova.

Am fost martor când anume în incinta bibliotecii s-au reconstituit multe tradiții deja uitate în unele sate bulgărești din sudul țării noastre, ceea ce vorbește că în ultimul timp, datorită echipei, aceasta a devenit un focar al culturii naționale

bulgare din Republica Moldova. În același timp, fiind preocupat și de relațiile moldo-bulgare multisekulare, pot să afirm cu certitudine că biblioteca deja poate să fie considerată un exemplu elocvent al relațiilor dintre două popoare. Și faptul că în bibliotecă activează o echipă multinațională vorbește despre atmosfera de toleranță și prietenie în colectiv.

În ultimul timp s-a intensificat parteneriatul bibliotecii cu multe organizații obștești și culturale bulgare din Republica Moldova și din străinătate. De aceea,

în timpul vizitelor diferitor delegații din Bulgaria în Republica Moldova, biblioteca este un punct obligatoriu de oprire a oaspeților care fac cunoștință cu activitatea acestei instituții. Toți rămân încântați de faptul că în Chișinău activează biblioteci pentru minorități naționale (bulgari, ucraineni, ruși, găgăuzi, polonezi, evrei), care se află în subordinea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (ceea ce rar se întâlnește în alte capitale), printre care un rol însemnat îl ocupă Biblioteca „Hristo Botev”.

„СИНЕМАРАС”: ИНОГДА НЕПРЕДВИДЕННОЕ, СТИХИЙНОЕ ПОДСКАЗЫВАЕТ НОВЫЙ ПОДХОД, МЕТОД, ПУТЬ...

*Ларуса БАРАБАШ,
Библиотека им. Христо Ботева*

Все началось в процессе обмена мнениями о прочитанных книгах. Совершенно непредвиденно и почти стихийно... Читатели библиотеки частенько возвращают прочитанные книги, обмениваясь мнениями с сотрудниками о понравившемся сюжете, прекрасном языке книги, об актуальной сегодня тематике и философских мыслях в канве рассказа, о любимых авторах и предпочитаемых жанрах литературы. Нередко обсуждение переходит от книги к экранизации произведения, и здесь есть чем поделиться друг с другом, либо узнать доселе неведомую информацию: удачно ли воплощен на экране роман, какова игра актеров и удалось ли воссоздать образы любимых литературных героев, расходится ли книга с фильмом и т.д. Словом, фильм приходит в нашу жизнь как ожившая книга и приносит нам не меньшее удовольствие от просмотра, чем от прочтения книги, как бы

дополняя ее, раскрывая ее отдельные стороны по-новому или в совершенно другом ракурсе.

Таким образом, благодаря современным техническим возможностям и уютной атмосфере нашего помещения, на свет появилась новая форма услуги под названием „СинемаРас”. Еженедельно, каждый вторник в 14.00 демонстрируем художественные фильмы различной тематики, направленности, многообразные в жанровом отношении, снятые на киностудиях всех континентов. Приоритетным является только один критерий отбора, фильм должен быть снят по сюжетам литературных произведений. Посещаемая группа немногочисленна (10-15 чел.) и в подавляющем большинстве состоит из пенсионеров, но забота о людях старшего поколения просто необходима в нашем социуме, в силу их материальной незащищенности и моральной невострребованности.

Не всегда читатели смотрят фильм после ознакомления с книгой, бывает и наоборот, просмотрев художественную ленту спрашивают: „А у вас в библиотеке есть эта книга? Очень хотелось бы почитать...“ Нас, специалистов культурно-информационного диапазона, всегда радует этот путь – фильм-книга, либо книга-фильм. В любом случае, как это прекрасно, что аудитория обращается к классике или современной литературе, к лучшим образцам печатного слова и замечательным, признанным во всем мире, кинолентам, обогащаясь при этом интеллектуально, эстетически, эмоционально. Перед показом фильма всегда происходит знакомство собравшихся с автором, произведением (хорошо, если книга имеется в наличии в фонде), режиссером и актерской труппой. А после просмотра всегда происходит обсуждение, редко, когда фильм оставляет кого-нибудь равнодушным. Иногда обмен мнениями, которые не всегда у всех совпадают, может вызвать полемику, даже спор, но это значит, что фильм вызвал бурю эмоций и оставил хорошее «послевкусие», которое каждый пронесет с собой в жизни еще длительное время.

Интеллектуальный досуг – именно так можно назвать простую форму нашей деятельности. Простую, но время и практика показали, что уже необходимо. С нетерпением, как оказалось, ждут каждый вторник наши кинозрители, а уходят всегда со словами теплой благодарности. Значит, ориентир был взят правильно, наши встречи, общение подобного рода, просмотр фильмов и приятное (не только) времяпрепровождение в стенах нашей библиотеки приносят людям определенное удовольствие, радость бытия, расцветившая монотонность повседневной реальности яркими красками. Какое колоссальное профессиональное счастье – быть нужным людям! Подтверждением сказанному являются отзывы наших зрителей и читателей одновременно:

- «Рада возможности узнать новых для себя авторов, режиссеров, актеров в клубе библиотеки им. Христо Ботева. Интересный подбор кинофильмов, рассказы об авторах и книгах библиотекаря Ларисы Барабаш. Благоприятная и добрая атмосфера, познавательные встречи, интересное об-

щение между людьми. Большое спасибо за предоставляемые услуги для ваших читателей.» (Татьяна Цигаш, 20.05.2017)

- «Дорогая наша Библиотека им. Христо Ботева и столь же дорогие сотрудники библиотеки, не устаем благодарить вас за истинное душевное отношение к нам – пенсионерам. Вы помогаете нам во всем - и в подборе литературы, и в просмотре хороших фильмов. Посещаем вас с большим удовольствием, читаем периодику, смотрим кинофильмы, общаемся и т.д. Большое, большое спасибо за все, что вы делаете.» (Наталья Бурмистрова, 29.05.2017)
- «Каждую неделю прихожу на просмотр фильмов в Болгарскую библиотеку вот уже два года. Очень нравится тематика фильмов – экранизация литературных произведений. О многих из них узнал впервые, просто восхищен подборкой коллекции фильмов. Очень интересная и познавательная форма работы ува-

жаемой мною библиотеки. Большое спасибо!» (Ефим Койшман, 26.05.2017.)

- «Выражаю благодарность клубу любителей кино филиала им. Христо Ботева города Кишинева за их творческий подход в подборе демонстрируемых фильмов, которые, в основном, сняты по литературным произведениям. Особенно актуально это сейчас, когда кинотеатры для нас недоступны в силу дороговизны билетов. Очень важно и общение в нашем клубе, обмен мнениями, новой информацией, в процессе которого узнаем много интересного. С уважением...» (Надежда Девятова, 29.05.2017)

Библиотеки в современном мире трансформируются и обращаются в повседневной практике к совсем нетипичным формам, используя все возможности технического оснащения, имеющиеся в наличии, для достойного исполнения своей благородной культурно-просветительской миссии в нашем обществе.

DE ZIUA BIBLIOTECARULUI

MESAJ DE ZIUA BIBLIOTECARULUI*

Mariana HARJEVSCHI,
președinte al ABRM

Onorată asistență,

Vă felicit respectuos cu ocazia Zilei bibliotecarului în Republica Moldova.

Deși, la o săptămână distanță sentimentul revederii, dar și al serbării rămâne același. Am lăsat anul acesta să se producă evenimentele în comunitățile și instituțiile din țară, dar și să fim alături de cei dragi la sărbătorile pascale, intemperiiile naturale care s-au abătut asupra țării noastre, să ne revedem azi, 3 mai.

Astfel, ediția din acest an a Zilei bibliotecarului a reușit să fie sincronizată cu Programul Zilei Naționale de Sensibilizare privind Bibliotecile, susținut de bibliotecile din învățământ (Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecă Russo” din Bălți), *Marșul lecturii* (organizat de Biblioteca Raională „D. Cantemir” din Ungheni). Diversele și amplele activități organizate de biblioteci în țară cu ocazia Zilei bibliotecarului, cu siguranță, au reușit să sensibilizeze opinia publică și factorii decizionali pentru o mai ireproșabilă, mai vizibilă și mai corectă percepție a importanței bibliotecarului. Ne bucură că susțineți această inițiativă.

E o zi specială pentru că ne permite să celebrăm împreună rolul pe care îl are biblioteca și bibliotecarul în comunități. Bibliotecile continuă să joace un rol crucial pentru a construi punți spre cunoaștere, ajută oameni să obțină noi competențe, să descopere istoria și cultura fiecărei comunități.

ABRM, care a ajuns la peste 2000 de membri, continuă, prin demersurile organizaționale, să promoveze profesia de bibliotecar și a instituției bibliotecare, să mențină un dialog profesional cu decidenții din administrația publică locală și centrală, pentru a obține o atitudine pozitivă față de nevoia de dezvoltare și modernizare a bibliotecilor, pentru ca serviciile oferite de acestea să corespundă cerințelor utilizatorilor.

În 2017 ABRM și-a propus sporirea dinamicii relațiilor de colaborare dintre filialele ABRM și structurile de guvernare pentru a menține relații funcționale și eficiente în folosul propriu al Asociației, asigurând dezvoltarea rețelei de membri, precum și fidelizarea acestora care continuă. Astfel, prin proiectul *Fii implicat*, se va consolida oferta educațională a ABRM, în mod special, în domeniul inovației. Va fi dezvoltat un suport curricular ce va asigura percepția, dar și aplicarea inovațiilor în biblioteci. La fel, printr-un alt proiect – *Împreună pentru comunitate* – prin diversitate, se va susține dezvoltarea serviciilor moderne de bibliotecă prin prisma aplicării unui management al proiectelor. În continuare se va implementa *Al treilea spațiu al comunității*, prin crearea cuiburilor democrației. Așa că fiți alături de noi!

Trăim într-o lume a extremelor, a contrastelor, a crizelor. Pe de o parte, ne bucurăm de faptul că munca noastră dă roade, că proiectele încep să se soldeze cu lucruri concrete și utile prin intermediul Programului *Novateca* și a altor programe internaționale, iar pe de altă parte, ne în-

* Mesaj rostit pe 3 mai 2017, în cadrul evenimentului de sărbătorire a Zilei bibliotecarului, în incinta Casei Guvernului.

tristăm când ne confruntăm cu reduceri semnificative de buget, când deciziile nu sunt benefice uneori pentru biblioteci și bibliotecari. Așa că acum, mai mult decât oricând, puterea de a trece peste momentele dificile vine din unitate și comunicare. Comunicarea cu autoritățile are un rol important în determinarea vieții profesionale, de comunitate, în general. Țin să mulțumesc Ministerului Culturii din Republica Moldova pentru susținerea consecventă acordată comunității bibliotecare. Iar, do vada că *Legea cu privire la biblioteci* a fost elaborată și tocmai urmează să aducă un suflu nou domeniului nostru este un succes al colaborării.

Vă invităm să ne susțineți în demersurile noastre și să dați curs și invitațiilor la cursurilor de formare continuă a personalului de bibliotecă din toate rețelele de biblioteci în cadrul Centrului Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari. Implicarea în procesul de formare continuă prin diverse cursuri de perfecționare și de recalificare pentru bibliotecari – atât la nivel instituțional, cât și național – va avea un impact enorm asupra evoluției profesionale. Dezvoltarea Dvs. profesiona-

lă va fi și succesul Dvs. în cariera pe care ați îmbrățișat-o.

Adresăm tuturor bibliotecarilor cele mai elevate cuvinte, exprimându-le întreaga admirație și recunoștință pentru fidelitate profesională întru promovarea culturii și a informației peste hotarele ei. Mult curaj și sănătate în continuare, multă prosperitate și încredere în ziua de mâine!

Să știți că Asociația este forumul nostru, al tuturor, la nivel național de influențare a politicianilor și factorilor de decizie, un instrument ce veghează interesele bibliotecilor și bibliotecarilor, un forum de integrare în comunitatea globală bibliotecară. Vă îndemn să faceți parte activ din ea.

Iar spiritul pozitiv, al meu personal și al colegilor Consiliului ABRM (Alina Mihaluță, Aliona Manciu, Tatiana Coșeri, Elena Pintilei, Angela Amorțitu, Nadejda Pădure, Zinaida Slutu, Liliana Gore, Aliona Badiur), care au organizat acest eveniment, al gazdei, care ne-a susținut în desfășurarea Zilei bibliotecarului prin oferirea acestei săli spațioase și moderne, susținerea partenerilor și a bibliotecilor, sper să vă influențeze și pe Dvs. pe parcursul acestei zile deosebite pentru profesia noastră.

ANEXE

**CONCURSUL NAȚIONAL CEL MAI BUN
BIBLIOTECAR 2016**

1. **Prian Tatiana**, bibliotecar principal – Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

2. **Proca Aliona**, șef oficiu – Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova

3. **Harea Maria**, șef serviciu – Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

4. **Rogot Lilia**, șef secție – Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” din Bălți

5. **Gumeni Svetlana**, șef oficiu – Filiala „Adam Mickiewicz”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

6. **Nosatii Aliona**, șef filială – Filiala N. Titulescu, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

**CONCURSUL NAȚIONAL CELE MAI
REUȘITE LUCRĂRI ÎN DOMENIUL BIBLIO-
TECONOMIEI ȘI ȘTIINȚELOR INFORMĂRII****SECȚIUNEA BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTI-
INȚA INFORMĂRII****Premiul I**

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Goian, Natalia. Prelucrarea informației : Manual pentru bibliotecile publice : [în vol.] / Natalia Goian ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Asoc. Bibliotecarilor din Rep. Moldova, Univ. de Stat din Moldova. – Chișinău : [s.n.], 2016 (CEP USM). – ISBN 978-9975-71-840-0.

Premiul II

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți

Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci”, colloquia (4; 2016; Bălți). Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci”, ediția a 4-a, 23 febr., 2016 = Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci”, 4th edition, 23 february 2016 / red. resp. : Elena Harconița ; colegiul de red. : Lina Mihaluța, Elena Stratan ; rez. în lb. engl. : Valentina Topalo ; design. cop., machetare : Silvia Ciobanu,

Antonina Antonov. – Bălți : Bibl. Șt., 2016. – 110 p. – ISBN 978-9975-50-190-3.

Camera Națională a Cărții

Chitroagă, Valentina. Metodologia de aplicare a GOST-ului 7.1 2003 „Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică. Cerințe și reguli generale de alcătuire” / Valentina Chitroagă (coordonator), Silvia Hăbășescu. – Chișinău : [s.n.], 2016 (Tipogr. Print-Caro). – 152 p. – ISBN 978-9975-49-153-2.

**SECȚIUNEA LUCRĂRI BIBLIOGRAFICE
(BIBLIOGRAFII, BIOBIBLIOGRAFII, WEBLIO-
GRAFII, CATALOAGE)****Premiul Ion Madan**

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți

Scurtu, Elena. Bălți – important centru urban din Nordul Moldovei : Bibliografie / Elena Scurtu ; red. resp. : Elena Harconița ; red. bibliogr. : Lina Mihaluța ; design cop., machetare : Silvia Ciobanu ; Bibl. Șt. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Bălți : [s.n.], 2016. – 437 p. – (Bibliografii etnografice, ISBN 978-9975-50-172-9). – ISBN 978-9975-50-173-6.

Premiul I

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Mihail Petric : Biobibliografie / Bibl. Naț. a Rep. Moldova, Proiectul Editorial „Moldavica” ; alcăt.: Victoria Stanchevici ; dir. gen.: Elena Pintilei. – Chișinău : Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2016 (Tipogr. „Primex.com”). – 230 p. – (Seria „Plasticienii Moldovei”, ISBN 978-9975-4493-6-6). – ISBN 978-9975-9712-7-0.

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice

Lucrări de artă din colecția Academiei de Studii Economice din Moldova = Art masterpieces from the Collection of the Academy of Economic Studies of Moldova / Acad. de Studii Econ. a Moldovei ; coord.:

Silvia Ghinculov. – Ediția a 2-a rev. și compl. – Chișinău: ASEM, 2016. – 140 p. – ISBN 978-9975-75-812-3.

Premiul II

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți

In memoriam Academicianul Nicolae Filip : Biobibliografie / Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți ; alcătuitori: Elena Scurtu, Maria Fotescu ; red. resp. Elena Harconița ; red. bibliogr. Lina Mihaluța ; trad. în lb. engl. de Valentina Topalo ; design cop., machetare Silvia Ciobanu. – Ed. a 5-a, rev. și compl. – Bălți, 2016. – 208 p. – (Personalități universitare bălțene), ISBN 978-9975-50-133-0. – ISBN 978-9975-50-175-0.

Gheorghe Baciu : Biobibliografie / Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți ; alcăt. : Elena Harconița (red. resp.), Valentina Enciu : red. bibliogr. și ind. Lina Mihaluța, Ludmila Raileanu ; trad. în lb. engl. de Valentina Topalo ; design cop., machetare Silvia Ciobanu ; tehored. comp. Silvia Ciobanu. – Bălți : [s.n.], 2016 (Ch. : Combinatul poligrafic). – 371 p. – (Personalități bălțene, ISBN 978-9975-50-133-0). – ISBN 978-9975-60-174-3.

Premiul III

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Ion Holban – între fizică, poezia științei și proza vieții : Biobibliografie / Inst. de Dezvoltare a Soc. Informaționale, Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Bibl. Centrală ; alcăt. : Margareta Cebotari ; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; red. bibliogr. : Taisia Foiu. – Chișinău : Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, 2016. – 160 p. – ISBN 978-9975-3124-2-4.

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice

Spovedanie : Gheorghe Reabțov la cea de-a 70-a aniversare : Biobibliografie / Silvia Ghinculov (resp. și coord) ; red.: Constantin Crăciun, Stela Pascal ; Acad. de Studii Econ. a Moldovei, Bibl. Șt. a ASEM. – Chișinău, 2016. – 175 p. – ISBN 978-9975-75-831-4.

SECȚIUNEA ALTE DOMENII

Premiul Mare

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Doctori în drept din Republica Moldova: 1959-2011. Dicționar enciclopedic / Silvia Antufiev, Mihai Tașcă ; coord. : Mariana Harjevschi ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”, Bibl. Publică de Drept ; Editura Cartea Juridică. – Chișinău : [s.n.], 2016 (Tip. „Lexon-Prim”). – 708 p.

Premiul I**Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”**

Rață, Valeriu. *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” : (cronici, consemnări, recenzii) / Valeriu Rață ; ed. îngrijită de Mariana Harjovschi ; coord. : Lidia Kulikovski ; pref. : Vlad Pohilă ; coperta : Valeriu Herța ; machetare : Ion Vârlan ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : [s.n.], 2016. – 332 p. – ISBN 978-9975-128-78-0.*

Premiul II**Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei**

Doctori Honoris Causa ai Academiei de Studii Economice din Moldova / Grigore Belostecnic (coord.), Nicolae Brânzilă, Andrei Prodan, Silvia Ghinculov ; Acad. de Studii Econ. a Moldovei. – Ediția a 2-a

. – Chișinău: ASEM, 2016 (ÎSFEP „Tipografia Centrală”). – 108 p. – (25 septembrie 2016 – 25 de ani de la fondarea ASEM). – ISBN 978-9975-820-8.

Premiul special pentru design**Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți**

***Modern Information Services from Improvement Study Quality = Servicii informaționale moderne pentru îmbunătățirea calității studiilor* : [Ghid] / alcăt. Silvia Ciobanu, Olesia Dobrea ; red. Liubov Karnaeva, Elena Harconița ; Bibl. Șt. a Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți ; Bibl. Șt. a Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Bălți ; Chișinău, 2016. – [26 p. color]. – Aut. indicați pe verso cop. a IV-a. – Titl. și text în lb. engl. și română.**

CARTEA – FĂCLIA LUMII

*Lilia CANȚÎR,**bibliotecar, Filiala „Ștefan cel Mare”*

Cartea este o lumină pe care altcineva a aprins-o pentru tine să ne lumineze clipele de singurătate. Pe parcursul anilor mai mulți gânditori, filozofi, scriitori și poeți ai lumii au creat opere și le-au dat viață în formă de carte. Au adunat gânduri și idei, au scris nuvele și poezii, eseuri și romane, sinteze și analize, teze și antiteze, povești și fabule diverse. Mulți dintre ei au încercat sau vor mai încerca să pună preț pe această minune – cartea. Ea este fără preț ca și viața. Ea este oglinda ei. În acest context, remarcabilul eseist, poet și om politic englez Joseph Addison a menționat următoarele: „Cărțile sunt moșteni-rile pe care marile spirite le lasă omenirii, care sunt date din generație în generație ca daruri pentru posteritatea celor care nu s-au născut încă.” Astfel, cartea e una din formele de grație a materializării actului

de creație care vine din viață pentru acei care vin. Cartea adună secole și civilizații, suferințe și bucurii, rătăcirii și căderi, luptă și pace, realitate și ficțiune, victorii și eșecuri, suferințe și plăceri, ură și dragoste ori veșnica luptă dintre a fi sau a nu fi. Cartea reprezintă toate formele posibile de manifestare a vieții omului pe pământ. Celebrul Tudor Arghezi a dat o definiție splendidă în acest sens: „Ce este o carte? O trebuință de singurătate a omului neliniștit și curios, însușirile insului militant. Înainte de a deveni o filozofică amărăciune, cartea e o fângăduință, o bucurie, o călătorie prin su-flete, gânduri și frumuseți.”

Chiar de progresul tehnic, cu toate calculatoarele și televizoarele performante, telefoane și diferite rețele, vine peste noi ca o avalanșă ademenitoare, el nu va reuși să provoace efectiv dispariția cărților. Ele

vor exista oricum, dacă nu pe hârtie, pe ecrane portabile sau fixe, în formă electronică sau altfel, dar oricum vor fi atât cât vom exista și vom crea. Gustul pentru lumea magică a cărții ne-a fost inoculat din fragedă copilărie, din grădinițe și școli. Această predispoziție, dacă a fost sănătos crescută, ne face și astăzi, tineri sau maturi fiind, să găsim timp pentru această activitate de minte și de suflet. Trăim într-o lume în care sentimentele aleargă prin labirintul gândurilor noastre și dispar undeva în neantul intangibil numit uitare. Filozofăm deseori pe marginea unor idei, care par să clădească planul de salvare a lumii, dar care sfârșesc undeva la mijlocul abstractului. Vedem uneori viața prin prisma unor fenomene pe care, simplu, le acceptăm, dar nu le înțelegem. Adunăm entuziasmați memorii, dar, oricum, le pierdem, treptat, în timp. Încercăm să deosebim răul de bine, să dezvoltăm simțul discernământului, dar nu putem înțelege și nici explica mesajele conștiinței. Toate aceste trăiri au propriile lor definiții și explicații, sunt comune, dar și specifice nouă, oamenilor și, deși ne hrănesc spiritul și corpul, sunt paralizate în timp, absorbite de gaura neagră a memoriei sau lăsate să dispară sub presiunea altor trăiri. Calea de salvare și conservare a acestora este cartea.

Cartea este cheia perpetuării sentimentelor, a conștiinței spiritului uman, a descoperirii, a cunoașterii și a înțelegerii acestei lumi. Tot cartea este forța miraculoasă a imaginației și uimitoarea formulă de oprire a timpului, de trecere dintr-o dimensiune în alta sau de rămânere în ambele. Ea este refugiul minții noastre atunci când realitatea e prea dureroasă, insuportabilă sau, pur și simplu, mai puțin interesantă. Cartea este și Salvatorul sufletului nostru, mierea unsă pe imperfecțiunile existenței noastre, este mesajul venit din trecut, expresia prezentului și testamentul lăsat viitorului. Scrierile din cărți sunt

inspirația inimii, visul minții noastre trăit și retrăit ori de câte ori ne dorim să-i răsfoim paginile.

Cartea este profunzimea lui Mihai Eminescu, războiul și intelectul lui Camil Petrescu, este pacea lui Grigore Vieru, dragostea lui Mircea Eliade, ura lui Miron Costin și patriotismul lui Dumitru Matcovschi. Calea cea mai scurtă de a cunoaște, a înțelege și a comunica adevărurile și iluziile tuturor timpurilor este citirea, învățarea și scrierea cărții. Astfel putem înțelege importanța succeselor obținute, dar și rolul eșecurilor suferite.

Înțelepciunea cărții iese din interiorul omului, îi oglindește existența, îl descoperă și redescoperă, îl face să gândească asupra propriei ființe, să se înțeleagă, să se accepte sau să se schimbe. Putem observa că persoana, care s-a îndeletnicit cu cartea și cu lectura de la o vârstă fragedă și care s-au menținut valide și în continuare, posedă un vocabular bogat și variat și o ajută să comunice și să-și exprime gândurile cu lejeritate. Cartea devine deseori elementul central în procesul de formare a personalității, face oamenii să fie mai buni și mai generoși, le fortifică capacitatea de a trece mai ușor peste dificultățile și provocările vieții. Cartea ne ajută să cunoaștem tainele lumii și ale universului, să adunăm înțelepciune, ne oferă alinare și temeritate. În carte găsim soluții și răspunsuri la multiple întrebări și situații de viață. Ea „ne face să trăim în afară de minciună, nedreptate și prejudecăți”. Aceste vorbe ale marelui Sadoveanu ne duc la gândul că, realmente, cartea are forța de a ne transpune într-o altă lume, o lume magică și plină de taină. Cărțile produc efecte de fortificare a proceselor intelectuale de logică, de reproducere, de imaginație sau gândire creatoare. Ea este un templu neterminat, e ceva învăluit în voalul misterului ieșit din comoara sufletului. Cartea e o fântână cu apă limpede și bună, care potolește setea de

cunoaștere, de idei, de nou și de frumos. Cartea e ca o rază de lumină, e o călăuză care ne duce spre universul cunoașterii și al înțelepciunii, pentru că ea vine din lumina și puterea minții. Cartea e ca o prietenă, care, atunci când te plictisești sau îți este greu, o citești și ea te ajută în toate cu necartarul ei magic din care aflăm toate lucrurile minunate din lume. Fără carte un om nu poate exista.

Locul cel mai potrivit pentru a fi în contact cu cartea este biblioteca. Toți oamenii din lume, care au acces la bibliotecă, vor fi mult mai puternici sufletește. Tocmai aici se potrivește vorba înțeleaptă din bătrâni: „Cine are carte, are parte.”

Cu ocazia Zilei mondiale a cărții și a dreptului de autor și, desigur, a bibliotecarului, elevii Liceului „Lulia Hasdeu” ne-au adus în dar un medalion literar-artistic, clipe frumoase, omagiu adus cărții și bibliotecarului. Copiii au cântat și au recitat poezii, au înscenat aforisme dedicate căr-

ții. Sub îndrumarea lui Petru Teodor Coșleț, pictor, membru al Asociației Pictorilor din Moldova, au redat pe hârtie atât de frumos aforismele: „Biblioteca – grădină de cărți”, „Îmi imaginez Paradisul ca pe un fel de bibliotecă”, „Cărțile sunt și avionul, și trenul, și drumul”, „Cărțile sunt oglinzile sufletului”, „Cărțile sunt ca albinele, care poartă polenul însuflețit de la o minte la alta”, „Cărțile înseamnă acasă”. Au prins viață și desenele extraordinare ale copiilor. De asemenea, copiii au redat prin desen proverbul „Ai carte, ai parte”, exprimând profesiile și meseriile la care visează de a deveni cineva în viață.

Să luăm exemplul de la acești copii minunați, să iubim cartea, să n-o lăsăm să se prăfuiască undeva prin sertare. Păstrați această bogăție de cuvinte și idei, încurajați cititul și promovați înțelepciunea gândurilor așternute pe hârtie. Asigurați continuitate trăirilor omenirii din toate timpurile.

SPIRIDON VANGHELI LA ONORABILA-I VÂRSTĂ

Elena DABIJA,
director, CAI Eminescu

„Spiridon Vangheli a venit în literatura pentru copii ca o ploaie răcoritoare și rodnică pe un pământ ars și chinuit de secetă (...) Opera lui Spiridon Vangheli a devenit o componentă a tezaurului spiritual național.” (Grigore Vieru)

Dimineața zilei de 14 iunie 2017, pentru mulți iubitori ai creației lui Spiridon Vangheli, a fost o sărbătoare. De la mic la mare – copii, elevi, bibliotecari, profesori, scriitori, reprezentanți ai mass-media – au venit în fața Teatrului „Licurici” pentru a-i dori domnului Spiridon Vangheli – „Tatăl lui Guguță”, care astăzi își sărbătorește respectabila vârstă de 85 de ani – tradiționalul *La mulți ani!*

Evenimentul a fost organizat de Direcția cultură a Primăriei Municipiului Chișinău în parteneriat cu Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. Copiii în costume naționale și cu buchete de flori au fost bucuroși să asculte mesajul rostit de doamna Lucia Culev, șefa Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, și cuvântul rostit anume pentru tânăra generație de către omagiat – scriitorul Spiridon Vangheli.

Multe generații au crescut cu cărțile scrise de Spiridon Vangheli și sper că și generațiile viitoare vor fi fani ai creației vangheliene, grație faptului că în bibliotecile publice și în bibliotecile personale sunt volume editate recent în număr suficient. Cărțile lui Spiridon Vangheli sunt foarte

solicitate și interesante pentru lectura în familie.

La eveniment a fost un număr impunător de reprezentanți ai mass-media, care au intervievat omagiatul, pe acad. Mihai Cimpoi, pe scriitori și cititori care au fost prezenți.

Plecând la eveniment, am avut grijă să iau din colecția Centrului Academic Internațional Eminescu cartea *Copii în cătușele Siberiei*, care în acest an este inclusă în Programul de lectură al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, „Bătălia cărților” și pe care am citit-o cu lacrimi în ochi și cu o trăire sufletească de nedescris. Doream ca autorul să scrie pe ea un autograf. Domnul Spiridon Vangheli, fiind foarte solicitat, deoarece urma o șezătoare în incinta Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, a făcut doar semnătura sa.

Mă bucur că colecția Centrului Academic Internațional Eminescu deține pentru istorie această carte semnată de domnul Spiridon Vangheli, alături de mai multe cărți cu dedicații ale altor mari personalități ale neamului și de peste hotare.

În rol de bibliotecară, mă angajez să promovez opera dragului scriitor al tuturor copiilor cât Cel de Sus îmi va da puteri. Vă urez, mult stimate scriitor Spiridon Vangheli, viață lungă cu sănătate, bucurii și noi opere pentru cititorii de toate vârstele.

PATRONUL NOSTRU SPIRITUAL

ARHETIPUL DOCHIEI ȘI ETNOGENEZA MITICĂ A ROMÂNILOR ÎN STUDIILE ȘTIINȚIFICE ALE LUI BOGDAN PETRICEICU HASDEU

*Doctor în filologie Tatiana BUTNARU,
Institutul de Filologie al AȘM*

Interesul lui Hasdeu pentru mitologia autohtonă și-a găsit concretizare într-o serie de investigații folcloristice, unde au fost propuse discuții mai multe aserțiuni, opinii, probleme de cercetare din spiritualitatea geto-dacică. Mitologia autohtonă în expresia ei modernă se sprijină pe valorificarea tradițiilor populare, dezvăluie modalități de transfigurare artistică a realității prin prisma de viziuni și reprezentări ce caracterizează personalitatea creatoare a poporului român. Arhetipul Dochiei, la care exegetul revine de mai multe ori, constituie un model ipotetic, este simbolul emblematic al unui spațiu sacru de valori circumscris în aspectele sale fundamentale. Dochia, personificarea străvechii Dacii, simbolizează în accepția lui B.P. Hasdeu constituirea istorică a românilor, dar în același timp se încadrează și în resorturile unui cadru natural văzut în dimensiunile descriptive ale imaginației dacice, în strânsă legătură cu același mit al statorniciei. Pentru B.P. Hasdeu arhetipurile mitice constituie o modalitate de inițiere într-un sistem estetic de referință, este o modalitate de promovare a ființei naționale și orientarea către genealogia primară.

Împietrirea Dochiei pe o stâncă din Ceahlău, la care se referă B.P. Hasdeu într-un studiu din tinerețe, este de origine mitico-legendară, dar, în același timp, ne duce cu gândul spre intuiția unor tărâmurii originare, are loc personificarea unui cadru natural văzut în dimensiunile de-

scriptive ale imaginației dacice. „Pe una din terasele Ceahlăului, scrie B.P. Hasdeu, se ridică o statuie neghioabă, neproporțională de cinci arșini, cunoscută în popor sub denumirea de Zeița Dochia. Ea reprezintă vag, un chip de femeie căreia îi curge din față un izvor de apă. De jur împrejurul statuii sunt împrăștiate pietre mari, care au căpătat în imaginația poporului forma unor oițe” [1, p. 104].

Străvechea legendă a naturii cu oscilațiile ei caracteristice pentru echinoptiul de primăvară transpare din învolburările spirituale ale timpului mitic, Hasdeu încearcă să reactualizeze ficțiunea mitică, sprijinindu-se pe descoperirile predecesorilor săi, pentru a reconstitui itinerarul emblematic al Dochiei în dimensiunile sale ontologice, cognitive, existențiale. „Dochia (Eudochia), subliniază în altă parte B. P. Hasdeu, era fiica unui rege puternic, nespuse de frumoasă, ea fiind urmărită, după cucerirea Daciei, de către Traian, se ascundea de el aici, pascând o turmă...” În cele din urmă, după cum se relatează în continuare, „fiind găsită în acest adăpost, ea a fost transformată de către Zeu, la rugămintea ei, în statuie ca să nu-și piardă cinstea” [2, p. 99].

În procesul de dezvăluire a arhetipurilor străvechi, Hasdeu se orienta într-o anumită măsură spre cunoscuta legendă a lui Gh. Asachi *Traian și Dochia*, publicată în 1840. Luând în discuție lucrarea respectivă, savantul făcea abstracție de ficțiunea mitică, „eu nu împărtășesc legenda populară,

pentru că legenda nu este un eveniment real" [2, p. 99], dar și-a sprijinit afirmațiile în baza unor documente vechi și a muncii de cercetare pe teren, fiindcă, așa cum precizează Hasdeu, anume „cuvintele lui Cantemir m-au făcut să introduc pe Dochia în mitologia românească” [2, p. 99-100].

Imboldul se manifestă din dorința de reconstituire a adevărului științific, autorul pornește de la niște izvoare de cunoaștere esoterică ca să scoată în lumină nivelurile de gândire mitică ale stratului autohton, orientând cititorul spre cele mai adânci zone ale spiritualității autohtone, care pare că au coborât de undeva din conștiința universală. Aceste interpretări, aserțiuni aveau menirea să elucideze „punctele de plecare mitologice ale orientării scriitorilor naționali, iar un străin care nu le-ar cunoaște, ar pierde mult din semnificația poeziei noastre moderne” [3, p. 62].

Pentru a determina autenticitatea vestigiilor trecutului geto-dacic din muntele Ceahlău, B.P. Hasdeu relevă legătura dintre statuie și mitul Dochiei, privită fiind drept o realitate istorică de cult pentru epoca respectivă. Inițiativa de a polemiza cu D. Cantemir se manifestă prin dezacordul cu opinia acestuia precum că „statuia ar trebui să fie o reprezentare a unei zeițe păgâne” [2, p. 100]. Savantul invită publicul la discuție în baza mai multor aserțiuni, ca în cele din urmă să ajungă și la alte constatări referitoare la semnificația originilor. „Este greu, firește, de spus dacă natura a arătat în acest monument jocurile sale, precizează Hasdeu, ori dacă o mână ghibace de artist a făcut-o așa” [2, p. 99].

Disponibilitatea imaginativă a lui B.P. Hasdeu față de etnogeneza mitică despre Dochia se manifestă prin „mai multe nivele”, pe de o parte, se are în vedere „mitul arhaic păstoresc-universal”, făcând referință la cunoscuta legendă a naturii, când Dochia lăsând cojoacele îngheață și se pietrifică într-o stâncă, iar pe de altă par-

te se are în vedere „un mit istoric”, care se prezintă drept „o soluție de transcendere a împasului, ca o împlinire dată de Zamolxis rugămintii fetei de împărat, care își va apăra în această ipostază integritatea ființei” [4, p. 128].

Având cunoștințe profunde în domeniul civilizațiilor străvechi, Hasdeu aduce argumentele sale de rigoare pentru a prezenta niște lecții ale istoriei, dar și a demonstra în mod concret originea autohtonă a stratificării statuii de pe Ceahlău, care în mod veritabil „reprezintă singurul monument dac” [1, p. 101] printre mulțimea de idoli slavi, iar vechea legendă populară despre Dochia capătă o nouă plenitudine, devine un simbol matern cu multiple semnificații, este o „Magna Mater” cum este numită în unele studii etnologice cu orientare pentru neamul de păstori din care face parte, ea transpare drept o „mumă” a poporului român, dar și a naturii în germinația ei totalizatoare, este „mama soarelui, mama ploii, mama florilor, mama lui Dumnezeu” [5, p. 30].

Dochia mai este percepută cu semnificația de obârșie sau origine, fiindcă în accepția populară „nu e nimic pe lume care să nu aibă o mumă, o maică” [6, p. 226]. Argumentele expuse au o multiplă perspectivă de abordare a arhetipurilor din mitologia dacică, cu alte cuvinte, Dochia-mumă este orientată spre tentația originilor, cultul strămoșilor perceput în dependență de argumentele referitoare la ciclul anual al zeităților vegetației cu aspectele lor telurice și hetoniene [7, p. 73]. Or, cercetătorii au pus nu o singură dată „problema existenței la geto-daci a unei zeițe feminine a pământului, soție a lui Zamolxis, zeitatea pământului în creșterea și descreșterea sevelor acestuia, înveșmântarea de plante și roade, dezbrăcată de acestea” [7, p. 76].

Aserțiunea este susținută și de I. Ghi-noiu care întrevede în arhetipul Dochiei,

alături de metamorfozele ei calendaristice, amintirea Marii Zeițe (Terra Mater) și este identificată cu Diana și Luno din Panteonul Roman, cu Hera și Artemis din Panteonul grecesc [8, p. 64]. În analogie cu zeițele feminine la popoarele trace, Dochia este apreciată drept o divinitate agrară și maternă la vârsta senectuții [8, p. 64]. Plasată la hotarul dintre desișurile greu de străbătut din ambianța naturală a Daciei și imperiul zeilor, Dochia transpare în ipostaza de „Marea Mamă a zeilor”, „Magna Mater Deorum”, „o mamă a naturii, mama natură a tuturor lucrurilor, stăpâna munților și a stihiiilor”, „ocrotitoarea păstorilor” [9, p. 107].

Este interesantă și discutabilă în același timp constatarea lui N. Densușianu, care, la rândul său, întrevedea în „figura Dochiei sau a Mamei Mari din Dacia” o semnificație mitică aparte, pe de o parte, el relevă în arhetipul Dochiei oscilațiile calendaristice ale timpului de primăvară, pe de altă parte, este celebrată o zeităte maternă supremă din tradiția populară cu numele Dochiana. „Dochiana cea frumoasă din colindele agrare”, după cum ne sugerează în incursiunile sale N. Densușianu, ea „se înfățișează ca o virgină foarte frumoasă ce nu îmbătrânește” și „se manifestă în ipostaza de zeiță a fertilității pământului” [10, p. 193]. „Nu există niciun contrast între aceste două tradițiuni populare, precizează N. Densușianu, cu privire la baba Dochia cea împietrită și la Dochiana cea frumoasă. În colindele române se celebrează tinerețea, frumusețea extraordinară și castitatea Mamei-Mari, iar legendele se referă la a doua parte a vieții sale, în particular la apoteoza sa [10, p. 183-194]. Cu alte cuvinte, este celebrată frumusețea și jubilația sărbătorească a naturii în dimensiunile sale fundamentale.

Așadar, arhetipul Dochiei conține o inițiere într-un sistem mitologic de referință și are orientare către neamul de păstori din care face parte, se are în vedere un

„spațiu etern care nu dispare și pe fiecare îl descoperă prin confundarea în el însuși” [11, p. 1].

În contextul acestor afirmații, mărturisiri, exegeze, personalitatea lui Hasdeu este relevată în dimensiunile elanului său creator față de spiritualitatea geto-dacică. Având o disponibilitate aparte față de mitologia autohtonă, Hasdeu face niște constatări îndrăznețe, stabilește asocieri, legături, găsește soluții de abordare a materialului de investigație științifică.

Portretul mitic al Dochiei este prezentat într-un spațiu străvechi, marcat de ideea dacică a nemuririi, în baza de reconstituire a diferitor surse documentare referitoare la mitologia națională, cercetătorul îndeamnă spre inima istoriei, unde în prim-plan se află „moșii patres, moșii patria”, și după cum ne sugerează la rândul său O. Babu-Buznea „cu orânduile lor bune și drepte, cu limba lor spornică și bogată, cu moștenirea lor inteligentă și socială întemeiată pe o mare epocă eroică și pe o dezvoltare normală și sănătoasă” [4, p. 159].

B.P. Hasdeu are inspirația să reconstituie itinerarul emblematic al Dochiei, pe temelia unor resorturi mitico-folclorice, în dependență de materialele puse la dispoziție, diferite studii de arhivă, dar și în baza resorturilor imaginației sale creatoare, de reconstituire și descoperire a unor surse sigure de informare, în vederea aprofundării etnologiei etnice a românilor constituită de secole. Zeița Mumă Dochia exprimă un tip de divinitate, ea figurează deseori alături de cultul lui Zamolxis și se află în strânsă legătură cu arhetipurile solare suprapuse polarității lor existențiale.

Îndrăgostit de spiritualitatea neamului său concretizată în mituri, arhetipuri, tradiții folclorice, savantul le-a dezvăluit într-o nouă perspectivă pentru a le pune în circulație și a le promova în vederea perpetuării lor prin timpuri și generații. În ipostaza de

deschizător de drumuri în studierea mitologiei autohtone, Hasdeu are meritul de a face prima tentativă de investigație științifică a sufletului popular pentru a pregăti terenul în evocarea unor momente de vârf din istoria românilor, ce-și vor găsi expresie în lucrările altor personalități marcante ale culturii noastre naționale.

Referințe bibliografice

1. Hasdeu, B.P. *Zeița Dochia și babele de piatră*. În: B.P. Hasdeu. Scrieri. Vol. 5. Chișinău : ÎE-P Știința, 2011.
2. Hasdeu, B.P. *Adorația soarelui*. În: B.P. Hasdeu. Scrieri. Vol. 5. Chișinău : ÎE-P Știința, 2011.
3. Călinescu, G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. București : Editura Minerva, 1982.
4. Babu-Buznea, O. *Dacii în conștiința romanticilor noștri*. București : Editura Minerva, 1979.
5. Hanganu, L. *Subiecte, motive, imagini comune în folclorul epic al românilor și bulgarilor*. Chișinău : Editura Pontos, 2008.
6. Herseni, T. *Forme străvechi de cultură poporană românească. Studiu de paleoetnografie a cetelor de feciori din Țara Oltului*. Cluj-Napoca : Editura Dacia, 1977.
7. Mușu, Gh. *Din mitologia tracilor*. București : Cartea Românească, 1982.
8. Ghinoiu, I. *Datini și tradiții populare de peste an*. București : Editura Fundației Culturale Române, 1997.
9. Apud: B.P. Hasdeu. *Zeița-mumă*. În: B.P. Hasdeu. Scrieri. Vol. 5. Chișinău : ÎE-P Știința, 2011.
10. Densușianu, N. *Dacia preistorică*. București : Editura Meridiane, 1982.
11. Bomher, Noemi. *Mit și mitologie eminesciană*. Iași : Editura Virginia, 1994.

VALENȚE LITERARE ȘI ESTETICE ÎN OPERA LUI BOGDAN PETRICEICU HASDEU RĂZVAN ȘI VIDRA

*Cristina SAGHIN,
profesoară de limba și literatura română,
Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri”, Chișinău*

*„Greșelile născute din iubire de Patrie
le iartă și Dumnezeu din Cer.”*

(Bogdan Petriceicu Hasdeu)

Spirit enciclopedic în descendența lui Dimitrie Cantemir și a lui Ion Heliade Rădulescu, poliglot, B.P. Hasdeu a dominat prin vocația universalității cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca reprezentant al gândirii științifice umaniste, însetat de cunoaștere și creație. El a deschis drumuri în filologie, folclorică, istorie, așezând cercetarea acestor domenii într-un cadru care nu se va schimba multă vreme.

Principalele sale lucrări, concepute inițial în dimensiuni uriașe, au rămas, din păcate, neterminate. Cu toate acestea, Hasdeu poate fi considerat părintele filologiei românești moderne. El este cel care formulează teoria substratului dacic, proiectează și realizează primele trei volume din *Etymologicum Magnum Romaniae*.

În lucrarea *Principii de lingvistică* este inclusă teoria privitoare la circulația cuvintelor, criteriu de apreciere a individualității unei limbi. Din vasta culegere de studii asupra limbii și culturii populare vechi inti-

tulată *Cuvente den bătrâni* au apărut doar două volume și introducerea la cel de-al treilea. Hasdeu studiază în aceeași lucrare folclorul din perspectiva comparativistă, extinzându-și cercetările până în spațiul iranian și sanscrit. De altfel, se pare că Hasdeu este primul care folosește termenul de „folclor” în cultura română și îl definește ca totalitatea culturii populare, în strânsă legătură cu etnografia. Tot el este cel care a scris *Arhiva istorică a României* ce cuprinde culegeri științifice de documente istorice, filologice, literare, naționale și internaționale (1).

Prima dramă romantică de inspirație istorică, *Răzvan și Vidra*, prezintă o viziune pașoptistă asupra trecutului, în spiritul ideilor *Introducției la „Dacia literară”*. Punctul de plecare l-a constituit un articol al lui Bălcescu despre Răzvan-Vodă, publicat postum în *România literară* (1852).

Destinul lui Răzvan, țigan rob eliberat, este cel al unui erou romantic de excepție, evoluând în situații de excepție. El va cunoaște de-a lungul celor cinci cânturi, cu titluri semnificative: *Un rob pentr-un galben*, *Răzbunarea*, *Nepoata lui Moțoc*, *Încă un pas*, *Mărirea*, bucuria mării, dar și amărăciunea căderii. Proiectat pe fundalul socio-politic al veacului al XVI-lea, Răzvan urcă treaptă cu treaptă spre devenirea sa: este mai întâi ofițer de haiduci, apoi ofițer în armata leșească, hatman și, în final, domn. Lupta împotriva prejudecăților epocii, constituie principalul element al conflictului dramatic de esență estetică și psihologică, adăugându-se celui social. Pe măsura desfășurării acțiunii, conflictul social (boieri-popor-donn) rămâne în umbră, conturându-se din ce în ce mai susținut cel psihologic, personajele devenind mai complexe și mai individualizate (2).

Piesa apelează la o serie de convenții și teme cunoscute cititorului din literatura romantică anterioară. Găsim astfel, în piesă, tema săracului îmbogățit din întâm-

plare, care refuză bogăția, a stăpânului devenit robul robului său, a celui umil și disprețuit care se ridică datorită meritelor sale proprii, a răzbunării prin bunătate. Pentru descrierea și realizarea scenică a acestor situații dramatice romantice, autorul utilizează procedee retorice, în general, declamative și bazate pe exagerări, pe o viziune hiperbolică a realității. Unul dintre cele mai frecvente procedee este repetiția, cu diversele ei variante: repetiția unui cuvânt: „*căci tu, tu ai fost pricina...*”, a unui grup de cuvinte la începutul unei sintagme sau propoziții dintr-un șir de același fel: „*Nici un sprijin, nici un reazăm, nici un scut...*”, repetiția unui cuvânt prin unul sau mai multe sinonime: „*și-l întinde, și-l anină, și-l agață...*” sau reluarea unui cuvânt de la sfârșitul unui vers la începutul următorului (3).

Răzvan, personajul principal, este construit în viziune populară, ca un luptător legendar pentru dreptate, suferința personală topindu-se în răzvrătirea socială. Ca erou romantic, el este structurat contradictoriu, înzestrat cu calități de excepție, de care este conștient, dar neputincios în afirmarea lor, apăsător de prejudecățile ce-i ignoră virtuțile. Astfel, el este generos, modest, are sentimentul responsabilității, dragoste de semenii, sete de libertate, dezaprobare față de stăpânitorii haini pe care îi urăște, are spiritul datoriei, o iubire pătimașă pentru Vidra și un patriotism fierbinte: „*Fie pâinea cât de rea / Tot mai dulce mi se pare / Când o știu din țara mea!*”; slăbiciunea pentru putere și mărire, sub influența Vidrei, duc la căderea fulgerătoare cu sentimentul inferiorității rasiale: „*Țigan!... Țigan!... ”* (5).

Hasdeu îmbogățește literatura română cu un personaj feminin de referință, reflectând ideile înaintate ale autorului. Vidra este un personaj complex, viguros, o femeie voluntară, ambițioasă, cu gustul mării. Aparținând neamului „*Acelui groaznic bărbat / Care numai c-o-mvăncire*

patru domni a răsturnat", ea înfruntă energic prejudecățile sociale și de rasă (4).

Celelalte personaje sunt împărțite în două „tabere” opuse, pe principiul antitezei romantice. Astfel, Sbierea, Ganea, Bașotă sunt robii averii, ai autorității feudale subordonată marilor latifundiari; iar la poplul opus se află luptătorii pentru libertate socială, omenie, demnitate.

Bogdan Petriceicu Hasdeu este unul dintre marii cărturari care fac cinste culturii românești, o personalitate unică, pluridisciplinară, un om erudit pentru care cunoașterea nu era decât o mare adâncă în care se delecta cu plăcere. Printre contemporanii săi, însă, Hasdeu era un mare om de cultură, dar, până la urmă, un om. Credința i-a fost greu pusă la încercare atunci când Dumnezeu i-a luat averea sa cea mai de preț: viața fiicei sale, Lulia.

„Într-o vreme în care erudiția istorică și filologică avea încă un loc de frunte printre genurile literare, scriitorii acelor vremuri aduceau contribuția lor dezvoltării artistice a literaturii precum și a metodologiei de cercetare istorică. Dar dintre numele de învâțați ai timpului, patru sunt acelea care pot pretinde cu mai multe drepturi a fi luate în considerare. Cel dintâi este acela al lui B. P. Hasdeu, în care conștiința artistului n-a încetat niciodată a sprijini pe aceea a savantului” (4).

Lăsând la o parte intenția socială, drama *Răzvan și Vidra* rămâne în sine o operă admirabilă, cu un conflict original. Figura de femeie bărbătoasă a Vidrei, care împinge pe erou pe calea ambițiilor, e în tradiția literaturii, dar nu ea oferă problema centrală a dramei. Răzvan nu e un om slab,

împins dincolo de capacitatea lui, de o femeie ambițioasă. Este, dimpotrivă, un om de voință și de putere și, dacă ezită, face aceasta din cauza unei măsurări juste a condițiilor. Iubirea Vidrei, respectul polonilor față de el deșteaptă amorul de sine amorțit de prejudecata oarbă a vulgului. Ori de câte ori un dezacord se ivește între căpitan și ai săi, problema nu se pune în termeni reali, ci într-un proces de origine. Răzvan este deci un paria îmbrăcat în hainele efemere ale puterii, în lupta cu un factor monstruos, de nedefinit și în condiție cu atât mai tragică, cu cât admirația tuturor se amestecă cu o compasiune jignitoare. Destinul implacabil din tragedia greacă a fost înlocuit aici cu reaua naștere apăsând asupra geniului.

Referințe bibliografice

1. Vianu, Tudor. *Arta prozatorilor români*. București : Editura Eminescu, 1973, p. 135.
2. Iorga, Nicolae. *Elogiu lui B.P. Hasdeu*. În: Grigore Brâncuș (coord.), *„Biblioteca critică” B.P. Hasdeu*, București : Editura Eminescu, 1972, p. 42.
3. Chițimia, Ion Constantin. *Bogdan Petriceicu Hasdeu, istoriograf*. În: Grigore Brâncuș (coord.), *„Biblioteca critică” B.P. Hasdeu*. București : Editura Eminescu, 1972, p. 95.
4. http://www.historia.ro/exclusiv_web/portret/articol/hasdeu-un-frumos-nebun-al-arhivelor-rom-ne-ti
5. <http://www.noiscriem.net/2013/09/comentariu-bogdan-petriceicu-hasdeu.html>

REMEMBER**ION MADAN: O ISTORIE A CĂRȚII**

*Svetlana VIZITIU,
șef oficiu, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”*

O personalitate marcantă, extrem de discretă a vieții culturale basarabene, s-a implicat cu dăruire și onestitate în diferite domenii: ca bibliolog, pedagog, scriitor, fiind și o permanentă prezență la întrunirile din cadrul rețelei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, precum și un observator atent și critic al societății contemporane.

Arzând ca o torță, a dorit să ne lase „epigonic” cât mai mult din sufletul său mare, fapt dovedit și de ultima lucrare bibliografică despre familia Slutu-Grama, apărută după plecarea sa într-o nesfârșită vacanță. De fapt, toate lucrările lui Ion Madan își păstrează actualitatea nu doar prin prisma recentelor evaluări bibliografice, ci, în special, prin evocarea paginilor enciclopedice, editate cu o deosebită acuratețe. Omul nu se poate desăvârși singur prin propriile puteri. Iar scriitorul își conturează personalitatea nu numai prin educație și talent, ci și prin prezența lui într-un mediu

prielnic, la care Ion Madan a contribuit și prin reviste de cultură, de literatură, creând și asigurând un climat, o anumită durată creatoare a cărții...

S-a născut pe 31 mai 1935, în comuna Trușeni, Chișinău, decedând în 2008, pe 4 februarie... Ion Madan a fost director-adjunct pentru știință al Bibliotecii Naționale, director al Bibliotecii Științifice a USM. Timp de peste 35 de ani a fost implicat în procesul de instruire a bibliotecarilor din Republica Moldova. La început, în calitate de lector la Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie a USM, mai târziu, după susținerea în 1974 a tezei de doctor în științe istorice, timp de 12 ani în calitate de șef al Catedrei de bibliografie, mai apoi, în funcție de conferențiar universitar la Catedra biblioteconomie și asistență informațională a Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării.

Începând cu 1996, lansează câteva bibliografii retrospective fundamentale:

Cercetările în domeniul științelor umanistice la Universitatea de Stat din Moldova (1974-1995). Contribuții bibliografice (1996); Cercetările în domeniul științelor chimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1998). Contribuții bibliografice (1998); Cercetările în domeniul științelor biologice și agrochimice la Universitatea de Stat din Moldova (1946-1998). Contribuții bibliografice (1998), Bibliografia basarabeană în contextul culturii și spiritualității românești; Bibliografia istoriei (2001); Bibliografia artei (2005); Bibliologia basarabeană din ultimii 10-15 ani (2006).

Rămâne autorul unui ciclu de lucrări bibliografice care prin conținutul lor au reflectat dinamica dezvoltării diverselor domenii de activitate ale societății. În activitatea științifică s-a ghidat după un motto, potrivit căruia bibliografia este una din „negațiile uitării trecutului, care imortalizează eșecurile și reușitele unei națiuni, realizările savanților și oamenilor de cultură”. Ion Madan constituie un model de excelență de specialist care, prin pasiunea și dăruirea față de domeniul cărții, a dat dovadă de abnegație, perseverență și conștiință profesională, putând fi model și pentru tinerele cadre bibliotecare.

Pot vorbi oricând cu dragoste și mândrie despre acest domn ca despre o mare

personalitate. A fost curatorul nostru de grupă la facultate și profesorul de istoria cărții – un dascăl remarcabil, cu care ne mândrim și pe care îl evoc cu bucurie în aceste rânduri. În acest mod, îmi exprim un omagiu de suflet și recunoștință față de mării dascăli ai neamului moldovenesc, care și-au dedicat întreaga viață muncii la Catedra de biblioteconomie și bibliografie, Universitatea de Stat din Moldova (USM). Îmi aduc aminte, aveam atunci 17 ani – mă „supărasem” pe prof. I. Madan pentru o apreciere de nota „trei” la examenul de istoria cărții (la celelalte obiecte, primisem note de „cinci”). Am crescut cu cărți, citind și recitind, studiind de fiecare dată, în căutare de înțelesuri noi, dar iată că la acest examen am clacat, n-am reușit să deslușesc valorile unui mit: Mitul lui Prometeu înlănțuit, probabil... Valoarea unui simbol al sacrificiului, al luptei și al curajului. Darul făcut oamenilor... Mă întreb, oare de ce nu îl recitim în prezent cu toții? Am descoperi mai multe valori sau opțiuni educaționale... Revenind la subiect, ulterior, prof. I. Madan mi-a explicat că pentru un studiu oricare, nu trebuie să plecăm de la carte, de la teorie, și nu este destul să citești zeci de cărți, ci trebuie să deduci și să realizezi alegându-te cu o analiză concretă, să presupunem, cu o valoare supre-

mă. Și, înainte să închizi cartea, să treci la fapte concrete!

A fost nu doar un profesor, care s-a dedicat cu multă generozitate discipolilor săi, ci și un mentor pentru colegii de breaslă și specialiștii din domeniul cărții. Toți cei care l-au cunoscut au simțit influența benefică a unei personalități puternice și altruiste. A fost cu adevărat un model al cetățeanului patriot, de om sufletist. Prin anii '80-'84, fiindu-ne diriginte (curator) la USM, mereu ne susținea și ne îndruma să mergem pe căi corecte... Chiar a lucrat cu noi împreună pe câmp „în colhoz”, la strângerea recoltei de struguri, a roșiilor de pe meleagurile Moldovei de sud: Cișmichioi, Gotești... Menționez că pe atunci noi eram prima lui grupă ca diriginte, cu 25 de studenți, în care băieții formau majoritatea.

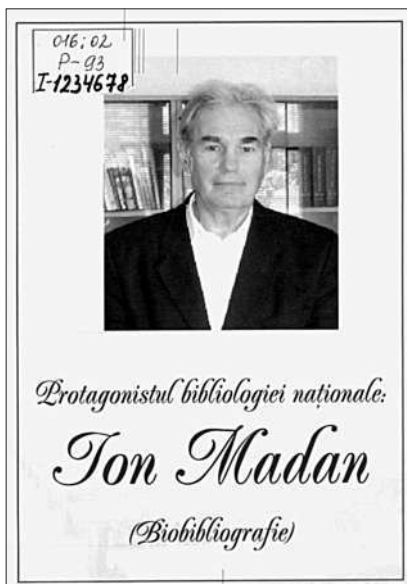
Astfel, s-a creat o „gașcă” amicală, iar Ion Madan se simțea bine cu noi. Mereu zâmbitor, salutând și „chicotind” în felul său unic: câteva detalii de-ale râsului molipsitor, cu un „Noroc la toți” și desigur, cu glume, el ne făcea să pufnim într-un râs încontinuu. Cei care aveau nevoie de ajutor, îl primeau: Ion Madan le oferea temporar nevoiașilor o masă și un loc de dormit, le intra în situație fiind binevoitor, iar pentru alții lupta să capete un colț în căminul studentesc. Într-o zi, la invitația familiei Madan, noi, studenții lui, am asaltat „sediul lor de reședință” de pe bd. Dacia, organizând o „masă rotundă” cu discuții interesante și chiar cu dansuri... Dansau și soții Madan! – o pereche remarcabilă. Se simțea dragostea și atitudinea respectuoasă unul față de altul... Iar cu fiecare din noi, Ion Madan se înțelegea într-un fel unic, cu severitate punându-ne la învățătură, nu era de glumă! La sesiuni, își făcea griji împreună cu noi, studenții, interesându-se și menționându-ne pe fiecare aparte. Erau printre studenți, familii care lucrau cu diurne și nu reușeau întotdeauna la învățătură.

Iar I. Madan îi susținea, uneori se ruga la colegi să nu le „scadă” notele, ca nu cumva să fie exmatriculați. Era foarte strict pe atunci, cu învățătura, dur cu studiile. Poate e vorba și de mentalitate? Avusese dreptate, în felul lui: toți cei pentru care luptase și i-a pus la treabă, în prezent, ocupă funcții bune, care prin Chișinău, Bălți, care prin Soroca și alte meleaguri ale Moldovei. Oamenii erau mai omenoși și se dedau cu suflet relațiilor interumane, în spiritul timpului...

Ne lipsește mult, încât așteptăm și acum să-l vedem apărând pe ușă, cu zâmbetul lui luminos, care-i înflorește pe toată fața, cu vorba sa bună, pentru fiecare, și atunci când venea în continuare la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. A educat și a fost mentorul unei pleiade de personalități cu care a colaborat în continuare după studiile lor la USM. Doamna Lidia Kulikovski, director general al BM „B.P. Hasdeu”, a fost discipola maestrului Ion Madan, cea care a continuat studiul în istoria cărților și a biblioteconomiei generale. La fel, și Mariana Harjevschi, președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, actualul director general al BM „B.P. Hasdeu”: „Pentru mine, Ion Madan a fost un bun mentor, oferindu-mi suportul pe tot parcursul studiilor. M-a încurajat să mă apropii de profesia de bibliotecar cu dedicație și profesionalism.”

Sute de persoane care l-au cunoscut l-au memorizat ca fiind om bun, și doar cu

zâmbetul pe buze... Ministerul Culturii a constituit Premiul *Ion Madan*, oferit anual celui mai bun bibliotecar...

Grea pierdere pentru o mulțime de oameni, care l-au cunoscut. Durere mare în familie, la care Ion Madan a ținut foarte mult. Pierderea fiului drag a fost o lovitură extremă pe care a resimțit-o cu putere și care l-a doborât... Suntem oameni, și asta este pentru noi un șoc emoțional care ne marchează – vrem, nu vrem, pentru o perioadă mai mare sau mai scurtă de timp. Și, ce este cu adevărat trist, e că nu putem nega, nu ne putem ascunde, nu avem cum să fugim de ceea ce s-a întâmplat. Puterea de a merge mai departe o purtăm însă în noi. Trebuie să mai facem încă un efort (oare al câtelea?!) pentru că așa e datul vieții.

Destinul... Trebuie să fim recunoscători că i-am cunoscut pe cei care nu ne mai sunt alături, că au împărtășit cu noi clipe minunate. Că avem amintiri, care ne vor însoți, ca niște lumini, o viață întreagă... Astfel, simțim că nu am trăit în zadar...

SERGHEI POJAR, CULTURA CONȘTIINȚEI NOASTRE

Svetlana VIZITIU,
șef oficiu, Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”

*„Cobori în jos, luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde-n casă și în gând
Și viața-mi luminează!”*

(Mihai Eminescu)

Nu vom mai vedea impozanta-i figură cu gesturile largi și măsurate, acel cap frumos acoperit de ninsoarea timpurilor venerabile, nu vom mai auzi glasul lui modest vibrând de emoție. S-a stins, tânăr, măcar să fi apucat jubileul... O minte ageră și o inimă mare, vorbitor de limba rusă, dar îl adora pe Eminescu. A fost un om al generației sale: generație care, visând un viitor de aur al umanității noastre, îndrep-

ta activitatea sa cu toate pornirile nobile ale sufletului înfocat de puterea credinței, pentru decenii și veacuri înainte. Muzician înflăcărat, hărăzit de la natură cu darul extraordinar al spiritului muzical, entuziasmul juvenil, expansiunea sufletească, pofța de jertfă pentru tot veritabilul muzical, Pojar a reușit să dea o expresie a puterii cu adevărat artistice: această putere îi denotă efectele enorme ce le-a obținut prin scurt timp, ca personalitate.

Mare a fost ca suflet, mare ca inimă, bogat în inspirații, precum și mereu gata de lucru și jertfire de sine. S-a născut la 22 aprilie, 1961, în Chișinău, din părinții: Nina

și Ghenadie Pojar. Muzician, critic muzical, jurnalist, compozitor și pedagog – Serghei Pojar, o individualitate pregnantă care a transmis continuitatea ideologiei sale, în special, celor muzicale prin operele sale: *Luceafăra tainstvennyj poliot* (*Tainicul zbor al Luceafărului*, 2009); *Est' ciudesa na sve-te* (*Există minuni pe lume*, 2008); *Lumina Luceafărului reflectată în muzica lui Eugen Doga*, în culegerea *Eugen Doga: compozitor, academician* (2007); *Anekdoti ot Pojara: Lovis' râbka* (2005); *Kakogo cveta detstvo?* (*Ce culoare are copilăria*, 2005); *Komu mne sciastia odoljit'?* (*Cui să împrumut fericirea mea?*, 2004), o culegere cu 65 de romanețe și cântece pe versurile lui V. Kostișar; *la prosil u zviozd vâsokih*, romanețe ale compozitorilor moldoveni pe versurile lui M. Eminescu, 2001; *K tainstvam pianizma* (*Spre tainele pianisticii*, 1990); *K zvezde*, pe versurile lui M. Eminescu (*La steaua*, 1989) etc.

Continuând tradițiile celor mai solici-tate genuri de muzică, operele lui Pojar ating permanentele probleme ale existenței noastre, ajutându-ne să înțelegem mai adânc moravurile, și în ele, în primul rând, să ne recunoaștem pe sine. „Avea un har deosebit și rar – de a trăi exclusiv și lumenos: un mod de viață, reprezentându-i și firea lui Serghei Pojar. Entuziasmat fiind și stăpânit de vreo idee fixă, el mereu ardea, potrivit numelui său (*Pojar*, din rusă, e *Foc*), de astfel, mereu, se gândea la soarta cuiva, o proaspătă melodie, idee. Oricând îl întâlneai – era grăbit: fie la Liceul «Rahmaninov», fie la școală, unde preda literatura muzicală, istoria culturii universale, solfegiu. Reușea să nu rateze niciun concert important, festival sau vreun examen la acea, devenită lui dragă, Academie de Muzică. Dorea neapărat, să fie la curent cu toate știrile muzicale și teatrale importante și-apoi, în pofida crizei de timp, expresiv și cu mare pasiune, el le împărțea celor din jur. Precum îi sta în fire, reușea să ci-

tească mult – surprinzând și prin erudiția sa, de altfel, se adâncea în arhive, descoperind documente spirituale originale ori manuscrise, uitate de cineva... Iar acasă, predomina cea mai mare pasiune a lui, religia, destinul lui: Muzică”, își amintește jurnalista Nelly Tornea, în cartea lui S. Pojar *K tainstvam pianizma, uroki i tvorcestvo Ludmilî Vaverko*.

Margarita Șcelcicova, șefa Bibliotecii „M. Lomonosov”, în amintiri, a evidențiat cu sinceritate calitățile neobișnuite ale lui Serghei Pojar: „Mulțumesc destinului pentru acest dar generos – întâlnirea cu o personalitate atât de neordinară, interesantă, talentată, precum a fost Serghei Pojar! El a apărut în bibliotecă ceva timp în urmă, cu rugămintea de a elabora o bibliografie cu lucrările și creațiile lui, ceea ce ne-a uimit pe noi, bibliografi: domnul arăta mult mai tânăr și vârsta lui ni s-a părut puțin solidă pentru un lucru atât de enorm – avea doar 45 de ani. Însă, el a insistat, și noi am consimțit; ulterior, au fost suficiente câteva discuții, pentru ca să rămânem impresionați de sinceritatea, corectitudinea, spiritualitatea, bunătatea și, mai cu seamă, de optimismul lui. Îl întristau doar calitățile negative ale celor, care nu știau să aprecieze responsabilitatea, priceperea și bunăvoința, cu atât mai mult, nu suporta incorectitudinea și inducerea în eroare.

Avea o capacitate enormă de muncă și un cerc larg de interese, era atât de pre-

ocupat de ceea ce făcea: compoziție, interpretare, cercetare, întocmire, jurnalism, predare la școli, pe parcurs, și pescuitul, umorul... Atunci când era sănătos și frumos, – nu mi-e jenă să recunosc, – el avea trăsături de statuie antică și era extrem de activ. Aparițiile lui la bibliotecă se transformau în sărbători! – cu schimburi de bancuri umoristice despre muzicieni și interpreți sau ceva piper, cu expresii largi ale erudiției. Dar ce cuvinte minunate a dedicat Serghei Pojar pentru «Lomonosovka» noastră, numind-o «Vatră caldă a cunoștințelor» («Тёплый очаг знаний»): «Sunt fericit că m-am alăturat la numeroase manifestări, cluburi, cercuri de creație, pe care le întrunește biblioteca noastră. Fericit, că sunt dorit aici și cu ceva util, în aceste grele timpuri, când totul se ruinează și merge pe o cale nefavorabilă; e nevoie să păstrăm acest cămin al culturii ruse, care a devenit unul din centrele noastre spirituale.»

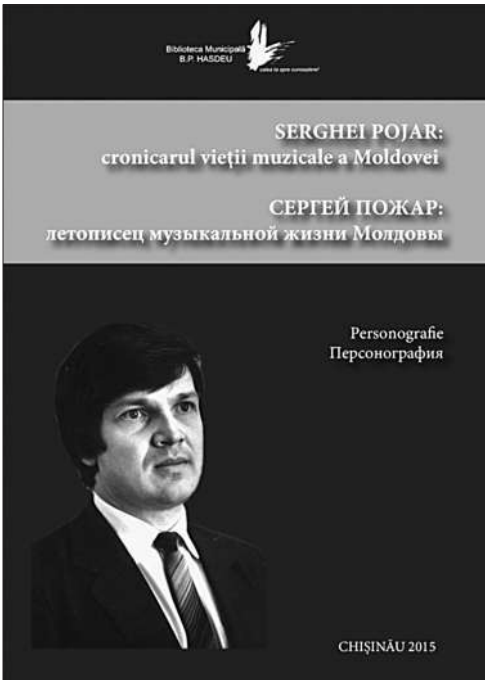
Serghei Pojar nu doar participa la munca noastră, scria și notițe despre bibliotecă, manifestări etc. în ediții periodice. Eram plăcut surprins de talentul lui pentru creații muzicale: romanțe, valsuri. Înduioșătoare era dragostea lui față de părinți, de care el îngrijea, și pe care îi invita la toate manifestările sale. Cu părere de rău, el a avut dreptate în tendințele sale de a crea o listă bibliografică sistematică. Și dacă pe parcursul câtorva ani n-am fi reușit să lucrăm împreună, ulterior, n-am fi găsit pe nimeni altul, disponibil, și cu atâtea informații exacte. Avea el o memorie extraordinară: reușea să-și amintească nu doar anul și data apariției articolelor, dar și numărul ziarelor! Am lucrat împreună cu Serghei la două volume *Relații artistice moldo-ruse (Moldavsko-russkie vzaimosvizi v iskusstve)* și, desigur, am descoperit în el, o sursă a unei comori de înțelepciune: enciclopedice muzicale, în domeniile de artă, cu informații precise despre pictori, arhitectură etc. A reușit să asiste la apariția primului

volum – a rămas satisfăcut de carte. Fiind cu tratamentul la spitalul nr. 3, și-ncolo, printre chinuri și dureri groaznice după operații chirurgicale nereușite, continua să lucreze la materiale, deja pentru volumul doi și, paralel, pentru bibliografie: ceea ce face dovadă de mult curaj și puterea lui de spirit. Plecarea lui în veșnicie, pentru noi, precum și pentru jurnalismul chișinăuian muzical, este o pierdere enormă!

Despre o personalitate ca Serghei Pojar se poate exprima prin cuvintele lui F. Titucev, adresate cândva lui Goethe: «Pe-arte borele lumii cerești, ai fost tu, pagina cea mai bună.» Indiscutabil, Serghei Pojar a fost unul din cele «mai bune pagini».

Lilia Șolomei, solistă a Operei Naționale din Chișinău, Artistă Emerită: „L-am cunoscut pe Serghei Pojar timp de 20 de ani, de când am venit să studiez în Moldova. Mereu subtil, surprinzător, Serioja a fost un model de gentilom veritabil – un reprezentant de seamă al vremurilor noastre. Era atât de fin, iradia căldură, blândețe și lumină. Foarte modest, niciodată nu îndrăznește, în mod artificial, să atragă atenția asupra persoanei sale. Scria lucrări minunate; avea talentul de a detalia subtil dragostea unui spectacol de operă, a unui concert simfonic. A scris și despre mine un articol, sunt mândră; a fost plăcut și măgulitor: pentru mine aprecierea lui S. Pojar a contat mult: orice critică din partea lui era la un nivel profesional înalt, fiecare cuvânt din partea lui se cântărea în aur. Ultima mare lucrare a lui Serghei Pojar a fost în colaborare cu C. Șișcan, la Academia de Științe, asupra dicționarului enciclopedic, în care este și un material despre mine, scris de Serioja. Din păcate, el n-a reușit să se bucure de al doilea volum al operei sale. Și în prezent, mă doare, nu pot să cred, că acest om luminos nu mai este alături de noi...”

S-a stins la 24 ianuarie 2010, și a fost înmormântat la Cimitirul „Sf. Lazăr” din

Chișinău. Arta e veșnică, viața e scurtă, iar neobositul Serghei Pojar, ca de obicei, luptă pentru cultura conștiinței noastre, prin spiritul său, în inimile ce ard!

* * *

P.S. Prin anii 2009-2010 Serghei Pojar mă ruga să contribui cu scrieri la biobibliografia despre viața și creațiile lui. Acum regret că am refuzat, dar am avut o experiență urâtă în urma căreia mi-a fost plăgătată lucrarea *Rapsodie teatrală*, o biobi-

bliografie despre actorii Paulina Zavtoni și Spiru Haret, o muncă la care am ținut mult, publicată în 2006. În 2011-2012 alte persoane și-au însușit „drepturile de autori”, publicând cartea cu numele lor. Îmi pare rău, Serghei Pojar nu a meritat o astfel de atitudine, dar cred că m-a înțeles, el știa despre aceste probleme. Odihnească-se în pace, ne vom aminti mereu de Serghei Pojar, om frumos și bun la suflet!

P.P.S. Drept omagiu, la cinci ani de la trecerea la cele veșnice, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Filiala „M. Lomonosov” a elaborat un studiu bibliografic de valoare – biobibliografia dedicată vieții și operei muzicologului – *Serghei Pojar. Cronicarul vieții muzicale a Moldovei*.

Realizată pe baza surselor din presa contemporană, lucrarea este un prețios instrument de informare, fiind alcătuită de Margarita Șcelcikova, directorul Filialei „Mihail Lomonosov” și Larisa Balaban, dr. în studiul artelor, conf. univ. la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Biobibliografia ilustrează activitatea de cercetare în domeniul muzicii, bogată în conținut și variată, a acestei personalități unice în domeniul criticii muzicale din Republica Moldova.

Lecturând această carte, avem în față un bilanț al activității lui Serghei Pojar: muzicolog, compozitor, ziarist, pedagog, lector, „cronicarul vieții muzicale a Moldovei”, așa cum a fost numit în timpul vieții sale.

PAZNIC DE COMORI

Iurie COLESNIC

Grigore Filip-Lupu este autorul unei cărți-document *Să nu te naști la margine de țară* (București, 1995). Este un volum de memorii care cuprinde perioada interbelică și până dincolo de revoluția din decembrie 1989, dar sunt originale prin faptul că mărturisește sincer despre calvarul prin care i-a fost să treacă după 1945 locuind în România.

Născut la 22 ianuarie 1911, în comuna Pânășești din actualul raion Strășeni, într-o familie de răzeși, n-a confirmat speranțele mamei de a-l vedea preot și s-a făcut publicist. A făcut școala primară în satul de baștină (1919-1923), apoi a venit la Chișinău la Seminarul Teologic (1923-1931), după care a urmat cursurile Facultății de Teologie din Chișinău. Dar nu s-a mai preoțit. Își continuă studiile la Facultatea de Litere a Universității din București, urmează și cursurile Facultății de Istorie la ace-

eași universitate și destinul a vrut ca el să fie toată viața profesor de limba română și istorie.

Fiind un student activ, în anii 1934-1935, a fost membru în Consiliul Unirii Studenților din România, ca reprezentant al Centrului Studențesc din Chișinău. Și tot în această perioadă (1934-1937) este un colaborator fidel al publicațiilor *România creștină*, *Raza*, *Gazeta Basarabiei* ș.a. În timpul războiului a colaborat la ziarul *Cuvânt moldovenesc*, editat de Leon T. Boga, la *Raza*, *Basarabia literară*, a fost redactor la *Basarabia* ș.a.

Tot el a fost autorul care în 1975 în volumul *Interferențe* a publicat schița monografică *Alecu Mateevici*, un act de mare curaj pentru acele vremuri. Anume tema *Alecu Mateevici* a făcut să legăm o corespondență din care reproduc un răvaș:

„Stimate domnule Iurie Colesnic,

V-am rămas dator cu răspunsul la scrisoarea Dvs. din decembrie 1991, prin care îmi confirmați depunerea unor materiale rămase de la poetul Alecu Mateevici de către dl Vlad Chiriac la Muzeul de Literatură «Mihail Kogălniceanu» pe care-l conduceți. Îmi propuneați că dacă mai am ceva lucrări sau acte cu date despre persoane basarabene să vi le trimit la acel centru. Fiind bolnav de picioare și cu dureri neîntreprupte, deci necreând dispoziții nici fizică și nici psihologică, nu am răspuns. Totuși, câteva cuvinte despre Alecu Mateevici și *Limba noastră* îmi permit să vă scriu acum.

În legătură cu aceasta, vă trimit copia de pe cererea mea către Academie (bibliotecă) după sfatul dlui Chiriac – care cuprinde toate materialele predate dânsului

pentru a le depune la Chișinău. Cred că le-a predat pe toate. Zic aceasta pentru că unele fotografii ale strămoșilor lui Alecu Mateevici (date de mine) au apărut în cadrul unor articole din *Literatura și arta* sau *Basarabia* ca provenind nu de la mine. Pentru noi, refugiații basarabeni din țară (România), Alecu Mateevici cu poezia *Limba noastră* a constituit un pretext literar, în cadrul căruia, în timpul comuniștilor, puteam vorbi, măcar printre rânduri, despre Basarabia că e pământ românesc. Menționez că pronunțarea numelui de Basarabia atrăgea atenția suspicioasă a securității.

Astfel, pentru prima dată în 1965, la insistențele mele, regretatul prof. G.C. Nicolescu a introdus în volumul antologic *Cântarea României* poezia *Limba noastră* în întregime (și cu strofa ce cuprinde Nistrul). Tot la insistențele mele, poezia a fost introdusă în manualul școlar de literatură pentru cl. VI și cu muzica după Al. Cristea. De aici a urmat prezentarea cântecului *Limba noastră* între alte cântece patriotice ca: *Eroi au fost, Pe-al nostru steag, Hora unității, Tricolorul, Graiul neamului* etc.

Încă din 1975 eu am organizat anual, la 16 martie, o comemorare (parastas) pentru Mateevici la Biserica „Precupeții Noi” din București, cu care prilej se cânta *Limba noastră*. Trebuie să remarc că atât în țară, cât și în Basarabia cântecul *Limba noastră* cu autorul Alecu Mateevici a constituit pretextul din jurul căruia a pornit mișcarea pentru libertatea Basarabiei. Și în Basarabia, ca și în țară, basarabeni sub pretextul literar își exprimau gândurile lor basarabene prin *Limba noastră* a lui Mateevici.

Am plâns cu emoție când se cânta în Cercul basarabenilor refugiați sau la Chișinău la Cenaclul doctorului Șalaru cântecul *Limba noastră* după Al. Cristea. Aici, la București, am reușit să impun obiceiul ca atunci când se cântă *Limba noastră* toată lumea să se scoale în picioare.

Din cauză că mi-au înghețat picioarele în timpul războiului prin coclaurile Caucazului, de acum doi ani în urmă nu mă mai pot purta. Nu pot lua parte la manifestările fraților basarabeni, dar mă bucur când îi văd la televizor că se scoală în picioare în timpul cântării *Limba noastră*. Am considerat acest cântec patriotic ca imn al basarabenilor. Ar putea fi al tuturor românilor, căci unitatea neamului românesc s-a menținut, mai ales, prin limbă și statul român s-a format tot pe bază de unitate a limbii. De aceea, vă trimit și câteva extrase din diferite publicații ale unor articole cu referire la *Limba noastră* și autorul ei Alecu Mateevici. De asemenea, fotocopiile alăturate vin să confirme unele fapte de atitudine a basarabenilor încă din anul 1940-41 și lupta pentru eliberarea Basarabiei.

Gheara rusească, creație pirogravată a prietenului meu S. Bâtcă, original din Strășeni, eu am fotografiat-o și, multiplicată în câteva zeci de exemplare, am dat-o împreună cu telegrama către Antonescu la foarte mulți prieteni siguri, încă începând din 1968. [...]

Am citit mai multe articole ale Dvs. în *Literatura și arta*. Referitor la cel din 9 aprilie 1992, privitor la Ion Inculeț, cu caracterizarea acestuia de către Onisifor Ghibu, pot să vă spun că notița acestuia din urmă precum că Inculeț s-a sinucis este un neadevăr. Chiar în „preseara” (cum zice Ghibu) morții sale, eu împreună cu Gherman Pântea și cu N. Codreanu, inginer CFR, l-am vizitat pe I. Inculeț acasă ca să meargă cu noi la guvernatorul Băncii Naționale pe care-l cunoștea. Se simțea rău. Avea palpitații puternice de inimă. Nici vorbă să fi ieșit în oraș la plimbare. A doua zi am auzit că a murit de inimă. La moartea lui, eu, împreună cu Gh. Pântea, în audiență, am cerut generalului Antonescu să-i facă funeralii naționale, dar trebuind să aibă și acordul lui Horia Sima, care era vicepreșe-

dintele Consiliului de Miniștri, ne-a trimis la el. Acesta a fost împotriva și nu i-a mai făcut funeralii naționale. La înmormântare am vorbit despre actul Unirii și Inculț ca exemplu pentru noi toți în lupta pentru Basarabia.

E posibil să vă mai trimit ceva, dacă voi fi sănătos.

*Cu deosebită stimă,
Grigore FILIP-LUPU*

* * *

„Către Direcția Bibliotecii Academiei de Științe a Republicii Moldova, Chișinău

Subsemnatul, Grigore Filip-Lupu din București, str. S. Spandarian nr. 4, ap. 44, originar din Pânășești, r-nul Strășeni, considerând că manuscrisele rămase de la poetul Alecu Mateevici constituie o valoare documentară de mare preț pentru istoria literară a românilor basarabeni, donez Bibliotecii Academiei de Științe a Republicii Moldova din Chișinău prin domnul Vlad Chiriac din cadrul Academiei următoarele manuscrise:

– trei scrisori ale lui Alecu Mateevici către soția Teodosia, cu traduceri respective în limba română, trimise de pe frontul de la Măcărești, datate: 20-IV, 27-IV și 17.VII.1917;

– patru scrisori în creion ale soției lui Mateevici, adresate către el pe front, cu traduceri respective în română, scrise în vara lui 1917;

– jurnalul (numai în traducere de Z. Buruiană) soției lui Alecu Mateevici, Teodosia, cuprinzând notări zilnice din anul 1917-1919. În legătură cu acest jurnal, subsemnatul declar că eu personal l-am dat prietenului Zenovie Buruiană ca să-l traducă fiind și el originar din Cobusca Nouă – Basarabia, și cunoscător al limbii ruse și după aceea dându-l unei alte persoane s-a pierdut și până acum nu-i mai pot da de urmă;

– un număr de 18 scrisori din 1912-1913 ale lui Alecu Mateevici din perioada când era student la Kiev;

– un număr de 26 de scrisori din anii 1915-1916 și 1917 adresate soției sale de pe front;

– un caiet mic cuprinzând mai multe poezii ale lui Alecu Mateevici și manuscrise, am păstrat aceste manuscrise până astăzi cu speranța că voi avea ocazia să le predau personal Bibliotecii Academiei de Științe din Chișinău, căci am crezut totdeauna că acolo este locul lor, desigur din cauza că nu pot să mă deplasez, mă folosesc de bunătatea dlui Vlad Chiriac ca să le aducă dânsul la Chișinău.

Nu am altă dorință și legătura cu aceasta dintâi decât aceea ca Biblioteca Academiei să publice sub formă de anunț că prin donația primită de la dl Gr. Filip-Lupu din București și-a îmbogățit inventarul documentar cu un număr de scrisori și un caiet manuscris cuprinzând o parte din poeziile poetului Alecu Mateevici, precum și cu un jurnal al soției poetului, Teodosia Mateevici.

*Cu stimă,
Grigore FILIP-LUPU
14.XII.1990*

* * *

Să nu te naști la margine de țară

Cu mulți ani în urmă, după ce a murit Stalin și se prevedea o ușurare în viața noastră în România, m-am gândit să scriu un fel de autobiografie, dar nu numai cu date privitoare la persoana mea, ci și cu date și întâmplări din viața Basarabiei, înfățișând crâmpie din calvarul basarabenilor, ca o consecință a faptului că s-au aflat, în trecut, ca și azi, la marginea de răsărit a României.

În ciuda iluziei că vom putea răsufla mai liber, s-a întâmplat – din contră – invers.

Prin întărirea despotismului comunist – pe atunci cultivat de Gheorghiu-Dej, iar după el, de Nicolae Ceaușescu –, toți românii au pierdut speranța într-o viață mai liberă.

De aceea și mie, după câteva percheziții și „chemări” pe la securitate, mi-a trecut curajul de a mă apuca să vorbesc despre Basarabia și, odată cu aceasta, mi-a pierit și dispoziția de a scrie așa ceva.

Odată, la chemarea colonelului de securitate, așa-numitul Burlacu, în camera de la etajul de sus din Prefectura Poliției Capitalei, am văzut în dosarul meu, pe care-l avea pe birou, o fișuică cu harta țării cuprinzând și Basarabia, în mijlocul căreia se afla un tricolor cu inițialele RC, ceea ce presupunea, după părerea lui Burlacu, „România creștină”, săptămânal apărut la Chișinău în perioada 1934-1938, la care eu fusesem redactor sub conducerea regretatului Sergiu Florescu, executat, în 1939, împreună cu colonelul invalid de război Diaconescu, în urma ordinului lui Carol al II-lea, ca represalii împotriva Mișcării legionare.

Au fost atunci executați 1453 de fruntași legionari pe cuprinsul țării, la ordinul regelui-dictator, în urma asasinării lui Armand Călinescu – septembrie 1939 – care, la rândul său, nu cu mult timp înainte, tot la ordinul lui Carol al II-lea, asasinase un număr de fruntași legionari în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu. Acești fruntași legionari, care se aflau în închisoare, condamnați tot în urma unor dispoziții ale lui Carol al II-lea, au fost asasinați în timpul unui transport de la Râmnicu-Sărat la Jilava, sub pretext că au vrut să fugă de sub escortă.

Mai târziu, am aflat de la Haralambie Marcheti, care avea un exemplar din acele fișuici, că un număr de acest fel de fișuici fusesse lipit pe stâlpii rețelei electrice de pe Calea Victoriei de către niște tineri, studenți de la Facultatea de istorie.

Nu puteam vorbi despre Basarabia în adunări publice, căci eram urmăriti ca dușmani ai URSS. Or, se știe că pe vremea comuniștilor, dragostea față de Uniunea Sovietică era piatra de încercare a patriotismului unui cetățean român.

Unii dintre frații basarabeni, care au declarat fățiș, în public, că Basarabia este provincie românească, au suferit închisoare. Avocatul Nicolae Păduraru a stat la închisoare mai mult de un an pentru acest motiv.

Totuși, din dorința de a face cunoscut adevărul istoric și tragedia basarabenilor, unii dintre noi, în unele ocazii, mai aminteam despre Basarabia și despre lupta românilor pentru eliberarea acestui teritoriu românesc.

Discuțiile noastre în legătură cu anexarea Basarabiei erau suspectate și înregistrate în dosarul pe care-l aveam fiecare, alcătuit de securitate.

Soarta noastră, a basarabenilor, – așa putea zice – era cea mai crudă pe care a avut-o vreodată un grup regional de români. Nici noi, cei refugiați în țară și nici cei de casă, din Basarabia, nu puteam să afirmem sus și tare că Basarabia și basarabeni sunt români, ca toți românii din celelalte provincii.

În declarația partidului comunist din România, consemnată în *Istoria partidului...* se spune că Basarabia este pământ sovietic și că locuitorii acestui teritoriu sunt moldoveni de origine slavă, și nu români.

Dacă în primul refugiu, din 1940, basarabeni au fost primiți și tratați cu multă bunăvoință, atât de oficialități cât și de toți românii din toate provinciile, simțind o adevărată frățietate, nu în același mod au fost tratați după 1944 – și, mai ales, după ocuparea României de către armata rusă.

Îndată după 23 august 1944, bieții basarabeni erau urmăriti – așa putea zice

vânați – de către autoritățile române nou instalate și duși în fața așa-ziselor „Comisii aliante” de control județene, unde li se pune în vedere să-și facă bagajele și să se „repatrieze”.

Pentru aceasta li se puneau la dispoziție vagoane și alte înlesniri, suportate de statul român. Mulți dintre refugiații basarabeni s-au supus și s-au întors în Basarabia. Dintre aceștia, puțini s-au întors, într-adevăr, acasă; căci majoritatea treceau, numai, prin Basarabia. Erau dirijați spre Siberia, de unde cei mai mulți nu s-au mai întors acasă. Pe vagoanele cu „repatriați”, rușii scriau „vraghi naroda”, adică, dușmanii poporului. Deci, încă de la graniță – noua graniță – Prutul – soarta celor mai mulți era pecetluită: deportare în Siberia.

Jandarmii din Oltenia s-au distins în campania de predare a basarabenilor către aceste „comisii aliante”. Învățătoarea Nina

Guinea a fost nevoită să se căsătorească, în grabă, cu un oltean – și el învățător –, numai ca să nu fie predată rușilor, deși nu avea nicio afecțiune față de „soțul” ei. S-au petrecut multe cazuri asemănătoare și nu numai în Oltenia.

În primăvara lui 1945, mă aflu în satul Jamul Mare, din județul Timiș. Fusesem încadrați în învățământ atât eu, cât și soția mea, Ileana Filip. Mergând cu învățătorul Gheorghe Iorga pe drumul ce duce spre satul Lățunoș, într-o cabană de la capătul viei unui prieten comun, șvabul Toni Hubert, am auzit voci de oameni și am văzut, lângă cabană, o căruță la care erau înhămați doi cai. Am intrat și am găsit înăuntru o familie de basarabeni fugiți din Oltenia. Era familia Roman, dintr-un sat din județul Hotin, refugiați în țară în martie 1944. Soția era învățătoare, iar el, maistru tehnician la fabrica de zahăr din Ripiceni. Aveau și un copil – o fată – care, mai târziu, a devenit muncitoare în București. Pentru doamna Roman am intervenit, eu, personal, la Inspectoratul școlar Timișoara și a fost încadrată ca învățătoare la școala din Jamul Mare.

Jandarmii din Oltenia erau mai „buni” executanți ai dispozițiilor de a-i depista pe basarabeni și a-i trimite la birourile de repatriere. Chiar și pentru frații mei, Costache și Petre, care se aflau împreună cu mama mea în comuna Afumați, jud. Dolj, amenințarea aceasta permanentă de a-i trimite pe basarabeni la birourile de repatriere i-au făcut să se hotărască să se întoarcă în Basarabia. Despre plecarea fraților mei, înapoi, în Basarabia, voi povesti mai târziu. Plecarea și despărțirea de ei a fost prea dureroasă pentru mine, care, în niciun caz, nu puteam să mă întorc cu ei în Basarabia. Atunci credeam că ei fac cea mai mare greșală că se întorc la Chișinău. S-a întâmplat însă să ajungă acasă la Pănășești și să fi făcut bine că s-au întors acolo.

Cercetându-se în sat despre familia noastră, rușii de la comisia lagărului de carantină din Chișinău, unde au fost ținuți o lună de zile, au primit caracterizări bune despre familia noastră și le-au dat voie să se întoarcă în Pănășești, dar nu în casa noastră. Mai târziu, au primit chiar și casa noastră, dar una – casa cea mare – arseese în timpul înaintării rușilor spre apus, chiar în 1944.

Aș dori să pot povesti tot peregrinajul fraților mei, demobilizați din armata română la sfârșitul războiului, în acei ani când în țară Armata Roșie și Comisia aliată (rusă) făceau ce vroiau. Purtarea „civilizată” a rușilor a rămas o neagră amintire în sufletul tuturor românilor.

Este drept că, în unele județe din țară, mai ales în Transilvania, unde se aflau puțini refugiați basarabeni, au fost tratați de autorități – jandarmi și primării – cu mai multă căldură românească. Aceasta, probabil, dintr-o afecțiune ce îi apropia pe români între ei, din cauza resentimentului față de străinii cotropitori – unguri –, atât în trecutul istoric, cât și în trecutul recent, prin ocupația hortistă.

De asemenea, trebuie să recunoaștem că primii guvernanți de după arestarea lui Ion Antonescu de către regele Mihai, cu concursul comuniștilor din camarila de la palat și predat rușilor atât guvernul Sănătescu, cât și generalul Rădescu, ne-au apărat cu toate puterile de „oblăduirea” rusească bolșevică, dar cinismul rusesc, care nu cunoaște margini, s-a manifestat, ca întotdeauna, cu toată vigoarea. Românii cunosc acest cinism încă de la războiul din 1877, când, după ce românii i-au ajutat să câștige războiul împotriva turcilor, ei – rușii – ca răsplată, ne-au luat și sudul Basarabiei.

Din copiile de pe procesele-verbale ale Comisiei aliate pentru aplicarea armistițiului româno-aliat (rusesc) se poate vedea acest lucru. O parte din aceste pro-

cese-verbale le voi reda la sfârșitul acestor mărturisiri.

Odată cu instalarea comuniștilor la conducerea țării, refugiații basarabeni erau considerați aprioric suspecti, fiind dușmani ai Uniunii Sovietice, după principiul partidului comunist român: „*Piatra de încercare a sincerității unui patriot român era atașamentul față de Uniunea Sovietică.*”

Se știe că cea mai mare parte din intelectualii români, mai ales din învățământ, unde ministru era Ștefan Voitec, pentru a nu fi considerați filoburghezi, s-au înscris în Partidul Social-Democrat – partid muncitoresc. De aceea, după unificarea cu partidul comunist, la campania de verificare a membrilor de partid, cei originari din Basarabia erau considerați „greșit” încadrați și apoi excluși din partid. La baza excluderii era suspiciunea de dușman al Uniunii Sovietice. Se ventila și pe vremea aceea un fel de silogism original: „Un intelectual comunist nu e sincer, un intelectual sincer nu e comunist, iar un comunist sincer nu e intelectual.”

Un cetățean devenit membru de partid prin unificarea Partidului Social-Democrat cu Partidul Comunist și care refuza să se considere membru de partid, era considerat „autoexclus” și deci, conform principiului „cine nu e cu noi, e împotriva noastră”, era dușman de clasă și deci dușman al poporului, adică un om fără drepturi în tot statul socialist.

Datorită acestei suspiciuni imprimate de ruși întregului partid comunist român față de refugiații basarabeni, timp de patru decenii, românii originari din Basarabia, chiar și cei stabiliți cu mult înainte pe teritoriul țării libere – anexată de ruși – vor fi stânjeniți în activitatea de afirmare a capacității de specialist într-un domeniu oarecare.

Numai cei care s-au făcut instrumente oarbe în slujba partidului comunist, adică

turnătorii la securitate, s-au putut ridica în funcții mai înalte, dar și atunci numai relativ, căci orice basarabean, numai datorită faptului că în buletinul de identitate scria: „născut în URSS”, nu se bucura de încredere atât în țară, cât și atunci când se afla în străinătate.

Trebuie să mărturisesc că datorită enunțării principiilor de dreptate socială, comparativ, aproape de cele ale creștinismului, unii tineri au căzut victima ideologiei socialiste și chiar comuniste. În Basarabia, propaganda comunistă, datorită elementelor rusești, după Unirea din 1918, a reușit să atragă grupuri întregi de evrei, ruși și ucraineni. Unii dintre aceștia, care ajungeau la studii în centrele universitare – mai ales la Iași – se manifestau în acest sens și de aici și formarea părerii despre basarabeni că ar fi rusnaci și bolșevici.

Eu, personal, încă fiind elev la Seminarul Teologic, datorită unei publicații, *Proletarul*, oficios al Partidului Socialist Independent de sub conducerea d-rului Ghelerter, pe care l-am citit prin bunăvoința unui șef-administrator al bucătăriei de la internatul Seminarului – zis Kolea –, am ajuns să intru în corespondență cu Ștefan Voitec, pe atunci secretarul general al partidului. Îmi amintesc că, la întrebarea pe care i-o pusesem într-o scrisoare (ianuarie 1931) despre regimul din Rusia, el mi-a răspuns că în Rusia regimul politic „este socialist de jure, dar nu și de facto”.

Eram pe vremea aceea, un simpatizant al lui Panait Istrati, dar nu cunoșteam totul despre el. Am rămas, totuși, un admirator al lui și am evoluat din punctul de vedere al concepției politice aproape în același fel, de la stânga la deziluzie și, apoi, la dreapta și de aici la altă deziluzie.

Dar, oricum, acest scriitor a avut marea calitate de a fi sincer, chiar cu el însuși. A scris așa cum a crezut și a simțit în momentul creației despre fenomenul social-politic. A greșit și el, trebuie să recunosc

că am greșit și eu în evoluția concepției politice personale.

Poliția, mai ales în Basarabia, confunda pe socialiști cu comuniștii și, ca o consecință a acestei confuzii, eram suspectat încă din clasa a VIII-a de seminar, din cauza ziarului *Proletarul*.

În primăvara lui 1931, oamenii siguranței, împreună cu jandarmii de la plasa Vorniceni, au venit acasă la tatăl meu, care era reprezentantul național-țărăniștilor în plasă și i-au spus că au permis să facă percheziție, pentru că băiatul lui, adică eu, este comunist.

Au făcut percheziție până și prin butoaiile goale din beci, dar n-au găsit nimic compromițător. Ziarul *Proletarul*, pe care-l primeam ca abonat, nu a constituit material subversiv. Totuși, tatăl meu, pe care „il făcusem de rușine”, mi-a tras o chelălă bună, chiar în camera de primire a seminarului, încât l-am rugat, îndată, pe Ștefan Voitec, să nu-mi mai trimită nici ziarul și nici altfel de broșuri. În felul acesta, am rupt legătura cu partidul socialist independent, dar, deja înfiinșasem niște secții ale partidului în Pânășești, Căpriană și Vorniceni.

Am povestit acest lucru pentru ca să arăt că, dacă eu care eram fiu de gospodar fruntaș (chiabur) și care nu cunoșteam o boabă rusește, am căzut sub influența unei ideologii apropiată bolșevismului, desigur că cei care erau ruși, evrei și filoruși cădeau mai ușor victime ale acestei psihoze bolșevice în Basarabia.

Îmi amintesc că, în iarna lui 1932, am cunoscut în Chișinău fete și băieți din localitatea Șaba din sudul Basarabiei, care nu erau ruși, erau coloniști francezi și germani, dar care erau chemați martori la tribunalul militar din Chișinău într-un proces comunist din satul lor, unde erau locuitori și ruși colonizați.

Aceasta explică existența preponderentă a basarabenilor în cercurile comu-

niste din centrele universitare, mai ales din Iași, dar și București. Este o caracteristică a interferenței de populații străine (vecinii), fie ruși, fie ucraineni, fie unguri – suferă influența străinilor cu care vin în contact.

Reacția românilor la acest fenomen psihosocial bolșevic rusesc se va produce mai târziu sub influența mussolinismului, tot în aceleași centre universitare, prin mișcarea cuzistă și legionară, care va imita întru totul, atât sistemul de organizare de „partid unic”, cât și chiar programul social și economic al bolșevismului.

Afirmarea acestei reacții antibolșevice a început, practic, prin gestul studentului Corneliu Zelea Codreanu care, în fruntea unui cerc de studenți, s-a urcat pe acoperișul Atelierelor CFR Nicolina și a dat jos steagul roșu cu secera și ciocanul, înlocuindu-l cu tricolorul românesc.

Tot atunci, Corneliu Codreanu a precizat înfăptuirea unui marș al studenților români în sudul Basarabiei pentru a demonstra românismul și antibolșevismul în regiunea aceasta, unde se află sute de coloniști ruși și ucraineni.

Într-o declarație în fața unei adunări studențești, la Iași, Corneliu Codreanu a afirmat: „Ca revoluționari, între Moscova și Roma, noi am ales Roma, pentru că este latină și creștină”, deci, antibolșevică.

Tot din această cauză a psihozei bolșevice întreținută de evreii din Basarabia și Moldova, unde aceștia erau răspândiți până și prin sate, a prins mai puternic și mai rapid mișcarea cuzistă și legionară. Se spunea, pe vremea aceea, că „nu toți evreii din România sunt comuniști, dar majoritatea comuniștilor sunt evrei”.

Trebuie să mărturisesc că, încă din anul întâi de facultate (1931-1932) la teologie, prin unii colegi, am făcut cunoștință cu mișcarea legionară. Terminând Seminarul Teologic în vara lui 1931, în toamnă, era normal să mă înscriu la teologie la Chișinău. Eu însă am încercat să mă înscriu

la Facultatea de Drept din Iași, după ce încercasem să mă înscriu la Școala militară de artilerie din Timișoara. La școala militară nu îndeplineam două condiții: trebuia să am bacalaureatul de liceu (eu aveam diploma de seminar) și să achit suma de 5000 de lei pentru cal, ceea ce nu puteam îndeplini. Părinții mei vroiau să mă preoțesc, mai ales, mama mea vroia acest lucru.

Dar nici la Facultatea de Drept și nici la o altă facultate nu mă puteam înscrie, căci cu diploma de seminar nu te primeau la înscriere decât ca „audient”. Aproape trei luni de zile am pierdut timpul pe la Iași, încercând să mă înscriu la o altă facultate, dar n-am reușit. M-am întors la teologie și, în ianuarie 1932, mi-am făcut înscrierea.

În timpul acesta, am luat parte la împiedicarea unei conferințe a lui Panait Istrati de către studenți la cinematograful „Trianon”. Era considerat, încă, comunist. Mai târziu, eu, personal, îl voi admira. Colegii mei de seminar erau deja inoculați cu ideile lui Corneliu Codreanu, care, încă de atunci, devenise idolul politic al studențimii române.

Stând în gazdă împreună cu doi colegi – Costică Teodorescu și Alexandru (Sașa)

Mârza –, sub influența entuziasmului lor și ideilor patriotice și sociale afirmate de Mișcarea legionară, am devenit simpatizantul ei. Principiile de comportare cinstită, atitudinea românească, cuvântul de onoare, cavalerismul și disciplina celor încadrați în mișcare, cântecele patriotice foarte frumoase, mai ales, marșurile, antisemitismul, care se confunda cu antibolșevismul, adică antirusismul – care era fobia mea –, m-au atras spre legionari.

În iunie 1932, întorcându-mă împreună cu alți colegi de la București, de la un concurs al „Tinerimii române”, am făcut un popas de 24 de ore la Iași și am dormit la Căminul din „Râpa Galbenă”, clădit de studenții legionari. Noaptea am dormit în aceeași cameră cu Corneliu Codreanu, care se întorsese din campania electorală în județul Neamț, unde candida el, personal, pentru mandatul de deputat în Cameră. Calitățile lui de prezentabilitate politică, vorbirea clară și hotărâtă, prestața fizică dată și de statura înaltă, înfățișarea hotărâtă, frumusețea fizică, cu privirea ochilor verzi, costumul național cu buniță bucovineană mi-au plăcut și aș putea spune că m-au cucerit. Astfel, deja în anul II de facultate – 1932/1933, eram printre cei mai activi legionari în Centrul studențesc Chișinău.

În campania electorală din toamna lui 1933, eram deja angajat în lupta politică alături de legionari, împotriva liberalilor, care luaseră puterea în frunte cu I.G. Duca. Acesta a dizolvat organizația politică legionară, scoțând-o în afara legii, listele electorale legionare depuse la tribunalele județene au fost anulate. Și eu fusesem ultimul pe lista Gărzii de fier în jud. Lăpușna. De aici reacția Mișcării legionare: asasinarea lui I.G. Duca. Reacția: arestări în masă de legionari, printre care eu. O altă rușine pentru tatăl meu. Dar, după o săptămână, am fost eliberați. A urmat procesul celor trei legionari care îl asasinaseră pe Duca.

La proces, în aprilie 1934, am fost citat ca martor al profesorului nostru, Nichifor Crainic, și al lui Iulian Sârbu, coleg cu Codreanu la Iași și care era în conducerea organizației Gărzii de Fier județene Lăpușna.

La proces, la București, la Tribunalul Militar, care se desfășura în cazarma Malmaison, aceștia mi-au cerut să vorbesc despre agresivitatea evreilor comuniști din Chișinău, față de manifestările naționaliste ale studențimii române. În anul acela, avusese loc un procongres studențesc la Chișinău, cu care ocazie a avut loc o manifestație pe strada Alexandru cel Bun.

Comuniștii, mai ales, evrei, au atacat pe studenți cu pietre și huiduieli. Au smuls tricolorul din mâinile studentului care îl ducea și l-au rupt. La proces, am povestit aceasta și alte agresțiuni evreo-comuniste.

Cred că nu e de prisos să amintesc că în acel an – 1934 – la 1 mai, am asistat la o busculadă între un grup de muncitori, mai mult evrei și ruși, pe Bulevardul Alexandru cel Bun și publicul de pe stradă. Muncitorii comuniști au coborât dintr-un camion și au ridicat un steag roșu cu secera și ciocanul, strigând: „Jos burghezia românească”; „Vrem eliberarea Basarabiei cotropită de români.” Din public, doamna Niță, soția lui Sergiu Niță, care era ministru, s-a rezeptat și le-a smuls steagul roșu, strigând: „Duceți-vă peste Nistru.” Florica Niță era și directoarea Școlii Normale de fete din Chișinău și o luptătoare româncă, tot așa de înfocată ca și marea luptătoare pentru Unire, Elena Alistar. Am rămas încântat de gestul acestei doamne.

În vremea aceea, cu un an în urmă, în Germania, preluase puterea prin alegeri libere, Partidul Național-Socialist, cu Hitler în frunte. Atât Corneliu Codreanu, cât și profesorul A.C. Cuza erau entuziasmați de această victorie a lui Hitler. Eu trăiam o confuzie ideologică de care n-am scăpat decât după război; citind mai multă literatură politică bolșevică și fascistă, mi-am

dat seama că fascismul nu e decât imitația bolșevismului. Și unul, și altul au același principiu de dictatură a partidului unic. Atât Mussolini, cât și Hitler l-au imitat pe Lenin în organizarea statală și socială, ca și în dictatura teroristă. Chiar și Mișcarea legionară avea niște sloganuri socialiste: „Omul și pogonul”, deci, exproprierea moșierilor și împrumutarea țăranilor. Dar era și sloganul: „România a românilor” care, în legiunile de margine a țării, avea efect electoral. De ce numai electoral?

Citeam, pe atunci, *Cuvântul liber* al lui Titel Petrescu, dar nu mă dumiream, în confuzia mea între stânga democrată și dreapta naționalistă. Din cauza acestei confuzii ideologice, nu am apreciat la acel moment asasinarea lui I. Gh. Duca, ca un act terorist politic al Gărzii de Fier. Chiar în vara aceea – 1934 – spre toamnă, făcându-i o vizită lui Mihai Stelescu (locuia pe strada General Leca), l-am întâlnit acolo pe Panait Istrati, care deja publica articole politice în *Cruciada românismului*, editată de Stelescu. Era slab, cu vocea slăbită și vorbea foarte încet. Făcea concesie atitudinii naționaliste, spunând că, cel puțin, aceștia o afirmă pe față, că nu sunt pentru democrație cu mai multe partide, pe când comuniștii mințeau că sunt democrați, simulând și alegeri „libere”.

Din cauză că Mihail Stelescu, deputat al Gărzii de Fier, îl criticase pe Codreanu printr-o scrisoare adresată acestuia, de prea mult despotism în sânul Mișcării legionare, peste un an a fost „pedepsit” ca trădător al mișcării, fiind asasinat chiar în spital, unde se internase – mi se pare – la Spitalul Colțea.

Atunci m-am dumirit. A fost pentru mine o deziluzie politică, mai ales, că-l aprobam pe Stelescu. Era inteligent, bun orator și curajos. Deziluzia se referă la Corneliu Codreanu, căci n-am încetat să activez, și nu m-am dezis; nu m-am delimitat de Mișcarea legionară. Dar dacă în vara lui

1934 am participat în tabăra de muncă legionară la reparația bisericii din Cotiușeni Mari, iar în vara lui 1935 la clădirea bisericii din satul Buga, lângă Chișinău, ca șef de tabără legionară, mai târziu, în 1937, am lucrat în echipele studențești ale Fundației Culturale Regale în satul Ignăței, din județul Orhei, iar în 1938, în satul Delacheu din județul Tighina. Pe lângă scopul ridicării culturale, care mă atrăgea în aceste echipe studențești, era și salarizarea lunară destul de consistentă pentru noi.

Deși absolvisem facultatea, pe atunci nu eram hotărât să mă hirotonisesc și căutam să mă încadrez undeva ca funcționar sau ca profesor de religie la vreun liceu sau la o școală medie. Satisfăcusem și stagiul militar, la Regimentul 3 Roșiori din Chișinău, în vederea acestui lucru.

Evenimentele s-au precipitat. Au început concentrările și apoi ocuparea Basarabiei de către ruși. În iarna lui 1938, la nunta unui coleg de facultate, Teodor Melnic, am cunoscut-o pe Lena Rău, absolventă a Școlii Eparhiale. Atunci s-a înfiripat o dragoste puternică între noi doi. Pentru prima dată m-am gândit că, pentru a mă căsători cu ea, dacă nu găsesc un serviciu civil, să cer o parohie și să mă preoțesc. O iubeam prea mult ca s-o pierd!

Desfășurarea evenimentelor a contribuit la renunțarea de a mă mai preoți. Fiind concentrat la Regimentul 3 Roșiori, pe zona de mobilizare în Banat, făceam tot posibilul ca, la două, trei săptămâni, să vin la Chișinău ca să-mi văd nevasta, care acum era învățătoare la Vorniceni, lângă satul meu. Aș putea spune că, din perioada aceea – 1939-1940, păstrez în suflet cele mai duioase amintiri de căsnicie. Atunci s-a zămislit (dacă pot să mă exprim astfel) și fata noastră, Coca.

Nori negri se adunau asupra Basarabiei, căci, la 23 august, se semnase pactul de neagresiune între Germania și Uniunea Sovietică – Pactul Ribbentrop-Molotov. În

presa noastră nu se publicase nimic despre protocolul secret prin care Hitler lăsase mână liberă lui Stalin ca să anexeze Basarabia. Eu citisem în ziarul italian *Il popolo d'Italia* că, în urma aceluia pact, vor avea de suferit Țările Baltice, Polonia și România (prin ocuparea Basarabiei de către ruși). De aceea, de fiecare dată când mă despărteam, la plecarea spre unitatea militară în Banat sau la Școala Militară din Sibiu, de soția mea, îi atrăgeam atenția că îndată ce aude ceva de vreo evacuare a Basarabiei, să se urce în tren și să se oprească la prietenii noștri din București – Filea și Dusea Croitoru – de pe strada 11 iunie nr. 15. Și totuși, când s-a întâmplat tragicul eveniment, soția mea n-a reușit să plece din Chișinău.

Eu mă aflam la Școala Militară de ofițeri de cavalerie din Sibiu. În zilele acelea, când rușii ocupau Basarabia, eram foarte tulburat în gândurile mele. Nu știam ce să fac. De întors acasă în Basarabia nici nu putea fi vorba, având în vedere că toată activitatea mea culturală și politică din cei zece ani anteriori a fost antirusească și antibolșevică. Dar problema gravă era că pe Lenușca, soția mea, o prinsese ocupația rusă și nu știam dacă va putea veni în țară. Am cerut permisie, am plecat la București s-o caut printre refugiați, dar nu reușise să vină. M-am întors la Sibiu, tot neștiind ce să fac. Eram disperat.

Mare mi-a fost bucuria când am primit telegramă de la Iași prin care ea mă anunța că se află acolo la familia Lebidor. Era în luna august 1940. Printr-o altă telegramă, mă anunța că vine la Sibiu. Am dormit două nopți la Hotel „Bulevard”, din Sibiu, lipsind din cazarmă. Eram fericit că a venit: s-a întors la Iași, iar eu, la sfârșitul lui august, m-am întors la regiment, cu grad de plutonier TR. Aveam un salariu (soldă) și puteam să fac față la unele cheltuieli inerente situației de atunci.

Așa a început primul refugiu pentru familia mea, formată din trei persoane,

căci în septembrie s-a născut fica noastră, Cornelia. Trebuie să recunosc că, în primul refugiu – 1940-1941 – conducerea țării a avut o atitudine plină de bunăvoință și frățietate. Fiind desconcentrat, în septembrie am venit la București, unde am fost angajat la un birou de „Crucea Roșie” pentru ajutorarea refugiaților, recomandat de Comisariatul refugiaților basarabeni și bucovineni. Împreună cu Vasile Țepordei am propus reorganizarea Cercului basarabenilor, în care eu am fost ales președinte, și V. Țepordei – secretar general, iar din partea bătrânilor Gherman Pântea vicepreședinte și d-rul Gheorghe Lașcu casier-contabil.

Începând să editez împreună cu Sergiu Roșca săptămânalul *Gând basarabean*, ziar de informație pentru refugiați, am renunțat la serviciul de la „Crucea Roșie”, lăsând în locul meu pe colegul de regiment Valentin Neaga. Toți refugiații care au trecut pe la acest birou, condus de doamna Zablovschi, o femeie cu multă bunăvoință pentru refugiați, au fost ajutați cu haine. Era ajutată de alte doamne din lumea mare: d-na E. Pelivan, d-na Hiotu, d-na Fărcașanu, d-na Fratoștițeanu etc.

În luna noiembrie 1940, guvernul, prin Ministerul de Externe, ne-a solicitat să alcătuim o listă de patrioți basarabeni, pe care îi prinseseră ocupația rusă în Basarabia și pe care să-i cerem guvernului sovietic în schimbul unor frunțași comuniști din închisorile române, pe care îi cereau rușii. Nu s-a realizat decât schimbul Anei Pauker cu moș Ion Codreanu, fruntaș țărănist din județul Soroca. Noi propusesem în schimbul Anei Pauker pe colonelul Cijevschi, care, în 1917/18, fusese comandantul cohortelor militare moldovenești și deputat în Sfatul Țării, care a făcut Unirea Basarabiei cu Patria-mamă. Pe podul de la Ungheni unde s-a făcut schimbul, acoperit pe partea, acum, sovietică, cu covoare și steaguri roșii, după ce la jumătate a fost predată

Ana Pauker, ne-am trezit în față cu moș Ion Codreanu, și nu cu colonelul Cijevski.

Explicația am aflat-o a doua zi, când moș Codreanu a venit la sediul Cercului basarabenilor și ne-a mărturisit că rușii i-au impus și el a acceptat să fie aici în țară informatorul lor și că ar vrea să facă aceas-tă mărturisire în fața organelor de Siguran-ță. Noi l-am prezentat șefului de Siguranță, Maimuca, ca să nu fie suspectat de ai noștri, dar să fie apărat de cei care, probabil, îl urmăreau.

Mie mi-a povestit că a stat în aceeași celulă cu tatăl meu, în închisoarea din Chișinău. În aceeași celulă stătuse și colone-lul Orza, pe care l-au prins rușii în Basara-bia, dar căruia i-au dat drumul mai târziu. Acesta mi-a scris de la Iași o carte poștală prin care mă anunța că l-a lăsat pe tatăl meu, în noiembrie, tot la închisoarea din Chișinău.

Pentru că a venit vorba despre moș Ion Codreanu, îmi amintesc că, mai târziu, după război, l-am întâlnit de mai multe ori la Timișoara, unde avea o fiică, tot refugia-tă. El era în Comitetul Central al Partidului Social-Democrat. La Congresul Social-De-mocrat, din martie 1946, unde eu am luat parte ca delegat al județului Timiș, el n-a mai fost prezent. Își dăduse demisia din Comitetul Central, căci știa ce se aranja de Lotar Rădăceanu, Ștefan Voitec și Tudor Ionescu, zis Plastograful, ș.a. Se aranja ho-tărârea PSD-ului de a merge în alegeri pe aceeași listă cu comuniștii. În dimineața zilei de deschidere a congresului, m-am întâlnit cu el în tramvai și s-a mirat că eu am primit să fiu delegat: „Dar, dacă ai venit la Congres, să fii atent. *Să nu te piși împotri-va vântului, căci te piși pe pantaloni*”, a zis el. Adică voi avea neplăceri din partea co-muniștilor. Și așa a fost. Fiind de partea lui Titel Petrescu, alături de Traian Novac, lide-rul PSD din Timișoara, mai târziu, am avut necazuri. Moș Ion Codreanu era cunoscut cu bancurile lui.

Alegerile s-au făcut în toamnă. Par-tidul Social-Democrat, partizanii lui Titel Petrescu, nu au mers în alegeri pe listă cu comuniștii, cu semnul soarele. În capul listei noastre era Traian Novac, la județul Ti-miș, iar la comuniști – cu soarele – cap de listă era Teohari Georgescu, ministrul de interne, secundat de soția lui Rădăceanu – Jeny Rădăceanu (Wurtzal). La țărăniști, cu semnul ochiul, la Timiș cap de listă era Sever Bocu.

La alegeri, mie nu mi s-a dat carte de delegat la secția de votare. Numai prin in-tervenția unui coleg învățător din Gătaia, care trecuse la lista comună cu comuniștii, mi s-a dat delegație pentru secția de vo-tare Jamul Mare. La această secție, jude-cătoarea Butnaru a alcătuit procesul-ver-bal, acordând listei cu soarele majoritatea absolută. Eu nu am vrut să semnez pro-cesul-verbal, dar n-a contat asta. Proba-bil că m-a semnat din oficiu. Se cunoaște rezultatul pe țară. Țărăniștii au realizat 70 de procente, iar comuniștii cu aliații lor au avut 25 la sută, dar la totalizare cifrele au fost inversate.

A urmat unificarea partidelor comu-nist și social-democrat, impusă de sus. Comuniștii i-au considerat pe toți soci-al-democrații înglobați în Partidul Unic Muncitoresc; îi chemau la ședințe și-i obli-gau să-și dea autobiografia. M-au invitat și pe mine și mi-au cerut autobiografia. Eu am refuzat orice participare la ședințe. Pe basarabeni proveniți, fie de la comu-niști, fie de la social-democrați, îi consi-derau „greșit încadrați” și îi excludeau. În toamna lui 1949, eu am fost mutat de la Jamul Mare la Moara Săracă, județul Ilfov. Peste doi ani, în 1951, a venit cineva de la județeană de partid și mi-a cerut autobi-ografia, ca să-mi clarifice situația politică. Am fost considerat „autoexclus din partid”. Am susținut că nu există situația aceasta. Sensul cuvântului „exclus” este împinge-rea dinăuntru în afară. Eu nu mă puteam

excluse pe mine. Puteam, cel mult, să mă consider retras, nu „autoexclus”; dar acel delegat de la PCR – mi-a răspuns că la comuniștii din Uniunea Sovietică și din România nu există retragere, ci numai excludere. Eu nu m-am considerat niciodată membru al PCR, care, pe atunci, se numea PMR. Pentru aceasta am refuzat să predau carnetul eliberat de Partidul Social-Democrat, pe care îl păstrez și acum, în amintirea lui Titel Petrescu. Bietul Titel Petrescu! L-a omorât clasa muncitoare! A urmat instaurarea terorii comuniste, care, în vremea lui Ceaușescu, a ajuns la culme. Până și conducerii din Uniunea Sovietică nu-i mai convenea dictatura și cultul personalității din România Socialistă a cizmarului de la Scornicești.

În al doilea refugiu, adică la retragerea armatei române, presată de înaintarea armatei roșii, s-au refugiat și mulți țărani gospodari din satele Basarabiei. Dintre aceștia, o mare parte s-au așezat în Banat. În unele sate, din care o parte de nemți (șvabi), mai ales acei care se manifestaseră mai tare cu „Grupul etnic german” și fugiseră odată cu retragerea armatei germane, în casele acestora au fost cazați refugiați basarabeni și bucovineni.

Când, în Iugoslavia, Tito Iosif Broz a ieșit de sub stăpânirea lui Stalin, Comandamentul Armatei Roșii din țară, în fond, ocupantă a României, a impus guvernului român, deja guvern comunist, să deporteze în interiorul țării pe toți basarabeni de pe raza a 60 km de la granița cu Iugoslavia, ca fiind persoane dușmane Uniunii Sovietice. Odată cu aceștia au fost deportați și o parte din nemții frunțași (chiaburi) ai satelor, precum și alții, considerați ostili regimului. Regiunea aleasă pentru deportare a fost Bărăganul. Cu acești deportați s-au format sate noi în Câmpia Bărăganului. Deportajii din Jamul Mare au fost așezați într-un câmp de lângă gara Perieți, pe linia Urziceni-Slobozia.

Cadrele din învățământ, basarabene, din această zonă au fost transferate în mod obligatoriu, încă din toamna anului 1949. Aceasta a fost un noroc pentru mine și familia mea, căci prin aceasta am scăpat de „domiciliu obligatoriu”. În vara lui 1950, s-a făcut deportarea în masă a basarabenilor refugiați din Banat și a nemților mai înstăriți din satele apropiate de granița cu Iugoslavia. În toamna lui 1949, am fost mutat, împreună cu soția, de la Jamul Mare la școala din Moara Săracă, județul Ilfov. La plecarea forțată din Jamul Mare, am lăsat în plata Domnului aproape 600 vedre de vin în beciul casei, unde locuisem, mii de kilograme de grâu, mii de kilograme de porumb, mii de kilograme de floarea-soarelui și unele lucruri agonisite în timpul anilor cât am locuit în Jamul Mare.

În 1951, la vestea că foștii mei consăteni din Jamul Mare au fost stabiliți în câmpia de la Perieți-Bărăgan, m-am dus să-i văd. Nu era permis să-i vizitez, dar, ajutat de un cetățean din satul Perieți, am putut să mă strecor printre bordeiele noilor întemeietori ai satului Fundata.

Finul meu, Teodor Ungureanu, inginer viticol, care încă nu-și construise bordeiul, a fost bucuros că ne întâlnim. Lângă bordeiul său, în construcție încă, se adunaseră toți foștii mei consăteni în Banat, foarte mulți dintre ei prieteni, basarabeni și nemți și chiaburi băștinași români. Ne-am îmbrățișat cu lacrimi în ochi. Oameni cu care organizasem petreceri cu cântece basarabene și bănățene, acum nu mai râdeau. Ghiță Vinu, Ghiță Frenț, Dumitru Mărchitan, Ion Mivoran, Petre Sârbu, Toader Sârbu, Helmut Müller, Francisc Reichel, Vladimir Ganea, Vasile Bărnat și mulți alții, cu care făcusem politică social-democrată în Jamul Mare, s-au bucurat că ne-am revăzut. În timpul călătoriei cu trenul din Banat în Bărăgan, ei credeau că-i duc în Siberia și acum se mângâiau că i-au lăsat în țară; vorba românului: în tot răul este și

un pic de bine. El zice totdeauna: „Ferească Dumnezeu de mai rău!”

Încet, încet, oamenii și-au făcut căsuțe din chirpici acoperite cu paie sau stuf. Au fost angajați la ferma viticolă Perieți. În 1961 am luat și noi, cu preotul Gheorghiușă Dragomir, butași și am pus vie în grădină. Deja în 1960, eu cumpărasem casa veche bătrânească cu grădină de la nea Vlad Zamfir. Aici, la școala din Moara Săracă (mai târziu i-au schimbat numele în Moara Vlășiei), atât eu cât și soția mea, Ileana Filip, am lucrat cu foarte mult zel pe linie didactică și culturală.

Cei de la secția culturală, auzind că în Banat am lucrat ca îndrumător cultural în cadrul căminelor culturale ale Fundației Culturale „Regele Mihai I”, mi-au impus sarcina de director al Căminului Cultural din Moara Săracă, care trebuia reactivat. Cu sprijinul învățătorilor și al profesorilor, dintre care cei mai activi erau soția mea și Nuțica Dragomir, soția preotului Gh. Dragomir (într-un an) am reușit ca, în iarna lui 1950, Căminul Cultural din Moara Săracă să fie fruntaș și premiat pentru activitate cultural-artistică pe raionul Snagov.

Director de școală era un învățător, membru de partid comunist, originar din Vutcani-Fălciu, care îndeplinea și alte „sarcini” de partid și de securitate. Din cauza acestuia, munca mea de profesor la catedra de limba română și istorie a fost în permanență suspectată. Trebuia să fiu foarte atent ca să nu calc alături de linia partidului pro-sovietică.

Din multele situații delicate, periculoase, am să povestesc un episod foarte semnificativ. La sfârșitul anului școlar 1951, directorul fiind plecat la „odihnă” prin sindicat, mi-a lăsat mie sarcini să-l înlocuiesc. La serbarea școlară de sfârșit de an, eu am condus serbarea. Soția mea, care conducea corul școlar, a cântat cu corul un cântec popular basarabean: „Bate vântul vălurele / Și-mi aduce dor și jele /

De la trei surori a mele...” Un alt învățător, activist de partid, la întoarcerea directorului din concediul de odihnă, a comentat cu el desfășurarea serbării școlare și, în mod intenționat, au ajuns la concluzia că cele „trei surori ale mele” reprezintă Basarabia, Bucovina și Transilvania și că, în fond, eu am introdus (în cântec) aceste cuvinte „trei surori”, în loc de „trei iubite”, cum e în cântecul adevărat. Au și informat securitatea.

Cântecul se cântase la un festival *Săptămâna cântecului românesc*, în vara anului 1950, dar de unde să știe securiștii acest lucru? Au luat-o de bună că cele „trei surori” sunt cele trei provincii cotoprite de ruși. Am fost chemat la securitate și obligat să declar, în scris, că eu am schimbat cuvintele și că cele trei surori înseamnă cele trei provincii. Reamintesc că, la cotopirea Basarabiei de către ruși, comuniștii români, în frunte cu Gh. Gheorghiu-Dej, au trimis telegrame de felicitare rușilor că „au eliberat pământul sovietic al Basarabiei de sub ocupația burghezo-moșierească a României”.

Nu am vrut să scriu așa cum îmi cereau ei. Am fost reținut în beciul securității timp de două nopți și o zi. De câteva ori, am fost scos din beci ca să declar în scris ceea ce doreau ei. I-am rugat să se intereseze la Uniunea Compozitorilor, care a înregistrat acest cântec, dar n-au vrut. I-am rugat să-mi dea voie să vorbesc cu Ștefan Voitec, la Comitetul Central – biroul de informații, dar au refuzat. Cred, totuși, că au dat ei telefon la Comitetul Central, căci în a doua noapte m-au scos de la beci și mi-au spus că mă pot duce la București, la Uniunea Compozitorilor, ca să le aduc dovadă că s-a cântat acest cântec. A treia zi le-am dus dovada cu „cele trei surori ale mele”.

Între timp, și soția mea s-a deplasat la Craiova și a adus dovada de la „Sindicatul lucrătorilor din învățământ”, care cântase-

vă acest cântec la festival, sub conducerea lui M. Bârcă. Nici unii, nici alții n-au recunoscut că acesta este un cântec popular basarabean. Între timp, deși fusesem apreciat ca bun cadru didactic, am fost înlocuit de la direcția Căminului cultural și, apoi, în 1958, toamna, mutat ca profesor la Vărăști și Valea Măcrișului, tot în Bărăgan. Eram suspectat ca opozant al colectivizării.

În toamna lui 1963, după ce am funcționat ca profesor la Maia, unde făceam naveta, săptămânal, am revenit la Moara Săracă. Se schimba atmosfera. Murise Gheorghiu-Dej. Ceaușescu o făcea pe liberalul sub influența lui Maurer. Se părea că se revine la mai multă libertate. Se încheiase „obsedantul deceniu”, cum i-a zis Marin Preda.

Pan Halipa¹, fost vicepreședinte al Sfatului Țării, care făcuse Unirea Basarabiei – 1918 – se întorsese din Siberia și stătea într-o casă de pe strada Principatele Unite. Avea domiciliu obligatoriu. Nu i se dăduse înapoi locuința proprie de pe strada Alexandru Donici. Aici i-am făcut o vizită împreună cu un prieten, A. Solomon, camarad de armată și război – poet, membru în Uniunea Scriitorilor. Acesta mi-a spus că a fost pe la Pan Halipa. I-am propus să mergă cu mine, să-l vizitez și eu. Era, cred, în vara lui 1964. Stătea într-un subsol. L-am găsit întins în pat. Spunea că nu mă cunoaște și că a uitat tot. Nu-și mai aducea aminte de nimic și de nimeni din trecut. Am înțeles toată această prefăcută uitare, când, la ieșire, domnul Halipa ne-a spus că vis-à-vis de casa lor este un post de securitate, care vede tot ce intră și ce iese (din casa) de la subsol. Eu, care mă știam cu „bube în cap” față de comuniști, n-am mai trecut vreo doi ani pe la el.

Între timp, prin intervenția lui I. Popescu-Puțuri, directorul Institutului de

¹ Cu ocazia refugiului, lui Pan Halippa i s-a trecut numele pe BI cu un singur p.

Istorie a Partidului Comunist, Pan Halipa a recăpătat locuința proprie și, odată cu aceasta, permisiunea să ia contact cu refugiații basarabeni, intelectuali și foști luptători pentru Unire și să alcătuiască materiale documentare despre românitatea Basarabiei și Unirea cu România.

În felul acesta, unii dintre noi au fost anunțați ca să ne adunăm acasă la Pan Halipa și să ne sfătuim despre materialele ce putem să le pregătim pentru a fi depuse la Popescu-Puțuri. Eu am alcătuit niște materiale dactilografiate, care înfățișau realități din Basarabia ocupată. Erau realități crude despre acțiunea de rusificare a românilor dintre Prut și Nistru. Am alcătuit și un memoriu, în care înfățișam dorința moldovenilor de a asculta radio și a privi televiziunea română și propuneam pentru aceasta mutarea releului de televiziune aproape de Prut, ca să se poată vedea și la Chișinău. Mai târziu, am aflat că această doleanță, pe care nu numai eu am ridicat-o, s-a realizat. Se declanșase conflictul dintre ruși și chinezi și conducerea noastră comunistă începuse să se manifeste cu mai multă independență. Armata Roșie se retrăsese din România. Hrușciiov avea atâta încredere în comuniștii români, încât a comis gestul de a retrage Armata Roșie din țara noastră.

Politica aceasta de „independență” începută de Gheorghiu-Dej a fost continuată de Ceaușescu. Anumite gesturi ale unor securiști români ne dădeau să înțelegem că ei s-au desprins de KGB-ul sovietic. A fost o mică perioadă, trecătoare și înșelătoare, căci, deja în 1971, după o vizită acasă la Pan Halipa, am fost chemat (invitat) la sediul securității din Calea Rahovei și rugat să spun ce am discutat cu Pan Halipa. Este drept că, în ziua aceea, se afla în casa lui Pan Halipa fruntașul și marele patriot Onisifor Ghiбу, mare prieten al Basarabiei, împreună cu fostul ministru Hudiță – național-țărănist. Pan Halipa m-a

prezentat celor doi ca pe „un tânăr basarabean (a zis el) care e un om de încredere” și am vorbit despre aspecte din viața românilor din Basarabia și efectul acțiunii de unificare asupra lor. În fața mea, însă, cei trei n-au vorbit despre memoriul pe care îl alcătuiau pentru conferința de la Helsinki în legătură cu anexarea Basarabiei și Pactul Ribbentrop-Molotov.

Colonelul de securitate, așa-zis, Toader și maiorul Marin Tudor m-au obligat să scriu o declarație despre ce am discutat cu cei trei. Eu am declarat ceea ce am vorbit cu cei trei, dar din întrebările celor de la securitate am aflat că ei – Halipa, Ghibu și Hudiță – alcătuiau ceva – un memoriu – despre Basarabia. Securiștii mi-au propus, „m-au rugat”, ziceau ei, să mă mai duc pe la Pan Halipa și după aceea să le spun despre cine și despre ce se discută. Am spus, dacă așa e problema, că eu nu mă mai duc pe la Pan Halipa și nu l-am mai vizitat timp de aproape doi ani.

Am fost chemat din nou peste două săptămâni în Calea Rahovei pentru „completarea” acelei declarații și acceptarea să-mi facă o percheziție domiciliară în locuința din Moara Vlăsiei. Percheziția a durat aproape două ore. Au ridicat mai multe materiale și notițe, niște cărți din Basarabia și scrisori de la prietenii basarabeni și mi-au spus să mă duc peste câteva zile la ei să semnez procesul-verbal de percheziție. Peste o săptămână, fiind anunțat de milițianul din sat, m-am dus din nou la sediul securității. Mi-au dat un exemplar din procesul-verbal, pe care-l păstrez ca amintire. Îl voi alătura acestor „mărturisiri”.

Peste două săptămâni, am fost iar chemat prin milițian la sediul securității. Mi s-a cerut o nouă declarație despre cele discutate cu Pan Halipa la data când m-au chemat prima oară. Am scris din nou același lucru. Peste două luni am fost chemat iarăși și întrebant de ce

nu mă mai duc pe la Pan Halipa. Am răspuns ca tocmai pentru ca să nu mă mai „invite” pe la ei.

Între timp, eu m-am plâns lui Ilie Rădulescu, secretar cu propagandă al Comitetului Central al PCR, care era deputat al circumscripției electorale Snagov. În același an, m-am plâns și lui Ion Popescu-Puțuri, de la Institutul de Istorie al PCR. Cred că Ilie Rădulescu a dat telefon comandantului Securității ca să nu mă mai șicaneze, căci în toamna anului 1971, acel maior, Marin Tudor, a trecut pe la școală, unde mă aflam în timpul lecțiilor, m-a chemat în cancelaria școlii, unde am rămas numai doi și m-a întrebat de ce nu mă mai trec pe la ei.

Promisesem că atunci când voi vizita Basarabia, la întoarcere să le dau aspecte de viață de acolo. Eu i-am răspuns cam în zeflema: „Dar ce, la dumneavoastră e cofetărie?” El și-a dat seama că nu mă mai poate intimida (șantaj) și m-a lăsat în pace; asta, datorită lui Ilie Rădulescu.

În 1973, mutându-mă cu locuința în București, m-a luat în primire un alt maior de securitate, (așa-zis) Burlacu, care, după orice manifestare cu frații basarabeni, mă „invita”, sus, la etajul ultim de la Miliția Capitalei și urma o altă declarație. Cred că mă dăduseră în primire cei din Calea Rahovei, care, un timp, aproape un an, mă lăsaseră în pace.

La București, începând din 1975, am inițiat împreună cu prof. Nicanor Jireghi comemorarea poetului Alecu Mateevici, la biserica Precupeții Noi, în fiecare an, în preajma zilei de 16 martie, ziua de naștere a poetului. Cu această ocazie, vorbeam despre opera sa, poemul *Limba noastră* și, desigur, vorbeam și despre autor, în acest context vrând-nevrând, pomeneam numele satului Căinari și întreaga biografie a autorului. Deci, vorbeam și despre Basarabia, dar nu pronunțam acest nume, ci spuneam „Moldova de răsărit”.

Trebuie să amintesc că, în fiecare an, la 21 noiembrie și la 2 februarie, foștii absolvenți ai Seminarului, împreună cu absolvenții Școlii Eparhiale din Chișinău, sărbătoream hramul bisericii de la Școala Eparhială și hramul bisericii de la Seminarul Teologic.

Desigur că, la aceste sărbători, luam cuvântul, dar căutam ca ceea ce vorbeam să fie scris – dactilografiat, pentru că, în biserică, între cei prezenți erau și securiști care, a doua zi, mă invitau la ei să dau declarație. Eram pregătit și le dădeam cuvântarea gata dactilografiată, ca să nu mai fiu nevoit să scriu conținutul.

O doamnă, care suferise rigorile închisorilor comuniste, Teodora Gheorghiu, bătea la mașină cuvântările și alte comunicări, dar nu știa că unele din acestea ajungeau la dosarul meu foarte voluminos de la Securitate. Mi se puneau, totdeauna, în vedere să nu mai pronunț numele de Basarabia și nici să pomenesc anumite nume și date din istoria Basarabiei, cu mare rezonanță, ca să nu-i „supărăm” pe ruși. Acesta era motivul justificator în chemarea și reținerea noastră la birourile de securitate.

Basarabienii, cei „mai puțin adormiți”, adică cei care aminteau în public că Basarabia este pământ românesc și că românii din Basarabia sunt supuși unui proces de rusificare forțată, eram suspectați și urmăriți de securitate oriunde ne aflam. Pe motiv că am un trecut antisovietic și, deci, aș putea face educație antisovietică elevilor în școală, am fost înlăturat din învățământ de mai multe ori.

Datorită referințelor date de Ștefan Voitec, precum că am acționat încă din 1929 în Partidul Socialist Independent și apoi, după 1944, în Partidul Social-Democrat, precum și datorită referințelor bune din partea organizațiilor de partid din satele unde am funcționat ca profesor de limba română și istorie, am fost reprimit în învățământ, dar mutat din Moara Vlăsi-

ei. Mă trimiteau în localități unde nu erau cadre didactice calificate. Mi se spunea că, dacă vreau să fiu în munca didactică, să mă duc acolo unde lipsesc cadre didactice calificate.

Eram nevoit să mă duc oriunde, ca să fiu în câmpul muncii. Astfel, am fost nevoit să lucrez la Vărăști-Snagov, în 1959-1960. Apoi, scos din învățământ pe motiv că nu fac destulă muncă pentru colectivizare, am fost reîncadrat în satul Valea Măcrișului, din raionul Urziceni, unde nu era nici un cadru didactic cu diplomă universitară. Chiar aici, la Valea Măcrișului, preotul bătrân, Turcu, mi-a mărturisit că a fost rugat de ofițerul de securitate de la Urziceni să vorbească cu mine și să mă provoace să vorbesc despre partid și, probabil, despre Basarabia. Se declanșase conflictul politic dintre comuniștii ruși și chinezi. Comuniștii români au prins curaj și au început să se prezinte ca patrioți români. La unele adunări se făcea caz despre cunoașterea istoriei adevărate a poporului român.

După cum spuneam mai înainte, între frunțașii comuniști se putea vorbi despre Unirea Basarabiei, în 1918. Pan Halipa a fost solicitat să dea anumite materiale cu privire la Basarabia, dar numai Institutului de Istorie al PCR. Și eu am alcătuit mici lucrări dactilografiate despre aspectele politico-sociale din Basarabia. Am făcut un memoriu la Comitetul Central cerând să indice televiziunii române realizarea unor condiții tehnice, care să permită și celor din Basarabia să poată prinde emisiunile de televiziune românești. Mi se pare că s-au și realizat unele schimbări în instalația releului spre Iași.

În anul 1968, la 27 martie, ziua Unirii Basarabiei cu patria-mamă, am propus lui Vasile Țepordei, Teodor Bordeianu, Niculai Colban și Neculai Șchiopu (împreună cu mine) să ne întâlnim la mormântul lui Eminescu din Cimitirul „Bellu” și să recităm pe rând fiecare câte o strofă din poezia

Doina. La telefon, i-am spus fiecăruia că o să facem și o fotografie, cu această ocazie, dar nu le-am spus că o să facem și o consemnare a acestei întâlniri. Cu această ocazie, am consemnat împlinirea a 50 de ani de la Unirea Basarabiei și aspecte din viața Basarabiei la acea dată. Toate acele aspecte înfățișau multiplele metode și mijloace de rusificare a cotropitorilor ruși. Consemnarea scrisă, în cinci exemplare, a fost semnată de toți, păstrând fiecare un exemplar.

Exemplarul meu a fost găsit de securiști la o percheziție, mai târziu, în 1971, și ridicat ca act antisovietic și, deci, și ca act antisocialist. Copia procesului-verbal de percheziție (în anii aceia se mai făceau asemenea procese-verbale), voi atașa-o la sfârșitul acestor memorii.

De altfel, asemenea consemnări voi mai alcătui în 1984, cu ocazia aniversării a 45 de ani de la 23 august 1939, când s-a semnat la Moscova Pactul Ribbentrop-Molotov, ca eveniment dramatic pentru istoria Basarabiei. Apoi, cu ocazia tristei aniversări a anexării Basarabiei de către ruși, la 28 iunie 1940. De asemenea, cu ocazia pelerinajului organizat împreună cu Pan Halipa, V. Țepordei, El. Sinicliu și T. Păduraru, în ziua de 28 iunie 1974, la mormântul lui Eminescu, am făcut o consemnare.

Tot în cadrul gândului „să nu uităm Basarabia”, am inițiat o întâlnire aniversară a „Bătăliei de la Țiganca”, din 1941 și am comemorat acest lucru împreună cu Andrei Niculescu, Victor Macarevici, Vlad Dumbravă și Nicanor Jireghi, în ziua de 22 iunie 1981. Am fost la Moara Vlăsiei. Consemnările le făceam cu scopul ca să rămână totuși (ceva scris) că noi ne frământăm pentru românitatea Basarabiei.

În vara anului 1976, un prieten al meu, Nicolae Grosu, a căpătat aprobare să-și viziteze fratele, Sergiu Grosu, colaborator al ziarului *Gând basarabean* care locuiește la Paris. Eu l-am rugat să-i transmită lui S.

Grosu, pe care-l cunoșteam că era consătean cu Pan Halipa, o scrisoare prin care îi reproșam că, deși are posibilitatea, nu scrie nimic despre regimul de teroare din Basarabia în revista sa *Catacombes*.

Urmăream prin aceasta să se amintească Occidentului nedreptatea ce s-a făcut României de către ruși cu asentimentul aliaților apuseni. La graniță scrisoarea mea i-a fost reținută de către organele de securitate. Au urmat interogarea mai multor colegi ai mei din cenaclul „Relief românesc”, unde pe vremea aceea mai vorbeam și despre Basarabia.

Dintre aceștia numai regretații Nicanor Jereghi, basarabean, și Gh. Burcescu, președintele cenaclului, au avut curajul să-mi mărturisească faptul că li s-au cerut informații despre ce vorbesc la acest cenaclu. De asemenea, îmi amintesc că un prieten basarabean, Vlad Dumbravă, copiase o poezie, *Doina Prutului* de George Buznea, dintr-un ziar al românilor din America, o multiplicase, și, la un parastas în memoria lui Pan Halipa a distribuit-o unor basarabeni de încredere. Poezia a ajuns în mâinile securității. Bietul Vlad Dumbravă, pentru aceasta, a fost hărțuit timp de mai multe luni cu chemări și declarații, precum și obligația ca să adune toate exemplarele cu poezia respectivă și să le predea securității pentru „a nu ajunge în mâna rușilor”, ziceau securiștii.

La rândul meu, exemplarul pe care mi l-a dat prietenul meu, l-am multiplicat și eu, dar nu i-am spus lui Vlad Dumbravă când mi-a cerut să-i înapoiez exemplarul ce mi-l dăduse mai înainte.

Trebuie să remarc că toți basarabeni care aveau curajul să se declare „basarabeni” aveau un dosar la securitate.

Cred că Vlad Dumbravă avea și el un dosar mai voluminos, căci pe mulți basarabeni i-a servit cu cărți despre Basarabia, pe atunci „nepermise”, pe care dânsul le multiplica împreună cu Ghiță Sârbu și Vic-

tor Livezeanu și le difuza basarabenilor neadormiți.

Vlad Dumbravă era librarul ambulant al basarabenilor din București, și nu numai de aici. Prin el, noi, basarabeni, am putut căpăta cărțile: *Yalta* de Nicolae Baci, *Mareșalul Antonescu* de Maghe-rescu, *Basarabia românească* de Alexandru Boldur, *Rusia, Basarabia și România* de Mihail Bruhis, *Rușii la Dunăre* de Leon Casso ș.a.

Prin anul 1981 sau 1982, preotul Gheorghe Calciu, profesor la Seminarul Teologic, care fusese înlăturat din învățământ din cauză că a afirmat despre comuniști că sunt atei și că, deci, conducerea statului nu merită să fie respectată în biserică, l-a rugat pe preotul Vasile Țepordei să mă convoace la el acasă, unde venea și Gh. Calciu, ambii fiind colegi.

Preotul Gh. Calciu ne-a cerut ceva materiale despre aspectele de rusificare în Basarabia, pe care să le trimită la Paris Cercului de intelectuali români, pentru publicare. M-am întâlnit cu Gh. Calciu în casă la V. Țepordei și i-am dat o copie de pe consemnarea făcută la mormântul lui Eminescu, în 1974, semnată de Pan Halipa, de V. Țepordei și de mine. Chiar în acel an, preotul Calciu a fost arestat și judecat pentru acțiuni „antistatale”.

La proces, în dosarul său se afla și copia de pe acea consemnare, dar nu s-a făcut caz de aceasta. Pentru Gh. Calciu, din punct de vedere patriotic, era o notă bună!

Eu am fost chemat, însă, la biroul de la etajul ultim din clădirea Miliției Capitalei. Am spus că nu am de ascuns nimic și am declarat tot adevărul. Îmi amintesc că l-am întrebat pe zisul maior Burlacu, dacă are părerea că Basarabia nu e pământ românesc și mi-a răspuns că și el susține că e românesc, dar nu este momentul „să-i supărăm pe ruși”. Mi-a spus că eu risc să fiu pedepsit pentru manifestările mele antirusești. Mi-am amintit, atunci, de bietul

Nicolai Păduraru, care a stat la închisoare pentru afirmația în public că Basarabia e românească.

De altfel, revoltat de această nedreptate, că noi, basarabeni, eram singurii români refugiați, care nu aveam voie să spunem tare că și basarabeni cu pământul Basarabiei sunt trup din trupul României, cu orice ocazie la întâlnirile noastre puneam auditoriului întrebarea: „Ați auzit vreodată că i s-a băgat vreunui ardelean pumnul în gură ca să nu spună că Ardealul e românesc? Nu! Ei bine, nouă – basarabenilor nu ni se permite acest lucru. Suntem singurii români care nu avem voie să spunem că suntem români, atât aici la București, cât, mai ales, la Chișinău.”

Este dovada josniciei trădătoare a comuniștilor, mai ales, a comuniștilor români. Se știe că la anexarea Basarabiei, în 1940, de către ruși, comuniștii din țara noastră au trimis telegrame de felicitare rușilor pentru că au eliberat Basarabia de sub „ocupația burghezo-moșierească a României”. Această întrebare retorică îi făcea pe securiștii prezenți la adunare – mai ales, la biserica Precupeții Noi – să ne chema a doua zi la biroul de la ultimul etaj al Miliției Capitalei.

Au urmat evenimentele din Decembrie 1989. A urmat perioada euforiei, plină de entuziasm românesc în problema Basarabiei. Noi, basarabeni refugiați, ne-am adunat împreună la sediul Partidului Național Țărănesc și, la inițiativa lui Nicolae-Radu Pan Halipa, fiul marelui basarabean – Pan Halipa – am pus bazele Asociației Culturale „Pro-Basarabia și Bucovina”. L-am ales ca președinte pe Nicolae Lupan care, fiind stabilit în Belgia, venise în țară să organizăm împreună această societate. El vorbea pe la radio *Europa liberă* despre Basarabia și tipărise și unele broșuri în limba franceză în legătură cu acest subiect. De aceea, l-am ales președinte. Societatea

s-a dezvoltat, înființând filiale în fiecare județ din țară.

Dar, ...din cauza veleitarismului președintelui N. Lupan, peste puțin timp, s-au produs unele disensiuni în sânul conducerii și, astfel, Asociația „Pro-Basarabia și Bucovina” și-a pierdut din eficacitatea politică și culturală la care ne așteptam.

Este drept că la această slăbire a entuziasmului nostru a contribuit și faptul că atât în țară, cât și în Basarabia, datorită ignoranței politice, mai ales, a maselor țărănești, înșelătoria comunistă a avut mare efect și au reușit să rămână la conducere vechii frunțași comuniști.

RECENZIA – O SPECIE LITERAR-PUBLICISTICĂ TOT MAI CULTIVATĂ DE OAMENII DE LITERE

Recent a fost definitivată varianta electronică a volumului *Disecarea cărților: recenzii, consemnări, prefețe, postfețe*¹ de Vlad Pohilă. Lucrarea dată e prima de acest fel în cariera de scriitor și jurnalist a autorului.

Volumul se deschide cu o prefață a autorului – *Nebănuitele splendori ale recenziei*. Conținutul de bază al cărții este divizat în cinci capitole: I. *La începuturi*; II. *Literatură artistică, a) poezie, b) proză*; III. *Cartea științifică, a) bibliologie, b) filologie și alte științe*; IV. *Publicistică*; V. *Consemnări*. Urmează *Aprecieri și Curriculum vitae*, iar la sfârșit sînt plasate *Anexele (Index de titluri și recenzii, consemnări, prefețe, postfețe; Index de cărți și reviste recenzate; Index de nume de persoană; Index de nume geografice)*, elaborate de subsemnatul, *Aprecieri și un Curriculum vitae*. Cartea are o haină – adică o copertă – semnificativă și reușită, executată de colegul nostru Ion Vârlan.

În cuvîntul introductiv – *Nebănuitele splendori ale recenziei* – Vl. Pohilă dă o definiție a recenziei pe înțelesul tuturor, afirmînd că aceasta este „o specie literar-publicistică în care se face prezentarea, analiza unei cărți (de regulă) noi, și care ține, totuși, mai curînd, de domeniul criticii literare. Asemenea scrieri, de cele mai multe ori, au o tonalitate binevoitoare, laudativă, elogioasă; mai rar – pot purta și o încărcătură

negativă, critică. Însă nu de puține ori autorul recenziei «scaldă în două ape» prezentarea cărții (sau: cartea prezentată), pentru a nu supăra pe scriitor (respectiv, pe editor), posibil, și pentru a nu-l indispuce pe cititor”.

Vl. Pohilă menționează că e greu a stabili „care din aceste trei abordări sau maniere, modalități de prezentare a cărților este cea «naturală», obiectivă, corectă, capabilă să facă cinste și acestei specii literar-publicistice, și autorului recenziei, și autorului volumului prezentat”, deoarece intervin și alți factori, de exemplu, „scrisul la comandă”. Deci, pentru a scrie o recenzie autorul trebuie să se orienteze bine în domeniul de care ține obiectul recenziei, în plus trebuie să fie un om de cultură cu judecată limpede și cu bun-simț, adică să cunoască bine sfera din care face parte volumul recenzat.

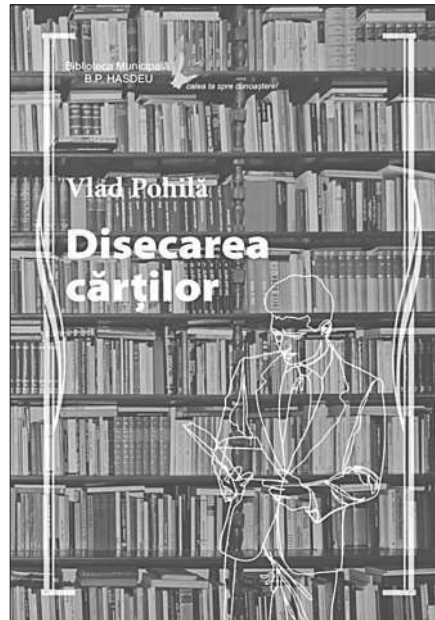
Dincolo de cele relatate mai sus „*recenzia este, de regulă, un frumos cadou pentru autorul lucrării analizate și, concomitent, e o recomandare, o sugestie, un îndemn pentru cititori*.” Aici nu e vorba de recenziile critice, scrise intenționat cu rea-voință, care pot dezorienta pe oricine. Totodată recenzia, ca și eseu, este „o specie literar-publicistică (iar în bună măsură și științifică) generoasă, adică oferă autorului largi posibilități de descriere a subiectului (în comparație cu știrea și reportajul)”. Astfel, în recenzie poate fi prezentat autorul în diverse ipostaze din viață, se pot face incursiuni în domeniul sau tematicile abordate de autor, se pot face paralele (privitor la subiect, la epocă, la personaje etc.) cu

¹ Pohilă, Vlad. *Disecarea cărților : recenzii, consemnări, prefețe, postfețe*. / Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”; ed. îngrijită de Mariana Harjevschi ; coord. Lidia Kulikovski ; fot.: dr. Vasile Șoimaru și colaboratori ai BM „B.P. Hasdeu”; indexuri Secția „Memoria Chișinăului; cop. Ion Vârlan. Chișinău (În curs de apariție).

situații din alte state, se pot face alte descrieri, inclusiv fanteziste.

În ultimul timp, aria de răspîndire a recenziei în mass-media este destul de largă. La o analiză mai amănunțită observăm că recenzia „ține pulsul” aparițiilor editoriale, în felul acesta autorul conchide că „se urmărește un scop, e la mijloc o misiune, iar în ultimă instanță, și o modalitate *sui generis* la care recurg criticii literari, de obicei, suprasolicitați, de a pune la dispoziția cititorului grăbit, alertat, o imagine la zi a literaturii naționale”. În secolele XIX-XX specia recenziei a fost cultivată de scriitorii clasici, iar în ultimul timp nu numai de criticii literari, dar și de poeți, prozatori, dramaturgi, esești, publiciști etc. Vl. Pohlă amintește de recomandarea (tot un fel de recenzie) lui Iosif Vulcan care a adus la cunoștința publicului debutul lui Eminescu în poezie. La rîndul său, ulterior, Eminescu l-a încurajat pe Ion Creangă să-și scrie poveștile. În cazul de la urmă e vorba deja de o „recenzie orală”, cultivată în prezent mai ales la lansările de carte ce se desfășoară aproape în toate bibliotecile mari din republică. Edificator este „cazul Ion Druță” – viitorul mare prozator, dramaturg și eseist, la începuturile sale, a fost îndrumat de maestrul poeziei și traducerii Igor Crețu, iar prefața (de asemenea socotită ca o recenzie) a lui Andrei Lupan, la cartea de debut a Leonidei Lari, a scos din anonim o talentată poetă. Din recenzii s-a născut și impunătoarea *Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent* de G. Călinescu. La fel a procedat și acad. M. Cimpoi la elaborarea unei lucrări similare – *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. E de remarcat și faptul că unele recenzii au avut efect invers, încît au blocat accesul în literatură a unor grafomani.

Primele recenzii (sau microrecenzii) Vl. Pohlă le scrie la începutul anilor '80 ai secolului trecut, obligat fiind de exercițiul funcționii la buletinul *Noutăți edito-*

riale. În anii următori a publicat recenzii la *Tinerimea Moldovei*, *Literatura și arta*, *Învățămîntul public*, *Viața satului*. Autorul mărturisește despre modul său de a scrie următoarele: „...scriu despre cărți care mă impresionează și merită să aflu și alții despre ele; scriu pentru a încuraja sau a elogia vreun autor sau vreo creație literară anume; scriu și atunci cînd mi-o cere interesul și obligațiile de serviciu, la o revistă consacrată integral bibliotecilor, cărților, lecturilor, cititorilor, cum este *BiblioPolis*.” Recenziile i-au deschis calea spre alte specii asemănătoare, îngemănate, cum ar fi impresiile (sau notele) de lectură, apoi prefața, postfața, cuvîntul introductiv, nota asupra ediției etc.

În genere, Vl. Pohlă a recenzat un număr impunător (în total, circa 300 de scrieri) de cărți beletristice și diverse lucrări cu caracter științific de autori foarte diferiți, din diverse epoci și literaturi. De-a lungul anilor a îndemnat cititorii noștri să acorde atenție unor opere de valoare: cărți abia apărute, dar și reeditări, de autori basarabeni contemporani, precum și capodo-

pere ale literaturii române, de la cronicari și Dimitrie Cantemir – la Constantin Negruzzi, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Victor Crășescu, Alexei Mateevici ș.a., pînă la Mihail Sadoveanu, Marin Preda, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Druță, Aureliu Busuioc, Igor Crețu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana și mulți alții. Printre cei popularizați se află și Albert Camus, Konstantin Paustovski, Pavel Vejinov, Anița Nandriș-Cudla, Ninela Caranfil, Corneliu Florea (Dumitru Pădeanu), Dumitru-Dan Maxim, autori bine cunoscuți, dar și mai puțin știuți de cei cărora le place lecturarea cărților.

Trăgînd concluziile, autorul menționează: „Aceste scrieri ilustrează cum nu se poate mai bine preocupările mele de creație, și de suflet, prin care – da, după studierea aprofundată, promovarea, apărarea și cultivarea Limbii Române vorbite în spațiul pruto-nistean – m-am străduit să cultiv și altora dragostea pentru cititul cărților, o greu de înlocuit posibilitate de a deveni mai fericit în viață.”

În primul capitol al prezentei culegeri de recenzii VI. Pohilă a inclus „minirecenzii” de la începutul carierei sale de jurnalist și publicist. Prima dintre ele – *Destinul Inorogului* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1981) – este despre un volum omagial dedicat lui Dimitrie Cantemir. Urmează „minirecenziile” la romanul *Căderea Parisului* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1981) de Ilya Ehrenburg; volumul *Pagini pentru copii* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1981) de Feodor Dostoievski; albumul-studiu *Alexandru Plămădeală; Opere* (în trei volume) de Mihai Eminescu; *Busola filologului-cercetător* (Chișinău, Ed. „Știința”, 1981) de Leonid Curuci; cartea de amintiri și reflecții *Timpul bunelor speranțe* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1981) de Innokenti Smoktunovski; *Scrieri alese* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1982) de Aureliu Busuioc; culegerea de nuvele

De la verde pîn' la verde de Ion Druță; volumele de creație populară *Proverbe și zicături* (Chișinău, Ed. „Știința”, 1981); *Trandafirul dragostei* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1981); albumul *Măști, șarje* (Chișinău, Ed. „Literatura Artistică”, 1983) de Glebus Sainciuc și almanahul de literatură universală *Meridiane-83*.

În capitolul al doilea sînt „disecate” cărți de literatură artistică – poezie și proză din literatura română contemporană, precum și din unele literaturi străine. Astfel, în cîmpul de observație al protagonistului nostru au nimerit: antologia *Poezia acasă: Poeți contemporani din Basarabia* (Tîrgoviște, Editura „Bibliotheca”, 2003) de Iulian Filip și Mihai Stan; volumele de versuri *Dragoste și neîmpăcare* (Chișinău, Ed. „Trigraf-Tipar”, 2005) de Ionel Căpiță; *Ionică scriitorul stă de vorbă cu poporul* (Chișinău, 2010) de Ion Răzlog; *Ultima ninsoare* (Chișinău, Ed. „Labirint”, 2013) de Ala Tonu-Coșcodan și *Luciferice flori sau Edenul pierdut* (Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2013) de Nicolae Bălțescu. Cu privire la placheta din urmă VI. Pohilă menționează: „Osîndindu-i pe purtătorii de însemne ale declinului, ale căderii, ale păcatului, autorul nostru nu contenește să-i laude pe cei care acceptă, doresc chiar «să ostenească spiritual». La fel, deși poate lăsa impresia că stimulează o atmosferă exclusiv sumbră, pe parcursul celor peste o sută de pagini ale plachetei, N. Bălțescu nu se lasă copleșit și nu vrea nici pe noi, cititorii, să ne lase apăsați de imagini apocaliptice, deprimante, găsind loc și pentru firele de rază aducătoare de lumină și speranță.”

Compartimentul de proză este reprezentat de *Noaptea cu cai albi* (1975) de Pavel Vejinov (Bulgaria); *Torentul negru* (Ed. „Literatura Artistică”, 1986) de Leopold Buczkowski (Polonia); volumul de amintiri *20 de ani în Siberia* (București, Ed. „Humanitas”, 1991) de Anița Nandriș-Cudla; romanul *Recviem pentru Maria* (Chișinău,

Ed. „Cartea Moldovei”, 2004) de Vera Mallev; *O antologie cronologică a aforismului românesc de pretutindeni* (Cluj-Napoca, Ed. „Dacia”, 2005), de Efm Tarlapan; culegerea de povestiri și schițe *Hai la mere!* (Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2005) de Nicolae Rusu, despre care recenzentul notează: „Însă chiar și cu patima comparațiilor, dacă citești *Hai la mere!*, observi numaidecât că Nicolae Rusu și-a găsit o cărare a sa pe drumurile de la noi ale prozei umoristice. Sau, o nișă proprie, pentru a ne trece prin hățiturile comicului, ridicolului. În genere, povestirile (*m.r.*-le, vorba vine) sînt inofensive, calde, cumiști, ferite de venin ori de condamnări drastice, de ridicare pe eșafod a celor prinși în vizorul autorului.”

Capitolul despre cartea științifică e cel mai întins ca volum. La început autorul ne familiarizează cu o lucrare de tip enciclopedic și bibliologic precum este *Calendarul Național* (pe anul 2002). Apoi, cu aceeași meticulozitate ne informează despre: *Philobiblon mureșean. O viață printre oameni și cărți* (Tîrgu-Mureș, Biblioteca Județeană Mureș, 2002) de Dimitrie Pop-tămaș; studiul monografic *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istoric. Prezent. Tendințe* (Chișinău, 2004) de Lidia Kulikovski („...L. Kulikovski traversează inițial un traseu aproape clasic: problema văzută în trecut, apoi în actualitate, în fine – scrutează perspectivele, la nivel de tendințe la zi. Iar situația persoanelor dezavantajate a fost la noi și mai este desul de dificilă. Inclusiv în domeniul servirii cu cărți, accesului la valorile spirituale, la informație”); culegerea de texte *Cartea, modul nostru de a dăinui: contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomie: interviuri, management, instruire, biblioteci – bibliotecari, Asociația, miscelaneu* (Chișinău, 2006) de aceeași autoare; manualul *Organizarea informației: analiza documentară* (Chișinău, 2005) de Natalia Goian; studiul documentar-informativ *Revista „Arhivele*

Basarabiei” (1929-1938) de Ion Șpac (Chișinău, Ed. „Bons Offices”, 2006); manualul *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor* (Chișinău, Ed. „Epigraf”, 2006) de Lidia Kulikovski; culegerea de articole *O carte deschisă a sufletului – bibliotecă* (Chișinău, Ed. „Bons Offices”, 2006) de Elena Roșca; volumul *Cărți cu autograf în colecțiile secției „Fond Bucovina”* (Suceava, 2006); revista „*Iconar*” (1935-1937), *Cernăuți* (Suceava, 2006); biobibliografia *Academicianul Silviu Berejan* (Chișinău, 2005); *Dicționar de comunicare, mass-media și știința informării* (București, Ed. „Meronia”, 2008) de Sultana Craia; *Scurtă introducere la o enciclopedie a informației* (Constanța, Ed. „Ex Ponto”, 2010) de Ion Stoica („Autorul consideră că în epoca actuală informația a fost *redescoperită*, această *redescoperire* fiind «una dintre cele mai mari victorii ale spiritului uman, care și-a găsit astfel un complice pe măsură»”); biobibliografia *Ninela Caranfil, artista dorurilor noastre* (Chișinău, 2014); culegerea de cronici, consemnări și recenzii *Alt portret din profil cultural al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”* (Chișinău, 2016) de subsemnatul. Tot aici au fost incuse recenziile la cinci noi publicații bibliografice din Polonia, precum și la revistele *Lector* (2005, nr. 5 și 6, Focșani) și *Scriptum* (2006, nr. 3-4, Suceava).

Filologia și alte științe au constituit subiectul următorului compartiment. Cititorul va afla reflecții despre: monografia *Contactele romanilor răsăriteni cu slavii* (Chișinău, 1988) de Nicolae Raevschi; antologia „*Limba Română este Patria mea...*”; studiul *Sfîrșitul comunismului* (1995) de Françoise Thom; *Molnița. Șase veacuri de statornicie românească* (Chișinău, Ed. „Civitas”, 2000) de Didina Țaruș-Aștefulese; *Mihai Eminescu în cultura cehă* (Praga, 2000) de Libuše Valentová și Jiří Našinec; un dicționar al scriitorilor români (Praga, 2001); studiul *Presa din Basarabia în contextul sociocultural al anilor 1906-*

1944 de Silvia Grossu („O primă impresie de lectură e că autoarea demonstrează, prin numeroase fapte de arhivă, dar și prin propriile aserțiuni, concluzii, calcule, un adevăr incontestabil, dar contestat la noi pînă prin 1990: cînd eram parte integrantă a Țării, a României întregite, în Basarabia interbelică, a existat o presă periodică vie, funcțională, variată, în conformitate cu legile și legitățile societății zidite pe valorile burghezo-democratice”); monografia *Aca-să, la Mălăiești* (Chișinău, Ed. „Prut Internațional”, 2006) de un colectiv de autori; *Studii de morfologie a limbii române* (București, Editura Academiei Române, 2005) de Mioara Avram („Desigur, e regretabil că persistă greșeala în exprimare. Bucură însă trăinicia, peste ani, a sensibilizărilor făcute de cercetătoare. În aceasta rezidă valoarea scrierilor, lucrărilor unui savant de talia și de probitatea Mioarei Avram”); monografia *Traducerea din perspectivă semiotică* (Chișinău, Ed. „Cartdidact”, 2006) de Irina Condrea; *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere (Knowledge Society)* (Chișinău, ÎE-P, „Știința”, 2007) de Gheorghe Duca; *Dicționarul avangardelor* (București, Ed. Enciclopedică, 2005) de Dan Grigorescu; *Neliniștea memoriei: Evoluția chimiei în Moldova și avatarurile vieții. Sinteze. Portrete. Medalioane. Reflecții* (Chișinău, Tipogr. AȘM, 2007) și *Anotimpul mărturisirilor: Avatarurile vieții unui chimist sau despre drumul nesfîrșit al cunoașterii* (Chișinău, 2009) de Dumitru Batîr; *Vitralii patinate: (în)semne ale cărții vechi românești* (Focșani, Ed. „Andrew”, 2010) de Teodora Fîntînaru; *Mă tem că voi uita...* (Chișinău, CEP USM, 2012) de Anatol Lența; *Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova* (Chișinău, Ed. „Pontos”, 2016) de Denis Roșca. Aici s-au alăturat recenziile pentru revistele *Lumina* (2002, nr. 9-12, Voivodina, Banatul Sîrbesc); *Transilvania* (2008, nr. 3-4, Sibiu) și *Familia română* (2008, nr. 1, Baia Mare).

Recenziile la volumele de publicistică sînt incluse într-un capitol aparte. Iată ce volume au reținut atenția autorului și pe care le pune în dezbatere: *Jurnal de lagăr liber* (Arad, Ed. „Lumina”, 1992) de Cornel Florea; *From SSMR to the Republic of Moldova ± pmr* (Chișinău, Ed. „Museum”, 2002) de Dan Ionescu; *A fi* (Chișinău, Ed. „Litera”, 2004) de Efim Josanu; *Era barbară: eseuri, studii, analize, interviuri, anchete* (Chișinău, Ed. „Garuda-Art”, 2005) de Ion Hadârcă; *Blestemul de a fi...* (Chișinău, Ed. „Litera”, 2009) de Constantin Tănase („Mai e de menționat însă, iar precizarea ne-o sugerează și punctele de suspensie din titlu – că blestemul acesta e și un noroc, o șansă, un prilej rarisim de a crea în numele unui ideal, altfel zis – de a-ți trăi în demnitate viața de cetățean și de creator”); *Căderea comuniștilor* (Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2010) de Vasile Șoimaru; *Artiști și țărani: dialoguri, medalioane, eseuri* (Chișinău, 2010) de Nicolae Roibu; *Cotul Donului 1942: eroism, jertfă, trădare* (Chișinău, Tipogr. „Balacron”, 2013) de Vasile Șoimaru (alcăt.), Iosif Niculescu, Gheorghe Pârlea, Roxana Iorgulescu-Bandrabur („...un laitmotiv al cărții *Cotul Donului 1942...* este omagierea celor căzuți în război și afirmarea solicitudinii pentru amenajarea și sfințirea unor locuri, unde s-a scurs, conform aprecierii lui V. Șoimaru, circa un milion de litri de sînge al unor români nevinovați, deveniți, din cauza haosului, a lașității și trădării, carne de tun”). Dintre reviste a fost recenzată *EuroMuseum* (2006, nr. 1, 2007, nr. 2).

În ultimul capitol și-au găsit locul diverse texte cu caracter de analiză: despre îndreptarul *Statele Lumii* (Chișinău, Ed. „Cartier”, 2000); *Biblia de la Blaj* (Roma, Ed. „Vaticana”), ediție modernă, coord. Ioan Chindriș și Eugen Pavel; monografia *Țăplești. File din istoria satului și a bisericii* (Chișinău, Ed. „Labirint”, 2016) de pr. Ioan Lisnic; *Să știm mai mult despre nemți* (Chi-

șinău, Ed. „Universul”, 2016) de Nicolae Cojocar; *Amintirile unei nonagenare. Că-lătorii mele, scriitorii mei* (București, Ed. „Humanitas”, 2014) de Antoaneta Ralian; *Neamul Șoimăreștilor: 500 de ani de istorie* (Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2003) de Alexandru Furtună și Vasile Șoimaru; *Hagi Curda (Camășovca). Un sat românesc din Basarabia istorică* (Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2011) de Tudor Iordăchescu; *Al cui este acest pământ* (Chișinău, Ed. „Litera”, 2005) de Andrei Martiniu; *Purificarea istoriei din oglinda scenei* (Chișinău, 2016) de Andrei Vartic.

Atragem atenția cititorului nostru asupra titlurilor de recenzii, prefețe etc. Fără îndoială, Vl. Pohlă e un meșter iscusit la intitularea textelor sale, adică stăpânește o artă nu tocmai ușor de însușit. Titlul este foarte important pentru o scriere, deoarece el adaugă putere mesajului, conceperea textului se face mai lesne. Să exemplificăm: *Sinceritatea, ca o condiție sine qua non a poeziei*; *Versul negrei deznădejdi, luminat de albul exaltării*; *Caii albi ai dorului bulgar pe pajiște moldavă*; *Gustul amăru al merelor moldovenești, la răscrucea sec. XX-XXI*; *Bibliotecile pot fi utile pentru cei mai triști ca noi*; *O șansă sigură pentru dănuirea noastră*; *Fenomenul informațional pus în fața interdisciplinarității, transdisciplinarității și multidisciplinarității*; *Scoaterea din anonimat a unei așezări românești din triunghiul de sacrificiu*; *Un studiu rezistent prin trănicia documentării și eleganța expunerii*; *Ca o fortăreață fără garnizoană*; *Drumul anevoios, dar și fascinant, al cunoașterii de sine*; *Rodnică valorificare a (în)semnelor vechii culturi românești*; *Șansa de a fi sensibil la freamătul din jur*; *Ora eseisticii de vîrf într-o eră barbară*; *O carte al cărei titlu se vrea o realitate palpabilă*; *Prinos credinței strămoșești și plaiului natal*; *Modelul existențial german: admirabil, demn de urmat, oricât de greu ar fi*; *Debut editorial tardiv, dar extrem de semnificativ* ș.a. Ne dăm bine sea-

ma că, dacă s-ar face un clasament, unele texte ar putea apărea în top chiar și pe baza titlului pe care îl au.

Dar și fără aceasta textele lui Vl. Pohlă sînt excepționale. Descrierile sînt atrăgătoare, cu multe detalii concrete. Credem că vor prinde foarte bine la public. Recenziile, ca și toate celelalte scrieri ale lui Vl. Pohlă, se citesc cu plăcere, deoarece sînt directe, deseori avînd o apreciabilă spontaneitate. Vlad Pohlă este un scriitor și publicist care creează permanent, scrie în orice loc s-ar afla, în orice perioadă a zilei sau a nopții (sîntem martori că expediază la redacția revistei de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură *BiblioPolis* articolele sale prin poșta electronică în zori de zi – deci, le scrie în timpul nopții). În era informației, dacă nu citești continuu, ești în mare pericol să devii învechit în raport cu trecerea grăbită a timpului. Reiterăm că Vl. Pohlă este un jurnalist profesionist și, de aceea, citește foarte mult. Citește nu doar cărți de specialitate, absolut necesare în profesia sa, ci și literatură beletristică (poezie, proză, dramaturgie), istorie, filosofie, biblioteconomie, artă etc. Acestea au devenit pietrele pe care și-a construit cariera sa. O bună parte dintre ele sînt „disecate” în volumul de față.

Menționăm și faptul că volumele recenzate, prefațate de Vl. Pohlă, odată cu tipărirea lor, capătă valențe noi, uneori de neașteptat. Vl. Pohlă s-a impus cu tenacitate și încredere deplină în destinul deloc ușor de om al literelor în toate sensurile pe care le presupune acest cuvînt. Putem să socotim acest volum-surpriză drept un reper solid al publicisticii basarabene. Prin el, dincolo de orice gratuitate, autorul își poate adăuga încă o reușită editorială. Cu certitudine, această carte este o nouă izbîndă științifică și morală a autorului prin eleganța, concizia, meticulozitatea și rigoarea demersului științific, avînd un caracter profund, novator și erudit.

Exemplele de mai sus demonstrează că autorul a cuprins un spectru larg de autori și creații, care poate surprinde nu numai cititorii, dar și pe condeierii de breaslă. Au fost recenzate cărți care pun în evidență importante teme și probleme ale societății noastre. Iar însăși recenzia a devenit pentru autor o specie mult preferată. Acesta este rodul muncii lui pe o perioadă de mai multe decenii și cadoul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” cu ocazia împlinirii celor 140 de ani de la înființare.

În concluzie, menționăm că volumul *Disecarea cărților* de Vlad Pohilă reprezintă o culegere de recenzii, consemnări, prefețe, postfețe ale unui harnic și destoinic scriitor și eseist / publicist care demonstrează

o enormă putere de însușire și sinteză, sistematizînd idei călăuzitoare pe diverse teme, totodată, emanînd o disciplină intelectuală specifică spiritelor înălțătoare.

Cartea poate servi și ca o recomandare privind ce trebuie să citească un intelectual în următoarele săptămîni, luni... Și să-l credem pe cuvînt, deoarece întreaga creație a lui Vlad Pohilă oglindește respectul, venerația adevărului istoric, precum și iubirea de Neam și de valorile lui – toate acestea, reprezentînd temeiul existenței sale, ne fac să afirmăm că el este un învingător și un îndrumător în dificilele vremuri ale poporului român.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

RECENZII ȘI CONSEMNĂRI

DREPTUL LA NUME, DAR ȘI LA RENAME

Viața unui publicist specializat în tematica culturală este, de regulă, un lanț de surprize: întâlniri și discuții cu oameni de litere și de arte, premiere teatrale și spectacole de gală, festivități omagiale, concursuri de creație populară, lansări de cărți necunoscute încă publicului cititor, și tot așa. Majoritatea acestor manifestări devin și un bun obștesc, deoarece vocația îl obligă pe jurnalist, reporter, publicist sau scriitor să dea publicității secvențele culese din viața culturală: mai întâi în ziar, la radio, la televiziune, pe banda de știri a agențiilor informaționale; apoi, de multe ori, selectate, surprizele de care vorbeam sunt înmănușate și în cărți.

Nicolae Roibu este un cronicar „cu barbă” al vieții noastre culturale: nu cred să se fi desfășurat la Chișinău, în ultimele patru decenii, vreun eveniment literar-artistic și cultural major despre care să nu fi scris el; probabil că nu există la noi vreo personalitate mai răsărită a literaturii, a muzicii, teatrului, picturii, științei; a creației populare, muzeisticii, biblioteconomiei ș.a.m.d. căreia să nu-i fi făcut dânsul (măcar) un portret de creație. Scrierile sale pe teme de cultură – eseuri, tablete, interviuri, reportaje, schițe etc. – cred că se numără deja cu miile. Multe din aceste lucrări ale sale N. Roibu le-a grupat în vreo zece cărți ce au trezit un viu și constant interes – dovadă elocventă că oamenii noștri mai citesc, că se mai interesează de cultură, de frumos, însă e și un argument forte că autorul nostru posedă un har deosebit în a reflecta ritmurile mișcării culturale.

Cum am menționat și cu alte ocazii, prin scrierile sale, de câteva decenii bune,

Nicolae Roibu însăilează o istorie paralelă, mereu deschisă, a literaturii, artei și culturii române din Basarabia. Și scrie el această istorie cu o remarcabilă meticulozitate, cu o precizie enciclopedică, dar și cu destule valențe beletristice, astfel încât, unele tablete par a fi nuvele, iar anumite eseuri sau interviuri – fragmente de roman. Datele, faptele, evenimentele de netăgăduit N. Roibu le îngemănează cu amănunte de natură să răvășească și sufletele mai puțin familiarizate cu frământările oamenilor de creație, cu tumultuoasa scurgere a vremii spirituale. Seriozitatea, ba chiar gravitatea expunerii sale este adeseori „spartă” de poante, glume, replici într-un stil apropiat de cel crengian sau de o manieră ce ne amintește de *Momentele* lui Ion Luca Caragiale. În unele cazuri spiritul ludic al narațiunii publicistice se învecinează cu o sfâșietoare tristețe, cu secvențe marcate de durere, de dramatism sau tragism. Toate aceste virtuți i-au asigurat lucrărilor lui N. Roibu o largă popularitate printre cititori și cea mai sinceră grațitudine din partea protagoniștilor, a „eroilor” zugrăviți în eseuri sau „ispitiți” în interviuri.

În ansamblu, cronicile și dialogurile pe teme de cultură ale lui Nicolae Roibu se constituie în niște **emoționante lecții de neuitare** sau, de vreme ce acestea sunt **niște excelente leacuri contra uitării**. Valoarea lor crește cu atât mai mult cu cât trăim într-o epocă agitată, grăbită, aglomerată de fapte, evenimente și personalități în continuă mișcare, și în atare situație riscul de a fi neglijat sau chiar dat uitării poate paște nu că pe un debutant în sfera frumosului, dar și pe o vedetă relativ notorie.

Noul volum al lui N. Roibu – *Dreptul la nume*¹ – vine să confirme cât de bine știe autorul „a bate parii” la temelia unui edificiu, pe care tot el îl și zidește meșteșugit, gospodărește, cu multă simțire, cu emoție, cu fior. Prin **edificiu** am avut în vedere nimic altceva decât **admirabilul serial de scrieri pe teme de cultură**, la care N. Roibu adaugă, acum, încă un „etaj”, *Dreptul la nume*, și care, cu certitudine, va avea deasupra-î încă multe alte caturi. Fiecare volum din serialul de scrieri pe tema culturii are o configurație proprie, dar cu unele elemente obligatorii, cu linii de subiect re-luate, continuate, completate.

Astfel, *Dreptul la nume* are o structură doar parțial „veche”, tipică pentru scrișul cu asemenea subiecte al lui N. Roibu. Iată care-s compartimentele ce se perindă în cuprinsul acestui nou volum: *Carte de vizită, Scriitorii în imperiul răului (I, II, III), Aniversări și comemorări, Dinastii, Viața ca o întâmplare, Dreptul la nume* (povestiri, nuvele, schițe).

Genericile sau titlurile la compartimente sunt sugestive, de natură să descifreze pentru oricine demersul autorului. Vom recurge, totuși, la un sumar desfășurător. Astfel, *Cartea de vizită* include câteva zeci de portrete de creație ale unor personalități – notorii, dar și mai puțin cunoscute – din domeniul literaturii, al artei și al culturii. Aproximativ același demers îl are și compartimentul *Aniversări și comemorări* și am pune aici punct „desfășurării” de nu s-ar impune o precizare: Nicolae Roibu este un cronicar al vieții noastre literar-artistice și culturale deosebit de sensibil nu numai la împlinirile eroilor săi, nu numai la „culmile gloriei” unde ajung mulți dintre protagoniștii săi. Probabil, ca nimeni altul la noi, dânsul stăruie să consemneze și durerile unor oameni de creație, senectutea,

singurătatea, maladiile și sărăcia altora; în fine, autorul nostru, prin tablete și fișiere biobibliografice, cinstește și amintirea creatorilor ce se călătoresc pe alte tărâmurii. *Dinastii* este, am impresia, un apanaj tipic al lui N. Roibu – de-a lungul activității sale gazetărești el a descoperit și a promovat zeci de dinastii, prioritar dinastii de lăutari, cântăreți, alți muzicieni, savanți, dar și de plugari și alți oameni ai muncii. Și *Viața ca o întâmplare* este un miniserial de scrieri caracteristice pentru creația publicistică a lui N. Roibu, un caleidoscop în continuă mișcare, prin care cititorul poate vedea scriitori sau artiști, pictori sau muzicieni, politicieni sau țărani în cele mai surprinzătoare ipostaze. Tocmai tabletele, schițele și momentele din acest compartiment au cele mai vizibile însușiri de proze dintre cele mai acaparante.

Merită o discuție aparte compartimentul *Scriitorii în imperiul răului (I, II, III)*, acesta prezentându-se ca un studiu solid, ca o exegeză de istorie a literaturii contemporane, elaborată de un reporter dotat cu uneltele indispensabile meșteșugului de critic literar. Încă la apariția lor, cu vreo 15 ani în urmă, într-un ziar de mare tiraj de la Chișinău, aceste secvențe de investigație literară au trezit o nedisimulată curiozitate și chiar o implicare a cititorilor, ca și încântarea unor scriitori; alături de indispoziția și revolta altor condeieri. Această gamă de senzații spune totul despre calitatea studiului cu un subiect atât de delicat, dar – mai ales – dificil. Dacă ar fi fost o reacție univocă, se putea crede că autorul a mers pe linia unor generalități, posibil, chiar a unei abordări superficiale. Cum însă percepțiile s-au împărțit, avem la îndemână efectul „unei săpături” și în lung, și în lat, și în adânc – exact cum stă bine unui critic și istoric literar.

Acest nou volum de publicistică pur și simplu *à la Nicolae Roibu* se încheie cu o suită de nuvele, schițe și povestiri ce au

¹ Roibu, Nicolae. *Dreptul la nume*. : [proză și publicistică]. – Chișinău : [s.n.], 2017. 304 p. : fot. ISBN 978-9975-53-826-8.

văzut lumina tiparului cu trei decenii în urmă, în cartea sa de debut literar. Dacă în publicistica pe teme culturale N. Roibu „*oscilează între țărani și artiști*” (a se vedea prefața subsemnatului la volumul intitulat *Țărani și artiști*, Chișinău, 2014), apoi în proză este un zugrav tihnit, cuminte, dar și abil al universului rustic, pe alocuri cu intersecții, dacă nu și cu ecouri din scrierile cu subiect rural ale lui Ion Druță, poate și ale lui Marin Preda. Nimic deosebit în această apropiere: tinerii scriitori basarabeni, din anii '70-'90, au trecut, aproape că *in corpore*, școala literară a acestor doi stâlpi ai prozei românești, o școală „cu instruire la distanță”, cum s-ar spune acum. Pe de altă parte, însă, prozele scurte, de la debuturi, ale lui N. Roibu își au și elemente distincte de configurație proprie: nu numai din punct de vedere geografic, dar și mental, și sentimental, în acest sens excelând tulburătoarea nuvelă despre mamă.

Când am închis ultima filă a manuscrisului cărții pe care ai deschis-o acum, dragă cititorule, m-am întrebat și eu, cum, foarte posibil, te vei întreba și tu: „**De ce se numește Dreptul la nume? Pe cât de justificat este acest titlu la noua carte a lui N. Roibu?**” Răspunsul mi-a venit după o foarte scurtă ezitare: firește, denumirea cărții este nu numai pe deplin justificată, dar mai e și o frumoasă achiziție. Doar aproape toți protagoniștii scrierilor lui N. Roibu, din cartea de față (dar și din alte volume de ale sale), se află în căutarea și, mai ales – în afirmarea acestui adevăr – dreptul la identitatea noastră românească, drept de care am fost privați mai bine de cinci decenii, prin dure restricții, prin apăsare, prigoană, violență. În atare situație, mulți basarabeni, din generațiile postbelice, au militat

cu încrâncenare pentru obținerea acestui drept. Cei mai tineri, dacă au avut exemplul benefic al părinților și bunicilor, au mai avut și revelația, și bucuria, și mândria de a aparține la neamul românesc, cu toate valorile, talentele, calitățile, iar uneori – și scăderile sale. Astfel încât putem spune că în R. Moldova s-a ajuns la o condiție în care majoritatea populației a revendicat, apoi a și obținut dreptul la nume. Mai mult încă: înnobilați de nume, numeroși basarabeni – oameni de litere, de artă, de cultură, de știință, dar și plugari, târgoveți sau proletari – au înțeles rostul luptei pentru afirmare, altfel zis, s-au pătruns de necesitatea și importanța de a deține și dreptul la renume. Adică: de a fi un profesionist și un cetățean impecabil, care să se bucure de aprecierea și recunoașterea roadelor strădaniilor sale din partea altor conaționali și chiar a străinilor. Unde mai pui că și de acest drept am fost privați în anii lungi de prigoană sovietică. Tocmai de aceea, cu cât mai mulți vor recupera aceste drepturi, cu atât mai sigură va fi evoluția noastră spre limanul cel jinduit.

Cât despre autor, nu ne rămâne decât să menționăm, în finalul acestei note introductive, că N. Roibu și-a dobândit de mult dreptul la nume. Iar după ani și decenii de muncă asiduă și inspirată în numele dreptului la nume (iertat să ne fie pleonasmul) a ajuns să se bucure și de un real renume, de un veritabil prestigiu în domeniul pe care-l slujește cu multă dragoste și osârdie. Ferice de autorul cărții de față că a parcurs atât de spectaculos întortocheatul drum de la dreptul la nume – spre bucuria unui real renume.

Vlad POHILĂ

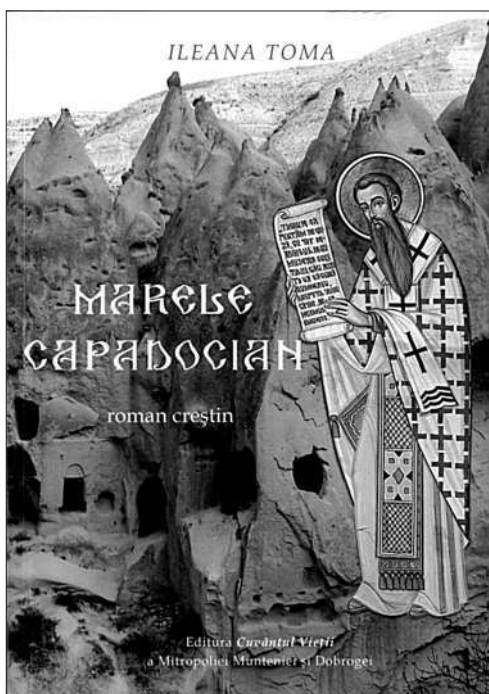
ROMANUL VIEȚII ȘI ACTIVITĂȚII SFÎNTULUI VASILE CEL MARE

Am mai scris în revista noastră despre Ileana Toma (născută în 1935, în Basarabia, fiică de preot ortodox de naționalitate română) acum doi ani, când – la aceeași rubrică – am inserat o recenzie la scrierea dumneai *Ultimul Constantin. Romanul Brîncovenilor* (a se vedea: *BiblioPolis*, 2014, nr. 4, vol. 54). În cadrul ei a fost inclusă și o notă biobibliografică a scriitoarei.

De data aceasta vom pune în discuție romanul creștin *Marele capadocian*¹ (București, 2012) de Ileana Toma, lucrare publicată cu binecuvîntarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Personajul principal al acestui roman este Sfîntul Vasile cel Mare, ierarh și teolog din Asia Mică a veacului al IV-lea. Autoarea a luat drept motto al cărții un citat dintr-o liturghie a protagonistului: „Pe apărătorul de cele cerești al lui Hristos, pe sfetnicul Stăpînului și luminătorul cel strălucitor, cel din Cezareea Capadociei, pe marele Vasile, cu toții să-l cinstim!”

Romanul creștin *Marele capadocian* este alcătuit din 19 capitole: *Anul 329; Spre Atena; Frații Apostolului; Macrina; Muntele; Filocalia; Cutremur la Nicomedia; Cei nouă unde sînt?; Iertarea; Amin!; Facă-se voia ta!; Slujitor fără prihană; La început era Cuvîntul; Lupta cea grea; Bătrînul Episcop al Nazanzului; Înaltpreasfințitul Vasile; Poate pentru că n-ai întîlnit un episcop...; Martirii vin spre noi și Anul 381*. Cartea însumează 392 de pagini de text, însoțit de ilustrații: harta Capadociei și Asiei Mici din secolul al IV-lea, imagini cu bisericile și chiliile rupestre din Capadocia.

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, scrie în *Binecuvîntare* (cuvîntul introductiv): „Binecuvîntăm apariția romanului creștin *Marele capadocian*, scris cu sensibilitate și talent de cunoscuta prozatoare Ileana Toma, cu dorința ca acesta să fie de folos tuturor celor care vor să știe că un creștin este *hristofor* – purtător de Hristos! – și poate îmbogăți cultura și societatea cărora le aparține. [...] Autoarea acestui roman reușește, cu mare iscusință, să îndeplinească scrierile și scrisorile Sfîntului Vasile cel Mare cu datele prezentate în cele trei volume din seria *Studia Basiliana*, apărute la Editura «Basilica» a Patriarhiei Române, în anul 2009, nu doar într-o biografie ori într-un roman istoric credibil, ci, mai presus de aceasta, într-un roman sapiențial, într-o carte de înțelepciune care se înscrie în marea tradiție

¹ Toma, Ileana. *Marele capadocian* : roman creștin. București: Editura „Cuvîntul Vieții” a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, 2012. 382 p.; il. ISBN 978-973-88706-2-8.

a scrierilor hagiografice. Pentru omul de azi, principalele atribute ale personalității și ale activității teologice și filantropice ale Sfântului Vasile cel Mare se regăsesc aici într-o exprimare ușor de înțeles și ca îndemn pentru aducerea la viață a celor aici scrise.”

Sfântul Vasile, episcopul Cezareei, este unul dintre cei mai importanți părinți ai Bisericii Ortodoxe și unul dintre cei mai mari teologi creștini. Vasile din Cezareea Capadociei, cunoscut sub numele Vasile cel Mare, născut în anul 329, decedat la 1 ianuarie 379 (la vârsta de 50 de ani), a fost un arhiepiscop din secolul al IV-lea, considerat doctor al Bisericii și unul din cei trei doctori răsăriteni ai Bisericii, alături de Ioan Gură de Aur (Chrysostom) și Grigorie de Nazianz (Teologul). Provenea dintr-o familie creștină binecunoscută, tatăl său, Sfântul Vasile cel Bătrîn, a fost un renumit învățător în Pont. În familie au crescut patru surori și cinci frați. Cinci dintre ei au devenit sfinți în calendarul Bisericii Ortodoxe, alături de părinți – Vasile și Emilia –, dar și de Macrina cea Bătrînă, bunica lor. Doi dintre frați au ajuns episcopi: Grigorie de Nyssa și Petru II de Sevesta, iar sora sa, Sfânta Macrina cea Tânără, a ajuns un model de viață ascetică.

Conform datelor enciclopedice, Sfântul Vasile, iubitor de învățătură și înzestrat pentru carte, și-a făcut studiile în Cezareea, la Constantinopol și la Atena, remarcându-se încă de tânăr prin profunde cunoștințe în filosofie, astronomie, geometrie, medicină și retorică. La Atena a legat o strînsă prietenie cu Grigorie de Nazianz. Acesta a fost întotdeauna impresionat de inteligența și spiritul profund al prietenului său. Sfântul Vasile a devenit apoi un strălucit profesor în Neocezareea.

Sub influența surorii sale Macrina, Vasile se apropie mai mult de biserică, iar episcopul Cezareei, Dianiu, care îl aprecia deosebit de mult, îl încurajează să accepte o slujbă bisericească. În căutarea căilor spre

perfectiune, Vasile vizitează multe mănăstiri din Egipt, Siria, Palestina și Mesopotamia. La întoarcerea în Pont, înființează o mănăstire pe malul râului Iris. Scrierile sale din acea perioadă pun bazele vieții monahale sistematice și de aceea Sfântul Vasile este considerat părintele monahismului oriental.

După moartea lui Dianiu, Eusebius devine episcop și care, la rîndul său, încearcă să-l convingă pe Vasile să devină preot. În cele din urmă îi oferă o înaltă slujbă în cadrul episcopiei, care îi dă ocazia să-și arate în plenitudine deosebitele sale calități spirituale și intelectuale. În acest timp, Sfântul Vasile exercită o mare influență atît în rîndul conducătorilor imperiului, cît și al populației și clerului. El începe o aprigă polemică împotriva arianismului și a altor mișcări eretice.

La 14 iunie 370, Sfântul Vasile este ales Arhiepiscop al Cezareei, cel mai important susținător al său fiind Grigorie de Nazianz. În această înaltă funcție, el era totodată Mitropolit al Capadociei și Exarh al Pontului, autoritatea sa întinzîndu-se între Balcani, mările Mediterană, Egee și pînă la râul Eufrat. A depus eforturi enorme la organizarea Bisericii și a luptat pentru drepturile clerului, totodată punînd un mare accent pe temeinica pregătire canonică și spirituală a preoților.

În vremuri grele pentru Biserică, cînd ereticii lui Arie și Macedonie izbutiseră să atragă de partea lor pe însuși împăratul Valens, Sfântul Vasile a dus o luptă aprigă, cu scrisul și cuvîntul, luminînd creștinătaea și apărînd dogma Sfintei Treimi. Și-a atras mînia împăratului și a suferit multe prigoniri din partea lui, pentru apărarea acestei învățături de căpetenie a creștinătății.

Sfântul Vasile a îndreptat și unele lipsuri ale monahismului din timpul său, chemîndu-i pe monahi să se nevoiască nu numai în folosul mîntuirii personale, ci și

în folosul aproapelui. Este cel dintii ierarh care a întemeiat, pe lângă Biserică, aziluri și spitale, în ajutorul celor săraci și neputincioși, îndemnând pe cei înstăriți să ajute pe cei nevoiași și neputincioși.

O mare atenție a acordat Sfântul Vasile păturii sărace și a celor oprimați, inițiind nenumărate acte de caritate. Însă, începînd din anul 373, o serie de evenimente îi întristează viața: moartea fratelui său Grigorie și ruptura cu Grigorie de Nazianz. La acestea se adaugă situația generală din Imperiul Roman și atacurile goșilor. Sfântul Vasile moare în anul 379, în Cezareea Capadociei, pe data de 1 ianuarie, iar la înmormîntarea lui participă credincioși și necredincioși, care-l iubeau și-l cinsteau pentru bunătatea și înțelepciunea pe care a avut-o și pe care o dăruia celor din jurul său. Cei zece ani de activitate ca arhiepiscop i-au fost îndeajuns, pentru ca el să intre în istorie cu numele de Sfântul Vasile cel Mare.

Scrierile sale au o mare importanță pentru teologie și au fost traduse în mai multe limbi. Sfântul Vasile a scris cîteva cărți împotriva lui Eunomius și a arianismului, în general, în care apără teza Trinității. În *De spiritu sancto*, Sfântul Vasile tratează chestiunea Sfîntului Duh și combate anumite mișcări care negau existența Duhului Sfînt, argumentînd pe baza *Sfîntei Scripturi* și a Sfîntei Tradiții că Duhul Sfînt este de o ființă cu Tatăl și cu Fiul.

A scris, de asemenea, un mare număr de lucrări exegetice despre psalmi, Isaia și Iov, 24 de predici; a ținut multe discursuri. Alte importante scrieri ale sale sînt: *Regulile monahale* (conțin norme pentru viața de zi cu zi într-un așezămînt monahal), *Moralele*, *Despre judecata lui Dumnezeu*, *Despre religie* și 366 de epistole, multe cu caracter dogmatic sau canonic (moral-ascetice, liturgice ș.a.), iar altele apologetice (de prietenie, de consolare, de recomandare, istorice ș.a.). Importante scrieri sînt *Liturghia*

Sfîntului Vasile cel Mare și *Molitfele Sfîntului Vasile cel Mare*.

Moștenirea literară a Sfîntului Vasile este deosebit de vastă, iar gîndirea sa înglobează o mare varietate de idei și probleme, vitale și folositoare pentru învățătura dogmatică din toate timpurile, pentru viața religios-morală a creștinilor și, nu în ultimul rînd, pentru activitatea socială a clericilor.

Sfîntul Vasile este unul dintre „cei trei capadocieni” (alături de Grigorie de Nyssa și Grigorie de Nazianz), fiind totodată și cel mai important dintre ei. Sfîntul Vasile cel Mare este serbat pe 1 ianuarie, apoi și pe 30 ianuarie, împreună cu Sfîntul Ioan Gură de Aur și Sfîntul Grigorie de Nazianz (Teologul). În anul 1081, Patriarhul Constantinopolului a hotărît să instituie sărbătoarea Sfîntii Trei Ierarhi – în memoria acestor trei mari sfinți și teologi ortodocși. La Iași, în 1635, a fost sfințită mănăstirea „Sfîntii Trei Ierarhi”, ctitorie a domnitorului Vasile Lupu, care în prezent constituie un monument de arhitectură de valoare din România.

Ideile Sfîntului Vasile cel Mare au influențat monahismul românesc mai întii prin Sfîntul Nicodim de la Tismana (1320-1406), iar mai tîrziu prin Paisie Velicovschi (1722-1794) ca și pe alte căi, astfel că viața monahală din Biserica Ortodoxă Română are un pronunțat caracter vasilian.

Scris cu o sensibilitate literară deosebită, romanul *Marele capadocian* de I. Toma prezintă epoca, viața și activitatea Sfîntului Vasile cel Mare. Sînt prezenți în scriere și membrii familiei arhiepiscopului Capadociei, care constituie un exemplu de viațuire creștină pentru creștinii de azi, confrunțați cu tumultul veacului prezent.

Romanul *Marele capadocian* este împînzit de numeroase personaje. În centrul narațiunii este situat Sfîntul Vasile cel Mare, dar autoarea ne prezintă pe planul secundar și alte personalități sau eroi ima-

ginari: Vasile, tatăl său, retor; Emilia, mama sa; Macrina (cea Bătrână), bunica; Macrina (cea Tină), sora lui; Grigorie de Nyssa, fratele mai mic; Naucratiu, frate; Grigorie de Nazianz, prieten; moș Crescent, prieten, secretar, era „o minune”; Dianiu, episcop; Flavius Lucinius, împărat roman; Constantin cel Mare, împărat roman; Nicoclis, profesor; Arie, preot în Alexandria; Galeriu, general roman, devenit împărat; Origen, teolog creștin, erudit cu mare putere de muncă, a înființat școala teologică de la Alexandria; Antonie cel Mare, teolog, întemeietorul vieții monahale; Dioclețian, împărat roman, a declanșat o mare persecuție anticreștină; Eusebiu, mitropolit; Iovan, împărat ortodox, a revocat toate edictele anticreștine; Flavius Julius Valens, împărat roman; Modestus, prefect; Evagrie, diacon; Lup, preot, copist; Sava, mucenic, ș.a.

Desigur, personajului principal al romanului i se acordă cea mai mare atenție. Sfântul Vasile cel Mare apare în diverse ipostaze din viața lui complexă. Autoarea plămăduiește în jurul acestei personalități inocente o aură a binelui, o întrupare a perfecțiunii, iar prin aceasta își manifestă din plin calitățile de bun psiholog, cercetătoare a istoriei, în fine, de scriitor obiectiv, care își evidențiază o calitate neobișnuită, nativă, dovedită și în alte scrieri ale dumneaei. Iată unul dintre multiplele momente edificatoare:

„— Citește, Crescent, să aud ce am scris și dacă mai este de adăugat ceva.

Își drese glasul și începu. Sfântul își recunoștea fiecare cuvânt, urmărirea cu atenție logica pe care o folosea în argumentare. La început urmărirea stilul, după un timp nu mai auzea cuvintele, se concentra pe logica expunerii, de parcă ar fi văzut demonstrațiile însemnate cu litere de lumină. Și pe măsură ce capitol după capitol era parcurs, ca următorul să fie anunțat cu pronunțarea numărului său și începu-

tul să-i fie marcat cu o pauză, logica expunerii dispărea treptat, lăsând locul unei păci care vibra în jurul lui, blîndă și caldă. Simțea cum Duhul cel Sfînt, Dumnezeu din Sfînta Treime, îl învăluia ca o mare... Era atîta dragoste în cămara manuscriselor și dragostea aceasta era atît de bună, încît Vasile simțea că nu o poate cuprinde, dar o putea contempla. Crescent se opri. Îi simțea privirea.

– Am ajuns, Preasfînte, la capitolul treizeci.

– Ai simțit Duhul Sfînt, îmbrățișarea Lui? Era aici, cu noi.”

Și celelalte personaje sînt complexe, fiind percepute ca niște individualități concrete, vii, care acționează după reguli și determinări existențiale personale, în baza unor principii morale durabile. Trebuie să spunem că autoarea a redat foarte bine și scenele vieții cotidiene, fapt care ține cititorul în permanentă concentrare pînă la ultima filă.

Parcurgînd romanul I. Toma, cititorul va poposi în diverse țări, regiuni: Imperiul Roman de Răsărit (Imperiul Bizantin), Grecia, Armenia, Palestina, Siria, Capadocia, Pont ș.a., precum și localități, în majoritate orașe: Constantinopol (Bizanț, Istanbul), Atena, Anisa, Cezareea (Capadociei), Cezareea (Pontului), Neocezareea, Nicomedia, Antiohia, Nazianz, Niceea, Nisibe, Edesa, Smirna, Nicopole, Ierusalim, Roma, Alexandria ș.a. Alte denumiri geografice: Pontul Euxin (Marea Neagră), Marea Egee, strîmtoarea Bosfor; rîurile Oronte, Halys etc.

Într-un roman creștin I. Toma nu a putut să nu folosească cuvinte arhaice sau din domeniile teologie, istorie etc. E de salutat faptul că la unele dintre ele autoarea a explicat sensul în subsolul paginilor respective. În genere, termenii sînt folosiți cu precauție, acest detaliu constituind o izbită virtute stilistică. Drept ilustrare prezentăm și cititorilor revistei noastre cîteva mostre – unele cuvinte sînt bine

cunoscute, altele mai puțin cunoscute și răspândite:

– *botez* – act de credință și de cult prin care se intră în sânul Bisericii (instituit încă din primele veacuri ale creștinismului);

– *liturghie* – serviciu divin creștin (ortodox) în cadrul căruia are loc săvârșirea Sfintelor Taine duminică și la sărbătorile religioase, iar în mănăstiri zilnic;

– *edict* – decret imperativ cu caracter normativ promulgat de un monarh sau de o autoritate laică sau bisericească superioară cu privire la o anumită problemă;

– *apologet* – filozof, scriitor, om de cultură, vorbitor de limba greacă, care lua apărarea creștinismului împotriva acuzațiilor false care i se aduceau, pretexte pentru marile persecuții;

– *apostat* – cel care își reneagă credința;

– *catehet* – profesor la școala de catehumeni, ai acelor care-și propuseseră convertirea individuală de la păgânism la creștinism;

– *colon* – muncitor agricol care, inițial liber, muncea o bucată de pământ luată în arendă de la mării proprietari, mai târziu legat de pământ, era obligat să plătească dijma și să presteze corvezi;

– *tahigrafie* – scriere rapidă, prima scriere stenografică, ce permitea notarea exactă a discursurilor sau a dictărilor, ca apoi să fie transcrisă prin transliterare sub formă de text;

– *simbriaș* – salariat;

– *filocalie* – „iubire de frumos”; culegere din scrierile pustnicilor, monahilor, clericilor ortodocși;

– *domus* – casă romană din perioada clasică;

– *exegeză* – interpretare, comentare, explicare istorică și filologică a unui text literar, religios, juridic;

– *euharistie* – taină și act de venerație în cele mai multe Biserici creștine, constând în împărțirea cu pâine și vin a credincioșilor;

– *apostazie* – renegare, dezertare, în special, părăsirea credinței creștine;

– *lazaret* – spital pentru leproși.

Aceste cuvinte autoarea le-a folosit pentru a evoca oameni, obiceiuri, evenimente religioase și istorice, în genere, pentru a fixa în timp acțiunea scrierii literare, dându-i un aer de vechime.

Romanul creștin *Marele capadocian* – documentat riguros – se distinge printr-un stil discret, specific și inconfundabil. Scrierea autoarei noastre radiază scilipiri de pietre scumpe și, în felul acesta, poate fi așezată alături de reductabilele opere literare pe tematică religioasă din literatura română. Fiecare capitol al romanului, care constituie o etapă anumită din viața și activitatea Sfântului Vasile cel Mare, invită și ajută la meditarea și studiul *Sfintei Scripturi*, în care găsim izvorul vieții noastre, precum și la cunoașterea mai detaliată a apariției și dezvoltării creștinătății. Cu alte cuvinte, această lucrare, ce poate fi numită și roman istoric, aduce literaturii române contemporane o descriere făcută cu scrupulozitate despre unul dintre „cei trei ierarhi” de la Răsărit, prin ea îl vom cunoaște mai bine pe Dumnezeu, pe Sfântul Duh și pe Iisus Hristos, care ne aprind inimile noastre de iubire, ne vom îmbogăți cu mult cunoștințele despre epoca în care a trăit marele teolog ortodox Sfântul Vasile cel Mare.

Cu siguranță, cititorul, avid de scrieri beletristice de acest fel, va descoperi – lecturând cartea de față – detalii noi despre cine a fost Sfântul Vasile cel Mare, potrivit documentelor și izvoarelor de orice tip, se va bucura de noutatea evenimentelor descrise, a situațiilor dificile în care nimerea deseori personajul principal, de multitudinea punctelor de vedere într-o problemă sau alta, de concizia limbajului etc.

Apariția acestui roman înseamnă mult pentru oamenii interesați de cultură, de viața religioasă și de istorie. Se vede că au-

toarea a consultat o listă impresionantă de lucrări pe tema dată, de aceea descrierile par plauzibile, ceea ce ne bucură.

Îi transmitem dnei Ileana Toma felicitări pentru realizarea acestei scrieri captivante și îi urăm multă sănătate și putere

de muncă, iar toate proiectele sale literare să vadă lumina tiparului, spre satisfacția personală și a cititorilor săi.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

VIBRAȚII LIRICE PENTRU SALVGĂRDAREA NATURII

Cartea pe care ai deschis-o, dragă cititorule, face dovada unei apreciable sensibilități a autorului față de anumite probleme majore cu care se confruntă comunitatea noastră.

După ce a scos o plachetă cu versuri civico-patriotice (*Înălțarea Neamului*, 2014), și alta cu stihuri lirice (*Frământul sufletului meu*, 2015), Valeriu Rață a editat, în anul trecut, un volum cu poezii creștine (*Cu Dumnezeu în fiecare zi*, 2016). Și dacă primele două culegeri lirice sînt ca niște „cărări” pe care merg, de regulă, cei mai mulți autori lirici, cartea de versuri cu tematică creștină semnalează o apropiere, practic, intimă, de mari frământări la zi ale oamenilor noștri.

Sovietizarea și comunizarea basarabenilor, violente și de lungă durată – cam șase decenii de calvar – au lăsat răni incurabile sau foarte greu de vindecat pe trupul, dar mai ales în sufletul basarabenilor. Inclusiv o stupidă ateizare, o tragică îndepărtare a conașionalilor noștri de Dumnezeu, de cele sfinte. Sfertul de secol ce a urmat destrămării „imperului răului” și simbolicei căderi a comunismului, au redresat, din păcate, doar parțial dramatica stare de lucruri. Măcar și din motivul că întoarcerea cu fața la Dumnezeu a basarabenilor, în multe cazuri, poartă un caracter superficial, declarativ, *ex-officio*, de paradă. În acest context, cartea lui Valeriu Rață, *Cu Dumnezeu în fiecare zi*, este salutabilă și prin actualitatea stringentă a demersului

poetic, acesta fiind și o tranșantă atitudine civică ce comportă un remarcabil discurs instructiv, dar și etc.

Printre plăgile moștenite de la lunga perioadă de ocupație sovietică, alături de ateizarea forțată a poporului, se înscrie și alterarea atitudinii omului față de natură. Rusia, fiind o țară nemărginită, excesiv de întinsă, este într-o cîtva explicabilă că locuitorii ei acceptă, în linii mari, o abordare anormală a relației om – natură, căci în această ecuație natura pare a fi și „mai întinsă”, ba chiar „infinită”, „fără de capăt”. În consecință, conform acestei logici perverse, oricîte distrugerii ale naturii s-ar face, mai rămîne loc și pentru alte manifestări destructive față de sol, ape, aer, plante, păsări, jivine etc. Cu regret, această abordare nesăbuită a (majorității) rușilor, în cele șase decenii de conviețuire forțată, s-a transmis și multor basarabeni. Este adevărat, împotriva acestei periculoase nesăbuițe s-au ridicat mai mulți intelectuali, țărani, studenți, simpli prieteni și admiratori ai naturii. Încă în ultimii ani de existență a URSS, dar și mai hotărît în anii de după obținerea independenței de către republicile ex-sovietice, prietenii naturii s-au unit în Mișcări ecologiste. Spiritul militant, energia cu care s-au înrolat aceștia în Mișcarea de ocrotire a naturii, pentru menținerea unui echilibru ecologic, în unele cazuri au fost pe potrivă luptei de eliberare națională ce se declanșase ceva mai înainte – a se vedea, de exemplu, cazul popoarelor baltice.

La noi, ceva similar, promovează Mișcarea numită inițial „a verzilor”, și a cărei activitate a fost accentuată de revista *Natura*, sub patronajul lui Alecu Reniță. Este jurnalistul și patriotul care a putut face o publicație de excepție, cu numeroși abonați și cititori și mai mulți, aceștia devenind și aderenți ai Mișcării ecologiste, membri ai Regimentului în continuă creștere a apărătorilor Naturii.

Totuși, nu am putea invoca și o „aderență poetică” la marea, deznădăjduita bătaie pentru salvagardarea naturii. Din acest unghi de vedere, Valeriu Rață se prezintă ca un pionier, cel puțin, în acest început de veac și de mileniu, tot așa cum s-a arătat a fi o voce poetică distinctă, în zilele noastre, prin lansarea unei plachete de versuri creștine.

Ce l-a determinat pe V. Rață să abordeze în versuri tematica ecologistă? O dragoste nețărnută față de păduri, lacuri, flori, pajiști pe care nu mai pasc în pace animale și de pe care își iau zborul, tot mai rar și tot mai neliniștit, păsările? Conștientizarea durabilei legături – perceptibilă, în fond – dintre natură și poezie? Posibil, dar cu certitudine nu numai acestea, după cum putem deduce din confesiunea autorului însuși, plasată la deschiderea acestei cărți, în cuvântul introductiv:

„Am pornit de la faptul că trebuie să transmit cititorului conștientizarea raportului dintre om și mediu. Omul poate fi prieten al naturii, dar și dușmanul ei. De-a lungul secolelor (sau chiar al mileniilor), omul, ca un copil năzbîtios și poznaș, amețit de uriașele sale realizări științifice și tehnice, a fost tot mai tare, tot mai hotărît prins în acțiuni de a stăpâni natura, de a o supune și de a o folosi în interese proprii, cu scopul să trăiască mai bine și mai confortabil. Aceasta a dat naștere la un șir de probleme legate de mediu, la care omenirea contemporană caută ieșire din situație, dar greu ajunge la o soluție eficientă. [...]”

Astăzi omul devine groparul civilizației sale, deoarece sfidează legile naturii, punînd-o în pericol din cauza nechibzuintei sale. Știind că prietenia, afecțiunea și respectul constituie legătura de contact și de relații între oameni, ei trebuie să manifeste aceleași sentimente de prietenie, afecțiune și respect față de natură. Cu părere de rău, aceasta deseori nu se întîmplă. Astfel, prin prezentul volum, tind să pun umărul la popularizarea ecologiei, să fiu o părțică din acel mare întreg, care – prin eforturi comune – aduce, poate, o neînsemnată (dar extrem de necesară) contribuție la prevenirea dezastrelor și catastrofelor ecologice, menținerea [...] unui echilibru sănătos între om și natură.”

Imediat după cuvîntul introductiv al autorului, intitulat „O pasiune mai veche – tema ecologică”, sub genericul *Să iubim și să protejăm natura*, urmează „*Un motto cu mai multe registre*”, de fapt, un florilegiu de aforisme cu subiect ecologic, toate pasabile pentru mottouri la diferite scrieri (articole, studii, cărți) pe tema ocrotirii mediului înconjurător. Autorii „cuvintelor înaripate” culese pentru cartea sa de V. Rață sînt din epoci diferite – de la Antichitate pînă la zilele noastre – și eterogeni ca preocupare: scriitori, filozofi, cercetători științifici, politicieni. Variate sînt și originile etnogeografice ale autorilor de aforisme: Grecia și Roma antice, China medievală, Franța și Italia din Epoca Renașterii, Germania din Veacul Luminilor, România, Marea Britanie și Rusia secolelor XIX-XX. În mod explicabil, autorii români, inclusiv din R. Moldova, sînt cel mai mult citați. Deși cititorii își vor opri neapărat privirile (și) peste acest compartiment al cărții pe care o prezentăm, provocăm anticipat curiozitatea lor prin citarea cîtorva cugetări, ce ni s-au părut deosebit de racordate la tematica pe care autorul nostru o pune la judecata publicului cititor: „Natura ne aseamănă, educația ne deosebește” (**Con-**

fucius); „Geniul omenesc nu va putea nicicând născoci invenții mai desăvârșite ca acelea create de natură, în care nu lipsește nimic și nimic nu-i de prisos” (**Leonardo da Vinci**); „Natura e întotdeauna adevărată, serioasă și severă. Ea are întotdeauna dreptate, iar greșelile și rătăcirile sînt ale omului” (**Johann Wolfgang von Goethe**); „Omul, specie perfidă, / Ce-mblînzește să ucidă, / Ce domesticește fiare / Spre-a le pune în frigare. // Surîzînd capcane-ntinde / Și pădurea o aprinde / Seacă cerul, surîzînd, / Numai moarte are-n gînd” (**Marin Sorescu**).

Placheta *Vibrații ecologice* are o structură doar parțial „clasică”, și vom vedea de ce considerăm că este așa. Compartimentul de bază al cărții – corpul cu versuri – nu este aranjat în subcompartimente tematice, cum era de așteptat, și datorită cărora (subcompartimentelor) cititorii s-ar fi orientat mai ușor în alegerea poeziilor mai aproape de gustul, de interesul sau de perceperea lor. Tocmai din acest motiv, vom încerca noi să facem o compartimentare, oricît de convențională. Astfel, cartea de versuri ca atare de deschide cu un grupaj ce ar putea fi numit **a) Generalități** (la subiectul *Ocotirea mediului*). Acesta este urmat de **b) un florilegiu de poezii consacrate copiilor**, poate și adolescenților, dar în egală măsură și învățătorilor, poate și părinților. Deosebit de drăguțe ni s-au părut poeziile: *Prietenii igienei, Cu apă și săpun, Periuța de dinți, Ce ne dă pădurea?, E plăcut să fii curat, De ce depinde timpul?* etc. Alt ciclu de versuri – **c) găzduiește poezii dedicate unor frunțași ai mișcării ecologiste de la noi**: Alecu Reniță, Ion Căpiță, revista *Natura*... Mai distingem **d) un grupaj de versuri consacrate unor râuri, fluvii, păduri, munților Carpați**: *Moare râul Bîc; Răut, râu imbolnăvit, Ichelul apocaliptic, Nistrul cere ajutor, S-a tăiat pădurea toată, Roșia Montană, Delta Dunării, Carpații trebuie salvați* ș.a. Este impresionant și **e)**

ciclul de versuri în care autorul deplînge locurile și oamenii ce au fost martori și / sau victime ale unor grave accidente și cataclisme: Cernobîl, Fukushima, Hiroshima și Nagasaki; tot aici, sau alăturat, au fost incluse și **f) poezii pacifiste, pledoarii lirice pentru pace** etc. Ultimul ciclu liric ar putea fi numit convențional **g) ocotirea mediului versus viitorul planetei Terra, al omenirii**: *Stare excepțională, Îndemn ecologic, Vrem un viitor curat!, Să protejăm natura, Izbăviți-ne de larmă, Poluarea* etc.

Versurile din ciclurile trecute de noi la compartimentul a) și parțial din compartimentele c), d), e), f) sînt ușor patetice, unele dintre ele amintindu-ne de odele lui Gheorghe Asachi și ale altor poeți români de la începutul sec. XIX. În această listă se înscriu creații ca cele intitulate *Pămîntul ni-i bijuterie, În Templul Naturii, Natura ne învață, E timpul să batem în clopot, Omule, ce e cu tine?; Tablou sinistru, Gravă-i situația, Să prevenim dezastrul mondial, Vrem un viitor curat, Nu ucideți viața pe Pămînt, Să salvăm Pămîntul* etc.

În genere, versurile lui V. Rață pe tema salvagărdării mediului (ca și multe altele cu alte linii de subiect) excelează printr-o nepretențiozitate soră cu accesibilitatea, cu cumiștenia demersului liric: „Uimitoare este picătura! / Sare uneori și iezătura. // Se preface mai apoi în rîu – / Nimeni nu-i mai poate pune frîu. // În sfîrșit, ea mi se face Mare / În Ocean din nou e-n transformare. // Vîntul o tot poartă printre nori... / Plouă... / Noi sîntem observatori: // Picătura mică se întoarce / Apele din jur să le încarce. // Și așa ea face permanent – / În folosul nostru, evident” (*Picătura*).

Sorgintea folclorică se face simțită în mai multe poezii de Valeriu Rață, după cum vă puteți convinge și Dvs.: „Pică stropi de ploaie / Și pămîntul moaie. // Foarte-i însetat, / Dar mi s-a calmat. // Aștepta și floarea / Căci pierdea vigoarea. [...] larba din poiană / Rîde farmazoană. // Spicul cel

de grîu / Nu mai stă molîu. // Ploaia, zău, vrăjește, / Bucură pe gîște. // Pe un mal de lac / Broaște strigă: „Oac!” [...] Ploaia, chiar de-i mică / Tuturor e-amică” (*Ploaie, bine ai venit*).

Iar de la cadențele folclorice, se pare că e doar un singur pas pînă la ritmuri ce ne duc cu gîndul la unele poezii de-ale lui George Topîrceanu, axate pe tema naturii: „Circulă vapoarele pe rute, / Iar delfinii blînzi le însoțesc, / Ei cu ele vor să se săru-te / Dar acelea parcă se-ndoiesc. // Cad în mare rîurile toate / Ani în șir, în mod ne-contentit, / Ea apoi, sîrguincios va scoate / Aburi, din materialul ei lichid. // Soarele spre seară cade-n mare, / Luna o va străjui pe cer, / Vîntul o va ține-n frămîntare / Pe întinsu-i, falnic șantier” (*Marea*). Sau: „În-tr-o zi pe la amiază / Am venit pe mal de lac, / Și văzusem ce urmează / (Poate fi să vă displac): // Valurile sînt pătate, / Mîl de secetă scăpat / Și cutii – pe jumătate / Cu vopsea s-au aruncat. // Mai încolo o tigiaie / Veche, dar și doi papuci, / Lîină putredă de oaie, / Putreziți cîțiva butuci. [...] // Zeci de ruginite cuie, / Inutil, un vechi abac, / Jucărie alb-verzuie, / O cămașă de bumbac. // De parfumuri noi flacoane, / Un cogeamite baros, / Scorojite telefoane, / Mineral periculos. // Asta este doar o parte / Dintre cîte am văzut, / Am să fac curînd rapoarte / Pentru Eco-Institut” (*Ce-am văzut pe mal de lac*).

Unele poeme din noua carte a lui V. Rață au cadență de psalm, de rugăciune întru mîntuirea naturii și a celor mai diferite elemente ale ei. A se vedea, în această ordine de idei, poeziile *Pădurea, Ecologică (I), Ecologică (II), Pădurea Domnească, Ce stupid!, Apel, Nu, Da, S-a tăiat pădurea toată, Poluarea, Izbăviți-ne de larmă, Tablou sinistru, Oceanul* ș.a. Ne vom exemplifica aserțiunea prin cîteva citate din *Vibrații ecologice*: „A ars o întregă pădure, / Se văd numai cioturi mahmure.. // Nici urmă din ce ne fusese – Comoară cu ramuri prea

dese. / Mai fumegă lemnul pe-alocuri / C-a fost pâlălaie de focuri. // Pămîntul e mort sub jărătic – / Și el a zăcut ca ostatic. [...] E cazul s-o plîngem cu toții, / N-or plînge, la sigur, netoții, // Pe care îi credem de vină, / Dar nu îi cunoaștem la mină” (*Pădure tratată cu vrajbă*); „Nu striviți frumoasa, alba floare, / Nu desparte rîul de izvoare. // Nu ucide nici un greieruș, / N-asmuți pe cîinele ghiduș. // [...] Nu aprinde focul în pădure, / Nu fă pisicuța să îndure. [...] Nu pui la nesfîrșit orori, / Nu lăsa să moară puișori. // Nu pătrunde unde nu se poate, / Nu strica zidirile create. // Nu răbda firesc atîta rău, / Nu da vina tot pe Dumnezeu” (*Nu*). Majoritatea poeziilor din care am extras fragmente în ultimele două alineate pot fi atribuite și categoriei de creații lirico-meditative, ele oferindu-ne, în acest sens, niște exemple demne de antologii tematice la nivelul Basarabiei, dar și al întreg spațiului românesc.

Cuprinsul *Vibrațiilor ecologice* este îmbogățit de o suită de fotografii inspirate de frumusețea netrecătoare a naturii. Autorul lor este maestrul Vasile Șoimaru, doctor în economie, publicist, foto-reporter, cunoscut și ca un pelerin prin românimie. Imaginile pe care i le-a pus la dispoziție lui V. Rață sînt, în bună parte, identificabile, dat fiind că au fost surprinse în spațiul pruto-nistrean. Alte poze pot fi considerate eminentamente artistice, cum reprezintă ele secvențe de natură de pe alte plaiuri românești, mai puțin familiare basarabenilor. Toate imaginile au însă un numitor comun: sînt tulburătoare și te duc cu gîndul la necesitatea de a face tot posibilul să nu dispară nicidecum aceste daruri dumnezeiești.

Și versurile din această plachetă de Valeriu Rață au o incontestabilă valoare instructivă, dublată de valențe cognitive, cu subliniate accente etice și civice. Avînd în vedere stringența tematicii abordate în culegerea de față, credem că versurile

sale ar putea servi ca un excelent material didactic și ilustrativ pentru cursurile extrașcolare din instituții de învățământ, dar și la diferite manifestări culturale în școli, licee, colegii, biblioteci – pretutindeni, unde – deopotrivă cu preocupările pen-

tru îmbogățirea culturii generale, altoirea dragostei de Neam și Țară, cultivarea limbii materne – stă pe agenda zilei și subiectul ocrotirii mediului înconjurător.

Vlad POHILĂ

ECOLOGIA PĂDURII ȘI CULTURII

Am citit cu deosebită plăcere cartea de publicistică și eseistică ecosilvică *Pa-radisul pădurii... pierdut* de Grigore Grigorescu. Incitantă încă din titlu, ne intrigă mesajul arhiactual incendiar, conținutul ei cognitiv și instructiv-educativ. Volumul include o prefață, cinci capitole și un eseu referențial despre autor, pe care Ion Ciocanu îl prezintă magistral: „Grigore Grigorescu e un ecologist incurabil, preocupat în permanență de cunoașterea tainelor pădurii și, îndeosebi, de păstrarea și dezvoltarea patrimoniului forestier”, iar acad. Petru Soltan evidențiază lapidar alte calități definitorii – „bun și erudit scriitor, filosof și mare altruist”.

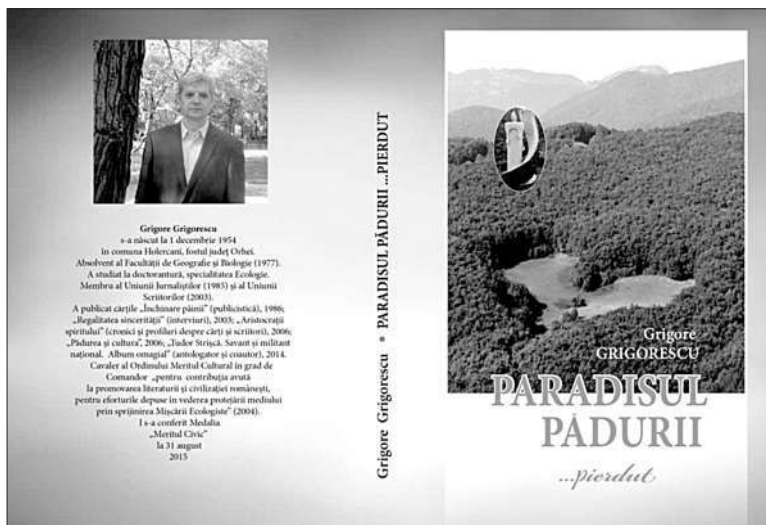
Autorul s-a manifestat ca jurnalist ecologist în cadrul Mișcării Verzilor în perioada restructurării, apoi ca angajat la Comitetul de Stat pentru Ocrotirea Naturii și secretar al Concursului republican pentru cea mai bună oglindire a problemelor de mediu în presă. O prodigioasă activitate cu eforturi enorme a desfășurat în calitate de consilier al directorului general al Asociației „Moldsilva”, reflectând în presă problematica gravă a Codrilor.

Pe parcursul a trei decenii, dumnealui a publicat peste 240 de articole, recenzii, cronici, eseuri, interviuri ș.a. În special, a excelat la prezentarea cronicilor de carte dedicate mediului, ecologia forestieră și managementul fondului forestier. A inițiat și a coordonat realizarea lucrărilor Conferinței naționale cu genericul *Ecologia spirituală – o paradigmă a mileniului III*. În 2006

a publicat cartea cu genericul *Pădurea și cultura* – o sinteză a tezaurului spiritual ecosilvic reflectat în creația populară, literară, teologie, arta plastică ș.a. Pentru activitatea prodigioasă în domeniul protejării mediului, publicisticii ecosilvice, prin *Decretul* Președintelui României din 6 decembrie 2004, dlui Grigore Grigorescu i s-a conferit Ordinul *Meritul Cultural* în grad de Comandor.

Prezenta lucrare este un argument indiscutabil că autorul este un cercetător valoros pentru cultura națională. Profesorii, colegii săi – acad. Ion Dediu, dr. Dumitru Gociu, prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu, scriitoarea Zinaida Gane ș.a. – au remarcat contribuția și competența dumnealui la elaborarea securității ecologiste. În *Preliminărilor scepticului de serviciu al silviculturii sacrificiale* eseistul ne transpune în spațiul problemei silvice, ne prezintă specificul cărții, abordează problematica din perspectivă estetică, etică (modus vivendi). Scriitorul – prin întrebările sale directe – vizează responsabilitatea fiecărui concețean și a tuturor în raport cu provocările forestiere. Punctul de pornire al cărții au fost numeroase articole de mediu, avertismente argumentate științific și emoțional.

Chiar primele pagini intrigă să citești întreaga operă. Impresiile de lectură sunt captivante și provoacă o mare curiozitate. Autorul ne prezintă un avertisment dur privind dezastrul forestier, umple un gol literar despre ecologie și silvologia aplicată, oferă comentarii, meditații, analize,

Grigore Grigorescu • PARADISUL PĂDURII ...PIERDUT

Grigore Grigorescu
 s-a născut la 1 decembrie 1954
 în comuna Holtești, județul Iași (Iahol).
 Absolvent al Facultății de Geografie și Biologie (1977).
 A studiat la doctorantură, specialitatea Ecologie.
 Membru al Uniunii Jurnaliștilor (1985) și al Uniunii
 Scriitorilor (2003).
 A publicat cărțile „Închinare păinii” (publicistică), 1986;
 „Regalitatea sincerității” (interviuuri), 2003; „Aristocrații
 spirituali” (eseuri și profiluri despre cărți și scriitori), 2006;
 „Pădurea și cultura”, 2006; „Iadul Străică. Servant și militant
 național. Album omagial” (antologator și coautor), 2014.
 Căderă al Ordinului Meritul Cultural în grad de
 Comandor „pentru contribuția avută
 la promovarea literaturii și civilizației românești,
 pentru eforturile depuse în vederea protejării mediului
 prin sprijinirea Mișcării Ecologice” (2004).
 I s-a conferit Medalia
 „Meritul Civic”
 la 31 august
 2013.

studii, luări de poziție bine argumentate ca intelectual emblematic, scriitor și savant. Investigatorul coboară în istorie, spre izvoare, evocă situații reale în stil propriu. Axa cărții este conceptual bine elaborată, fiecare capitol are un motto din opera clasicii, care argumentează ideea promovată. Cercetătorul argumentează foarte riguros și meticolos concluzia: „Moldova riscă să rămână fără păduri”, deoarece tăierile ilicite, inclusiv dirijate din interiorul ramurii, sunt un fenomen care a atins cote primejdioase pentru starea lor.

Primul capitol al studiului-avertisment este intitulat sugestiv *Dosarul decadenței și delicvenței forestiere* și include subcapitole scrise inspirat, exigent, profesionist, intransigent: *Salvarea silviculturii sau (neo)apocalipsa verdelui matern, Pastorală postelectorală ori adio pădurilor Patriei?, Sabaturile oligarhiei silvice... Silvicultură strategică pe... scurtătură (scursură)?* În capitolul doi sunt examinate particularitățile managementului forestier, amenajarea silvică și tainele pădurii, reconstrucția ecologică a arboreturilor degradate, enigmele regenerării pădurii, problemele actuale ale fondului forestier național, politicile silvice prin prisma strategiei dezvoltării

durabile. Următorul capitol este dedicat aspectelor morale, spirituale și culturale ale domeniului: pădurea – regina naturii și culturii, cultul pădurii și al arborelui, frunza protectoare și inspiratoare, universul silvic ca fond moral-spiritual, selecții din toponimia istorico-geografică forestieră, lăcașe de religiozitate și spiritualitate, pururi să elogiem fraternitatea noastră vegetală. Ultimul compartiment este un regal silvic eminescian, unde este prezentată capodopera *Arborele M. Eminescu*, Codrii de Aramă și Pădurea de Argint, Teiul lui M. Eminescu din Iași, Blaj, plopii fără soț etc.

Discursul publicistic ne surprinde prin neliniște, dureri, căutări, mister, imagini metafizice, pornind de la particular (concret) spre integral, regional și global. Scopul autorului și meritul cărții este de a atrage atenția asupra salvării patrimoniului verde național. Dacă cineastul Dumitru Olărescu – colegul meu – ar citi această carte, cu certitudine ar realiza un scenariu de film.

Scriitorul încearcă să expună și să sintetizeze mulțimea de probleme ce țin de tăierea ilicită, vine cu abordări moderne de soluționare a lor. Prin cartea sa autorul ia atitudine. Ba mai mult: ne invită pe fie-

care dintre noi, cititorii, să ne expunem în aceste probleme, să luăm o atitudine. Cititorii săptămânalului *Făclia* – elevi, părinți, educatori, profesori vor propune soluții, își vor expune opiniile. Instruirea și educația, în viziunea autorului, joacă un rol mare în ocrotirea naturii, fiindcă anume instruirea și educația formează primul izvor de valori.

Depistăm în carte o gândire critică, responsabilitate și analiză profundă. Ce ar putea observa încă cititorul? Nu se tratează izolat problemele, ci în relație cu alte componente interdependente, structurate la nivel funcțional. Autorul evită clișeele în exprimare și stilul bombastic, pretențios. Are un stil clar, simplu, accesibil și captivant. Limbajul este firesc, clar, armonios, pe alocuri foarte dur, intransigent și grav când scrie despre drama silvică națională.

Cititorii vor remarca ilustrarea foarte reușită a cărții, includerea la momentul potrivit a unor poezii și fragmente de proză: *Stejarul unirii* de N. Dabija, *Stejarul* de D. Matcovschi, poezia *Țară de păduri* de A. Ciurunga, *Stejarul de la Cobâlea* de V. Romanciuc, balada lui V. Alecsandri *Ștefan Vodă și codrul* ș.a. Foarte sugestiv este ilustrat compartimentul V: *Teiul lui Eminescu* din parcul Copou, Iași; *Teii din curtea casei în care s-a născut Mihai Eminescu* (p. 146), *Copacul lui Mișu din Copou* (p. 148), *Teiul lui Eminescu din Blaj*, *Arbori la mormântul lui A. Mateevici* de la Cimitirul Ortodox Central din Chișinău, arborii ocrotiți de stat din centrul capitalei ș.a.

După lectura cărții ne convingem că dl Grigore Grigorescu este cel mai prominent apărător al pădurii și naturii. Avem în față o carte remarcabilă, o ediție cu caracter academic – care trebuie să pătrundă în toate instituțiile statului, școli, licee, colegii (în special, în cele de silvicultură), merită un ecou pe potriva valorii sale. Profesorii, pedagogii, educatorii, părinții au în față un suport educativ și instructiv perfect, deoa-

rece problemele abordate sunt primordiale în securitatea ecologică și spirituală. O recomand cu căldură cititorilor noștri: elevilor, liceenilor, studenților, profesorilor...

Ion PĂRNĂU,
profesor, mun. Chișinău

P.S.

M-am născut într-un sat de la codru. Copilăria mi-am petrecut-o la codru. Satul de baștină – Crăsnășeni – e înconjurat de păduri și câteva iazuri. Nu departe este amplasat satul scriitorului Ion C. Ciobanu și publicistului Axentie Blanovschi. Casa copilăriei mele a fost chiar la poalele pădurii. Un peisaj pitoresc. Cunoșteam fiecare arbore, ne jucam la umbra teilor, stejarilor falnici, strângeam alune, coarne, ciuperci, ascultam cucul, cântecul păsărilor... Pe sub carpeni găseam neapărat ciuperci. Iarna ne dădeam cu săniuțele din cel mai îndepărtat deal. Cunoșteam și oamenii care tăiau copacii și îi încărcau în căruță. Ne trezeau emoții negative, desigur. Dar ce puteam face?

La baștină nu era școală medie. Cei dornici de carte se școlarizau în centrul raional, la Telenești, unde era și internat. Sâmbăta veneam acasă pe jos, desigur, prin pădure. Duminica ne întorceam la internatul drag, parcurgând același drum. Făceam naveta, de era frig ori ploua, prin pădure. Ne cunoșteau arborii și noi știam fiecare copac. Pedagogii ne vorbeau despre codrii Moldovei și ocrotirea naturii. Cartea *Paradisul pădurii... pierdut* mi-a amintit de copilărie și adolescență, de romanul lui I.C. Ciobanu *Codrii* din s. Budăi, poeziile marelui M. Eminescu cu ilustre metafore și imagini artistice: „străvechii codri”; „împărat slăvit e codrul”; „codrule, codruțule, ce mai faci, drăguțule? ”; „codrul – frate cu românul” etc.

I.P.

O CARTE DE VIZITĂ A POPORULUI NOSTRU: ENCICLOPEDIA MOLDOVEI ÎN ZECE VOLUME

Imediat după evacuarea trupelor de ocupație rusești, Țările Baltice au purces la elaborarea, apoi și tipărirea, în regim de urgență, a unor ediții înnoite ale enciclopediilor naționale. Balticii doreau și pe această cale – prin inteligență și dragoste de carte, adică – să-și afirme independența, demnitatea națională, libertatea de gândire, gradul avansat de cultură marcat de o admirabilă pasiune pentru cunoaștere și pentru frumos.

La noi, cu totul altele au fost condițiile de tranziție de la „socialismul de croială sovietică” la independență, la democrație, la valorile naționale, încât editarea unei enciclopedii nu putea fi un obiectiv național major, o prioritate a politicii de stat. Totuși, nu putem să nu menționăm că instituția istoricește abilitată cu elaborarea și editarea surselor de referință (îndreptare, dicționare, enciclopedii etc.), deși a parcurs o perioadă confuză, nefavorabilă din mai multe puncte de vedere, a editat o serie de lucrări cu caracter enciclopedic „pregătitoare”. Vom aminti, în context, doar unele dintre acestea: un impozant serial de dicționare sau monografii tematice consacrate mănăstirilor și schiturilor de la noi, simbolurilor naționale (drapel, stemă etc.), monedei naționale, fizicii, chimiei, operei și baletului național, sportului ș.a.m.d.

Și iată că, în fine, a văzut lumina tiparului primul volum al *Enciclopediei Moldovei*¹, preconizată a apărea în 10 volume, câte un

volum în fiecare an, fiecare tom conținând în jur de 4-5 mii articole înșirate pe circa 800 de pagini. Apariția primului volum a fost precedată de o muncă asiduă a unui colectiv solid – peste 250 de autori, recenzenți, redactori ș.a., aceștia activând sub auspiciile Centrului de Studii Enciclopedice din cadrul Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei (AȘM). Munca pregătitoare privind stabilirea definitivă a principiilor de alcătuire, selectarea termenilor, elaborarea însăși a primului volum, precum și a volumelor în curs de apariție revine Colegiului științifico-redacțional, format din academicieni, membri corespondenți, membri de onoare ai AȘM, doctori habilitați, în genere, nume cunoscute atât în lumea științei, cât și în comunitate: redactor-șef, acad. Gheorghe Duca, președintele AȘM; redactor-șef adjunct, acad. Teodor Furdui, vicepreședinte al AȘM; membrii colegiului redacțional: acad. Grigore Belostecinic, acad. Mircea Bologa, acad. Ion Bostan, acad. Alexandru Cibotaru, acad. Mihai Cimpoi, acad. Mitrofan Ciobanu, m.c. Nicolae Dabija, m.c. Demir Dragnev, acad. Eugen Doga, acad. Ion Druță, acad. Maria Duca, m.c. Ion Guceac, acad. Aurelian Gulea, dr. hab. Aurelia Hanganu, m.c. Vladimir Hotineanu, acad. Victor Lăcustă, dr. hab. Constantin Manolache, dr. hab. Victor Moraru, dr. h. c. Mihail Munteanu, acad. Gheorghe Mustea, acad. Alexandru Roșca, acad. Valeriu Rudic, acad. Gheorghe Rusnac, acad. Ion Tighineanu, acad. Ion Toderăș, acad. Gheorghe Țăbârnă, dr. hab. Victor Țviracun. Aproape 40 sunt consultanții și recenzenții, și mai bine de zece este numărul redactorilor științifici – și aceștia, în mare majoritate, academicieni, membri corespondenți, doctori habilitați sau doc-

¹ Enciclopedia Moldovei: [în vol.] / Acad. de Științe a Moldovei; Bibl. Șt. Centrală „A. Lupan” (Institut); col. șt.-red.: Gh. Duca [et al.]. Chișinău : Bibl. Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), 2017 (F.E.-P. Tipografia Centrală). ISBN 978-9975-4526-8-2.

[vol.] 1: A – Basarabia. 2017. 792 p. : il. ISBN 978-9975-9526-9-9. – Editor: C. Manolache. Bibl.: p. 759-790.

tori științifici, colaboratori și cercetători științifici cu apreciabilă experiență la elaborarea altor surse de referință, cunoscute și apreciate de societate.

Dintre aceștia, ar fi cazul să amintim aparte numele, respectiv, contribuția, dnei dr. Didina Țăruș, care a realizat revizia generală a volumului. Redactorii sunt șase la număr, tehnoredactorii – doi, doi sunt și bibliografii volumului, corector – e, cu regret, o singură persoană – E. Pistru, și menționăm aparte acest nume pentru că ne dăm seama ce muncă dificilă i-a revenit, în condițiile în care ar fi trebuit să fie, cel puțin, doi, dacă nu chiar trei-patru corectori. Concepția grafică și machetarea computerizată a fost realizată de V. Pogolșa și V. Oprea, iar imaginile provin din fondurile BȘC „A. Lupan” (Institut), Camerei Naționale a Cărții, muzeelor naționale (de Istorie, de Etnografie și Istorie Naturală, cel al Științei, al Literaturii Române, al Vămii, al Editurii „Civitas”, al revistei „Sport-Time”), precum și din colecții personale cum ar fi cea a E. Tofan sau a lui I. Chiriac. Un merit cu totul aparte revine dlui Constantin Manolache, directorul acestui Centru-Institut editor, care a putut selecta, coagula și îndruma colectivul de autori, respectiv, consultanți, recenzenți, redactori etc., diriguind, de-a lungul a câtorva ani, munca la acest volum solid, cu titlu de premieră în activitatea enciclopedică a R. Moldova.

După cum se menționează în *Nota asupra ediției*, „Repertoriul tematic include peste 4 mii de articole privind: aspecte generale referitoare la domenii de activitate ale științei / artei, concepte și probleme teoretice fundamentale; epoci semnificative din istorie; state ale lumii în evoluția lor; unități taxonomice din biologie, economie; resurse naturale; elementele semnificative de relief; genuri de arme și forțe militare; orașe ale lumii; etnii, limbi; culturi arheologice, obiecte semnificative din natură, noțiuni principale din domeniul florei

ENCICLOPEDIA MOLDOVEI

și faunei; evenimente istorice importante, tipuri de sport, de mașini, de mijloace de transport; monumente de cultură și artă, resurse naturale, elemente chimice, dispozitive, construcții, întreprinderi; termeni științifici și tehnici; noțiuni din domeniul financiar-economic; termeni din domeniul dreptului, accesorii, piese, mecanisme, minerale, organizații din sfera științei, inovației și culturii, produse casnice, tipuri de țesături, de vestimentație [etc.]. Materialul ilustrativ, menit să completeze și să facă mai explicit textul, cuprinde circa 900 de [imagini]: fotografii, ilustrații, diagrame, hărți etc.”

Enciclopedia Moldovei (EM) este un proiect inițiat de dl Gh. Duca, președintele AȘM, și „are misiunea de a oferi cititorului de la noi și de peste hotare informații, sinteze științifice actuale despre R. Moldova, de a prezenta țara, societatea și cultura noastră în diversitatea și complexitatea ei ca parte a civilizației universale, europene și regionale (zonale)”. EM „are și un important rol de natură educațională: să cultive cititorului sentimentul de demnitate și de

mândrie pentru poporul nostru, pentru istoria și cultura noastră. Parafrazându-l pe Dimitrie Gusti, *EM* „va avea chemarea să facă întâi cunoscută, apoi și iubită țara”.

Așadar, *EM* – așa cum sunt cam toate enciclopediile din majoritatea absolută a statelor lumii – este, în primul rând, o enciclopedie națională, dar – și acest aspect trebuie subliniat – cu o largă deschidere spre cunoștințele vizând alte țări și alte

popoare, spre valorile științifice, culturale etc. din alte spații geografice. Este, în ultimă instanță, ceea ce definesc cele mai bune enciclopedii din lume, începând cu cea franceză, elaborată și editată în sec. XVIII, și până la cele la care apelăm curent, datorită faptului că sunt credibile, serioase, bine documentate: *Larousse*, *Maeyers Lexikon*, *Britannica* etc.

Vlad POHILĂ

IMPRESII DE LECTURĂ

PE TREPTE ÎN URCUȘ, LA STRÂNS DE ADEVĂRURI RÍSIPITE...

Cum îl cunosc pe Grig (Grigore) Cotruță de câteva decenii bune, știu, firește, în linii mari, și preocupările sau pasiunile sale intelectuale ce se încadrează între diferite sfere, mai bine spus – acestea se extind peste domenii greu compatibile cum ar fi tehnica și teatrul, agronomia și artele plastice, muzica și călătoriile, literatura artistică și gastronomia etc.

Nu știam că în această impresionantă listă se înscrie și poezia, adică nu avusem ocazia să citesc din poeziile scrise de el. Cu atât mai mare și mai sinceră mi-a fost bucuria când a apărut prilejul să-i citesc un mănunchi de poeme – fie și într-un târziu, cum însuși Grig Cotruță vine, ca poet, în atenția publică, destul de târziu, tot amânându-și debutul liric până în anul de grație 2017.

Am răsfoit manuscrisul cu o firească curiozitate, așa cum se întâmplă întotdeauna când ești pus în situația de a descoperi o fațetă nebănuită a trăirilor unui prieten sau coleg de breaslă.

Nu am obiceiul de a diagnostica în prealabil valențele unei scrieri, nici să mă grăbesc în a trage concluzii generale în baza lecturării câtorva creații. Tocmai de aceea am citit manuscrisul lui Grig Cotruță, cum se spune, „cap – coadă”, bine că autorul este destul de reticent sau încet în a scrie poezii, dar este și prea migălos, prudent, pretențios când alege variantele lirice pe care le încredințează lecturii publice ori tiparului.

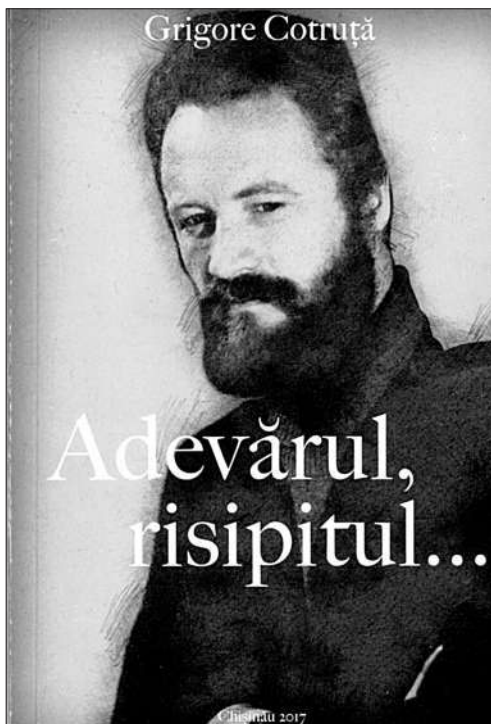
Însă, nici nu se poate altfel, de vreme ce scrie dânsul, am impresia, numai „între lacrimi și-alinare”. Această pendulare este, credem, una definitorie pentru demersul liric al lui Grig Cotruță, starea respectivă

generând cele mai izbutite poeme din placheta intitulată inițial *Trepte*. Este, de altfel, un titlu de carte ce s-a mai întâlnit în istoria recentă a editării cărților de poezie, și aici, și în dreapta Prutului. Însă în cazul lui Gr. Cotruță este o alegere foarte izbutită măcar și din motivul că desfășurarea mesajului poetic amintește de o simbolică scară, pe care treptele de sus sunt cele mai trainice, dar și cele mai aglomerate. Varianta revăzută, și ultimă a titlului – *Adevărul, risipitul...*¹ – ne aduce în prim-plan un vers din plachetă, dar și un adevăr vizând *starea de poezie* în viziunea autorului, cu filiații privitoare la existența noastră – când mai lucitoare, când mai ternă.

„Pribeag mereu / Mereu în harță / Cu ale vieții / Ne-îndurătoare valuri. Ferice sunt?” (*Ferice sunt?*) este un motiv caracteristic pentru lirica lui Gr. Cotruță, ceea ce va reține atenția cititorului în mai multe creații poetice, de pildă: „Mă prind adesea / Scrutând prăpastia-n adâncuri / Și-aștept s-apară / Pruncul / iarăși / printre noi” (*Colind – Închinare poporului meu*). Dilema reprezintă alt apanaj al creației sale poetice: „Venim să plecăm / Ori plecăm c-am venit? / De-am venit, de ce mai plecăm? / Plecăm, ca iar să ne întoarcem?” (*Eu știu*). Așadar, elementul meditativ stăpânește peste creația sa lirică. Or, aceasta nu înseamnă că ar fi strămtorate alte motive, inclusiv Dragostea – de femeie, de mamă, de patrie ș.a.m.d.

În contextul enumerării subiectelor predilecte ale poetului Gr. Cotruță ni se par edificatoare rândurile, respectiv, poe-

¹ Cotruță, Grigore. *Adevărul, risipitul...*: [poezii]. Chișinău: [S. n.], 2017 (Tip. „Foxtrot”). 72 p. ISBN 978-9975-89-062-5.

mele: „Să-mi ierte Neamul, / De păstori și de plugari [...] / Căci fiind al lor vlăstar, / M-ademenește o altă / Îndeletnicire” (*Poeziei*); „Cărunt-cărunt al mamei dor / Ca spicu-n preajma coasei. / Cărunt-cărunt al mamei zbor / În drum spre ale noastre case” (*Dor*, dedicație lui Gr. Vieru); „Te-am izgonit mereu. / Te-am zăvorât, / Când mi-ai intrat în suflet, / Crezând că voi scăpa / De-a ta tortură. / Dar / Nestăvilită Niagară / Sfărâmat-ai diguri și răzoare / Și pretutindeni ghes mi-ai dat” (*Poeziei*).

Alte motive semnificative pentru frământările poetice ale lui Gr. Cotruță aflăm în poemele *Izvod*, *Paganini – Calea Robilor*, *Sărut*, *Dăinuire*, *Credo* etc.

Grig Cotruță cultivă o poezie temeinică, matură și – ceea ce ni se pare remarcabil – întru totul personalizată. Pentru cartea sa de debut a selectat poeme cu adevărat antologice, aici în sensul de scrieri lirice care ar înfrumuseța orice antologie lirică, cu cele mai diverse tematici:

civică, meditativă, erotică etc. *Adevărul, risipitul...* de Gr. Cotruță este o dovadă elocventă că niciodată nu este târziu să vii în poezie, suficient să întrunești câteva condiții obligatorii: gând, fior, frământare, trăire intensă a clipei, limpezimea meditației, dexteritatea potrivirii cuvintelor, siguranță la abordarea subiectelor...

Placheta de debut a lui Grig Cotruță beneficiază de o prefață scrisă de acad. Mihai Cimpoi, *În căutarea adevărului risipit*. (Comentariile sunt aici, firește, de prisos... Totuși, menționăm pentru cei mai tineri că orice poet de la noi, ba și din dreapta Prutului, mai tânăr sau mai vârstnic, și-ar dori o binecuvântare ieșită de sub condeiul acestui magistrului.) La sfârșitul cărții au fost plasate, cu titlu de postfață, două referințe: *A păși peste praguri nepășite*, de Iurie Colesnic, și *Poezii scrise „între lacrimi și-alinare”*, aceasta prezentând impresiile de lectură ale subsemnatului. Cei care vor deschide placheta lui Gr. Cotruță merită să știe că autorul – un pelerin în viață și în cuget, dar și în percepția estetică – în ultimii ani se află mai mult în Orașul Luminilor. Este, de fapt, un navetist pe traseul Chișinău – Paris – Chișinău, cu care s-a obișnuit deja, încât, atunci când lasă cuiva numărul de celular, de obicei, el scrie sau dictează două numere: unul cu prefix de Basarabia, altul cu prefix de Franța. Parcă pentru a-și confirma acest statut – provizoriu, totuși, sperăm – Grig Cotruță a inclus în ultimele pagini ale „corpului liric” al cărții patru versiuni franceze ale unor poeme de-ale sale. Traducerea, cu certitudine izbutită, este asigurată de dna Ludmila Lipcanu, angajată a Bibliotecii de pe lângă Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie din Chișinău, altfel, licențiată a faimoasei secții de filologie franceză a Universității „Alecu Russo” din Bălți. Mai e de reținut și iconografia de pe paginile 2, 3 și 4 ale copertei – nu prea aglomerată, dar pe deplin edificatoare.

Sincere felicitări autorului puțin cunoscut încă, dar care, neîndoios, va deveni un nume discutat și prețuit, mai întâi în grădina poezilor, apoi și în alte sfere sociale, pe unde se mai citește (și) literatură artistică. Fie ca acest debut cam tardiv să răspundă unui postulat emis de marele Lucian Blaga, potrivit căruia „*Orice-nceput se vrea*

fecund”. Nu încape nicio îndoială că cel care a zămislit *Poemele luminii* s-a referit la începuturile care promet, care emoționează, răscolesc, care te răvășesc, îți tulbură cotidianul gri și lănced. Or, tocmai așa este și începutul poetic al lui Grig Cotruță.

Vlad POHILĂ

ANALFABETA... CARE ȘTIA SĂ SOCOTEASCĂ, DE JONAS JONASSON

Este un exemplu de carte scrisă pentru că... pur și simplu, ai idei! O idee..., două, trei... Nu e vorba de credință, conștiință și moralizare à la Tolstoi, de critica societății ca la Balzac, sau de întrebări existențiale în stilul lui Shakespeare, și de multe alte chestiuni din astea serioase.

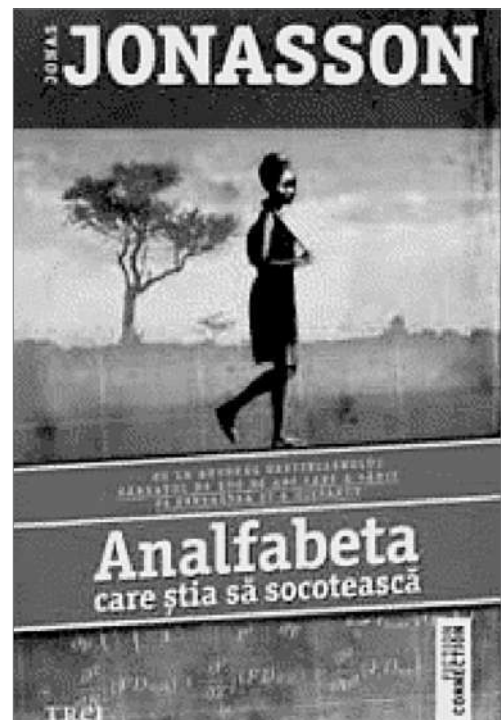
Chiar hai să ne uităm un pic ce scrie pe copertă: „După o lungă carieră de jurnalist, consultant media și producător TV, Jonas Jonasson decide să înceapă o nouă viață. Lucrează la un manuscris, vinde drepturile de autor unei edituri importante din Suedia și se mută apoi într-un orașel de pe malul lacului Lugano din Elveția, la doar câțiva metri de granița italiană.

Manuscrisul devine un roman, *Bărbatul de 100 de ani care a sărit pe fereastră și a dispărut*.

În 2010 a fost cea mai bine vândută carte din Suedia”.

Atuul, dar și aspectul dezavantajos, pentru amatorii de alte genuri (ca mine) e că omul este de meserie jurnalist. Iar un jurnalist cum e? Informat. Competent într-o diversitate de domenii, oricând îți poate pica un subiect din orice domeniu despre care ești nevoit să scrii vreo minim 3 coloane. Și atunci ce faci? Te documentezi intensiv vreo două-trei zile (din câte cunosc eu din tainele măștrilor într-ale jurnalismului). Iar în articolul tău, trebuie

să dai dovadă de competență, e un articol la un ziar respectat, totuși, nu o discuție la o cafea cu un prieten. Și să nu uităm de „senzaționalismul” acela menit să capteze, despre care ți se vorbește, probabil, la primul curs de „Introducere în arta jurnalismului”, și care, totuși, e preferabil să nu fie „chiar” atât de ieftin. Poante, poante peste poante, inteligente, comparații spumoase,

și cred că am enumerat suficiente ingrediente din rețeta „articol la ziar” (luând în considerare că nici măcar nu sunt de la vreo gazetă).

Deci, tipul e „doxă de informații și idei”, putem deduce.

Cum ai putea beneficia de ele? Păi, cunoaște dedesubturi și zone nerelevante. Căci, multe învață omul în procesul care-l duce spre produsul final, livrat nouă pe micile, sau mai nou, și mai micile noastre ecrane.

Apartheid? Despre apartheid am învățat la școală.

Nelson Mandela a avut parte, făcucă dragă, de suficientă publicitate, ca să-mi mai vorbești și tu acuma despre el. Chiar Academia Suedeză a considerat rezonabil să-l învrednicească cu un Premiu. Nobel. Pentru pace. A meritat-o. După ce a stat 27 de ani prin penitenciare, acuzat de terorism. Omitem faptul că e un pic contradictoriu ca un fost terorist să ia un premiu pentru pace. Asta e. Viața e plină de contradicții, complicată și imprevizibilă.

Dacă totuși te încumeți să citești această carte, eu aș avea pentru tine o singură întrebare. Te rog să-mi răspunzi cât de realist ți se pare (chiar nu știu răspunsul la această întrebare) traseul unei negrese, analfabete, la început (dacă stăm să analizăm, ca noi toți, de altfel), și care începe prin a spăla latrine în Africa de Sud, ca mulți alți negri, și care ajunge să ducă doi agenți israelieni (de două ori) în eroare, la care se mai adaugă Forțele Naționale de Intervenție Suedeze, să se priceapă mai bine în bomba atomică decât un inginer specializat pe treaba asta, deși cam alcoolic, și cu grave carențe de responsabilitate, și care dă gata Bibliotecii întregi, oriunde găsește una?

Dacă nu te-ai amuzat de mult, cartea asta este o oportunitate!

În cazul în care citești acum Balzac, eu nu ți-aș spune să renunți la el ca să citești această carte, dar pot să-ți spun că îți poate oferi o perspectivă nouă și că domnul Jonasson are, într-adevăr, un umor (cam jurnalistic ce-i drept) veritabil!

EU SUNT MALALA, DE MALALA YOUSAFZAI ȘI PATRICIA MCCORMICK

O carte autobiografică, pentru tineri cititori, care te inspiră și îți dă speranță. O carte despre optimism și curaj.

Malala este o tânără din valea Swat. Are norocul de a se fi născut într-o familie în care tatăl înființase o școală. Pentru această școală și pentru dreptul la educație în general avea să lupte Malala, încurajată de și alături de tatăl ei.

Tatăl are un rol fundamental în educația fetei. De mică, îi permitea să asiste la discuțiile bărbaților „despre politică”. Tatăl, iubind-o nespus și crezând în ea, în caracterul și inteligența ei, îi oferea tot sprijinul

de care avea nevoie pentru ca „ea să fie liberă ca pasărea cerului”.

Chiar și numele pe care îl poartă această fată vine de la Malalai, o eroină și un model. Tatăl îi fredona Malalei cântecul care spunea așa: „Malalai din Maiwand. Ridică-te încă o dată să-i faci pe puștuni să priceapă cântecul onoarei. Cuvintele tale poetice schimbă lumi. Te implor, ridică-te”. De la această eroină, își spunea Malala, trebuie să învețe.

Este impresionantă forța cu care Malala luptă pentru educație, dragostea ei de carte, caracterul ei de neînfricat care i

s-a format și i s-a conturat anume datorită faptului că cunoaște carte.

„Forța malefică” cu care luptă Malala este reprezentată de talibani, care consideră că continuarea educației pentru fetele mai mari de 10 ani este o blasfemie și contravine legilor islamului.

Dar Malala nu este o tânără necredincioasă. Ea primește și o educație religioasă și se ruga des lui Dumnezeu. Demersul Malalei nu este unul obscen. El nu pare să încorporeze „influențe vestice” exagerate și nocive. Ea militează pentru ca fetele să știe să citească, să scrie și să adune. Să cunoască mai apoi puțină fizică, puțină chimie... Ea nu vrea ca religia să fie pentru poporul ei un vâl de ignoranță.

Oare de unde găsește Malala curaj să lupte atunci când talibanii atacă, distrugând clădirile școlilor, băgând frica-n oameni, biciuindu-i în public și chiar omorându-i?

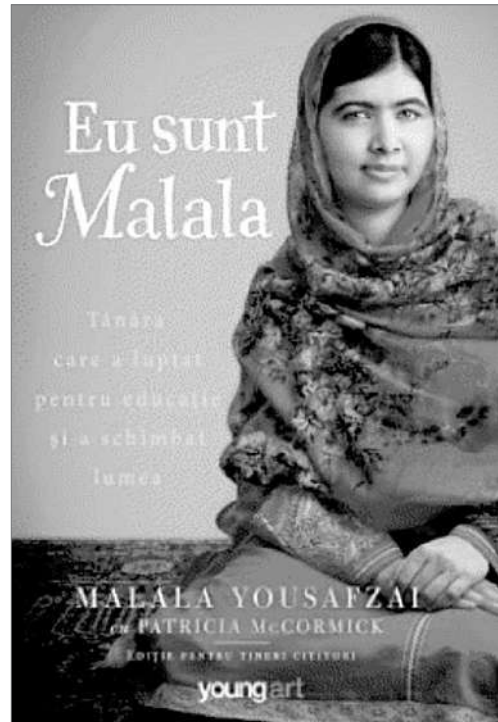
„Intrând în vizorul” teroriștilor, este de-a dreptul impresionantă și nepământeană forța cu care Malala reușește să se stăpânească și să continue.

Dar ceea ce o face tot mai tare, este credința ei în faptul că „nu face nimic greșit”. Este conștientă de cauza ei nobilă. Mama, la rândul ei, o încurajează citând următorul verset din Coran, cartea sfântă a mahomedanilor: „Falsitatea trebuie să moară și adevărul să iasă la iveală.”

PRIN PRAF ȘI VISE, AUTOR ROXANA VALEA

Prin praf și vise este cartea unei călătorii. O explorare a Africii prin ochii avizi și neexperimentați ai Roxanei, alături de partenerii ei englezi, Peter și Richard.

Roxana, autoarea, este o româncă stabilită în Elveția, care lucrează în marketing. Și simte nevoia unei evadări. Această călătorie pe care o face, străbătând Africa de

Tatăl și fiica realizează un șir de acțiuni, interviuri și diverse apariții la televiziuni internaționale, scrierea unui jurnal „de elevă sub teroare”. Malala ia des cuvântul și ajunge să fie purtătoarea a mii de voci.

După un atentat, când este împușcată în cap de către talibani, Malala scapă cu viață și continuă lupta, ajungând un „VIP” apreciat la nivel internațional.

la Nord spre Sud, este și o călătorie a „descoperirii de sine”, a maturizării și a lărgirii orizontului cultural și de idei.

Ceea ce ne frapează este modul întrucâtva inconștient și iresponsabil în care tânăra de 28 de ani pornește într-o călătorie în care se confruntă constant cu imprevizibilul și pericolul.

O excursie în sălbatica Africă, poate, nici nu poate fi programată în cele mai mici detalii, dar, cu toate acestea, cred că cititorul va fi surprins de îndrăzneala cu care Roxana pornește în necunoscut. Africa este o altă lume, cu legile și regulile ei destul de dure. În lumea musulmană, se știe că raportul bărbat-femeie este întrucâtva diferit de ce-i la noi, o fată, o femeie nu poate să iasă în stradă însoțită de un bărbat, decât dacă acesta este tatăl, frațele, fiul sau soțul ei. Străbătând însoțită

de Peter o zonă musulmană, Roxana se expune pericolului de a fi catalogată drept o femeie care nu respectă această regulă, cu consecințe neprevăzute. De asemenea, scorpionii, temperaturile înalte, pericolul malariei, bandiții de pe străzi în acele ținuturi ale nimănui, tot felul de agresori care pot să-ți apară în cale, unii jefuind și violând femei – toate acestea sunt pericole reale. Roxana, împreună cu Peter și Richard, parcă sunt ghidați de o mână divină care le arată calea atunci când se află în impas.

Recunosc că e o carte pe care am devorat-o. Are aproape 500 de pagini și evenimentele uneori parcă se repetă sau situațiile sunt asemănătoare, dar, cu toate acestea, nu te plictisești citind-o. Deși, eu nu cred că m-aș încumeta să fac o astfel de călătorie, socot că am făcut-o odată cu Roxana, citindu-i cartea.

Îi admir curajul, dar, cred că trebuie și să ții cont de riscuri. Nu cred că mi-aș asuma riscuri atât de mari.

Roxana însă reușește să descopere o lume nouă, să străbată furtuni de nisip, să audă povești despre facerea lumii din gura localnicilor, să se confrunte cu obiceiuri necunoscute de noi, să învețe reguli de supraviețuire și să se întoarcă acasă cu un material suficient pentru a scrie o carte.

MAGEE ZIS MANIACUL, DE JERRY SPINELLI

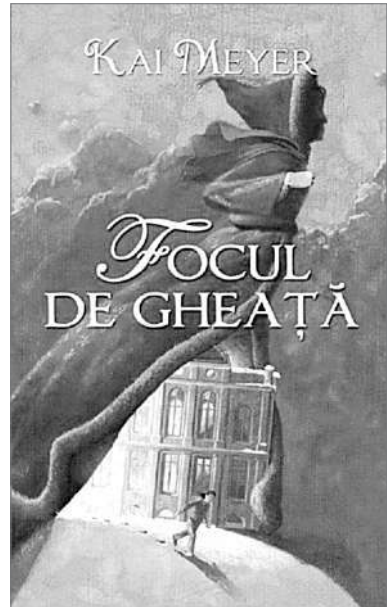
Magee, Jeffrey al nostru, micul nostru maniac, care nu este nici pe departe maniac, în conotația lui negativă, din filme, sau mai știu eu, așa că este absolut inoportun să poarte această poreclă, cum se întâmplă, de fapt, în mai toate cazurile când „se dau porecle”. Magee, un băiat alb, „o albeață”, este numit maniac de către semenii lui, mai „ciocolății”, pentru că se dovedește

foarte curajos și capabil să săvârșească o grămadă de „fapte mari”, provocând admirație și furie și invidie totodată, să-i bată la baseball în chip miraculos, să dezlege „noduri nedelegabile” și să mai primească și o pizza mare pe săptămână din partea companiei care lansează această provocare (de dezlegare de nod), să citească cărți, fără a merge la școală, adică „de bună-voie

și nesilit de nimeni” și, pe lângă toate acestea, să mai fie și un orfan fugar. Adevărul este că Magee este îndrăgit de toată lumea, așa simțim noi, pentru imensa lui generozitate și pentru că (așa îl vedem noi) este atât de „de treabă”. El nu vrea să rănească pe nimeni, el nu vrea să jignească, nu vrea să ofenseze, el iubește pe, el este înțelegător cu, toată lumea. Și, să nu vă vină să credeți!, își asumă și rolul de părinte bun. În cazul a doi frați, cam problematici cu școala, se oferă să săvârșească câte o ispravă, care îi stă în fire și nu-l costă nici un fel de efort, sau nu un efort deosebit cel puțin (cum ar fi să viziteze o Casă de fantome, când toată lumea fuge de ea), pentru ca mititeii să promită că vor merge la

școală în următoarele două săptămâni, și o altă ispravă pentru alte două săptămâni, și uite așa, până când nimeni nu-i mai pune la îndoială calitatea de om de ispravă și de isprăvi. Cu temutul Mars (nu Snickers!, o glumă din text) se pune pe alergat, și îl depășește pe acesta mai ceva decât în mod clasic, ci alergând cu spatele. Multă ciudă tre` să mănânce cei cărora le este dat să-l întâlnească pe Magee al nostru în cale. Cartea este savuroasă, se citește cu viteza uimitoare cu care se petrec evenimentele în text. Vă dorim spor la lectură (care, fără îndoială, va fi plăcută), iar ca temă vă rămâne să înnotați (cât știți voi de bine) și să dezlegați un nod.

FOCUL DE GHEAȚĂ, DE KARL MEYER

Karl Meyer este considerat la ora actuală unul dintre cei mai buni „povestitori” ai Germaniei. Și, într-adevăr, când ne povestește, ne poartă fulgerător prin mai multe evenimente, acestea succedându-se în-

tr-un ritm rapid și alert. E iarnă, e viscol, e îngheț. Cel mai frumos și misterios anotimp. Fulgi de nea, vânt, zăpadă de un alb orbitor. Și o Crăiasă, căreia îi este furat un turțure din inimă de către un vultur. Furtul

fatal determină declanșarea frigului original, care este de nestăvilit.

Maus, o fată „băiețoasă”, va lupta între două puteri. Pentru că acest roman este și unul politic, aici magia se împletește cu politicul. Crăiasa Zăpezii reprezintă puterea dominatoare și rea. Cu ea luptă Tamsin, o femeie care se preschimbă în vultur, anume acel vultur care îi furase Crăiesei o bucată de inimă.

Maus este copila a doi martiri, doi revoluționari, care îl asasinaseră pe țarul Alexandru al II-lea al Rusiei.

Cartea redă într-un mod copilăresc, jucăuș, amuzant și inedit, luptele dintre bine și rău, între două tabere, cea a împărăției și cea a oamenilor, supușilor.

Părinții lui Maus găseau lumea nedreaptă. Maus, o fetiță curajoasă, este la rândul ei chemată să o judece. Și ea „va face întotdeauna ce în momentul acela i se pare corect”.

O MINUNE DE COPIL, DE ROY JACOBSEN

Roy Jacobsen e un scriitor cu un trecut destul de turbulent. Nu am auzit până acum de autor, dar aceasta este o carte reușită, după mine, ca un „șuvoi de confesiuni sincere” ale unui băiețel forțat să se maturizeze mai repede.

Finn locuiește cu mama lui, după moartea tatălui într-un accident pe șantier. Constrânși financiar, mama îl anunță că vor avea un chirieș, Kristian. Acesta

pătrunde și se integrează vrând-nevrând în viața lor, stabilind o legătură cu băiețelul Finn. Cartea relatează întâmplări cât se poate de obișnuite din viața unui copil din Norvegia anilor `60. O lume privită cu ochii unui copil, isteț, gingaș, dar și destul de puternic.

La un moment dat, o aduc în casa lor și pe Linda, fiica tatălui lui Finn dintr-o legătură a acestuia cu altă femeie. Copila îmbogățește viața mamei și a lui Finn, aceștia atașându-se de micuța care mai apoi le va fi luată pentru a fi dată în adopție altei familii.

Finn descrie cum decurg lucrurile în familia lui, cum „se scurge timpul” în viața lor, cu excursii pe timp de vară și celebrări ale Crăciunului în iarnă. Cu o capacitate uluitoare, caracteristică copiilor, de captare a tuturor întâmplărilor, oamenilor din jur, Finn, sau Roy Jacobsen intrat în pielea unui copil, ne mărturisește sincer tot ce simte, tot ce trăiește, în sânul familiei lui, pe stradă, în cartier, la școală.

Narațiunea cărții pare scrisă cu multă afecțiune, reușind să ne facă să vibreze coardele sufletului, e o plăcere să-l ascuți pe acest copil, terminând prin a te atașa de el.

Invit cititorul să cunoască o viață tipică a unei familii dezunite, dar care reușește totuși să se mențină strânsă. Membrii acesteia învață să se sprijine unii pe alții, fiind un exemplu de putere și iubire.

Cartea curge ușor, plăcut, în text regăsindu-se unele comparații inedite, observații interesante ale micuțului Finn. Nu rata ocazia de a cunoaște o lume un pic diferită de a ta, profită de acest moment pentru a

observa cum are loc maturizarea unui copil în vremuri care nu sunt tocmai ușoare.

Lectură plăcută, dialog captivant împreună cu Finn îți doresc în serile fierbinți de vară.

Elena TARAGAN
Despre cărțile din Concursul
„Bătălia cărților”
(Categorii Adolescenți și Copii)

UN MARE POET RUS A DECEDAT ÎN STATELE UNITE ALE AMERICII

Moartea faimosului poet rus Evgheni Evtușenko a survenit la 1 aprilie 2017, înainte de a împlini 85 de ani, într-o clinică din Tulsa, statul Oklahoma, unde era internat din 12 martie, însă starea i s-a agravat brusc în ultimele zile.

Potrivit unui prieten al poetului, consulul onorific al Belarusului în America, Mihail Morgulis, E. Evtușenko a continuat să lucreze până în ultimele zile la noua sa carte, dictând textul soției sale, Maria Novikova. Morgulis a subliniat într-un interviu pentru „Argumenti i fakti” că ultimul roman la care E. Evtușenko a lucrat doi ani nu era unul autobiografic, însă era extrem de important pentru maestru. Conform unor informații din anturajul familiei, Evtușenko a murit din cauza unei boli cardiace. „A murit împăcat, în urmă cu câteva minute, înconjurat de cei dragi”, a declarat soția sa, Maria Novikova. Potrivit ultimei dorințe a poetului, a fost înmormântat în localitatea Peredelkino, o suburbie a Moscovei, celebră prin vilele unor scriitori ruși de seamă.

Evgheni Evtușenko s-a născut la 18 iulie 1932, în regiunea Irkutsk din Siberia, într-o localitate cu nume semnificativ: Zima (în traducere din rusă – iarnă). Din 1944, familia Evtușenko se stabilește la Moscova, unde viitorul poet face școala medie. În 1949, așadar, la 17 ani, debutează cu o poezie în ziarul „Sovietski sport”, una dintre cele mai citite publicații periodice din Uniunea Sovietică. În perioada 1952-1957 face studii la Institutul de literatură „Maxim Gorki” din Moscova. În 1952 debutează editorial – cu placheta „Разведчики грядущего” (Cercetașii viitorului), în același an fiind primit în Uniunea Scriitorilor

din URSS, fiind la acea vreme cel mai tânăr membru al acestei uniuni de creație.

Considerat scriitor al „dezghețului” poststalinist, contemporan cu beatnicii de peste Ocean și cu Vladimir Vișoțki, deopotrivă, Evgheni Evtușenko a marcat poezia unei generații și, în egală măsură, generația însăși.

Evtușenko a fost un simbol al nonconformismului la începutul anilor 1960, în timpul conducerii lui Nikita Hrușciov. Totuși, nu a fost un adversar deschis, nici înverșunat al regimului comunist și a primit numeroase privilegii până la destrămarea Uniunii Sovietice, în 1991.

Atacurile lui la adresa stalinismului și a birocrăției sovietice au culminat în poemul „Urmașii lui Stalin” (1962), dar și cu solicitarea, în alte scrieri, a unei mai mari libertăți artistice. Acestea au fost tacit sancționate de Partidul comunist din URSS, iar lui Evtușenko i-a fost permis totuși să călătorească în străinătate.

De-a lungul unei lungi și prolifiche cariere literare, E. Evtușenko a publicat circa 150 de cărți de poezie, trei romane, zeci de cărți de publicistică, scenarii de film. Multe din poeziile sale au fost puse pe note, devenind adevărate șlagăre în anumite segmente de timp. „Evtușenko a fost o legendă... care a trăit după propria formulă: un poet în Rusia este mai mult decât un poet”, a spus despre el Natalia, văduva lui Soljenișin, potrivit agenției TASS. „A influențat perioada în care a trăit, a schimbat multe lucruri”, a afirmat Zoia Boguslavskia, scriitoare și văduvă a unui alt important poet rus, Andrei Voznesenski. Președintele Rusiei, Vladimir Putin, și-a exprimat regretul și a transmis condoleanțe familiei lui

Evtușenko, a transmis purtătorul de cuvânt al Kremlinului, Dmitri Peskov. „Evtușenko a fost un mare poet. Moștenirea lui este o întregă parte a culturii ruse”, a spus Peskov. Și Mihail Gorbaciov s-a exprimat atitudinea după aflarea veștii decesului: „Poeziile lui au avut ecou în inimile a milioane de oameni. A fost un om căruia i-a păsat de soarta țării sale și a întregii lumi, care a crezut în bunătațe și a căutat dreptatea”. Ce-i drept, au existat și mai există și alte opinii despre poetul și omul E. Evtușenko. Astfel, poetul evreu din Rusia, stabilit în SUA, Iosif Brodski, laureat al Premiului Nobel, afirma într-un interviu acordat în 1973, dar dat publicității abia în anul 2003: „Evtușenko? Să știți că nu e chiar atât de simplu și clar totul, cum pare la prima vedere. Are, desigur, niște poeme pe care poți să și le înveți pe de rost, poezii care pot să și placă multora... Dar este, desigur, un poet prost. Iar ca om e și mai rău. E o fabrică gigantică de reproducere a propriei persoane...”. Andrei Tarkovski, autorul capodoperelor cinematografice „Andrei Rubliov”, „Solaris”, „Călăuza”, „Nostalgii” ș.a., nota următoarele după lectura poemului lui E. Evtușenko „Universitatea din Kazan” (este universitatea unde a făcut studii de drept, neterminate, ce-i drept!, Vladimir Lenin – *nota red.*): „Am citit întâmplător acest poem... Te trec fiorii când vezi câtă lipsă de talent e în această lucrare! E o avangardă filistină. Și Jenea e lamentabil, vrednic de compătimit. Dar așa este el... Tare mai vrea să fie iubit: și de Hrușciiov, și de Brejnev, și de fete...”

La mijlocul anilor 1990, Evgheni Evtușenko s-a mutat în Statele Unite, unde a predat istoria literaturii ruse la Universitatea din Tulsa, Oklahoma. Tot acolo a alcătuit două importante antologii de poezie rusă: una, cuprinzând creații din sec. XVII-XXI, alta – poeme din secolul XX. Antologii

ile conțin ample și originale comentarii ale lui Evtușenko și au fost editate mai întâi în engleză, în SUA și în Marea Britanie, apoi și la Moscova, în rusă.

Creația lirică a lui E. Evtușenko a fost tradusă în circa 40 de limbi de pe glob. Au fost tălmăcite în multe limbi și romanele sale, precum și mai multe articole și studii de critică și istorie literară. E. Evtușenko a fost nominalizat la Premiul Nobel pentru Literatură în 1963 și în 2008. A deținut numeroase premii și distincții din Rusia, dar și din Italia, Spania, SUA, România. A vizitat de câteva ori România, inclusiv cu ocazia lansării unor cărți cu scrieri traduse în română și se spune că ar fi avut o relație mai deosebită cu Nichita Stănescu. Într-un interviu (acordat lui Ștefan Dimitriu și citat de criticul literar Cosmin Ciotloș, pe pagina sa de Facebook), E. Evtușenko se confesa: „Ca să fii un mare poet, trebuie în același timp să cunoști ca nimeni altul limba în care scrii, adică să fii «poliglot» al limbii tale, așa cum marele meu prieten Nichita Stănescu susținea pe drept cuvânt că este «poliglot de limba română». Și-apoi mai trebuie să fii un neobosit cititor. Să-ți stăpânești profesia ca un om de știință, mereu la curent cu tot ce se petrece în domeniul tău. Și, nu în ultimul rând, să-ți asumi o anumită responsabilitate pentru lumea în care trăiești. Atitudine fără de care poți fi la o adică un poet bun, dar nu un poet mare.”

PRIMUL VERNISAJ – PRIMA PORTIȚĂ...

Mihai Onciu, Sanda Ceban, Victoria Onica, Dumitrița Znaida, Adriana Popod-neac, Doina Mândrean, Alisa Bivol, Daniela Nemțeanu și Natalia Fostică – acești nouă elevi de la clasa tinerei profesoare

Cele peste 40 de lucrări au fost expuse chiar de la intrarea în vestibul și au continuat în sala de lectură, astfel bucurând ochii și sufletul cititorilor.

Directoarea bibliotecii-gazdă a men-

Alexandra Clapatiuc de la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chișinău și-au sărbătorit cu sucuri și biscuiți primul lor vernisaj la Biblioteca „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei.

ționat că la „Transilvania” permanent se desfășoară multiple activități culturale, inclusiv expoziții din domeniul artelor frumoase ale artiștilor profesioniști, dar și ale tinerilor creatori. Felicitându-i cu ocazia primului lor vernisaj, în semn de încurajare și apreciere, le-a dăruit fiecăruia câte o diplomă și o carte, invitându-i la bibliotecă în calitate de expozanți, dar și de utilizatori.

Protagonistii au primit mesaje de felicitare și din partea profesorilor Cristina Chelaru, Alexandra Clapatiuc, Oleg Cojocararu etc., care au venit să-i susțină și să le spună că este foarte important să-și expună lucrările în alte spații decât cele ale Liceului și să fie apreciați de vizitatori, arătând totodată că acest vernisaj constituie prima piatră pusă întru edificarea carierei profesionale de viitori artiști plastici, subli-

niind pentru toți cei prezenți că, anticipat, după o minuțioasă selectare, lucrările mai întâi au fost expuse în Galeria Metodică a Liceului Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”. Părinții, cadrele didactice și colegii au rămas încântați, cum a fost și publicul de la Biblioteca „Transilvania”. Liceul „Igor Vieru” are o frumoasă colaborare cu Muzeul Național ASTRA din Sibiu. Datorită acestui parteneriat de cinci ani elevii de aici au posibilitate să-și desfășoare practica de creație într-o tabără de creație din Sibiu.

În numele celor nouă colegi, Mihai Onciu a exprimat recunoștință profesorilor, mulțumindu-le pentru atenția și deschiderea sufletească pe care o manifestă pentru viitorul lor, apoi recunoștința ver-

bală și-a îndreptat-o și asupra părinților, care își sprijină copiii pentru a-și dezvolta vocația, pentru că efortul material este considerabil, dacă ținem cont de scumpirea periodică a vopselelor, pensulelor și a altor ustensile necesare procesului de însușire a măiestriei artistice. Nu-mi rămâne decât să le doresc vacanță plăcută cu multă inspirație la lucrările practice. Se știe că prima expoziție este prima porțiță care se deschide către misterul și tainele carierei artistice.

Raia ROGAC

DESCÂNTECUL DOMNICĂI

*„Dintre fetele frumoase
Mă iubește doar Domnica...”*

Valeriu RAȚĂ

Dintre fetele frumoase –
Zău, acum mă ia și frica –
Dintre fetele frumoase
Mă iubește doar Domnica.

Starea asta cu suspine
A intrat într-un declin,
Fiți de-acord, că pentru mine
Doar o fată e puțin.

Eu vreau mult-afecțiune –
Să fiu stors precum o iască,
C-o constantă pasiune
Toate-n jur să mă iubească.

Unde pui că la „Hasdeu”
Fete – roiuri de albine...
Și vă spun că-mi pare rău
Că trec reci pe lângă mine.

Și când mă gândesc la Valea,
La Maria sau Anica,
Peste tot mi-aține calea
Cine credeți? Doar Domnica!

Eu am stat și m-am gândit
Și-ntr-o vreme am decis:
Ar fi mult mai potrivit
Să le cuceresc prin scris.

Am pornit să scriu poeme,
Dragostea am tot căutat,
Știu că fetele mondene
Cad la verbul inspirat.

Două cărți am scripuit,
Crezând, iată acușica,
Toate-mi vor sări la gât...
A sărit numai Domnica...

O să scriu că toate-mi plac,
Dar de n-o ieși nimica,
Pîn' la urmă ce să fac?
Mă însor deci cu Domnica.

Alexandru-Horațiu FRIȘCU

EXTRAS

DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rînduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
 - Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
 - Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
 - Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 65 (2017) Nr. 2

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: 022 210 734; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md;
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

BIBLIOPOLIS

Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură

Bd. Ștefan cel Mare și Sfint 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (373 22) 223 360; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>